

**PLAN RAZVOJA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE
ZA RAZDOBLJE DO 2027. GODINE**

– Nacrt prijedloga –

Listopad 2021.

Sadržaj

1. Uvod: Proces izrade Plana razvoja	2
2. Srednjoročna vizija razvoja	6
3. Opis srednjoročnih razvojnih potreba i razvojnih potencijala	7
3.1. Osnovni podaci	7
3.2. Demografski pokazatelji	9
3.3. Zdravstvo	10
3.4. Socijalna skrb	11
3.5. Obrazovanje, znanost i tehnička kultura	12
3.6. Kultura	15
3.7. Sport	16
3.8. Civilno društvo	17
3.9. Gospodarstvo i tržište rada	18
3.10. Zaštita okoliša i prostorno uređenje	27
3.11. Institucionalni kontekst i ključni izazovi budućeg razvoja	31
3.12. SWOT analiza	33
4. Usklađenost s Nacionalnom razvojnom strategijom, sektorskim i višesektorskim strategijama te dokumentima prostornog uređenja	38
5. Opis prioriteta u srednjoročnom razdoblju	43
6. Popis posebnih ciljeva i ključnih pokazatelja ishoda	55
7. Terminski plan provedbe strateških projekata	61
8. Indikativni financijski plan	79
9. Okvir za praćenje i vrednovanje	86
10. Prilozi	88
Prilog I. Predložak za izradu Plana razvoja	88
Prilog II. Članovi radnih tijela za izradu Plana razvoja	88
Prilog III. Sastanci s dionicima razvoja s područja OBŽ	94
Prilog IV. Tijek izrade Plana razvoja	95
Prilog V. Sažetak rezultata prethodnog vrednovanja	98
Prilog VI. Sažetak provedenog postupka savjetovanja sa zainteresiranom javnošću	99
Prilog VII. Sažetak rezultata strateške procjene utjecaja na okoliš Plana razvoja	100
Prilog VIII. Popis analitičkih podloga	109
Prilog IX. Horizontalna načela razvoja	110
Skraćenice i akronimi	114

1. Uvod: Proces izrade Plana razvoja

Osječko-baranjska županija (u daljnjem tekstu: OBŽ) je, kao i druge lokalne i područne (regionalne) jedinice u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: RH) suočena s jedinstvenim prilikama za razvoj i planiranje, ali i s dosad nepoznatim izazovima. U vremenu u kojem je teško sa sigurnošću predvidjeti klimatske, demografske, zdravstvene i druge izazove u sljedećem desetljeću, kao i tehnološke mogućnosti i razvoj koji tek treba doći, OBŽ mora biti sve spremnija, otvorenija, prilagodljivija i otpornija.

Opravdanost i intervencijska logika akta strateškog planiranja

U skladu sa Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 123/17. - u daljnjem tekstu: ZSSPURRH), planovi razvoja županija predstavljaju temeljni srednjoročni akt strateškog planiranja kojim se definiraju posebni ciljevi za provedbu strateških i posebnih ciljeve utvrđenih nacionalnom razvojnom strategijom, sektorskim i višesektorskim strategijama te odgovarajućim nacionalnim razvojnim planovima.

OBŽ je Odlukom o pokretanju postupka izrade Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine ("Županijski glasnik" broj 5/20.), pokrenula proces izrade Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine (u daljnjem tekstu: Plan razvoja). Navedenom Odlukom Javna ustanova Županijska razvojna agencija Osječko-baranjske županije (u daljnjem tekstu: JU ŽRA OBŽ) kao regionalni koordinator za OBŽ zadužena je za izradu Plana razvoja, koordinaciju cjelokupnog postupka izrade i obavljanje drugih poslova s tim u vezi u okviru javnih ovlasti regionalnog koordinatora propisanih zakonom.

Navedena Odluka temelji se na ZSSPURRH, kojim se po prvi put uređuje sustav strateškog planiranja i upravljanja javnim politikama u RH te razrađuju procesi pripreme, izrade, provedbe, izvješćivanja, praćenja provedbe i učinaka te vrednovanje akata strateškog planiranja javnih tijela. Između niza načela na kojima počiva sustav strateškog planiranja potrebno je istaknuti hijerarhijsku uvjetovanost, odnosno usklađivanje akata niže s aktima više ili jednake hijerarhijske razine, usklađenost s dokumentima prostornog uređenja, uključujući i provedbu postupka strateške procjene utjecaja na okoliš te obveza procjene fiskalnog učinka u skladu s propisom kojim se uređuje planiranje, izrada, donošenje i izvršavanje proračuna.

U procesu strateškog planiranja, zajedno s ključnim dionicima razvoja i građanima, razvijena je vizija OBŽ kao osnova za sve druge planske dokumente koji će se pripremati prema nacionalnim i europskim smjernicama. Namjera je bila da proces izrade i sam Plan razvoja budu participativni, jasni i u potpunosti razumljivi svim građanima, poduzetnicima, akademskoj i znanstvenoj zajednici, kao i svima izvan OBŽ koji su zainteresirani sudjelovati ili svjedočiti njezinom razvoju.

Plan razvoja izrađuje se za razdoblje do 2027. godine pri čemu je kod izrade ključnih strateških odrednica poput vizije, posebnih ciljeva, mjera i projekata/aktivnosti, pretpostavka bila da će se puni učinci provedbe osjetiti i u godinama koje slijede navedeno razdoblje. Pritom je osigurana usklađenost sa zakonodavnim i strateškim okvirom s naglaskom na zelenoj tranziciji i digitalnoj transformaciji: na maksimalnom smanjenju utjecaja na okoliš i ublažavanju posljedica klimatskih promjena kroz usklađenost s Europskim zelenim planom, kao i na praćenju trenda digitalizacije kroz implementaciju novih tehnoloških rješenja u sve sfere društvenog i poslovnog života. Izrada Plana razvoja je pritom u potpunosti usklađena sa ZSSPURRH, a tijek izrade Plana razvoja s popisom svih ključnih koraka i popisom usvojenih akata nalazi se u Prilogu IV. ovoga dokumenta.

Važno je naglasiti da je OBŽ specifična po tome što osim s tri jedinice lokalne samouprave (Antunovac, Našice i Osijek), s ukupno 39 svojih jedinica lokalne samouprave (u daljnjem tekstu: JLS), spada u potpomognuta područja RH. Sukladno Zakonu o potpomognutim područjima ("Narodne novine" broj 118/18. - u daljnjem tekstu: ZOPP), kod izrade Plana razvoja i odabira posebnih ciljeva vodilo se računa o osiguravanju pretpostavki i jačanju konkurentnosti razvojnih potencijala potpomognutih područja u skladu s njihovim posebnostima i načelima iz ZOPP.

Sukladno Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 147/14., 123/17. i 118/18. - u daljnjem tekstu: ZORR) na području OBŽ nalazi se urbano područje - Urbana aglomeracija Osijek (u daljnjem tekstu: UA Osijek) koja uz Grad Osijek kao središte uključuje i okolne jedinice lokalne samouprave (u daljnjem tekstu: JLS) sukladno odluci Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (u daljnjem tekstu: MRRFEU). U svrhu ravnomjernog regionalnog razvoja zajednički donose strategiju razvoja UA kojim, sukladno zajedničkim interesima, definiraju smjer i vrste ulaganja kroz utvrđene specifične ciljeve i dostupna sredstva financiranja iz europskih strukturnih i investicijskih fondova. Sukladno navedenom, Plan razvoja i Strategija razvoja urbane aglomeracije Osijek su međusobno komplementarni strateški akti, pri čemu se strategija usklađuje s Planom razvoja.

Iskustvo iz prethodnih procesa strateškog planiranja

OBŽ ima dugogodišnje iskustvo strateškog planiranja i provedbe strateških planova pri čemu je u 2020. godini, zbog učinaka koju je na društvo, gospodarstvo i upravljačke kapacitete imala pandemija bolesti COVID-19, slijedom obavijesti MRRFEU od 20. travnja 2020. godine, Skupština Osječko-baranjske županije donijela je Odluku o produljenju važenja Županijske razvojne strategije Osječko-baranjske županije do 2020. godine ("Županijski glasnik" broj 5/20.) kojom je produljeno važenje Županijske razvojne strategije za razdoblje do 2020. godine (u daljnjem tekstu: ŽRS OBŽ) na razdoblje od godinu dana, odnosno do 31. prosinca 2021. godine.

Planovi razvoja zamijenili su županijske razvojne strategije koje su se donosile u prethodnom razdoblju temeljem tada važećeg Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 159/09.) i pripadajućih podzakonskih akata te Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2011.-2013. godine. OBŽ je u skladu s navedenim zakonskim i strateškim okvirom pokrenula proces strateškog planiranja regionalnog razvoja tijekom 2010. godine te usvojila ŽRS OBŽ 2011.-2013., čije je važenje produženo u tri navrata (na 2014. i 2015. godinu te do donošenja nove ŽRS OBŽ). Početkom 2019. godine, sukladno ZORR-u, usvojena je nova ŽRS OBŽ do 2020. godine, s pripadajućim provedbenim aktima (Akcijским planom i Komunikacijskom strategijom) koja je važeća do kraja 2021. godine.

Tijekom desetljeća sudjelovanja u procesu strateškog planiranja, OBŽ je stekla značajno iskustvo u izradi strateških razvojnih dokumenta kroz participativan i partnerski pristup, koristeći sve oblike savjetovanja s dionicima razvoja i građanima s područja OBŽ, uključujući diskusiju u Partnerskom vijeću OBŽ i provedbu postupka javnog savjetovanja sa zainteresiranom javnošću. Tijela OBŽ su također stekla iskustvo u provedbi postupka vrednovanja te korištenju raspoloživih mehanizama praćenja napretka i godišnjeg izvještavanja o provedbi. Navedeno iskustvo korišteno je pri izradi ovoga Plana razvoja.

Uključenost ključnih dionika u proces izrade akta strateškog planiranja

Izrada Plana razvoja provedena je u skladu s načelom partnerstva i suradnje u svrhu definiranja smjera daljnjeg razvoja OBŽ te osiguravanja strateške podloge za upravljanje razvojem sukladno potrebama stanovnika uz učinkovito i održivo korištenje raspoloživih resursa. Naime, za potrebe izrade Plana razvoja, sukladno ZSSPURRH, kao krovno tijelo osnovano je **Partnersko vijeće** Rješenjem o osnivanju Partnerskog vijeća Osječko-baranjske županije i imenovanju njegovih članova ("Županijski glasnik" broj 5/20., 9/20., 1/21., 8/21. i 10/21.). Popis članova Partnerskog vijeća nalazi se u Prilogu II. ovoga dokumenta.

Također, 22. rujna 2020. godine osnovana je **Radna skupina** temeljem Rješenja o osnivanju Radne skupine za pripremu Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine i imenovanju njezinih članova ("Županijski glasnik" broj 12/20.). Radna skupina kao jedan od ključnih dionika sudjelovala je u izradi stručnih podloga za definiranje strateškog okvira Plana razvoja, kao i u oblikovanju prijedloga vizije, ključnih razvojnih smjerova, strateških ciljeva i pokazatelja razvoja OBŽ u postupku koji prethodi razmatranju istoga od strane Partnerskog vijeća, a sve sukladno propisima i aktima donesenim temeljem propisa koji se odnose na strateško planiranje. Popis članova Radne skupine nalazi se u Prilogu II. ovoga dokumenta.

Nastavno na navedeno, OBŽ je 29. rujna 2020. godine donijela Opis djelovanja i plan rada Radne skupine za pripremu Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine, kojim se uređuje djelovanje i plan rada Radne skupine, a čiji je sadržaj definiran Priručnikom o strateškom planiranju Republike Hrvatske koje je pripremiло Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije u svibnju 2020. godine, temeljem Uredbe o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ("Narodne novine" broj 89/18.). Također, 18. veljače 2021. godine doneseno je i Rješenje o osnivanju radnih podskupina i imenovanju njihovih članova, kojim su **radne podskupine** osnovane po pojedinim tematskim područjima (demografija, zdravstvo i socijalna uključenost; obrazovanje, znanost, kultura i sport; gospodarstvo i tržište rada; poljoprivreda i prehrambeno-prerađivačka industrija; zaštita okoliša i prostorno uređenje; institucionalni kontekst i ključni izazovi budućeg razvoja), radi rasprave, prikupljanja podataka i pripreme radnih materijala za izradu Plana razvoja. Popis članova radnih podskupina nalazi se u Prilogu II. ovoga dokumenta.

Uz navedena tijela, JU ŽRA OBŽ je kao izrađivač Plana razvoja od samog početka uključivala jedinice lokalne samouprave, lokalne koordinate s područja OBŽ i druge razvojne partnere u proces kreiranja Plana razvoja kao dio višerazinskog i participativnog pristupa strateškom planiranju. Pritom posebno treba spomenuti provedenu analizu izrađenu temeljem upitnika i terenskog istraživanja u jedinicama lokalne samouprave s područja OBŽ, provedenog u prvoj polovici 2020. godine. Općine i gradovi su također redovito informirani i konzultirani o procesu izrade Plana razvoja na koordinacijama sa županom OBŽ.

Plan razvoja obuhvaća sve elemente propisane zakonodavnim okvirom za strateško planiranje u Republici Hrvatskoj. Tako je sukladno Odluci o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine od 17. studenoga 2020. godine, Odluci o sadržaju Strateške studije procjene utjecaja na okoliš Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine od 2. veljače 2021. godine te Odluci o osnivanju Povjerenstva za stratešku procjenu utjecaja na okoliš Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine i imenovanju njegovih članova (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) od 9. veljače 2021. godine, OBŽ provodio postupak **strateške procjene utjecaja Plana na okoliš** u okviru koje se, sukladno Zakonu o zaštiti prirode ("Narodne novine" broj 80/13., 15/18., 14/19. i 127/19.), proveo i postupak Glavne ocjene o prihvatljivosti Plana razvoja za ekološku mrežu. Strateškom procjenom utjecaja Plana razvoja na okoliš procjenjuju se značajni utjecaji na okoliš koji mogu nastati njegovom provedbom, a postupak je proveden sukladno zakonskom okviru u suradnji s Ministarstvom gospodarstva i održivog razvoja. Povjerenstvo je na 1. sjednici održanoj 6. listopada 2021. godine utvrdilo da je izrađena strateška studija cjelovita i stručno utemeljena. Strateška studija o procjeni utjecaja na okoliš Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine, s uključenim poglavljem Glavne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu, sastavni je dio ovoga strateškoga akta, a mjere zaštite okoliša i ublažavanja negativnih utjecaja Plana razvoja na ekološku mrežu opisane su u Prilogu VII.

Nadalje, Skupština Osječko-baranjske županije 26. studenoga 2020. godine usvojila je Zaključak o donošenju **Komunikacijske strategije** za postupak izrade i provedbe Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine ("Županijski glasnik" broj 13/20.). Komunikacijska strategija za postupak izrade i provedbu Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine i prateći Komunikacijski akcijski plan izrađeni su sa svrhom odgovarajućeg informiranja, komunikacije i vidljivosti postupka te prate razdoblje izrade i provedbe Plana pri čemu će se definirati osnovna polazišta daljnjeg uravnoteženog razvoja OBŽ. Za nacrt Komunikacijske strategije proveden je postupak savjetovanja sa zainteresiranom javnošću od 13. listopada do 11. studenoga 2020. godine, putem internetskih stranica OBŽ, pri čemu su sudionici mogli dostaviti svoje komentare, primjedbe i prijedloge. Sukladno Komunikacijskoj strategiji, ciljne skupine i korisnici Plana jesu sljedeći: Radna skupina za pripremu Plana razvoja, Partnersko vijeće, donositelji odluka na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, jedinice lokalne samouprave te javne ustanove i javnopravna tijela s područja OBŽ, zainteresirana javnost (poput sektorskih dionika, potencijalnih korisnika), šira zajednica i mediji kao prenositelji informacija.

Naime, **savjetovanje s dionicima i javnošću** zakonska je obveza koja predstavlja prikupljanje povratnih informacija od zainteresirane javnosti o odlukama koje su u nadležnosti tijela javne vlasti, a koje omogućuju tijelu javne vlasti uključenost svih relevantnih dionika, dobivanje povratnih informacija te isto omogućuje kvalitetnija rješenja i odluke, veću prihvatljivost odluka kao i veće međusobno povjerenje između tijela javne vlasti i javnosti te boljem informiranju javnosti. Sukladno tome, OBŽ je usvojila Strategiju za savjetovanje u okviru postupka izrade Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine, a kojom se provode obveze koje proizlaze iz Zakona o pravu na pristup informacijama ("Narodne novine" broj 25/13. i 85/15.) i Kodeksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata ("Narodne novine" broj 140/09.), koji uređuju područje savjetovanja sa zainteresiranom javnošću o pitanjima od javnog interesa. Sukladno tome, proveden je postupak savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupku donošenja Plana razvoja u razdoblju od 28. listopada do 27. studenoga 2021. godine. Sažetak provedenog postupka nalazi se u Prilogu VI.

Napomena o podacima korištenim u pripremi Plana razvoja

Opis potreba i potencijala OBŽ na kojem se temelje vizija, posebni ciljevi i odabrani strateški projekti u Planu razvoja, zasnivaju se na analitičkim podlogama podijeljenima u šest tematskih područja, koje su izrađene u prvoj polovici 2021. godine (Prilog VIII.):

1. demografija, zdravstvo i socijalna uključenost
2. obrazovanje, znanost, kultura i sport
3. gospodarstvo i tržište rada
4. poljoprivreda i prehrambeno-prerađivačka industrija
5. zaštita okoliša i prostorno uređenje
6. institucionalni kontekst i ključni izazovi budućeg razvoja.

Podaci u analitičkim podlogama i tekstu opisa srednjoročnih razvojnih potreba i razvojnih potencijala u Planu razvoja (poglavlje 3.) odnose se na stanje na dan 31. prosinca 2019. godine, osim u slučajevima kada su podaci isključivo bili dostupni za određeno prethodno razdoblje, poput podataka iz Popisa stanovništva, kućanstava i stanova iz 2011. godine.

2. Srednjoročna vizija razvoja

Vizija razvoja služi za definiranje posebnih ciljeva i ključnih područja intervencija u nadležnosti lokalne i područne (regionalne) samouprave u OBŽ u srednjoročnom razdoblju do 2027. godine.

Vizija razvoja OBŽ usklađena je s vizijom iz Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine (u daljnjem tekstu: NRS 2030), kao i nacionalnim vrijednostima i načelima, usmjerena je prema ključnim područjima intervencije na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini, jasno opisuje željeno postignuće te inspirira na ostvarenje.

Osječko-baranjska županija je u 2027. godini zeleno, inovativno, privlačno i konkurentno središte Istočne Hrvatske, temeljeno na ljudskim, prirodnim i kulturnim potencijalima, koje osigurava kvalitetan i siguran život te jednake prilike svojim građanima.

Iz vizije se mogu iščitati prioritetna područja javnih politika u razdoblju do 2027. godine na području OBŽ:

- društveni sustav i kvaliteta života s naglaskom na osiguravanju jednakih prilika za sve građane,
- kvaliteta, sigurnost i očuvanost životnog prostora,
- regionalna prepoznatljivost i privlačnost te konkurentnost i inovativnost gospodarstva te
- fokus na ljudske, prirodne i kulturne potencijale OBŽ kroz osiguravanje učinkovitog i djelotvornog upravljanja razvojem.

U ostvarivanje vizije trebaju biti uključeni svi dionici s područja OBŽ. Do 2027. godine, dionici će provedbom predviđenih aktivnosti i strateških projekata financiranih vlastitim i drugim sredstvima doprinijeti ostvarivanju vizije. OBŽ može biti suvremena, otvorena i prepoznatljiva jedinica područne (regionalne) samouprave s diversificiranim gospodarstvom, odnosno sredina gdje se poduzetništvo, turizam i ekološka poljoprivreda temelje na inovacijama, znanju i kreativnosti te na održivoj valorizaciji prirodnih i kulturnih resursa. Visoka kvaliteta života stanovništva ostvarit će se kroz niz demografskih mjera, te aktivnosti i projekata u nizu javnih usluga, posebno odgoju, obrazovanju, zdravstvu i socijalnoj skrbi te poticanjem aktivnog uključivanja u organizacije civilnog sektora, dok će se kvalitetan boravak posjetitelja i privlačenje investitora osigurati visokim stupnjem infrastrukturne opremljenosti i brigom o zaštiti okoliša i prirode.

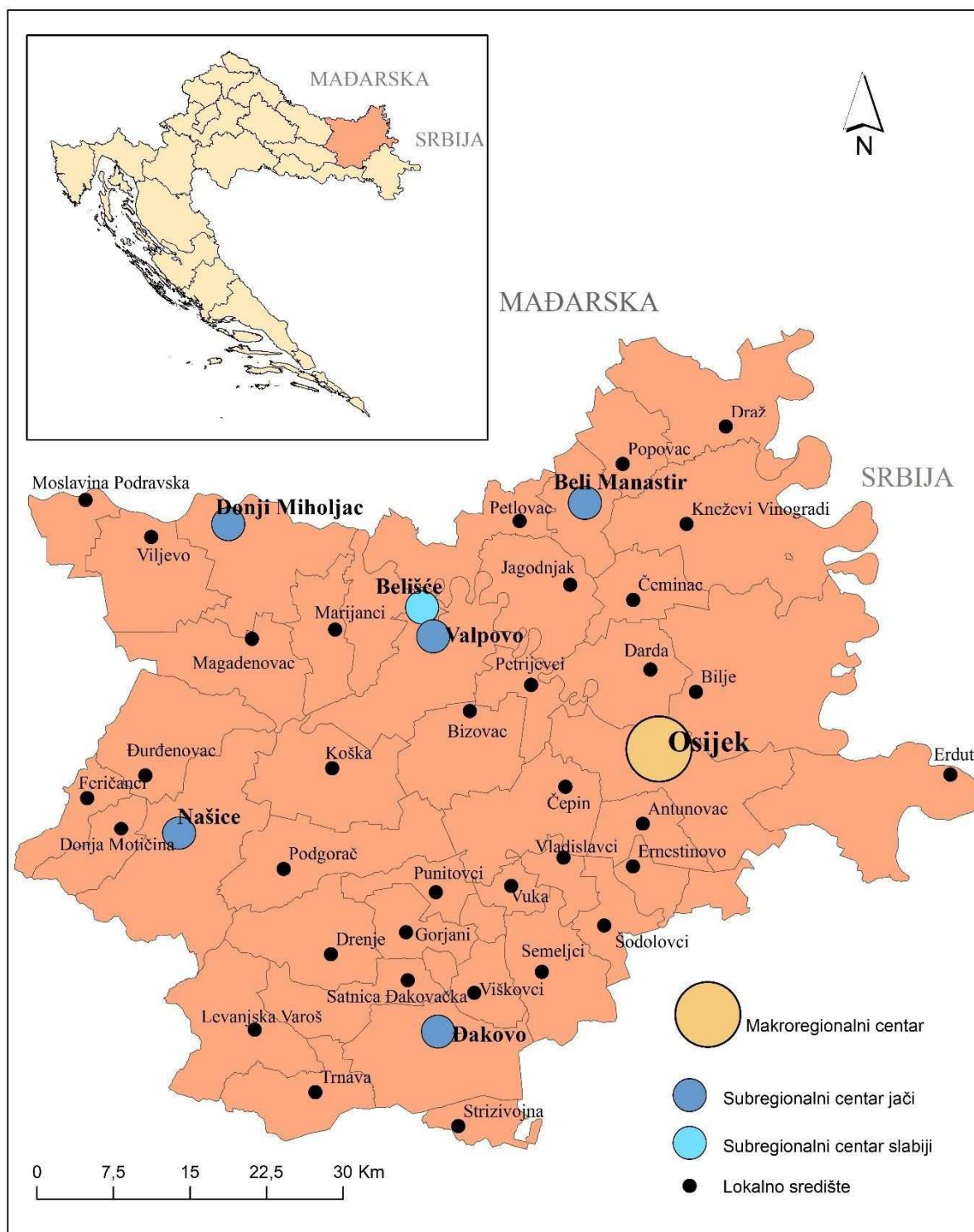
S obzirom na postojeće resurse te mogućnosti OBŽ, kao i brojnost i zainteresiranost svih dionika razvoja u županiji, vizija je realno utemeljena i odražava potrebe i očekivanja stanovništva, a istovremeno i ambiciozna i motivirajuća u razdoblju koje je uslijedilo nakon gospodarske krize i posljedica koje su se dogodile zbog pandemije bolesti COVID-19.

Ostvarenje utvrđene vizije planirano je u razdoblju od 2022. - 2027. godine, sukladno odgovarajućoj analizi stanja i odabiru prioriteta, i to kroz realizaciju razvojnih mjera i projekata.

3. Opis srednjoročnih razvojnih potreba i razvojnih potencijala

3.1. Osnovni podaci

OBŽ je smještena u istočnom dijelu RH te na sjeveru graniči s Republikom Mađarskom, na istoku s Republikom Srbijom, na zapadu s Virovitičko-podravskom i Požeško-slavonskom, a na jugu s Brodsko-posavskom i Vukovarsko-srijemskom županijom. S površinom od 4,149 km², što čini 7,3% ukupne površine RH i 305.032 stanovnika prema posljednjem popisu stanovništva, što predstavlja 7,12% ukupnog stanovništva u RH, jedna je od prostorno većih i naseljenijih hrvatskih županija (DZS, 2011).

OBŽ ima rubni prometno-geografski položaj unutar RH. Određuje ga podunavski i podravski koridor te koridor Vc koji će je povezati sa Srednjom Europom na sjeveru, posavskim koridorom na jugu i potencijalno sa primorskom Hrvatskom, što bi moglo značajno pridonijeti budućem položaju OBŽ. Također, u neposrednoj blizini Osijeka nalazi se Zračna luka Osijek koja ima status međunarodne putničke i teretne/cargo zračne luke.

U nodalno-funkcionalnoj organizaciji ističe se dominacija Osijeka kao makroregionalnog središta, regionalnih centara nema, a postoji 5 jačih i 1 slabiji subregionalni centar (Beli Manastir, Donji Miholjac, Đakovo, Našice i Valpovo kao jači te Belišće kao slabiji). U upravno-administrativnom smislu formirane su 42 jedinice lokalne samouprave: 7 spomenutih gradova, 35 općina i 263 naselja.

U prirodno-geografskom smislu, prostor OBŽ pretežito je nizinski prostor u kojem se ističu pojedini singulariteti. Veliku važnost u oblikovanju reljefa imale su riječni tokovi Dunava i Drave te njihovih pritoka. Pod njihovim utjecajem nastale su naplavne ravni, nešto ocjeditije riječne terase, ali i močvarno područje Kopačkog rita (zaštićeno u kategoriji parka prirode). Malo viši teren nastao pod utjecajem eolske akumulacije, najčešće plodan i pogodan za agrarno obrađivanje, čine lesne zaravni: Bansko brdo, Erdutsko brdo i Đakovački ravnjak. Jedino jugozapadni dijelovi OBŽ, odnosno područja prigorskog reljefa Dilja i Krndije znatnije se izdižu preko 200 metara nadmorske visine. Prema Köppenovoj klasifikaciji ovaj prostor ima obilježja umjereno tople vlažne klime s toplim ljetima (Cfb) kakva prevladava u većem dijelu Panonske Hrvatske. Na ovom području karakterizira ju prosječna godišnja temperatura od 10 °C i količina oborina od 609 do 792 mm godišnje uz povoljan raspored padalina u vegetacijskom razdoblju. Uz takvu geomorfološku i klimatsku podlogu, prema procjeni pogodnosti tala za obradu izvršenoj prema modificiranim kriterijima procjene zemljišta, OBŽ čini 10% dobro obradivih tala prve kategorije i 44% umjereno ograničenih tala druge kategorije. U načelu su bogati humusom, ali u pravilu prevladavaju tzv. degradirani oblici plodnih crnica, dok se černozemi razvijaju samo u pojedinim dijelovima. Šuma prekriva 27% teritorija, najviše uz Dravu i Dunav te na panonskom prigorju na zapadu OBŽ.

U ruralnom prostoru istočne Hrvatske prevladavaju grupirana naselja, često planska i izdužena uz ceste. Takav razvoj karakterističan je u odnosu na reljefnu strukturu koja je omogućila pravilnu podjelu zemljišta. Na naseljenost i strukturu stanovništva u ovom prostoru utjecali su brojni povijesno-geografski faktori, ratovi i njihove posljedice te podređen status u okvirima drugih državnih tvorevina. Hrvatsko je stanovništvo taj prostor dijelilo s narodima koji su se širili pod utjecajem Osmanlija u 16. stoljeća, kasnije srednjoeuropskim narodima u vrijeme ugarske i habsburške vladavine i ponovno srpskim stanovništvom poslije Prvog svjetskog rata u sastavu zajedničke države Srba, Hrvata i Slovenaca. Iz tog razloga ovaj je prostor dugo karakterizirala heterogena etnička struktura koja se postupno homogenizira nakon Drugog svjetskog rata iseljavanjem srednjoeuropskog i doseljavanjem hrvatskog stanovništva iz drugih dijelova RH.

Nakon Domovinskog rata, RH postaje samostalna država i ulazi u tranzicijsku etapu razvoja. Promjenom društveno-političkog sustava nalazi se pred razvojnim problemima koji se očituju niskom razinom gospodarske aktivnosti, visokim brojem nezaposlenih i negativnim demografskim procesima. Ulaskom u Europsku uniju (u daljnjem tekstu: EU) poboljšava se njen položaj i omogućuje lakša razmjena robe i dobara i suradnja s članicama EU. S druge strane, dolazi do velike demografske destabilizacije uzrokovane otvaranjem tržišta rada. Osim čimbenika izravno povezanih s ratnim stradanjima, glavni razlozi niske razvijenosti odnose se na nepovoljnu gospodarsku strukturu, nedovoljno razvijen ljudski potencijal, nisku kulturu poduzetništva, nedovoljno učinkovite institucije, depopulaciju, iseljavanje i starenje stanovništva.

Sukladno navedenom, indeks razvijenosti OBŽ na razini RH, prema modelu izračuna iz 2018. godine, iznosi 96,009, što OBŽ svrstava u drugu razvojnu skupinu, odnosno u potpomognuto područje. Prema istom modelu sve jedinice lokalne samouprave, osim Osijeka, Našica i Antunovca, spadaju u potpomognuta područja. Najviše općina i gradova pripada drugoj razvojnoj skupini (14), zatim prvoj razvojnoj skupini (12), 6 trećoj i 7 četvrtoj razvojnoj skupini.

3.2. Demografski pokazatelji

Prema Popisu stanovništva u 2011. godini OBŽ je imala 305.032 stanovnika (4. mjesto sa 7,12% ukupnog stanovništva RH). Prema procjeni stanovništva Državnog zavoda za statistiku iz 2019. godine, na području OBŽ prebivalo je 272.673 stanovnika što je 10,6% manje od stanja prema popisu 2011. godine. Broj stanovnika je u razdoblju od 2011. do 2019. godine pao, s prosječnom godišnjom stopom pada od 1,78%. Osim toga, OBŽ bilježi negativnu prirodnu promjenu svake godine od posljednjeg popisa stanovništva iz 2011. godine. Glavna odrednica negativne prirodne promjene je smanjenje broja živorođenih te relativno stabilnog broja umrlih.

Migracije su u promatranom razdoblju, značajnije utjecale na promjenu broja stanovnika na području OBŽ. Saldo ukupne migracije bilježi negativni rast za sve godine od 2011. do 2019. godine. Broj odseljenih u druge županije je u promatranom razdoblju narastao s 1.537 iz 2011. godine, na 1.971 u 2019. godini, s vrhuncem u 2015. godini od 2.246 odseljenih. Broj odseljenih i dinamika rasta odseljavanja je bila izraženija kada se gledaju podaci za inozemstvo. Najznačajniji porast odseljenih u inozemstvo, promatra se za razdoblje od 2014. kada je iznosio 1.505, do vrhunca u 2017. godini kada je iznosio 5.094. Od 2017. pa do 2019. kada dolazi do značajnog pada broja odseljenih na godišnjoj razini. S obzirom na utjecaj prirodnog i prostornog kretanja na opće kretanje broja stanovnika na području OBŽ, jasno se može utvrditi kako je emigracija primarna uzrok depopulacijskih promjena.

Značajna prostorna kretanja mogu se primijetiti unutar OBŽ na relaciji ruralno-urbano, odnosno 7 gradova na području OBŽ ipak imaju nešto pozitivnije demografske trendove te djelomični stabilizirajući efekt.

Iseljavanje dominantno ima selektivan karakter, odnosno, iseljava pretežito mlade, radno aktivno stanovništvo. Takve odrednice dovode do starenja stanovništva na području OBŽ (trend koji je prisutan u većoj ili manjoj mjeri na sveukupnom području RH), te dugoročno do smanjenja budućeg potencijalnog prirodnog prirasta i ekonomskog rasta, a samim time i mogućnosti preokretanja negativnih trendova prisutnih posljednjih godina. Iz svih navedenih podataka se može zaključiti kako je glavni razlog povećanog iseljavanja stanovništva, uz ulazak u EU i olakšane migracije radno aktivne populacije, ekonomska recesija te spor gospodarski oporavak.

Socijalno-ekonomska struktura stanovništva OBŽ pokazuje da je veći udio stanovništva u primarnom sektoru u odnosu na hrvatski prosjek, a u skladu prirodno-geografskom podlogom i poljoprivrednom orijentacijom. Najnapredniju strukturu ima grad Osijek sa udjelom od 33,6% zaposlenih u tercijarnom te 38,4% u kvartarnom sektoru. Bez obzira na to, OBŽ ima veći udio u primarnom sektoru (9,0%) nego što je to prosjek RH (5,4%). Također, u odnosu na RH (23,8%) ima i povećani udio u kvartarnom sektoru (26,3%), što ukazuje na ovisnost o zapošljavanju u javnom sektoru, a smanjenu mogućnost zapošljavanja u djelatnostima sekundarnog i, još izraženije, tercijarnog sektora. Primjećuju se i logične urbano-ruralne razlike u socioekonomskoj strukturi. Ruralna područja karakterizira povećani udio primarnog i sekundarnog sektora koji otkriva važnost poljoprivrede i prerađivačke industrije.

Osim visokih stopa nezaposlenosti u popisnom razdoblju, OBŽ karakterizira visoki udio od 52,9% neaktivnog stanovništva, tj. više od polovine stanovnika nalazi su u grupi uzdržavanog stanovništva (učenici, studenti, umirovljenici) ili stanovništva koji ne teži zapošljavanju (kućanice). Takve zabrinjavajuće brojke, pokazatelj su demografskog potencijala za gospodarski rast te potrebe za uvozom radne snage.

S obzirom da je spomenuti pad broja stanovnika primarno uzrokovan emigracijama najčešće mladog stanovništva, vremenom dolazi do smanjenja nataliteta, udjela mladog stanovništva i porasta prosječne starosti koja je u 2011. godini iznosila 41,2 godine (u odnosu na 38,7 u 2001. godini). Općine s najviše starijeg stanovništva, nalaze se u rubnim dijelovima OBŽ. Povećavanje udjela starog stanovništva negativno utječe na reproduktivnost, natalitet i demografski potencijal, ali istovremeno povećava potrebu za brigom o starijim osobama.

Spolna struktura stanovništva u direktnoj je međuzavisnosti s dobnom strukturom, odnosno starije i razvijenije populacije kao posljedica diferencijalnog mortaliteta karakterizira viši udio žena u starijoj životnoj dobi. Na području OBŽ primjetan je povećan koeficijent feminiteta (107,6), primarno u zrelijoj i staroj dobi. On je dodatno oblikovan ratnim zbivanjima, bijelom kugom te selektivnom emigracijom muške populacije u pojedinim razdobljima. Posebno se ističe Grad Osijek te njegova suburbana zona, koja zbog dugogodišnjih različitih utjecaja postiže visoki koeficijent feminiteta od 114 žena na 100 muškaraca. Višak žena u odnosu na broj muškaraca u mladoj životnoj dobi dodatni je usporavajući faktor za stvaranje novih brakova i broj rođenih u budućnosti. S druge strane, povećani udio žena u ruralnim području stvara posebno ranjivu skupinu s obzirom na karakteristike i mogućnosti zapošljavanja za žene u ruralnim područjima

OBŽ karakterizira niži stupanj obrazovanja nego što je to slučaj na razini RH. Isto tako, unutar OBŽ primjetne su značajne urbano-ruralne razlike te se posebno ističe Grad Osijek koji je, kao makro regionalno središte i centar funkcije rada, u 2011. godini imao 20,8% visoko obrazovanog stanovništva. Osijek značajno podiže prosjek budući da u njemu živi više od trećine stanovništva. Ostali gradovi imaju postotak od 9,8% (Belišće) do 13,5% (Našice). S druge strane, ono što najviše zabrinjava su ruralna područja koja imaju samo 5,6% visokoobrazovanog stanovništva. Također, udio stanovništva koji ima završenu u najboljem slučaju osnovnu školu iznosi gotovo polovicu stanovništva. Mlado stanovništvo često odlazi na obrazovanje u veće urbane sredine, međutim, ne vraća se u ruralni prostor te postaje trajno izgubljen demografski potencijal za razvoj u budućnosti.

3.3. Zdravstvo

OBŽ je osnivač šest zdravstvenih ustanova: Doma zdravlja OBŽ, Opće županijske bolnice Našice, Zavoda za hitnu medicinu OBŽ, Nastavnog zavoda za javno zdravstvo OBŽ, Ljekarni Srce - Ljekarne OBŽ i Poliklinike za rehabilitaciju govora i slušanja "Suvag" Osijek. Dom zdravlja OBŽ zdravstvene djelatnosti obavlja na ukupno 71 lokaciji diljem OBŽ. Zakonskom odredbom u primarnoj razini zdravstvene zaštite uveden je postupak ukidanja koncesija, uz mogućnost nastavka rada koncesionara u organizacijskom obliku ordinacije. Do kraja 2022. godine očekuje se prelazak svih koncesionara što će donijeti 2,2 mil. kuna manje prihoda od koncesijske naknade u Proračunu OBŽ. U navedenim zdravstvenim ustanovama 2019. godine bile su zaposlene 1.773 osobe (povećanje od 2,7% u odnosu na 2018.), dok je u KBC Osijek u 2020. godini bilo zaposleno 3.078 djelatnika, od čega 2.376 zdravstvenih djelatnika.

Stanovnici OBŽ u ruralnim područjima nemaju isti pristup zdravstvenoj zaštiti, odnosno ista im je slabije dostupna te je prisutna nezainteresiranost liječnika za rad u ruralnim područjima. Od 42 JLS nemaju sve lokalne jedinice dostupnu ordinaciju opće medicine pa pacijenti gravitiraju drugim općinama i gradovima za uslugu primarne zdravstvene zaštite, a u mreži obiteljske medicine od potrebnog broja nedostaje 8 timova.

Nedostatna infrastruktura i tehnološki zastarjela oprema jedan je od izazova s kojima se susreću zdravstvene ustanove, kako Doma zdravlja OBŽ tako i KBC Osijek, kao jedini KBC na istoku Hrvatske kojem gravitira sedam zdravstvenih ustanova i oko 900.000 pacijenata, koji trenutno djeluje u neadekvatnim uvjetima. U mreži zdravstvene zaštite, gotovo u svim područjima postoji nedostatak od potrebnog broja timova. U mreži dentalne zaštite nedostaju 3 tima, u mreži zdravstvene zaštite predškolske djece i zdravstvene zaštite žena nedostaju po 3 tima, u mreži preventivno-odgojnih mjera školske djece i studenata nedostaju 4 tima, u mreži zdravstvene zaštite mentalnog zdravlja 1 tim, dok mreži medicine rada nedostaju 3 tima. Mreža zdravstvene njege sastoji se od 46 ugovorenih medicinskih sestara koje sukladno mreži obavljaju njegu na određenom području. Nema svaki JLS medicinsku sestru koja bi obavljala njegu u kući samo na njezinom području. U zdravstvenim ustanovama kojima je osnivač OBŽ zaposleno je ukupno 1.452, a u KBC Osijek 2.376 zdravstvenih djelatnika.

Na području OBŽ postoji veliki nedostatak zdravstvene usluge palijativne skrbi, odnosno postelja, kojih je svega 10 (OŽB Našice). Mreža palijativne skrbi u OBŽ sastoji se od: dva mobilna tima i tri koordinatora pri Domu zdravlja OBŽ, ambulate za bol i palijativnu medicinu u KBC Osijek, Odjela

za palijativnu skrb u OŽB Našice i posudionice pri raznim ustanovama. Prema javno dostupnim podacima nedostaju dva koordinatora palijativne skrbi i tri mobilna tima na području OBŽ.

Istaknut problem u ljekarničkoj mreži su dežurne ljekarne, od kojih dežurstvo obavlja samo jedna ljekarna u Osijeku. Ljekarnička mreža u OBŽ pokrivena je s 31 podružnicom Ljekarni Srce, koja ima svoj galenski laboratorij te ostalim ljekarnama u privatnom vlasništvu.

Na području OBŽ, veliki javnozdravstveni problem, ali i problem koji utječe na kvalitetu života, su komarci. Zbog problema komaraca, potrebno je osigurati organizirana, cjelovita i sustavna rješenja za njihovo suzbijanje, osigurati kontinuitet u financiranju i provedbi pravovremenih mjera za suzbijanje komaraca te uspostaviti cjelokupni integrirani sustav kontrole komaraca, koji će uključiti i suvremene načine upravljanja komarcima. OBŽ je 2019. godine donijela Strateške smjernice kontrole komaraca u OBŽ 2019. - 2024., kojima su određeni i obrazloženi strateški ciljevi i načelna određenja za uspostavljanje cjelovitog sustava kontrole komaraca na području OBŽ. Osnovano je i Povjerenstvo za koordinaciju sustava kontrole komaraca, s ciljem analize složene problematike pojavnosti komaraca, izrade strategije kontrole komaraca i provedbe koordiniranih aktivnosti svih sudionika sustava.

Inače, najveći problemi koji su uočeni u području zdravstvene zaštite na području OBŽ vezani su za neravnomjernu dostupnost zdravstvene zaštite, neadekvatnu infrastrukturu i tehnološku opremljenost zdravstvenih ustanova, nedostatak liječnika i medicinskog osoblja, nedovoljno razvijenu palijativnu skrb, nedostatak preventivnih aktivnosti i sveobuhvatnog pristupa zaštiti mentalnog zdravlja te ciljanih i inovativnih programa u zajednici.

Temeljem istraživanja stavova i mišljenja dionika sektora, identificiran je nedostatak preventivnih aktivnosti/programa u zdravstvu, s posebnim naglaskom na nedostatak međusektorskog, multidisciplinarnog i sveobuhvatnog pristupa prevenciji i zaštiti mentalnog zdravlja. S druge strane, raspoloživost EU sredstava i znanje i iskustvo u realizaciji projekata u sektoru zdravstva predstavljaju potencijal koji je neophodno iskoristiti u narednom periodu, s ciljem povećanja kvalitete i dostupnosti zdravstvenih usluga. Potrebno je i unaprijediti potencijal obrazovno-istraživačkih institucija (Medicinski fakultet u Osijeku, Fakultet dentalne medicine...) kao i razviti sustav i mjere zadržavanja i privlačenja ljudskih potencijala, uključujući volontere u zdravstvu.

3.4. Socijalna skrb

Djelatnost socijalne skrbi obavljaju ustanove socijalne skrbi, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, udruge, vjerske zajednice, druge pravne osobe, obrtnici i druge fizičke osobe koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi, pod uvjetima i na način propisan posebnim zakonima i provedbenim propisima. Socijalne usluge pružaju se u mreži i izvan mreže socijalnih usluga. Socijalne usluge u mreži pružaju ustanove kojima je osnivač RH te pravne osobe, obrtnici i druge fizičke osobe s kojima je nadležno ministarstvo sklopilo ugovor o pružanju socijalnih usluga, osim ako zakonom ili posebnim propisom nije drugačije određeno. Socijalne usluge izvan mreže obavljaju pravne osobe, obrtnici i druge fizičke osobe koje su pribavile rješenje o ispunjavanju minimalnih uvjeta za pružanje socijalnih usluga.

OBŽ je osnivač 3 doma za stare i nemoćne, u Osijeku, Belom Manastiru i Đakovu s ukupnim kapacitetom za 773 osobe. Tijekom 2019. godine podneseno je ukupno 4.387 zahtjeva za smještaj u domove za stare i nemoćne čiji je osnivač OBŽ. Uslugu skrbi za stare i nemoćne pružaju i privatni domovi socijalne skrb s kapacitetom od 527 osoba i obiteljski domovi s kapacitetom od 481 osobe.

Na području OBŽ djeluje 6 centara za socijalnu skrb, u Osijeku, Đakovu, Belom Manastiru, Našicama, Valpovu i Donjem Miholjcu. Obiteljski centar djeluje kao podružnica Centra za socijalnu skrb Osijek te obavlja poslove vezane za individualna i grupna savjetovanja, preventivni radi i druge stručne poslove.

U OBŽ postoji jedna državna ustanova socijalne skrbi, koja skrbi o odraslim osoba s mentalnim poteškoćama, dva pružatelja usluga za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, jedan državni pružatelj usluge za djecu s problemima u ponašanju i 5 udruga, odgojno-obrazovna ustanova za djecu iz autističnog spektra, odgojno-obrazovna ustanova za djecu i odrasle osobe s lakšim, umjerenim i težim intelektualnim teškoćama, pružatelj usluga smještaja u kriznim situacijama obiteljskog nasilja (sigurna kuća), centar za beskućnike te veliki broj organizacija civilnog društva koje pružaju socijalne usluge.

Na području OBŽ nedovoljno je razvijena mreža potrebnih socijalnih usluga i infrastrukture za pružanje socijalnih usluga s naglaskom na nedostatke kapacitete domova za stare i nemoćne, stambenih zajednica za osobe s invaliditetom i djecu koja izlaze iz sustava socijalne skrbi, za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djecu s problemima u ponašanju, zatim usluge pomoć u kući, rane intervencije, mobilne timove, usluge dnevne skrbi, podrške ženama žrtvama nasilja te podrške obiteljima s djecom u socijalnom riziku. Broj udomiteljskih obitelji u OBŽ veći je od broja u većini ostalih županija u RH, ali je, s obzirom na potrebe, ovu vrstu socijalne usluge, potrebno razvijati. Na području OBŽ ima 98 udomiteljskih obitelji za djecu i 122 za starije osobe. Slabo je razvijena i rana intervencija, koja obuhvaća proces informiranja, savjetovanja, edukacije i podrške djeci koja imaju teškoće u razvoju ili kod koje postoji faktor rizika za razvojno odstupanje, uslijed bioloških ili okolišnih faktora.

Kako bi se prevenirala institucionalizacija, potrebno je uložiti značajnije napore u jačanje njezine prevencije za sve ciljne skupine prema njihovim potrebama. Veliki broj organizacija civilnog društva pruža socijalne usluge na području OBŽ, a njihov rad je vrlo često ugrožen nedostatkom kontinuiteta u financiranju, na čemu je potrebno raditi u sljedećem razdoblju.

Kroz natječaj Zaželi, koji se bavi projektnim rješavanjem problema nezaposlenosti žena i osiguravanjem podrške starijim osobama u njihovim domovima u ruralnim krajevima, odnosno pružanjem usluge pomoć u kući, možemo reći da je navedena socijalna usluga dobro razvijena, ali se postavlja pitanje učinka i dugoročne održivosti usluge.

Kako bi se potreba za socijalnim uslugama što bolje zadovoljila i ujednačila dostupnost, potrebno je napraviti procjenu lokalnih potreba, uspostaviti sustav praćenja pokrivenosti te umrežiti dionike u sustavu socijalne skrbi, ali i s ostalim sektorima (zdravstvo, obrazovanje, pravosuđe, policija i sl.). Osim navedenog, nedostaje pouzdana baza podataka o pružateljima i korisnicima usluga. Potreban je razvoj ciljanih programa u borbi protiv siromaštva, kroz izradu strategije borbe protiv siromaštva te jačanje podrške integraciji u zajednicu osoba u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti.

Usto, potrebno je jačati potencijal obrazovno-istraživačkih institucija (osobito sastavnica Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku), iskoristiti različite izvore financiranja socijalnih usluga, jačati volonterstvo i udruživanje dionika, staviti u funkciju nekretnine u javnom vlasništvu za potrebe socijalne skrbi, te ublažavati moguće prijetnje poput posljedica pandemije COVID-19.

3.5. Obrazovanje, znanost i tehnička kultura

Prema podacima iz 2001. i 2011. godine u OBŽ se ukupan broj stanovnika smanjio za 5%, a postignuta razina obrazovanja se značajno povećala: broj osoba bez završene osnovne škole upola je smanjen (s 21% na manje od 10%), znatno je povećan broj osoba sa završenom srednjom školom (50% stanovnika u 2011.), a onih s višom ili visokim obrazovanjem porastao je za 4%. Za očekivati je da su se navedeni trendovi nastavili i u narednom desetljeću, što će biti utvrđeno popisom stanovnika 2021. godine. U odnosu na prosjek u EU, OBŽ ima iznadprosječan broj osoba sa završenim srednjoškolskim obrazovanjem (EU prosjek = iznad 40%, OBŽ = 51%), no znatno zaostaje kod viših razina obrazovanja (EU prosjek 2011. = 22,4%, OBŽ = 13%). S druge strane, budući da je na razini RH postotak osoba s nekim oblikom tercijarnog obrazovanja narastao s 15% na 22%, vjerojatno je trend repliciran i u OBŽ, osobito jer se uz niz manjih privatnih i javnih učilišta jedno od četiri najveća sveučilišta nalazi u Osijeku.

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje te skrb o djeci predškolske dobi u OBŽ organizirani su u 26 predškolskih ustanova s ukupno 82 organizacijske cjeline (53 vrtića i 29 područnih vrtića). U redovite programe bilo je uključeno 65% od ukupno 14.539 djece u OBŽ, što je manje od hrvatskog prosjeka 2019. godine (81%) i daleko niže od prosjeka EU (94,8%). No, prema podacima, svake se godine smanjuje broj rođene djece, a povećava broj i kapacitet vrtića pa bi se moglo dogoditi da ima više dostupnih mjesta nego djece koja ih mogu popuniti. Ipak, trenutno je preduvjet uključivanja djece u rani i predškolski odgoj i obrazovanje razvijena mreža ustanova, osobito u ruralnim područjima, i dostatan broj educiranih odgojitelja.

Na području OBŽ djeluju ukupno 73 matične osnovne škole sa 107 područnih škola, a u šk. g. 2020./21. u njih je upisano 20.166 učenika u ukupno 42 općine i grada. Među školama djeluju i one s posebnim programima: za djecu s teškoćama u razvoju, za djecu s poremećajima autističnog spektra, za darovite učenike u području glazbene i drugih umjetnosti te za pripadnike nacionalnih manjina. U šk. g. 2019./20. nastava je organizirana u jednoj smjeni u 48% škola, a ostale djeluju kroz dvosmjensku nastavu, što je bolje od prosjeka u RH (60% učenika u dvije smjene i 3% u čak tri smjene). Sustav raspolaže relativno kvalitetnom infrastrukturom, no potrebno je povećanje infrastrukturnih kapaciteta radi dodatnog smanjenja dvosmjenske nastave, čime bi se omogućio povećani broj sati nastave, kvalitetnija ponuda izvannastavnih aktivnosti u školama te pristup tim aktivnostima i učenicima slabijeg socioekonomskog statusa. Zanimljivo je napomenuti i da je čak 61% osnovnoškolaca postiglo odličan uspjeh, a 28% vrlo dobar uspjeh na kraju šk. g. 2019./20.

U šk. g. 2019./20. bilo je 1.417 razrednih odjela, tj. 268 učenika i 5 odjela manje u odnosu na 2018./19. Zapošljavanjem određenog broja stručnih suradnika ublažen je, ali ne i riješen problem nedostatka stručnih suradnika, a administrativno-tehničko osoblje je preopterećeno. Nužno je osigurati stručnog suradnika psihologa u svakoj školi zbog provedbe niza nacionalnih programa. U eksperimentalnom programu "Škola za život" u OBŽ sudjeluju 4 osnovne škole i 1 gimnazija, a cilj je povećanje kompetencija učenika u rješavanju problema, povećanje zadovoljstva učenika te motivacije njihovih nastavnika. Osim toga, 9 odgojno-obrazovnih ustanova ima status međunarodne ekoškole: 5 osnovnih, 2 srednje, 1 dječji vrtić i 1 škola za djecu s teškoćama u razvoju. Svim osnovnoškolcima organizirana je besplatna prehrana od 2018. godine, a surađuje se s lokalnim proizvođačima radi poboljšanja kvalitete prehrane.

Na području OBŽ djeluje 29 srednjih škola: 13 gimnazijskih programa (upisuje 31% učenika, u odnosu na 41% u Gradu Zagrebu i 52% u članicama EU), 16 strukovnih 3-godišnjih, 19 strukovnih 4-godišnjih, te po 1 strukovni 5-godišnji i umjetnički program (upisuju 4% učenika). Sustav je dostatno diversificiran, a niska je razina prekida srednjoškolskog obrazovanja. U šk. g. 2020./21. u srednje škole upisano je 10.107 učenika u ukupno 8 općina i gradova, s ukupno 569 razredna odjela (prosječno 18,7 učenika po odjelu). Evidentan je konstantan trend smanjenja broja učenika (između 2001./02. i 2019./20. šk. g. smanjen je broj za više od 34%). Uočena je i slabija dostupnost obrazovnih usluga u ruralnim sredinama kao i problem slabog upisa učenika u određena proizvodna zanimanja koja su potrebna tržištu rada, što se dijelom rješava stipendiranjem učenika koji se obrazuju za deficitarna zanimanja, posebno u STEM području. Inače, strukovne programe pohađa 66% učenika (hrvatski prosjek je 70%), što je jedan od najvećih udjela u Europi.

Rad kroz dodatnu nastavu s naprednim i darovitim učenicima ima značajno mjesto u radu srednjih škola. Sukladno Programu Vlade RH iz 2016. godine, osnovana su dva regionalna centra kompetentnosti (u daljnjem tekstu: RCK) u svrhu povećanja zapošljivosti učenika, jačanja kompetencija strukovnih nastavnika i razvoja cijele regije, ukupne vrijednosti 168,7 mil. kuna na području OBŽ (od ukupno 25 u RH): RCK Elektrotehničke i prometne škole Osijek i RCK Ugostiteljsko-turističke škole Osijek. To je kvalitetan korak naprijed u rješavanju problema neusklađenosti nastavnih planova i programa s potrebama gospodarstva i tržištem rada.

U gradu Osijeku postoje 2 samostalna učenička doma i 3 u sastavu školskih ustanova za učenike iz udaljenih mjesta sa slabim prometnim vezama kao i učenike slabijeg materijalnog stanja. Ipak, kapaciteti još uvijek ne zadovoljavaju potrebe učenika pa je potrebno izgraditi barem još jedan učenički

dom ili pojačati prometnu povezanost udaljenijih mjesta. Radi ostvarenja jednake dostupnosti obrazovanja, prijevoz srednjoškolaca se sufinancira iz državnog i županijskog proračuna.

Škole se suočavaju s problemom nedostatka financijskih sredstava potrebnih za sustavnije i bolje stručno usavršavanje (nedostatak nove stručne literature, novije informatičke opreme, nedovoljna opremljenost školskih radionica i praktikuma te sportskih dvorana). Osim toga, postoje poteškoće u osiguravanju stručnih djelatnika u stručnim predmetima strukovnih škola, što se rješava angažiranjem vanjskih suradnika ugovorom o djelu. U cilju internacionalizacije i unaprjeđenja kvalitete rada ustanova potrebno je ulagati napore za priznavanje kompetencija stečenih neformalnim obrazovanjem i korištenje mogućnosti za mobilnost kroz program ERASMUS+ kao potporu učenicima, učiteljima nastavniciima, voditeljima osposobljavanja i drugom osoblju za profesionalni i osobni razvoj, jer postoji značajan broj nastavnika motiviranih za usavršavanje, mobilnost, projektni rad i rad s darovitim učenicima.

U OBŽ djeluju Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku (u daljnjem tekstu: UNIOS) i Visoko evanđeosko teološko učilište. UNIOS ima 12 fakulteta, Akademiju za umjetnost i kulturu, 4 sveučilišna odjela, 5 posebnih odjela i sastavnica te 2 trgovačka društva s ukupno 126 preddiplomskih, diplomskih, integriranih, stručnih i specijalističkih programa u ak. god. 2019./20. Vidljiv je trend rasta sa 105 programa u 2012./13. čime UNIOS potvrđuje svoje postojanje kao gravitacijski centar u tercijarnom obrazovanju na području Istočne Slavonije. Međutim, zabilježen je trend pada (više od 20%) broja studenata u istom razdoblju (15,5 tisuća u ak. g. 2019/20.). Osim toga, broj studenata koji su upisivali stručne studije se smanjio, dok se broj izvanrednih studenata u odnosu na redovite, povećavao. Razlog je osnivanje Sveučilišta u Slavonskom Brodu čime je 1.300 studenata UNIOS automatski brisano s popisa.

Radi povećanja kvalitete visokog obrazovanja i razvoja znanosti i istraživanja, UNIOS radi na internacionalizaciji te jačanju mobilnosti studenata i osoblja, no potrebno je pojačati napore na izradi studijskih programa na engleskom i/ili drugim stranim jezicima, jačanju suradnje s ustanovama iz drugih zemalja, te na prijenosu inovacija i kompatibilnosti kvalifikacija u visokoškolskom obrazovanju. Kada je riječ o znanosti, UNIOS je 2019. godine provodio ukupno 270 projekata, od čega 222 iz STEM područja (najzastupljeniji nacionalni stručni projekti). Projekata s lokalnom zajednicom i gospodarstvom bilo je ukupno 118, od čega čak 111 u STEM području te je ovakav direktni transfer znanja potrebno i dalje jačati.

Tehnička kultura te aktivnosti i programi koji se nude kroz djelovanje niza udruga i organizacija dio su neformalnog i informalnog sustava obrazovanja u STEM području u OBŽ koji okuplja velik broj članova. Unatoč nedostatnim financijskim sredstvima donekle ublaženim kroz financiranje iz proračuna JLP(R)S-a, kroz aktivnosti i programe se razvija inovacija i kreativnost kod djece i mladih, ali i omogućuje cjeloživotno tehničko obrazovanje svih dobnih skupina. Uz unaprjeđenje materijalnih, financijskih i ljudskih resursa, potrebno je podići svijest o važnosti razvoja tehničke kulture u društvu i širiti mrežu članstva i udruga tehničke kulture u OBŽ.

U OBŽ djeluju 34 ustanove s ukupno 685 programa obrazovanja odraslih. Stopa sudjelovanje odraslih u cjeloživotnom učenju (dob 25 - 64) za RH je 2019. godine iznosila 3,5%, a za EU 27 10,8%. Stoga je potrebno je stvoriti preduvjete za dostupno obrazovanje odraslih i povećanje obuhvata odraslih uključenih u cjeloživotno učenje pri čemu je najvažnije podići razinu ključnih kompetencija i novih znanja i vještina te priznavati neformalno i informalno stečenih znanja i vještina.

Pandemija bolesti COVID-19 naglasila je čimbenike koji su uzroci socijalne isključenosti i nejednakog pristupa obrazovanju (nejednaki uvjeti za rad, resursi i opremljenost škola, kompetencije roditelja i učenika, potpora obitelji i okoline, digitalni jaz). Unatoč stečenom iskustvu i pribavljenoj opremi za učenje na daljinu, potrebno je jačati otpornost obrazovnog sustava na nove krize, uvođenjem alternativnih metoda poučavanja i jačanja kapaciteta za provedbu nastave na daljinu i hibridnih modela, kao i jačanjem fizičkog i mentalnog zdravlja svih dionika (aktualna istraživanja nalaze da učenici i odrasli prijavljuju povećanje psihičkih teškoća do 30%).

Obrazovanje je prepoznato kao jedan od glavnih prioriteta u NRS 2030 i programskim dokumentima Europske unije za sljedeće desetljeće. Očekuje se da će prelazak Europske unije na resursno učinkovito, kružno, digitalizirano i klimatski neutralno gospodarstvo te široka primjena umjetne inteligencije i robotike, kao i srebrno gospodarstvo i ekonomija skrbi stvoriti nova radna mjesta, dok će se druga radna mjesta promijeniti ili čak nestati. Stoga je potrebno je razviti regionalni sustav obavještanja o vještinama traženim na tržištu rada, uključujući predviđanje vještina i praćenje zapošljivosti učenika ili nastavka obrazovanja nakon završetka srednje škole; zatim omogućiti međusektorsku suradnju socijalnih partnera, donositelja odluka, dionika, strukovnih škola i pružatelja usluga obrazovanja odraslih da se pravodobno i učinkovito prilagode i ažuriraju kurikulumi; te stipendirati darovite učenike i studente i osigurati olakšice za deficitarna zanimanja.

3.6. Kultura

Kulturna baština predstavlja nezamjenjivu imovinu visoke kulturne, socijalne, ekološke, ekonomske i znanstvene vrijednosti. Mnogi pozitivni učinci kulture i baštine na ekonomsku, kulturnu, društvenu i ekološku sferu mogu se demonstrirati sa sve više opsežnih dokaza, koji mogu uvjeriti investitore svih vrsta (lokalne i regionalne vlasti, privatne vlasnike, tvrtke, filantrope, nevladine organizacije). Ulaganje u baštinu sredstvo je izravnog i neizravnog doprinosa razvoju gospodarstva. Na UNESCO-vom popisu svjetske nematerijalne kulturne baštine nalaze se dva s područja OBŽ: (1) godišnji proljetni ophod kraljice ili ljelje iz Gorjana i (2) bećarac, kao vokalni odnosno vokalno-instrumentalni napjev s područja Slavonije, Baranje i Srijema. Nacionalna i međunarodna umjetnička reputacija te relevantan umjetnički program kao i vrhunski umjetnici i kulturni djelatnici snaga su i osiguranje budućeg umjetničkog stvaralaštva.

Na području OBŽ u sustavu kulture djeluje Kulturno vijeće Osječko-baranjske županije, koje se bavi unapređivanjem, očuvanjem, zaštitom te poticanjem i promicanjem profesionalnog kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, kao i niz kulturnih ustanova iz različitih područja kulture: HNK u Osijeku, Dječje kazalište Branka Mihaljević, Muzej likovnih umjetnosti, Gradske galerije Osijek, Agencija za obnovu osječke Tvrde, Muzej Slavonije Osijek, Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek, Državni arhiv u Osijeku, Muzej Đakovštine, Spomen muzej biskupa J. J. Strossmayera Đakovo, Muzej Belišće, Amatersko kazalište Belišće, Zavičajni muzej Našice, Muzej Valpovštine, Arheološki muzej Osijek, Kulturni centar Osijek, Centar za kulturu Beli Manastir i Gradsko kazalište Beli Manastir. Uz njih, djeluje i niz kulturno-umjetničkih društava, organizacija i udruženja koji njeguju ili promiču kulturu i umjetnost na lokalnoj, regionalnoj pa i nacionalnoj razini.

Problemi s kojima se suočavaju ustanove su nedostatna financijska sredstva i nerazvijeni kapaciteti za privlačenje sredstava, zastarjela infrastruktura i oprema, nedostatak, ali i višak određenih struka na području OBŽ, nedostatan umrežavanje i slabo organiziranje i potpora organizacijama alternativnog umjetničkog stvaralaštva. S druge strane, javno se financira velik broj programa takvih organizacija, brojne ustanove i njihovi programi imaju snažnu umjetničku reputaciju, muzejski fundus je bogat, a ustanove sudjeluju u međunarodnim programima suradnje i koprodukcijских projektima.

Sukladno tome, značajan je broj kulturno-umjetničkih manifestacija koje se održavaju kroz čitavu godinu diljem OBŽ. Uz značajnije manifestacije koje se financiraju iz nacionalnih, regionalnih i lokalnih izvora, kao i sponzorstva, na području OBŽ se kroz cijelu godinu održavaju različita kulturno-umjetnička događanja, čije je središte obično organizacija civilnog društva iz područja kulture i umjetnosti (npr. kulturno-umjetnička društva). Većina takvih manifestacija financira se iz sredstava lokalne i područne samouprave namijenjenih zadovoljenju javnih potreba u području kulture, kao i kroz donacije, vlastite prihode i sl. Takva su događanja i načini povezivanja na razini zajednice jamac njezinog očuvanja te najčešće centri društvenih i kulturnih zbivanja, osobito u manjim jedinicama te ih je dijelom zbog toga, a dijelom zbog očuvanja i promicanja kulturne baštine, potrebno očuvati i jačati u nadolazećem razdoblju.

U području kulture OBŽ ima i odgojno-obrazovne ustanove u čitavoj obrazovnoj vertikali, što je jamac osiguravanja kvalitetnih stručnjaka, kulturnih djelatnika i umjetnika: u osnovnom školstvu

(glazbene i umjetničke škole te odjeli osnovne glazbene škole), u srednjem školstvu (Glazbena škola Franje Kuhača u Osijeku i Škola primijenjene umjetnosti i dizajna u Osijeku) te u visokom obrazovanju (Akademija za umjetnost i kulturu). Pritom, nedostatak je koncentracija ustanova sekundarnog i tercijarnog obrazovanja u Gradu Osijeku koju pogoršava nedostatna prometna povezanost s ostalim dijelovima OBŽ.

Financiranje javnih potreba u kulturi na razini jedinica lokalne samouprave raznoliko je i ovisi koliko o financijskim mogućnostima samih općina i gradova, toliko i o broju predloženih programa kulturno-umjetničkih društava, udruga i ustanova iz područja kulture. Osim toga, na području OBŽ postoji preko 60 društvenih i kulturnih domova, od kojih su neki preuređeni i dovedeni u izvrsno stanje, a neki tek čekaju osiguravanje financijskih sredstava radi privođenja namjeni i/ili modernizaciji. Naime, njihov broj i značaj za lokalnu zajednicu predstavljaju potencijal za restrukturiranje i jačanje društvenog života u ruralnim područjima.

Potrebe u kulturi vezane su uz nedostatak financijskih sredstava za jačanje i širenje aktivnosti i programa, nedostatak kapaciteta za privlačenje i apsorpciju sredstava kod većine institucija, nedostatak odgojno-obrazovnih ustanova iz područja kulture u određenim dijelovima OBŽ, nedostatak umrežavanja i zajedničkog rada ustanova, udruga i organizacija kao i neprepoznatost sektora i važnosti njegovog doprinosa ekonomiji, društvu, zdravlju i podizanju kompetencija. Pritom je kriza izazvana pandemijom COVID-19 proizvela i dodatne probleme u ponudi i konzumaciji kulturnih sadržaja. To je moguće ublažiti korištenjem sredstava iz EU fondova, povezivanjem ustanova, udruga i organizacija u kulturi međusobno kao i s javnim i privatnim sektorom unutar i izvan OBŽ, povezivanjem kulturno-umjetničkih i turističkih sadržaja, odnosno promocijom i jačanjem privlačnosti takvih sadržaja, digitalizacijom i tehnološkim inovacijama te valoriziranjem nekorištene kulturne baštine i stvaranjem nove ponude kulturnog turizma.

3.7. Sport

Sustav sporta u OBŽ organiziran je na način da Športska zajednica Osječko-baranjske županije (u daljnjem tekstu: ŠZOBŽ) predstavlja krovno sportsko stručno tijelo koje djeluje od 1995. godine. ŠZOBŽ objedinjuje rad sedam Zajednica gradova te rad 15 granskih saveza putem kojih ima uvid u cjelokupno stanje sporta na području cijele OBŽ. Inače, u OBŽ registrirano je preko 1.300 sportskih udruga, a u funkciji je preko 700 udruga. OBŽ sukladno zakonskim odredbama, putem ŠZOBŽ, iz Proračuna financira programe i projekte sporta na svojem području.

ŠZOBŽ usklađuje aktivnosti svojih članica, potiče i promiče sport, objedinjuje, predlaže i sudjeluje u ostvarivanju programa javnih potreba u sportu, skrbi o kategoriziranim vrhunskim sportašima, promiče stručni rad u sportu, vodi brigu o zdravstvenoj zaštiti, brine o ravnomjernom razvoju županijskog sporta, sudjeluje i podržava organizaciju sportskih manifestacija, potiče i promiče sportsko-rekreacijske aktivnosti osoba s invaliditetom kao i sportsku rekreaciju na županijskoj razini, potiče sportske aktivnosti studenata i sudjeluje u promicanju sporta djece predškolske dobi.

JLP(R)S samostalno određuju prioritete i strategiju razvoja sporta na svom području tako da program javnih potreba u sportu i iznos proračunskih sredstava namijenjenih njegovu financiranju utvrđuju u godišnjem proračunu, na prijedlog sportske zajednice odnosno školskih sportskih saveza. Program javnih potreba u sportu na području OBŽ za svaku kalendarsku godinu izrađuje ŠZOBŽ u suradnji sa Školskim športskim savezom OBŽ, koji, zajedno s godišnjim proračunom donosi Skupština. Za potrebe sporta, za 2021. godinu iz Proračuna OBŽ izdvajaju se sredstva u iznosu od 3,5 mil. kuna.

Projekti koji se financiraju iz proračuna OBŽ, javni pozivi odnosno natječaji objavljuju se svake godine za programe: aktivnosti i sustava školskih sportskih natjecanja na županijskoj razini te sufinanciranja poticanja i promicanja sporta. Što se tiče sporta, u OBŽ postoji niz projekata koji su planirani ili su već u provedbi, a njihova ukupna vrijednost iznosi 201 mil. kuna.

Kada je riječ o sportskoj infrastrukturi na području OBŽ, zajedno sa školskim sportskim objektima, postoji zadovoljavajući broj sportskih objekata. U narednom razdoblju nužno je obnoviti i rekonstruirati postojeće sportske objekte kako bi zadovoljili sve standarde i potrebe sporta te izgraditi objekte koji nedostaju, kako po vrsti sporta tako i po području OBŽ (bazeni, golf igrališta, klizališta, zatvoreni teniski teren itd.).

Kada je riječ o nematerijalnoj infrastrukturi (ljudskim potencijalima) jedan od izraženih problema sporta svakako je nedostatak stručnog kadra, posebice stručnog, kvalitetnog i vrhunskog trenerskog kadra. Nažalost, loši status trenerske struke doprinosi odlasku trenera iz matičnih klubova u klubove u kojima mogu ostvariti bolje uvjete.

Bitne sastavnice za unapređenje kvalitete i razvoj sporta u OBŽ su: povećanje financijskih sredstava, izgradnja i unapređenje sportske infrastrukture, educiranje stručnih kadrova i podizanje kvalitete stručnog rada te bolja promocija sporta na svim razinama, ali i promicanje svijesti o važnosti bavljenja sportom i očuvanjem zdravlja građana.

Što se tiče povezanosti s turizmom, sport je ušao u turističko tržište i postao iznimno važan dio suvremenog nacionalnog identiteta, ali i strateško "oružje" država u privlačenju međunarodne pozornosti. Sportski uspjesi se izravno odražavaju na nacionalni prestiž, brend i pozicioniranje države. Sve češće u turističkim vodičima spominje se Hrvatska kao sportska nacija, a OBŽ tome doprinosi sljedećim poznatijim sportskim manifestacijama: Svjetski kup u gimnastici DOBRO World Cup Osijek, Pannonian Challenge, Europsko prvenstvo u streljaštvu zračnim oružjem, Osječki i Baranjski Ferivi polumaraton, Olimpijada starih športova Brođanci, Festival biciklističke rekreacije Febire, Svjetsko prvenstvo u ribolovu, nastupi reprezentacija (nogomet, košarka, odbojka, rukomet, tenis, stolni tenis...), itd. Navedeni potencijal nužno je širiti i promicati, a u skladu s NRS 2030, poticati sport i aktivan život, osobito izgradnju infrastrukture važne za bavljenje sportom u osnovnim i srednjim školama, stvaranje uvjeta za razvoj i zapošljavanje kvalitetnog trenerskog osoblja, razvoj mehanizama sustavnog prepoznavanja novih talenata te omogućavanje primjerenih uvjeta za njihov profesionalni razvoj. Pritom je potrebno koristiti mogućnost povlačenja sredstava iz EU i drugih fondova, kvalitetnije iskoristiti školsku sportsku infrastrukturu, jače povezati turističke i sportske sadržaje kako bi se iskoristila povoljna geostrateška lokacija te jače privući privatne investicije u sport i infrastrukturu kroz različite mjere.

3.8. Civilno društvo

Organizacije civilnog društva (u daljnjem tekstu: OCD) čine zaklade, udruge, političke stranke, vjerske zajednice, sindikati i udruge poslodavaca. Udruge čine čak 98% organizacija civilnog društva te se, kada se govori o organizacijama civilnog društva, najčešće misli na udruge, zbog njihovog prevladavajućeg udjela.

OBŽ se nalazi na 4. mjestu u RH po broju registriranih udruga s ukupno registrirane 3.766 udruge, od čega 2.649 aktivnih. Najviše udruga je registrirano u području sporta, kulture i umjetnosti, obrazovanja, znanosti i istraživanja te socijalnoj djelatnosti, dok je najmanje udruga registrirano za djelovanje u području duhovnosti, branitelja i stradalnika, tehničke kulture te zaštite i spašavanja. Tijekom 2019. godine u udrugama na području OBŽ bilo je zaposleno 1.716 osoba. Osim zaposlenika, za funkcioniranje udruga ključan je angažman volontera, čiji broj se iz godine u godinu povećava.

Evidentna je neujednačena rasprostranjenost udruga, s većom koncentracijom u gradskim središtima te neujednačeni kapaciteti. Problem većine udruga je nedostatak prostora za provedbu aktivnosti, kao i nedostatak kontinuiteta u financiranju. Udruge se uglavnom financiraju iz javnih izvora - državnih i lokalnih - i EU fondova te njihova stabilnost i održivost ovisi o dinamici raspisivanja natječaja i dodjele sredstava. Samo veće udruge imaju kapacitet prijave na EU natječaje i ostala inozemna sredstva financiranja. Mnoge udruge nisu svjesne mogućnosti ostvarivanja prihoda kroz obavljanje gospodarske djelatnosti, kako bi barem djelomično iz tog izvora financirali svoje aktivnosti, ali i mogućnosti društvenog poduzetništva, kao modela rješavanja društvenih problema i razvoja lokalne zajednice. Problem manjih udruga, uglavnom u ruralnim sredinama, gotovo isključivo je financiranje iz

lokalnih proračuna, budući da sredstva nisu dostatna za njihov rast i razvoj, te nedostatak sustavne podrške.

Na području OBŽ aktivna je platforma OCD-a - MOTUS, čiji je cilj veća prepoznatljivosti te sudjelovanje organizacija civilnog društva u ukupnom društvenom i ekonomskom razvoju lokalne zajednice. Osnovna ideja platforme je osnaživanje glasa udruga OCD-a, s ciljem sustavnog i ozbiljnog djelovanja na društvenom razvoju. Za sudjelovanje u platformi trebalo bi potaknuti što veći broj udruga na uključivanje s ciljem njihove suradnje i umrežavanja.

Iako se broj volontera iz godine u godinu povećava, još uvijek je nedovoljno razvijena svijest o važnosti i potencijalima volonterskog angažmana te je nedovoljno razvijena infrastruktura za razvoj volonterstva.

Udruge nisu dostatno vidljive, ne percipiraju se kao važan dionik razvoja društva i prema njima postoje predrasude u javnosti te je nedostatna suradnja civilnog, javnog i privatnog sektora s ciljem razvoja zajednice.

U kriznim situacijama koje su se u zadnje vrijeme dogodile (COVID-19 i potresi), udruge su dokazale svoju responzivnost, ali je uočena nekoordiniranost s ostalim dionicima koji djeluju u kriznim situacijama.

OCD-e ne treba promatrati samo kao pravni oblik registracije djelatnosti, nego njihovu ulogu treba promatrati horizontalno, budući da doprinose razvoju svih sektora, posebno u području pružanja socijalnih usluga i integraciji u zajednicu osoba u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti.

Na području OBŽ postoji određeni broj aktivnih, kompetentnih i dovoljno kapacitiranih OCD, čiji zaposlenici i volonteri imaju specifična znanja te iskustvo u prijavi i provedbi EU projekata, što predstavlja potencijal za razvoj sektora, a uz sve navedeno, boljim povezivanjem s javnim i privatnim sektorom, mogu zajedno utjecati na razvoj zajednice.

3.9. Gospodarstvo i tržište rada

Prirodni resursi OBŽ koji se temelje na sastavu tla i klimi pogodni su za poljoprivrednu proizvodnju te prehrambenu industriju. OBŽ ima 231.273 ha obradivih površina, što čini 8,4% ukupnog poljoprivrednog zemljišta u RH i svrstava je u najvažniji poljoprivredni prostor u zemlji. Poljoprivredna proizvodnja i prehrambena industrija najvažniji su sektori gospodarstva OBŽ. Na tu se proizvodnju nadovezuje stočarstvo, osobito uzgoj svinja i goveda. Pod šumama se nalazi 87.885 ha, što je osnovica za razvijenu drvenu industriju. Razvijene su i kemijska i metalna industrija te proizvodnja papira, strojeva, građevinskih materijala i dr. U posljednjih desetak godina intenzivno se razvija IKT industrija.

Zbog svojeg geoprometnog položaja i razvijene prometne infrastrukture može biti vrlo zanimljiva investitorima, cestovnim je, željezničkim i vodenim prometom, koji čine sastavnicu kombiniranoga prometa, spojena s europskim transportnim mrežama. Također, termalne vode, očuvani okoliš i jedinstveno područje Kopačkog rita samo su dio pogodnosti koje OBŽ pruža razvoju kontinentalnog turizma.

Razvijena poljoprivreda i prehrambena industrija, veliki potencijal kontinentalnog turizma i sve veća popularizacija industrije obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti odlična su platforma za potencijalna ulaganja. Poželjna su ulaganja u sustave navodnjavanja i podizanje gospodarskih objekata u funkciji stočarske proizvodnje te ulaganja u preradbene kapacitete prehrambene industrije. Veliki potencijal predstavlja i proizvodnja energije iz biomase od raznih ostataka u ratarstvu, šumarskoj i drvoprerađivačkoj proizvodnji te proizvodnja bioplina od stajskoga gnojiva kao nusproizvoda stočarske proizvodnje. U novije vrijeme sve važniju ulogu u gospodarstvu zauzimaju IKT sektor i kontinentalni turizam, čime OBŽ postaje sve atraktivnija destinacija za dolazak turista s velikih riječnih kružera.

Najvažnije su se investicije u gospodarstvu u protekle tri godine odnosile na sektor poljoprivrede: podizanje gospodarskih objekata u funkciji stočarske proizvodnje, modernizacija poljoprivredne mehanizacije, sustavi navodnjavanja, proizvodnja energije iz biomase od raznih ostataka u ratarstvu i proizvodnja bioplina od stajskog gnojiva kao nusproizvoda stočarske proizvodnje. U prerađivačkoj su industriji važnije investicije bile u djelatnosti proizvodnje papira i proizvoda od papira, strojeva i uređaja, namještaja, proizvodnji građevnog materijala, kemijskoj industriji, itd. U tijeku su velika ulaganja u području vodoopskrbe, navodnjavanja, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, za što se do kraja 2022. godine planira investirati 2,3 milijarde kuna. U narednom će razdoblju na području OBŽ biti uloženo 145 milijuna kuna u dva RCK.

Na području OBŽ osnovano je više od 80 poduzetničkih zona, od čega je tridesetak u potpunosti infrastrukturno opremljeno, a ostale su u fazi pripreme. Uz četiri postojeća poduzetnička inkubatora na području OBŽ, 2019. godine otvoren je poduzetnički inkubator i akcelerator u Gospodarskoj zoni Općine Antunovac. Nedostatak radnika s potrebnim znanjima, vještinama i kompetencijama sve je izraženiji problem OBŽ, a velik je problem i pitanje raspolaganja državnim poljoprivrednim zemljištem.

S obzirom na to da je OBŽ na razini 96,46% prosjeka RH dohotka po stanovniku, može se zaključiti kako je potrebno ulagati u ukupan razvoj OBŽ, istovremeno vodeći računa o ravnomjernom razvoju svih JLS. Bruto domaći proizvod (BDP) OBŽ u 2018. godini iznosio je 19.366 milijuna kuna (2.572 eura), odnosno 5% ukupnog BDP-a RH, što je šesto mjesto prema veličini BDP-a županija u Hrvatskoj, odnosno 7,4% u Kontinentalnoj Hrvatskoj. BDP po stanovniku OBŽ iznosio je 62.934 kune (8.684 eura), za 28% manje od hrvatskog prosjeka. Prema BDP-u po stanovniku OBŽ je na trinaestom mjestu među svim županijama, dok udio u Kontinentalnoj Hrvatskoj iznosi 70%. Podaci pokazuju da Grad Zagreb obuhvaća 50,6% BDP-a Kontinentalne Hrvatske i 34% BDP-a RH, što još jednom upozorava na neravnomjeran regionalni razvoj.

Prema FINA-i, godišnje financijske izvještaje o poslovanju u 2019. godini u RH predalo je 136.260 poduzetnika, pravnih i fizičkih osoba, obveznika poreza na dobit, bez banaka, osiguravajućih društava i ostalih financijskih institucija. Od toga, 4,25% izvještaja odnosi se na poduzetnike u OBŽ. Od 5.787 poduzetnika obveznika poreza na dobit u OBŽ 19 je velikih, 69 srednje velikih, 568 malih, a mikro poduzetnika je 5.126. Ukupan prihod koji su ostvarili poduzetnici sa sjedištem u OBŽ u 2019. godini iznosio je 28,14 milijardi kuna, za 1,5% manje nego u 2018., dok je ukupan rashod porastao za 0,3% i u 2019. godini je iznosio 27,36 milijardi kuna. S dobiti je poslovalo 3.927 poduzetnika (68%), s ostvarenih 1,3 milijarde kuna dobiti, dok je 1.859 poduzetnika (32%) ostvarilo gubitak od 805 milijuna kuna. Znatan pad dobiti (za 34,1% u 2019. u odnosu na 2018. godinu) i manji pad gubitka (za 14,5%) rezultiralo je prepolovljenim pozitivnim konsolidiranim financijskim rezultatom (528 milijuna kuna).

Prihodi od prodaje u inozemstvu u 2019. iznose 5,56 milijardi kuna (za 7,5% manje nego u 2018.), dok je uvoz porastao za gotovo 3% (3,65 milijardi kuna). Pozitivan trgovinski saldo iznosio je 1,9 milijardi kuna - za 22,5% manje nego 2018. godine. U novu dugotrajnu imovinu je tijekom 2019. godine investirano 852 milijuna kuna (11,8% manje nego u 2018.). Broj zaposlenih kod poduzetnika u OBŽ je 2019. godine bio 3,3% veći nego u 2018. (ukupno 42.786), a prosječna mjesečna neto plaća iznosila je 4.817 kuna (1,3% više nego u 2018., ali i 17,2% manje u odnosu na prosječnu mjesečnu neto plaću poduzetnika na razini RH). Najveći udio u strukturu djelatnosti po ukupnim prihodima u 2019. godini ima prerađivačka industrija s 28,4%, slijede poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo s 24%, trgovina s 19,8%, građevinarstvo s 8,6%, prijevoz i skladištenje s 4,9% dok su sve ostale djelatnosti u ukupnim prihodima sudjelovale s 14,2%.

Poljoprivreda i prehrambeno-prerađivačka industrija

Poljoprivreda i prehrambeno-prerađivačka industrija bilježe pad prihoda i broja zaposlenih u razdoblju od prošle globalne krize. Proizvodnja i prerada hrane smatraju se najvećim gospodarskim potencijalom OBŽ s obzirom na prirodnu osnovu, tradiciju i utjecaj na razvoj i naseljavanje. Od 2008. do 2017. godine došlo je do pada prihoda od poljoprivrede od 22,5%, uz određene oscilacije u međurazdoblju, dok je prehrambeno-prerađivačka industrija bilježila porast od 12,4%. Uzevši u obzir

broj zaposlenih, od 2008. do 2019. godine poljoprivreda bilježi pad od 6,8%, dok prehrambeno-prerađivačka industrija, bez obzira na rast prihoda, bilježi pad broja zaposlenih od čak 31,3%.

OBŽ karakterizira najveći obujam i najpovoljnija struktura korištenog poljoprivrednog zemljišta na području RH uz visok udio državnog vlasništva i velike razlike u strukturi ovisno o vrsti proizvođača. Ukupne korištene površine iznose 212.673,75 ha (petina ukupno korištenih površina u RH), a prosječna veličina ARKOD parcele je 2,49 ha u odnosu na 0,84 ha u RH. S udjelom od 35-40% državnog poljoprivrednog zemljišta, način raspolaganja bitan je čimbenik kreiranja optimalnog i efikasnog poljoprivrednog sustava. Veličina čestice državnog zemljišta iznosi 3,15 ha, a najvećim udjelom se radi o okupljenim i neprekinutim poljoprivrednim cjelinama primarno u posjedu velikih poljoprivrednih subjekata. Manja poljoprivredna gospodarstva karakterizira raštrkana i izazovnija struktura za proizvodnju.

Prema službenim podacima nema značajnih površina nekorisćenog poljoprivrednog zemljišta, no veliki je broj ARKOD-om neevidentiranih poljoprivrednih čestica koje se nalaze u produžetku kuća, gdje često čine prsten oko izgrađenog dijela naselja. One su premale za prijavu, kao posljedica različitih faktora nisu prijavljene, ali mogu biti i indikator negativnog demografskog procesa gdje osim praznih stambenih objekata ostaju i prazne poljoprivredne površine.

Za razliku od drugih dijelova RH, u OBŽ veliki značaj u korištenju poljoprivrednog zemljišta imaju velika poljoprivredna gospodarstva. Mala poljoprivredna gospodarstva (<20 ha) čine ukupno 85,9% poljoprivrednih gospodarstava, manje nego na razini RH (94,1%). Međutim, uzme li se u obzir njihov značaj u posjedu poljoprivrednog zemljišta, one zauzimaju samo 17% korištenog poljoprivrednog zemljišta (u ostalim županijama 46,5%) dok 2,9% velikih poljoprivrednih gospodarstava (>100 ha) zauzima 54,4% korištenog poljoprivrednog zemljišta (u preostalim županijama 23,9%). Stoga je značaj velikih poljoprivrednih gospodarstava u Istočnoj Hrvatskoj, a posebno u OBŽ bitan faktor pri promatranju lanca vrijednosti u poljoprivrednoj i prerađivačkoj proizvodnji.

Nositelje poljoprivrednih gospodarstava karakterizira negativna dobna (visok stupanj starosti, više od prosjeka OBŽ, trećina starija od 65, a gotovo 83% stariji od 40 godina) i obrazovna struktura (srednju školu završilo je 38,8%, a najviši stupanj obrazovanja samo 7,9% nositelja poljoprivrednih gospodarstava) te predstavlja bitan usporavajući čimbenik razvoja. OPG-ovi su pritom primarni predvodnik u kreiranju nepovoljne strukture.

Niska produktivnost rada u poljoprivredi kao i produktivnost proizvodnje po jedinici površine u Hrvatskoj daleko je ispod razine EU te se ogleda u načinu korištenja poljoprivrednog zemljišta. Produktivnost rada u poljoprivredi u RH za 2015. godinu iznosila je 5.788 eura dodane vrijednosti po godišnjoj jedinici rada (1/3 prosjeka EU). Produktivnost proizvodnje po jedinici površine bilježi pad do 2015. godine kada je iznosila 50% vrijednosti članica EU15. Niska produktivnost rada i proizvodnje u OBŽ ogleda se u načinu korištenja poljoprivrednog zemljišta gdje je vidljiva dominacija niskodohodovnih kultura. Žitarice zauzimaju 58,59% poljoprivrednih površina, a slijede: uljarice (15,9%), soja (8,2%), krmno bilje (6,7%) i šećerna repa (2,7%). Sve ostale kulture i kategorije pojedinačno, bez voćnih vrsta, zauzimaju manje od 2% korištenih poljoprivrednih površina. Što se tiče omjera pojedinih kultura u prekrivenosti poljoprivrednih površina, ratarstvo bilježi slične trendove od 2015. do 2020. godine. No, primjetan je porast voćarskih kultura od 1260 ha (23,5%) u istom razdoblju, što se primarno odnosi na povećanje površina prekrivenih ekološkim nasadima oraha i lješnjaka, a moguće da je motivirano poticanjem u poljoprivredi.

Ekološka poljoprivreda bilježi pozitivne trendove u broju poljoprivrednih gospodarstava i površina prekrivenih ekološkom proizvodnjom, što je primarno uvjetovano poticanjem u poljoprivredi. Od 2015. do 2019. godine došlo je do porasta od 73,9% na današnjih 894 ekoloških proizvođača, dok su u istom razdoblju površine prekrivene ekološkom proizvodnjom narasle za 17,4% na sadašnjih 20.216 ha. Vidljiv je porast od 18% (2.512 ha) za oranice i vrtove te relativno veći porast od 43,5% (690 ha) za trajne nasade. Ipak, sektorski stručnjaci izražavaju sumnju u stvarnu istinitost navedenih

trendova. Postoje određene naznake da je rast ekoloških površina i broja proizvođača vezan uz izdašnija izravna plaćanja u poljoprivredi te bi navedene odnose bi trebalo dodatno istražiti u budućem razdoblju.

Klimatske promjene jedan su od glavnih izazova za poljoprivredni sektor u budućnosti. Promjene u temperaturi, režimu padalina te sve ekstremniji vremenski uvjeti u temperaturnom i oborinskom smislu utječu na prinose usjeva i stočarsku proizvodnju, tj. na količine i vrijeme ostvarivanja prinosa u poljoprivrednoj proizvodnji. Navedene promjene utjecat će i na globalno tržište poljoprivrednih proizvoda, odnosno cijene, količinu i kvalitetu te imati direktan vanjski utjecaj na prihode od poljoprivrede u EU. Ekstremni vremenski uvjeti uzrokuju i erozivna djelovanja čime utječu na smanjenje kvalitete tla za poljoprivrednu proizvodnju. Jačanje infrastrukture za navodnjavanje i melioraciju poljoprivrednog zemljišta će stoga biti od iznimnog značaja za održavanje visoke kvalitete poljoprivrednog tla i poljoprivredne proizvodnje u budućnosti.

Osim klimatskih promjena, važan faktor smanjenja kvalitete tla predstavlja način poljoprivredne proizvodnje. Rezultati analize tla od 2003. do 2015. godine na ukupno 6.219 parcela na području OBŽ, jasno ukazuju na aktualne probleme: "gnojidbu napamet", heterogenost poljoprivrednih površina veoma različite efektivne plodnosti, uporabu neprimjerene i anakrone agrotehnike i na neprilagođenu poljoprivrednu praksu suvremenim agrološkim, sociološko-ekonomskim i tehničko-tehnološkim aspektima biljne proizvodnje.

Bilježi se konstantan pad u sektoru stočarske proizvodnje te promjena u strukturi stočarskih farmi, odnosno smanjenje broja malih proizvođača. Iako je stočarska proizvodnja važan faktor produktivnosti hrvatske poljoprivrede te bilježi 50,4% vrijednosti ukupne proizvodnje, bilježi se pad najbrojnijih stočarskih vrsti - goveda (9,5% od 2015. do 2019. godine) i svinje (9,2%). Istovremeno, pad broja proizvođača bio je daleko intenzivniji (goveda 35,4%, a svinje 27,7%), što ukazuje na smanjen broj manjih proizvođača, povećan utjecaj većih farmi i relativno povećanje prosječne veličine gospodarstva. Povećanje prosječne veličine stočarskog gospodarstva može biti pokazatelj povećanja efikasnosti u proizvodnji, ali predstavlja i indikator gašenja velikog broja malih proizvođača čija je stabilnost itekako važnost za stabilnost života u ruralnim područjima.

Korištenje otpada u poljoprivredi za razvoj novih proizvoda ili proizvodnju energije još je u početnoj fazi razvoja. Od 2009. godine do danas u OBŽ izgrađeno je 15 bioplinских postrojenja ukupne proizvodne snage 16.687 KW. S obzirom na široku paletu različitih sirovina, površine korištenog poljoprivrednog zemljišta te žetveni indeks koji prikazuje udio "otpadnog" dijela organske mase ovisno o poljoprivrednim kulturama, potencijal za proizvodnju energije iz biomase nije iskorišten. Istovremeno, treba voditi računa o optimalnom unosu biljnih ostataka u tlo prije odvoza s poljoprivrednog zemljišta kako ne bi došlo do degradacije njegove kvalitete. Osim potencijala za proizvodnju energije, mali broj odobrenih i registriranih subjekata usmjerenih na korištenje nusproizvoda poljoprivredne proizvodnje također ukazuje na neostvarene potencijale kod stvaranja novih prehrambenih, farmaceutskih, kozmetičkih i inih proizvoda.

Prehrambeno-prerađivačku industriju obilježava manji broj slabo diversificiranih pogona, što negativno utječe na lance vrijednosti u sektoru proizvodnje i prerade hrane te potražnju na tržištu poljoprivrednih proizvoda. Identificirano je ukupno 150 poslovnih subjekata u predmetnom sektoru u 2019. godini, a s obzirom na prihode ističe su: proizvodnja šećera (18%), proizvodnja ulja i masti (16%), prerada mesa (15,6%), djelatnost mljekara i proizvođača sira (12,4%), proizvodnja kakao, čokoladnih i bombonskih proizvoda (10,6%) te proizvodnja pekarskih i srodnih proizvoda (10,5%). U svakom od navedenih podsektora dominira jedna tvrtka, s iznimkom pekarskih i srodnih proizvoda, odnosno istih pet tvrtki ostvaruje 68% prihoda (1.699.460.000 kuna) te zapošljava ukupno 44,1% zaposlenih (1.371). Osječka tvornica šećera koja je činila 18% ukupnog prihoda te zapošljavala 8,4% ukupno zaposlenih, uslijed tržišnih promjena i nedostatka sirovine za proizvodnju, trajno je ugašena. Isto tako, Meggle Hrvatska s 12,2% prihoda i 5,8% zaposlenih u sektoru u 2020. godini odlučila se za gašenje poslovanja na području RH. Pogon tvornice preuzela je tvrtka Belje plus d.o.o. te je nastavila raditi, no razmjeri posljedica restrukturiranja te utjecaj na proizvodnju i zaposlenje bit će vidljivi u sljedećem razdoblju.

Smanjena heterogenost i konkurencija u preradi, odnosno dominacija nekoliko podsektora i tvrtki definitivno utječe na lance dodane vrijednosti te potražnju na tržištu poljoprivrednih proizvoda kojima je prehrambeno-prerađivačka industrija jedan od temeljnih distribucijskih kanala.

Prostorna distribucija tvrtki u sektoru prehrambeno-prerađivačke industrije koncentrirana je na području Urbane aglomeracije Osijek. Od 10 tvrtki koje ostvaruju najveće prihode, njih 7 nalazi se unutar UA Osijek te ujedno ostvaruju 74,9% ukupnih prihoda. Slična zakonitost u prostoru primjetna je i kod zapošljavanja, pa je najveća koncentracija radnih mjesta na području UA Osijek. Čak 8 od 10 tvrtki s najviše zaposlenih nalazi na tom području i zapošljava 61,5% ukupno zaposlenih u OBŽ. Preljev gospodarske aktivnosti, tehnoloških i stručnih kapaciteta na druge natjecatelje u ovom sektoru te sektoru poljoprivredne proizvodnje u tome je kontekstu prostorno predisponiran i ograničen.

Javna poljoprivredno-prerađivačka infrastruktura do sada nije zauzela bitniju ulogu u podizanju vrijednosti poljoprivredne proizvodnje. Povećavanje tržišne konkurentnosti manjih poljoprivrednih gospodarstava ovisno je o kooperacijama s većim subjektima, međusobnom umrežavanju i/ili korištenju javnih ulaganja u infrastrukturu. S obzirom na smanjene mogućnosti kooperacije s prehrambeno-prerađivačkim sektorom, na lance vrijednosti može se utjecati i jačanjem javne infrastrukture koja je u ovom trenutku gotovo nepostojeća, uz tendenciju poboljšanja kroz sljedeće financijsko razdoblje. Na području OBŽ trenutno nema dostupnih javnih hladnjača niti klaonice, dok u Valpovu djeluje jedan "agroinkubator" opremljen za preradu i sušenje voća i povrća. U planu su 4 hladnjače, od čega jedna regionalnog karaktera (Regionalni distribucijski centar za voće i povrće omogućit će korisnicima niz prednosti poput koncentracije proizvoda i organiziranog plasmana na tržište, uštede pri skladištenju i pripremi proizvoda za tržište), te 5 različitih lokalnih agroinkubatora i jedan centar za razvoj kompetencija u poljoprivredi. Navedena infrastruktura može biti faktor umrežavanja, zajedničke prerade, brendiranja i distribucije poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.

Slatkovodno ribarstvo već duži niz godina se nalazi u teškoj ekonomskoj situaciji prolazeći kroz sveobuhvatne promjene i tržišne izazove. Glavni problemi u uzgoju ribe su visoka novčana izdvajanja za razne vrste koncesija i naknada, dugogodišnji ciklus proizvodnje te pojavu bolesti. Također velike štete nastaju od ribojednih ptica. Visoki troškovi poslovanja dovode do previsoke cijene u konačnici što otežava konkurentnost i plasman ribe kako na domaćem tako i na inozemnom tržištu, iako postoje povećani zahtjevi u domaćem turizmu i ugostiteljstvu. OBŽ je također i važno lovno središte koje na svom području, osim državnih lovišta, raspolaže s 83 zajednička lovišta ukupne površine 306.213 ha. Lovišta su organizirana kroz 6 lovnih ureda i 109 lovačkih društava s brojem od 2.795 članova. S obzirom na obujam, broj divljači te intenzitet lova utvrđeno je kako su najveći problemi s kojim se lovoovlaštenici susreću su: šteta od divljači uzrokovana u prometu i poljoprivredi te nedovoljno razvijena lovna infrastruktura i infrastruktura za prihvata, skladištenje i pakiranje mesa divljači.

Izravna plaćanja u poljoprivredi istražena su kao potencijalna prepreka u povećanju produktivnosti poljoprivredne proizvodnje. Prema znanstvenim istraživanjima u drugim tranzicijskim zemljama te prema rezultatima intervjua s predstavnicima JLS-a, izravna plaćanja u poljoprivredi s jedne strane osiguravaju povećanje prihoda, a s druge kreiraju kontraproduktivan učinak na povećanje produktivnosti u poljoprivredi i razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti. Isto tako, s obzirom da se radi o izravnom poticanju isključivo ovisnom o korištenim površinama, njihova efikasnost i raspodjela ovisi i o strukturi poljoprivrednih gospodarstava. U tom smislu, u OBŽ u kojoj se 54,4% korištenih površina nalazi u posjedu 2,9% gospodarstava dolazi do značajne koncentracije sredstava i smanjenog učinka na stabilnost poljoprivrednog stanovništva. Primijećena nepravda u raspodjeli sredstava s nacionalne razine u tom smislu istaknuta je za OBŽ.

Smanjena ulaganja u poljoprivredu te istraživanje i razvoj važna su prepreka povećanju produktivnosti. Rezultati analize Svjetske banke sugeriraju kako hrvatski poljoprivredno-prehrambeni sektor karakteriziraju niska ulaganja u istraživanje i razvoj te velika kapitalna razlika u odnosu na prosjek EU28. Stoga, korištenje fleksibilnosti ZPP za alokaciju sredstava između I. i II. stupa poljoprivredne politike na način da je prebačeno 15% sredstava iz Programa ruralnog razvoja u Izravna

plaćanja, u tom je smislu potencijalno imalo usporavajuće, kontraproduktivne učinke na produktivnost poljoprivredne proizvodnje i diverzifikaciju ruralnog gospodarstva.

Kvaliteta i povoljna struktura državnog poljoprivrednog zemljišta nisu iskorišteni kao instrument za konsolidaciju optimalnog, efikasnog i konkurentnog poljoprivrednog sustava. Struktura poljoprivrednih gospodarstava koja se odnosi na veliki broj manjih, raštrkanih poljoprivrednih gospodarstava s jedne strane te manji broj velikih efikasnih poljoprivrednih gospodarstava s druge, može biti konsolidirana u optimalniji i efikasniji poljoprivredni sustav koristeći mogućnost raspolaganja državnim poljoprivrednim zemljištem. Međutim, vidljiv je diskontinuitet u provedbi zemljišne politike s obzirom da je u njoj dolazilo do konstantne izmjene krajnjih ciljeva i ciljnih skupina, a pojedinim izmjenama velike i okrupnjene površine poljoprivrednog zemljišta daju se u dugogodišnje koncesije velikim trgovačkim društvima, dok OPG-ovi kao strateške jedinice poljoprivredne proizvodnje padaju u drugi plan i zadržavaju stara obilježja.

Informacijsko-komunikacijske tehnologije

Računalno programiranje, savjetovanje i djelatnosti povezane s njima, među najbrže rastućim su djelatnostima u RH i među ključnim segmentima razvoja europske i svjetske ekonomije, jer moderni trendovi vode prema većoj digitalizaciji i primjeni posebno IKT tehnologija i programskih rješenja. U 2019. godini na području OBŽ godišnja financijska izvješća predalo je 195 poduzetnika (84% više u odnosu na 2015.). Trend rasta je konstantan s prosječnom stopom rasta od 16,5%. Poduzetnici u djelatnosti su 2019. godine imali ukupno 857 zaposlenih, dvostruko više od 2015. Prosječna godišnja stopa rasta je iznosila 20%. Prema veličini, aktivno je bilo 14 malih i 181 mikro poduzetnika.

Iz financijskih pokazatelja poslovanja poduzetnika sa sjedištem u OBŽ čija je osnovna djelatnost računalno programiranje, savjetovanje i djelatnosti povezane s njima vidljivo je da su od 2008. do 2019. godine znatno povećali svoje poslovanje: broj poduzetnika je povećan 3,5 puta; ukupni prihod 4,7 puta; prihodi od prodaje u inozemstvu veći su 33 puta; konsolidirani financijski rezultat je kroz čitavo promatrano razdoblje pozitivan, a u 2019. je 15 puta veći nego što je bio u 2008. godini, itd. Porast je ostvaren i po drugim pokazateljima u 2019. u odnosu na 2018. godinu.

Tablica 1. Financijski pokazatelji poslovanja poduzetnika u sektoru

Osječko-baranjska županija	2008.	2018.	2019.	indeks OBŽ 2008=100	indeks OBŽ 2018=100
Broj tvrtki	56	176	195	348	111
Broj zaposlenih	227	713	857	378	120
Neto plaće	4.013	6.671	6.498	162	97
Ukupni prihod (u 000 HRK)	63.219	351.993	294.688	466	84
Prihodi od prodaje u inozemstvu (000 HRK)	4.446	232.213	148.638	3343	64
Udio prihoda od prodaje u inozemstvu u ukupnim prihodima	7%	66%	50%	717	76
Dobit/gubitak razdoblja (000 HRK)	2.487	30.295	36.882	1483	122
Investicije u dugotrajnu imovinu (000 HRK)	3.063	6.662	5.966	195	90

Izvor: FINA; Obrada: ŽK Osijek

U RH u informatičkom sektoru prevladavaju mikro tvrtke, a u OBŽ one čine čak 98% sveukupnog broja (oko 90% u Hrvatskoj). Mali poduzetnici ostvarili su u 2019. godini značajno veće prihode od prodaje u inozemstvu od mikro poduzetnika, pri čemu su ostvarili 76% sveukupnog prihoda. Bitno je naglasiti razliku u pokazateljima između malih i mikro poduzetnika. Mali poduzetnici imaju bolje pokazatelje poslovanja, veći izvoz i udjel u izvozu, više plaće i prihode po djelatniku, značajno veći izvoz te veću novostvorenu vrijednost. IKT sektor u OBŽ često je imao problem s pronalaženjem stručnjaka, jer su IKT stručnjaci, pogotovo programeri traženi na svim tržištima u zemlji i inozemstvu zbog čega je veliki odljev. Brojne IKT tvrtke u OBŽ samoinicijativno su organizirale programe osposobljavanja, stipendiranja i educiranja budućih djelatnika, kako bi sami riješili problem nedostatka

kvalitetne radne snage. Najznačajnije i najveće ulaganje u IKT sektor je projekt IT Park, strateški projekt UA Osijek vrijedan preko 36 milijuna kuna (83% su EU sredstava). U IT Parku će se nalaziti devet objekata na devet parcela za koje pravo građenja imaju potencijalni investitori i velika zgrada "IT poslovni centar".

Značajnije poluge za razvoj sektora su i Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Osijek (FERIT), Odjel za matematiku i druge sastavnice UNIOS-a koji aktivno razvija i podupire razvoj novih tehnologija te njeguje suradnju s gospodarstvom i tvrtkama na ovom području. Domaćoj IKT industriji također bi trebalo okrupnjavanje, kako bi se dosegla veličina koja je relevantna za krupne poslove na europskoj razini. Tome bi mogli pomoći i poslovi u Hrvatskoj, na lokalnom tržištu, ali je potrebno dodatno razvijati digitalne kompetencije.

Drvoprerađivačka industrija

U drvoprerađivačkoj industriji najznačajnije djelatnosti su prerada drva i proizvoda od drva, proizvodnja papira i proizvoda od papira i proizvodnja namještaja. Sveukupno navedene djelatnosti su 2019. brojale 130 poduzetnika i 2.326 zaposlenih. Od 2015. godine broj poduzetnika se povećao za 22 (20,4%), a zaposlenih za 713 (44,2%), pri čemu većinu navedenog rasta čini proizvodnja namještaja - 68% novih poduzeća i 82% novozaposlenih. Ukupni prihodi sve tri djelatnosti u 2019. godini su iznosili 1.604,37 mil. kuna što je porast za 60% u odnosu na 2015. Najveću razliku u apsolutnom iznosu ostvarila je proizvodnja papira od 338,56 mil. kuna dok je proizvodnja namještaja ostvarila 210,33 mil. kuna više prihoda u 2019. godini. Prihodi su u djelatnosti proizvodnje namještaja porasli 3,23 puta, a proizvodnji papira i proizvoda od papira 1,6 puta.

Bitno je napomenuti da u djelatnosti proizvodnje papira i proizvoda papira dominira velika tvrtka (DS Smith Belišće) koja čini 94,7% ukupnog prihoda i 98,6% prihoda od prodaje u inozemstvu. Promatrajući prihode u inozemstvu proizvodnja papira i proizvoda od papira ostvaruje 73% sveukupnog izvoza sve tri djelatnosti. Sve djelatnosti ostvaruju pozitivan trgovinski saldo, sveukupno 538,36 mil. kuna, od čega najviše ostvaruje proizvodnja papira i proizvoda od papira - 369,61 mil. kuna, prerada drveta i proizvoda od drveta - 133,76 mil. kuna, a proizvodnja namještaja 35 mil. kuna.

Najznačajnija karakteristika djelatnosti je što izvoz i pokazatelji najviše ovise o srednjim i velikim tvrtkama. Djelatnost prerade drveta i proizvoda od drveta i pluta, osim namještaja je u 2019. godini imala 65 poduzetnika, 3 srednja, 12 mala i 50 mikro tvrtki. Srednji poduzetnici čine skoro 77% svih zaposlenih. Srednji poduzetnici ostvaruju i većinu izvoza od 128,81 mil. kuna. Od ukupno 48 poduzetnika u djelatnosti proizvodnje namještaja, 38 su mikro (79%), 7 mali te 3 srednji poduzetnici. Srednji poduzetnici zapošljavaju 69% ukupnog broja zaposlenih u djelatnosti. Specifično je što veliki udio izvoza od čak 81,8% ostvaruje jedna tvrtka (Ancona d.o.o.) u iznosu od 39,35 mil. kuna.

Metaloprerađivačka industrija

Promatrano prema veličini subjekata, u djelatnostima proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme i proizvodnja strojeva i uređaja 62% svih poslovnih subjekata su u kategoriji mikro poduzeća, mali čine 35,55%, srednji 1,66%, a veliki samo 0,55%. Više od 97% subjekata su mikro ili mali poslovni subjekti. Promatrano u vremenskom razdoblju od 2016. godine broj velikih i srednjih subjekata se nije mijenjao te se rast broja poduzetnika temeljio na rastu mikro tvrtki od 8,33%. Značajno je napomenuti da se najveći porast dogodio 2019. godine, kada je broj mikro poduzetnika narastao za 21,67% u proizvodnji gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva iz opreme.

Broj zaposlenih u obje djelatnosti od 2016. do 2019. godine porastao je na 2.449 te se unatoč oscilacijama, broj radnih mjesta povećao za 12,5%, uz prosječnu godišnju stopu rasta broja zaposlenih od 2,8%.

Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme

U djelatnosti proizvodnje gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme, rast broja zaposlenih bio je najveći kod malih poduzetnika za 25%, ali istovremeno je pao broj zaposlenih kod mikro poduzetnika za 19,6%. Poduzeća u djelatnosti proizvodnje strojeva i uređaja, ostvarila su rast broja zaposlenika od skoro 17%. Poduzetnici iz djelatnosti proizvodnje gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme u 2019. godini, ostvarili su ukupno 560,22 mil. kuna prihoda - rast od 26% u odnosu na 2016. godinu. Prema veličini, najveći udio u djelatnosti proizvodnje gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme u ukupnim prihodima imaju mali poduzetnici s 57% prihoda, zatim srednji s 28% te mikro poduzetnici, koji imaju najmanji udio od 15%. U djelatnosti proizvodnje gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme, od 2015. do 2019. godine ostvaren je pad prihoda prodaje u inozemstvu za 29,54 mil. kuna ili 17%. Pad prihoda ostvarili su poduzetnici srednje veličine dok su prihodi od prodaje u inozemstvu malih poduzetnika povećani za 39,65 mil. kuna, pri čemu su povećali izvoz više od pet puta.

Proizvodnja strojeva i uređaja

Poduzetnici u djelatnosti proizvodnje strojeva i uređaja su 2019. godine ostvarili 890,64 mil. kuna prihoda (rast od 6,4% u odnosu na 2016.). Ukupni prihodi su oscilirali između 2016. i 2019. godine te su prosječno iznosili 912,78 mil. kuna (4,44%). Izvoz u djelatnosti proizvodnje strojeva i uređaja, u istom razdoblju povećao se na 788,62 mil. kuna. Mikro poduzetnici su stagnirali, malima je izvoz značajno pao (18,20%), dok se srednjima povećao za 10,83%, a velikima za 4,44%. Izvoz je bio najviši 2018. godine, dok se u 2019. dogodio pad izvoza i kod velikih i srednjih poduzetnika. Unatoč tom padu, ukupan prihod od izvoza je i dalje velik te ima značajan udio u prihodima. Djelatnost proizvodnja strojeva i uređaja je specifična, jer jedna velika tvrtka (Harburg-Freudenberger Belišće) čini 66,4% prometa, uz tvrtku Starco s 15% prometa pa svi trendovi ovise o njima, najviše izvoz. U navedenim tvrtkama je gotovo 75% svim zaposlenih u navedenoj djelatnosti. Djelatnost proizvodnje metala nije uvrštena u analizu, budući da je jedina relevantna tvrtka (OLT d.d.) godinama u stečaju s gubitkom od 166 mil. kuna te je i likvidirana.

Turizam

Razvoj turizma u OBŽ godinama je prepoznat kao jedan od razvojnih ciljeva, jer resursi OBŽ predstavljaju potencijal razvoja različitih selektivnih oblika turizma koje je potrebno dodatno valorizirati: zdravstveni turizam (wellness); sportski turizam; eko turizam; lovni i ribolovni; ruralni turizam; turizam društvenih resursa; kulturni turizam; gastronomski turizam; turizam događaja (engl. *event tourism*); vjerski turizam i dr. Jedan od problema turističkog sektora kontinentalne Hrvatske jesu nedostatna vlastita sredstva za turističke investicije. Osim fondova EU, javnim i privatnim dionicima stoje na raspolaganju bespovratna sredstva koja dodjeljuje ministarstvo nadležno za turizam (kroz Fond za razvoj turizma) i HTZ (kroz potpore turističkim zajednicama na turistički nerazvijenim područjima i potpore projektima turističkih inicijativa i proizvoda na turistički nerazvijenim područjima). Time se financira unaprjeđenje proizvoda, stvaranje prepoznatljivog imidža hrvatskog turizma i zemlje u cjelini te obogaćivanje ponude u pred i posezoni.

Turistički trendovi u svijetu sve više pokazuju promjenu ponašanja turista koji nastoje doživjeti što je moguće više različitih iskustava tijekom svog putovanja. Ovom obliku potražnje odgovara koncept suvremenog turizma, tj. turistička ponuda koja u sebi integrira ekoturizam, vinski i gastro turizam, avanturistički, riječni, zdravstveni, poslovni, lovni, ornitološki, kulturni, vjerski, sportski, cikloturizam i sl. Zahvaljujući prirodnoj, kulturnoj i ekološkoj očuvanosti resursa, OBŽ ima ogroman potencijal za razvoj različitih oblika kontinentalnog turizma, koji može uspješno odgovoriti na sve zahtjevnije potrebe i interese gostiju. Raznolikosti turističke ponude pridonose brojne vinske ceste, s bogatom gastronomskom i vinskom ponudom, biciklističke staze, projekt unaprjeđenja i razvoja osječke Tvrđe te Park prirode "Kopački rit", jedan od najznačajnijih prirodnih resursa i turističkih atrakcija OBŽ.

Godine 2019. u OBŽ je evidentirano 522 mikro, malih i srednjih poduzetnika čija je osnovna djelatnost pružanje smještaja te priprema i usluživanje hrane (porast od 6,7% u odnosu na 2018.). U istoj je djelatnosti 2019. godine ostvaren ukupni prihod od 413,6 mil. kuna (1,5% ostvarenog ukupnog prihoda u OBŽ te povećanje od 5% u odnosu na 2018.). Potrebna su ulaganja u hotelski smještaj te u kapacitete za kongresni turizam. Vrijednost resursa i atraktivnost prostora OBŽ služe kao temeljno polazište za razvoj turizma. Iz navedenog proizlaze i osnovni ciljevi razvoja turizma: postizanje ekonomske dobrobiti za stanovništvo uz osiguranje zaštite prirode i okoliša i racionalno korištenje prirodnih resursa. Samo integralni pristup korištenja prostorno-ekoloških, prometnih, kulturno-povijesnih i ljudskih resursa, uz koncept "održivog razvoja", predstavlja adekvatan model postizanja navedenog cilja.

Turizam i ugostiteljstvo sektori su gospodarstva na koje je kriza izazvana pandemijom COVID-19 imala najveći utjecaj. Kontinentalni turizam je zbog svoje specifične sezonalnosti (od ožujka do lipnja), bio pogođeniji od obalnoga zbog nastupanja *lockdowna*. Mjere vezane uz prelazak državne granice u RH i u drugim zemljama EU utjecale su na kretanje turista te na broj ostvarenih dolazaka i noćenja. U srpnju 2020. godine u OBŽ ostvareno je 3.784 dolazaka i 9.250 noćenja što je u odnosu na isto razdoblje 2019. godine pad od 54% u kategoriji dolazaka i 53% u kategoriji noćenja, čime je turistički promet prepolovljen.

Obrtništvo

Krajem 2020. godine na području OBŽ ukupno je registrirano 4.795 obrta, a tijekom 2019. registrirano je 10,6% obrta više u odnosu na prethodnu godinu, što je nakon dugo vremena premašilo nacionalni prosjek (8,8%). Unatoč krizi izazvanoj pandemijom COVID-19, tijekom 2020. godine evidentiran je porast broja registriranih obrta u OBŽ od 5,6% u odnosu na 2019., a za pretpostaviti je da je to potaknuto mjerama za samozapošljavanje HZZ-a i činjenicom da je obrt najjednostavniji i najjeftiniji model registracije poslovne aktivnosti.

Aktivne obrte čine obrti u radu, u privremenoj obustavi obavljanja djelatnosti te oni koji su registrirani bez datuma početka obavljanja djelatnosti. Tijekom promatranog razdoblja, ukupan broj aktivnih čini prosječno 5% ukupnog broja obrta u Hrvatskoj. Od 2008. godine postoji stalni godišnji pad broja registriranih aktivnih obrta (od 8,6% 2009. do 1,6% u 2016. godini), kada se trend polako mijenja. Bez obzira na blagi rast od 2016. godine, i dalje nije postignut broj aktivnih obrta u 2020. godini u odnosu na 2008. (manji je za 2,7%). Izrazito je mali udio sezonskih obrta, prosječno 1,1%. U 2020., žene su vlasnice 34%, a muškarci 66% obrta, uz vrlo blagi porast žena vlasnica obrta od svega 3,8% od 2008. godine. Među vlasnicima prevladavaju osobe od 35 do 54 godine života. Između 2008. i 2020. godine objavljeno je 6.710 obrta, tj. 13,4% u ukupnom broju aktivnih obrta, a najviše 2009. godine nakon početka ekonomske krize te tijekom 2013. godine, što od tada počinje opadati.

Ukupan broj obrtnika i zaposlenika u obrtima, uključuje obrtnike koji dohodak ostvaruju isključivo obavljanjem obrtničke djelatnosti, ali ne i obrtnici koji imaju otvoren obrt uz radni odnos. Zaposlenici u obrtima u OBŽ čine prosječno 5,6% od ukupnog broja zaposlenih u obrtima u RH. U 2020. godini čine 10,5% ukupno zaposlenih u OBŽ (0,6% ukupno zaposlenih u RH). Obrti u OBŽ prosječno imaju dva zaposlenika. Iako je broj aktivnih obrta u 2020. godini manji za 2,7% u odnosu na 2008., broj zaposlenih u manji je za čak 2.671 zaposlenika ili 22%.

Što se tiče strukture cehovskog ustroja, najveći udio u ukupnom broju obrta OBŽ u 2020. godini imaju obrti uslužnog zanatstva (52,4%), trgovine (9%) i proizvodnog zanatstva (8,9%) uz vrlo malo odstupanje od prosjeka RH, najviše (4,75%) u uslužnom zanatstvu u korist OBŽ, dok je najveća razlika u ugostiteljstvu i turizmu, koji je za 5,2% veći u RH od udjela u OBŽ. Najveće pozitivne promjene tijekom godina dogodile su se uslužnim djelatnostima. Obrti čija je osnovna djelatnost proizvodnja hrane i pića, prerada drveta te obrti koji se bave preradom metala čine vrlo mali udio u ukupnom broju obrta (1,63%, 1,65% i 1,8%). Obrti čija je osnovna djelatnost ribarstvo, akvakultura i poljodjelstvo čine 7% od ukupnog broja registriranih obrta u OBŽ, a najviše je obrta čija je osnovna djelatnost vezana uz intelektualne usluge (1.218 ili čak 25,4%). Među njih se ubraja i IKT sektor, u kojem je evidentan trend

samozapošljavanja umjesto *freelance* rada ili rada kod poslodavca. Nakon intelektualnih usluga, najviše je registriranih obrta u trgovini (9,1%), graditeljstvu (9%) te ugostiteljstvu i turizmu (8%).

Radna snaga

Razvoj gospodarstva velikim dijelom ovisi i o ljudskim potencijalima s kojima raspolaže tržište, jer nove tehnologije zahtijevaju i nova znanja i vještine. Sve zahtjevnije tržište rada, treba fleksibilniju (brzu prilagodljivost promjenama na tržištu rada) i konkurentniju radnu snagu. Starenje stanovništva, nezainteresiranost za obrtnička i stručna zanimanja (posebno iz STEM područja) su dugogodišnji problemi s kojima se suočavaju ne samo EU i Hrvatska, već i OBŽ. Apsurd je da su s jedne strane, nepopunjena slobodna radna mjesta, a s druge veliki broj nezaposlenih s neodgovarajućim znanjima i vještinama. Mikro i malim poduzetnicima izrazito je teško privući i zadržati radnu snagu, posebno iz IKT sektora, drvoprerađivačke i metaloprerađivačke industrije, proizvodnje strojeva, te građevinarstva. Neusklađenost ponude i potražnje posljednjih je godina sve prisutnija i u ugostiteljstvu i turizmu, zdravstvu i socijalnoj skrbi te odgoju i obrazovanju. Prema istraživanjima i prijavljenim slobodnim radnim mjestima na području OBŽ, poslodavci koji imaju poteškoće pri zapošljavanju, najčešće navode kao problem nedostatak osoba s traženim radnim iskustvom (55,6%). Slijedi nedostatak razina obrazovanja (47,7%), nezainteresiranost ili nemotiviranost kandidata (34,5%), te nedostatak kandidata s prikladnim obrazovnim smjerom/programom (31,2%).

Prema zanimanjima (rodovima zanimanja) dominira nedostatak radnika:

- (1) Znanstvenici, inženjeri i stručnjaci: programeri; doktori medicine; medicinske sestre/tehničari; strojarski inženjeri; školski defektolozi; matematičari, stomatolozi; farmaceuti; profesori geografije; inženjeri geodezije; veterinari; odgojitelji predškolske djece
- (2) Uslužna i trgovačka zanimanja: kuhar
- (3) Zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji: zidar; tesar; armirač; krojač; monter suhe gradnje; bravar; limar; stolar; dimnjačar; strojobravar; vodoinstalater; plinoinstalater; mesar; elektroinstalater; građevinski stolar; betonirac
- (4) Rukovatelji postrojenjima i strojevima, industrijski proizvođači i sastavljači proizvoda, vozači teretnog vozila.

3.10. Zaštita okoliša i prostorno uređenje

Kvaliteta okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim promjenama

Zaštitom okoliša osigurava se cjelovito očuvanje kakvoće okoliša kao osnovni uvjet zdravog života i temelj koncepta održivog razvitka. Integralna procjena stanja okoliša temelji se na podacima sektorskih opterećenja na sastavnice okoliša, zrak, vodu i tlo te onečišćenje okoliša emisijama i imisijama, uključujući i otpad, s naglaskom na utjecaje koje imaju uslijed korištenja prirodnih resursa, uključujući i klimatske promjene. Jedan od okolišnih ciljeva je sprječavanje i smanjivanje onečišćivanja koja utječu na kvalitetu zraka. Kvaliteta zraka velikog dijela OBŽ je I. kategorije (zrak uglavnom čist ili neznatno onečišćen) - osim na lokaciji mjerne postaje Osijek-1 u Gradu Osijeku, gdje je obzirom na lebdeće čestice PM₁₀ zrak onečišćen, odnosno II. kategorije (koncentracije mjerenih onečišćujućih tvari prelazile su zadane granične i tolerantne vrijednosti kvalitete zraka). U naseljenim područjima u kojima su zabilježena prekoračenja graničnih i/ili ciljnih vrijednosti onečišćujućih tvari u zraku nadležna tijela odnosno gradovi i JLS imaju obavezu izrade akcijskih planova za poboljšanje kvalitete zraka kao i osiguravanja provedbe mjera iz predmetnih planova. Akcijskom planu smanjenja onečišćenja česticama (PM₁₀) za Grad Osijek provedene analize ukazuju da pojava visokih koncentracija PM₁₀ nije posljedica emisije samo jednog dominantnog izvora, a utjecaj je praktično moguće odrediti samo temeljem kemijske analize čestica. Na promjenu razine onečišćenja česticama utječe i međugodišnja klimatska promjenjivost te visoka razina pozadinskog onečišćenja zbog prekograničnog transporta čestica, a sve je značajniji i utjecaj emisija cestovnog prometa, poljoprivrede i malih kućnih ložišta na kvalitetu zraka. Obzirom da se onečišćenja zrakom prenose na velike udaljenosti, preko državnih granica, zaštita

kvalitete zraka mora se rješavati kroz međunarodnu suradnju, s naglaskom na poveznicu između klime i onečišćenosti zraka.

Akcijskim planom poboljšanja energetske učinkovitosti na području Osječko-baranjske županije za razdoblje 2020. - 2022. godine ("Županijski glasnik" broj 1/20.), OBŽ provodi aktivnu energetska politiku u pogledu povećanja energetske učinkovitosti, unaprjeđenja energetskih sustava, jačanja energetske neovisnosti i rasta udjela obnovljivih izvora energije. Kada je riječ o prometu i smanjenju emisije stakleničkih plinova nužno je istaknuti važnost čistijeg transporta odnosno energetske učinkovitosti u prometu i poticanje korištenja učinkovitijih vozila (koja u većoj mjeri koriste obnovljive izvore energije, imaju smanjene emisije CO₂ odnosno električna vozila). Svi prirodni ekosustavi direktno ovise o klimi i eventualnim posljedicama klimatskih promjena. Mjere prilagodbe moraju biti sustavne jer klimatske promjene utječu na sve razine društva i sektore gospodarstva. Pozitivne posljedice klimatskih promjena mogu se iskoristiti na način da se prepoznaju prilike za osiguravanje održivog razvoja i pokretanje gospodarskog rasta čistim energetskim sustavima koji koriste obnovljive izvore energije u koje ubrajamo sunčevu energiju, energiju vode, geotermalnu energiju i energiju iz biomase. Zato treba raditi na podizanju razine svijesti o važnosti prilagodbe klimatskim promjenama, okupljanju i jačanju kapaciteta javnih službi za provedbu zajedničkih akcija te provoditi aktivne mjere smanjenja ranjivosti i jačanja otpornosti društvenih i prirodnih sustava na negativne utjecaje klimatskih promjena na području OBŽ. Klimatske promjene povećavaju prostornu rasprostranjenost prijenosnika bolesti (primjerice komaraca) i pogodno djeluju na razvoj patogena izvan područja koja se obično prepoznaju kao kontaminirana te povećavaju stvaranja peludi i produžuju sezonu peludi, čime dovode do povećanja alergijskih bolesti, što je slučaj na području OBŽ.

Na području OBŽ, sukladno Zakonu o zaštiti prirode ("Narodne novine" broj 80/13., 15/18., 14/19., 127/19.), obuhvaćeno je ukupno 19 zaštićenih područja u šest kategorija zaštite koje zauzimaju 13,42% površine OBŽ (2 posebna rezervata, 2 parka prirode, 1 regionalni park, 1 spomenik prirode, 1 značajni krajobraz i 12 spomenika parkovne arhitekture). Stanje u spomenicima parkovne arhitekture je zabrinjavajuće, zbog lošeg pristupa zaštiti te je potrebno za povijesne perivoje i parkove na cijelom području OBŽ izraditi projektnu dokumentaciju za njihovu obnovu i revitalizaciju. Jedno od najvrjednijih područja za bioraznolikost u Hrvatskoj je Park prirode "Kopački rit". Zbog iznimne prirodne vrijednosti uvršten je na Popis Ramsarskih područja te je na listi programa IBAs (*Important Bird Areas*). Na području OBŽ prostire se i Prekogranični rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav, koji je proglašen u rujnu 2021. godine, u sklopu UNESCO programa "Čovjek i biosfera" (MAB). Ekološka mreža Hrvatske zauzima oko 26,33% površine OBŽ u kojoj se nalazi 16 područja ekološke mreže.

Potrebno je što više promovirati vrijednosti zaštićenih područja u suradnji s turističkim zajednicama te uspostaviti digitalnu komunikaciju, odnosno informativnu platformu posvećenu ekoturizmu i boravku u prirodi te izraditi "Zelenu mapu OBŽ". Veliki potencijali mogu se ostvariti njegovanjem, očuvanjem i obnovom otvorenih zelenih površina na održiv način (urbani vrtovi) kao doprinos lokalnoj samoodrživosti i smanjenju ukupnog i individualnog ekološkog otiska.

Prema Informaciji o stanju i kvaliteti voda te izvorima onečišćenja voda na području Osječko-baranjske županije za 2019. godinu vodonosnici unutar područja OBŽ pripadaju u kategorije od vrlo niske do povišene ranjivosti. Veliku opasnost od onečišćenja podzemnih i površinskih voda predstavljaju poljoprivredna proizvodnja, nekontrolirano ispuštanje otpadnih voda iz kućanstava i pojedinih gospodarskih zona bez priključka na sustav javne odvodnje (ruralna područja) i ispiranje zamašćenog sloja u površinske vode s cestovne i željezničke infrastrukture ili izlivanja nepročišćenih otpadnih voda iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda te neuređena odlagališta otpada.

Jedan od prirodnih resursa na kojima OBŽ temelji svoj razvoj sigurno je tlo. Od ukupno korištenog poljoprivrednog zemljišta, najzastupljenije su oranice i vrtovi, slijede voćnjaci i vinogradi te livade i pašnjaci. Uvažavajući sve ove prirodne potencijale, kada je tlo u pitanju potrebno je razvijati ekološku proizvodnju hrane uvažavajući načela održivog gospodarenja i zaštite tla. Potrebno je uspostaviti informacijski sustav zaštite tla te inventarizaciju podataka o tlu i zemljištu.

Kako je buka sastavni dio života, osobito u urbanim gradskim sredinama, a po svojim se štetnim posljedicama nalazi odmah iza onečišćenja zraka potrebno je raditi na projektima provedbe nužne zaštite od buke koji bi osigurali prijenos najbolje stručne prakse u izradi akcijskih planova zaštite od buke i očuvanju tih područja unutar grada te *brownfield* područja. Postoji potreba da se problematika buke okoliša intenzivnije uključi u programe prijava projekata na području EU.

Kvaliteta života u OBŽ

Vodoopskrba u OBŽ temelji se na 9 javnih vodoopskrbnih sustava te na 4 lokalna vodovoda (Valenovac, Gradac Našički, Novi Bezdan i Novo Nevesinje). Postojeći sustavi vodoopskrbe uglavnom osiguravaju vodu za gradska i općinska središta, dok ostala naselja s obilježjima ruralne sredine nisu pokrivena javnom vodoopskrbom. Stoga je za razvitak vodoopskrbe potreban oporavak postojećeg i izgradnja novih distribucijskih sustava, povećanje priključenosti na mrežu, smanjenje gubitaka i opće povećanje pouzdanosti i učinkovitosti vodoopskrbnog sustava. Trenutna situacija sa sustavom odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda značajno zaostaje za sektorom vodoopskrbe. Sukladno Planu provedbe vodno-komunalnih direktiva, RH se obvezala izgraditi aglomeracije veće od 2000 ES do 2023. godine, radi ispunjenja obveza propisanih Direktivom o odvodnji i pročišćavanju komunalnih otpadnih voda. Razvijen vodoopskrbni sustav te kvalitetan sustav odvodnje s uređajima za pročišćavanje otpadnih voda na cijelom području OBŽ je put uspostavljanju integriranog sustava upravljanja vodnim resursom i temelj za gospodarski razvoj OBŽ.

U svim JLS u OBŽ organiziran je sustav gospodarenja otpadom, no potreban je cjeloviti sustav gospodarenja otpadom. Obuhvaćenost stanovništva organiziranim sakupljanjem i odvozom otpada je 98,84% (12 sakupljača). Osnovna infrastruktura za gospodarenje otpadom su odlagališta za neopasni otpad, spremnici raznih veličina za skupljanje otpada te vozni park za skupljanje i prijevoz otpada bez prethodne obrade do odlagališta. Na području OBŽ je 9 odlagališta komunalnog i neopasnog otpada koja treba sanirati i zatvoriti te lokacije onečišćene otpadom odbačenog u okoliš. Nakon zapunjenja kapaciteta neuvjetnih odlagališta, otpad će se preusmjeriti na uvjetna odlagališta gdje će se odlagati neopasni komunalni i proizvodni otpad do izgradnje i početka rada regionalnog centra za gospodarenje otpadom (u daljnjem tekstu: RCGO). Unaprjeđenje sustava gospodarenja komunalnim otpadom planirano je kroz provedbu mjera za smanjenje ukupne količine proizvedenog komunalnog otpada, unaprjeđenjem sustava za odvojeno sakupljanje, smanjenjem udjela biootpada u komunalnom otpadu i količine otpada koji se odlaže na odlagališta te uspostavom RCGO Orlovnjak kao okosnice za uspostavu cjelovitog sustava gospodarenja otpadom. U 2020. godini stopa odvojenog prikupljanja papira, stakla, plastike, metala i biootpada iz komunalnog otpada je 22,5% što je nedovoljno za ispunjenje cilja prema PGO RH (60% mase proizvedenog komunalnog otpada). Za ostvarenje cilja potrebna je infrastruktura koja potiče i olakšava odvojeno prikupljanje. Jedna od mjera smanjenja ukupne količine proizvedenog komunalnog otpada je izgradnja centara za ponovnu uporabu odnosno prilagodba postojećih građevina novoj namjeni. Također, potrebno je poticati JLS na izgradnju i opremanje reciklažnih dvorišta za građevni otpad. Veliki problem u OBŽ je to što trenutno nije uspostavljen sustav gospodarenja otpadnim muljem iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. Za očuvanje prirodnih resursa, sprječavanje onečišćenja voda, tla i zraka i ugrožavanja biološke raznolikosti ključna je i edukacija stanovništva o pravilnom gospodarenju otpadom (sprječavanje nastanka, odvojeno prikupljanje komunalnog otpada, ponovna uporaba predmeta i kućno kompostiranje). Svrhovito planiranje aktivnosti i projekata na području OBŽ neophodno je ne samo radi obveza prema postojećim direktivama, nego i budućih aktivnosti koje će se provoditi u planskom razdoblju, a sve u svrhu postizanja održivog i cjelovitog sustava gospodarenja otpadom.

Središnji toplinski sustav izgrađen je u Osijeku, dok u ostalim gradovima potrebe zadovoljavaju blokovske kotlovnice ili nezavisne kotlovnice. Termoelektrana - toplana Osijek proizvodi električnu energiju za elektroenergetski sustav i toplinsku energiju za grijanje grada Osijeka i opskrbu industrije tehnološkom parom i zagrijava oko 25% ukupnog stambenog fonda te opskrbljuje parom industrijske, odnosno tehnološke potrošače. Potrebno je povećati učinkovitost cjelokupnog toplinskog sustava i modernizirati ga korištenjem obnovljivih izvora u proizvodnji toplinske energije, smanjenjem gubitaka i poboljšanjem učinkovitosti u distribuciji primjenom niskotemperaturnih toplinskih mreža.

11 lokacija u OBŽ su potencijalne za proizvodnju geotermalne vode iz geotermalnih vodonosnika koji se mogu koristiti u toplinarstvu, zatim 7 lokacija s temperaturama između 100 i 120°C zadovoljavajućeg protoka koje bi se mogle koristiti za proizvodnju električne energije putem modularnih elektrana te tri lokacije na kojima bi se struja mogla proizvoditi putem velikih geotermalnih elektrana.

Na području OBŽ nalazi se 4.046.727,41 m elektroenergetske mreže, od kojih nadzemni vodovi čine 64,21% infrastrukture od ukupne dužine mreže, a podzemni vodovi 35,78% od ukupne dužine mreže. Ako gledamo po kategorijama kupaca ukupno proizvedena energija na području OBŽ dovoljna je za pokrivanje 38,68% potrošnje kategorije kućanstva ili 31,03% kategorije gospodarstva, iako se na ovom području nalazi elektroenergetska infrastruktura važna za pravilni rad sveukupnog elektroenergetskog sustava na nacionalnoj i regionalnoj razini.

Od 2015. do 2019. godine izgrađeno je ukupno 168,47 km lokalnih plinovoda od čega su značajnije dužine plinovoda izgrađene na području gradova Osijek i Đakovo te općina Draž, Gorjani, Jagodnjak, Popovac i Vuka. Specifičnu problematiku predstavljali su napušteni plinovodi koji sa sobom nose pripadajuća ograničenja u prostoru. Stoga su takvi plinovodi u Prostornom planu OBŽ evidentirani kao plinovodi van funkcije na koje se ne primjenjuju propisane mjere zaštite, odnosno zaštitni koridori plinovoda.

Na području OBŽ protežu se u cijelosti ili djelomično nova autocesta u izgradnji A5c, 15 državnih cesta ukupne dužine 468km, 86 županijskih cesta ukupne dužine 632,32km i 98 lokalnih cesta ukupne dužine 480,98 km. Znatan problem boljeg povezivanja lokalnog prometa između naselja i gradova predstavljaju županijske i lokalne ceste bez suvremenog kolnika i 129 kilometara županijskih i lokalnih cesta sa suvremenim kolnikom koji je uži od 5,0 metara, a na kojima se odvija dvosmjerni promet vozila. Glavni uzrok usporenog rješavanja spomenutih problema nedostatna su financijska sredstva namijenjena županijskim i lokalnim cestama.

Javni prijevoz putnika na području OBŽ organiziran je kroz cestovni, željeznički i zračni prijevoz te tramvajski prijevoz na području grada Osijeka. Bolje su povezana ruralna područja koja su u blizini gradova, u udaljenijim područjima problem je nedostatak linija i otežana dostupnost sredstvima javnog prijevoza. Problemi u javnom prijevozu su zastarjeli autobusni i tramvajski vozni park, nekvalitetno izrađena autobusna okretišta, neprilagođena horizontalna i vertikalna signalizacija, nedostatak kolničkih traka rezerviranih samo za vozila javnog gradskog prijevoza te nedovoljan broj izgrađenih ugibališta, stajališta za vozila javnog gradskog prijevoza, kao i nedovoljan broj nadstrešnica s info-panoima za korisnike. Prometni sustav za osobe s invaliditetom je u razvojnoj fazi i dosta je neujednačen te ga je potrebno i dalje razvijati.

Veliki potencijal ogleda se u velikom broju lokalnih cesta s manjim intenzitetom prometa, povoljnom prostoru i terenu (pretežno nizinski) za izgradnju biciklističke infrastrukture, korištenju riječnih i jezerskih nasipa i napuštenih željezničkih pruga kao podloge za izgradnju biciklističke infrastrukture i povoljnom prometnom položaju u odnosu na potencijalna tržišta. Promocija biciklizma u posljednjih nekoliko godina događa se aktivno posebno u sektoru turizma, ali manje u slučaju urbanog biciklizma. Relativno brz razvoj cikloturizma u regiji dobro je polazište za razvoj biciklizma kao vida mobilnosti i prometa.

Željeznički promet na području OBŽ stagnira i slabi zbog zastarjele infrastrukture koja nije u skladu sa zahtjevima suvremenog prometa, no ima velike potencijale za razvitak. U planu je rekonstrukcija pruge Osijek - Virovitica, a u travnju 2021. godine započela je rekonstrukcija i uređenje željezničkog kolodvora Osijek.

Od postojećih plovnih putova u RH, Dunav ima najbolje uvjete za plovidbu te je cijelom duljinom od Batine do Iloka osposobljen i obilježen za dnevnu i noćnu plovidbu, a njegovi gabariti odgovaraju zahtjevima klase VIc. Plovni put Drave u Hrvatskoj od ušća u Dunav do Osijeka odgovara zahtjevima plovnosti IV. klase, na dijelu od Osijeka do Donjega Miholjca III. klase, dok na dijelu od Donjega Miholjca do 199. riječnoga kilometra odgovara II. klase. Na dijelu od ušća u Dunav do osječke

nove luke plovni je put osposobljen i obilježen za dnevnu i noćnu plovidbu te se njime odvija najintenzivnija plovidba, dok je na dijelu od 13. do 198. riječnoga kilometra plovni put obilježen samo za dnevnu plovidbu, uglavnom vezanu uz eksploataciju šljunka, pijeska i drvene mase.

Na prostoru OBŽ izgrađene su Zračna luka "Osijek-Klisa" i zračno pristanište "Osijek-Čepin". U postojećim zračnim lukama potrebno je provesti tehnička, tehnološka i sigurnosna unaprjeđenja te gradnju novih građevina i površina s ciljem povećanja kapaciteta i razine usluge. Postoji potencijal robnog zračnog prijevoza (*cargo* promet) jer raspolaže skladišnim prostorom koji je podijeljen na javno skladište i carinsko skladište, unutar kojega je moguće skladištenje svih vrsta roba koje ne zahtijevaju posebne uvjete. U sklopu *cargo* terminala nalazi se i kamionski terminal. Na području OBŽ veliki su potencijali za razvoj integralnog transporta koji do sada nisu adekvatno iskorišteni. Izgradnjom i modernizacijom zračne luke, dogradnjom i modernizacijom riječne luke te izgradnjom novog željezničkog ranžirnog kolodvora i novog kolosijeka prema zračnoj luci stvaraju se pretpostavke za povezivanje zračnog i riječnog s cestovnim i željezničkim prijevozom.

COVID-19 kriza pokazala je kako internet ima ključnu ulogu u održavanju kritične infrastrukture i resursa, odnosno kako su digitalni resursi postali važni za gospodarstvo. Također, pouzdana i brza povezanost bila je od presudne važnosti za ustanove koje obavljaju djelatnost odgoja i obrazovanja i tvrtke u pružanju osnovnih usluga. Za vrijeme COVID-19 krize, zbog zatvaranja škola i rada od kuće, elektroničke komunikacijske mreže koristile su se više nego inače. Uravnotežen razvoj širokopojasne infrastrukture na području cijele države, pa tako i na području OBŽ omogućava široku uporabu IKT tehnologija među stanovništvom i bržu tranziciju prema informacijskom društvu i gospodarstvu temeljenom na znanju kako bi se dosegle razine dostupnosti i korištenja iskazane u ciljevima Digitalne agende za Europu.

Zbog demografskih kretanja puno je praznih i zapuštenih kuća koje zbog neodržavanja predstavljaju opasnost prolaznicima. Cijelu situaciju dodatno kompliciraju slučajevi kuća čiji vlasnici ne žive u OBŽ.

Izgrađene dijelove naselja koji više nisu u funkciji, u prostoru prepoznajemo kao "preskočene prostore", odnosno *brownfield zone*. Od njih ukupno 42, 20 JLS (6 gradova i 14 općina) očitivalo se o postojanju *brownfield* područja, od kojih je 11 JLS (4 grada i 7 općina) dostavilo ili unijelo podatke u Registar za sveukupno 33 *brownfield* područja. Mogućnost prenamjene najčešće otežavaju neriješeni imovinsko-pravni odnosi i/ili opterećenost režimom zaštite kulturne baštine. Zakon je za takva područja predvidio provedbu urbane preobrazbe kao preduvjeta privođenja namjeni. Zbog demografskih kretanja puno je praznih i zapuštenih kuća koje zbog neodržavanja predstavljaju opasnost prolaznicima. Cijelu situaciju dodatno kompliciraju slučajevi kuća čiji vlasnici ne žive u OBŽ. Prenamjeni *brownfield* područja u OBŽ potrebno je pristupiti s ciljem njihove reintegracije u suvremene sadržaje s jasnim programima. Nužno je poboljšati karakter dijela građevinskog područja naselja i urbane mreže javnih sadržaja na površinama devastiranim nezakonitim građenjem i na druge načine, praćenje učinkovitosti provedbe procesa urbane preobrazbe, kao i informiranje zainteresiranih ulagača o mogućim lokacijama za građenje.

3.11. Institucionalni kontekst i ključni izazovi budućeg razvoja

Cilj je upravljanja razvojem na lokalnoj i regionalnoj razini poticati i stvarati uvjete za gospodarski razvoj, osigurati društveni napredak te kvalitetniji i usmjereniji razvoj teritorija. Upravljanje razvojem odnosi se na kontinuirani, planirani proces u kojem, pored predstavnika regionalne i lokalne vlasti, sudjeluju i drugi ključni dionici iz privatnog, javnog te civilnog sektora.

Ključnu ulogu u upravljanju razvojem u OBŽ imaju upravna tijela jedinice regionalne (područne) samouprave, upravna tijela 7 gradova i 35 općina, akreditirani regionalni koordinator (JU ŽRA OBŽ), 7 lokalnih razvojnih agencija, lokalne akcijske grupe (4 LAG-a), institucije javnog sektora, gospodarski subjekti i organizacije civilnog društva, županijsko partnersko vijeće i ostali nositelji

provedbenih mjera koji su izravno uključeni u operacionalizaciju Plana razvoja OBŽ putem provedbe razvojnih aktivnosti, programa i projekata.

OBŽ je druga najveća županija po broju jedinica lokalne samouprave, odmah iza Splitsko-dalmatinske te četvrta po broju stanovnika, nakon Grada Zagreba, Splitsko-dalmatinske i Zagrebačke županije (podaci iz 2011.), s gustoćom naseljenosti od 73,4 stanovnika po km². Zbog toga je potrebno uspostaviti stalnije moduse koordinacije i suradnje kako bi se osigurao ravnomjeran razvoj. Modeli suradnje tijela na području OBŽ: Partnersko vijeće OBŽ (novo konstituirano u svibnju 2020.), koordinacija gradova i općina na području OBŽ, Lokalno partnerstvo za zapošljavanje u OBŽ i Gospodarsko-socijalno vijeće.

Institucije i organizacije s područja OBŽ ostvaruju suradnju i sa svim tijelima na nacionalnoj razini. Pri tome su modeli suradnje OBŽ na nacionalnoj razini sljedeći: koordinacija župana i MRRFEU-a te koordinacija putem regionalnog koordinatora, Hrvatska zajednica županija, koordinacija na razini NUTS 2 Kontinentalna Hrvatska (u VFO 2021.-2027. NUTS 2 Panonska Hrvatska) i članstvo u radnim skupinama tijela središnje državne uprave.

Na međunarodnoj razini, OBŽ je predstavljena u Bruxellesu, Belgija, kroz Predstavništvo Slavonije, Baranje i Srijema. Predstavništvo je otvorio regionalni koordinador OBŽ 2007., a pridružile su mu se i ostale 4 slavonske županije 2019. godine. Osim pružanja informacija, Predstavništvo uspostavlja horizontalne i transnacionalne veze s drugim regijama i europskim institucijama, kako bi se pronašli hrvatski, europski i drugi međunarodni resursi te partneri za projekte i programe te podržava hrvatske tvrtke koje žele ući na europsko tržište. OBŽ sudjeluje i u programima prekogranične suradnje s Mađarskom i Srbijom, a kao jedinica područne samouprave član je Radne zajednice podunavskih regija, Europske kampanje za održive gradove i mjesta, Skupštine europskih regija i Hrvatske mreže zdravih gradova.

Kada je riječ o financijskim kapacitetima dionika razvoja OBŽ, najveću ulogu igraju proračuni OBŽ, gradova i općina. Prema nizu pokazatelja stupanj fiskalne decentralizacije u Hrvatskoj je među najnižima u Europi, što je nespojivo s ulogom JLP(R)S kao koordinatora i stimulatora lokalnog i regionalnog razvoja te pokazuje nedostatnu fiskalnu autonomiju. Struktura rashoda proračuna JLP(R)S ukazuje na nedovoljnu razvojnu orijentaciju proračuna (materijalni rashodi i rashodi za zaposlene čine više od 1/2, a razvojni rashodi manje od 1/4 proračunskih rashoda), prihodi i rashodi po stanovniku u svim kategorijama pokazuju da je OBŽ daleko ispod prosjeka RH (osim u kategoriji Pomoći zbog povlačenja sredstava iz fondova EU). Zbog nedostatnih fiskalnih kapaciteta JLP(R)S mogu biti usko grlo u realizaciji planiranih projekata, jer provedba uglavnom zahtjeva i značajan angažman proračuna JLP(R)S za (pred)sufinanciranje aktivnosti.

U 2020. godini na proračun RH najveći utjecaj imala je pandemija COVID-19 koja je snažno pogodila sva svjetska gospodarstva i uzrokovala recesiju. RH je posljedice zatvaranja gospodarstva pokušala dijelom sanirati putem mjera pomoći gospodarstvu, realokacijom neiskorištenih EU sredstava te kroz nove programe EU (React-EU, SURE i dr.). Procijenjeno je da bi realni BDP u 2020. godini mogao pasti za 8,9%, dok se u 2021. godini očekuje rast ekonomske aktivnosti za 5,3%, a u 2022. za 4,6%. U OBŽ tijekom 2020. godine zbog usporavanja gospodarstva i smanjenja zaposlenosti došlo je do pada prihoda od poreza na dohodak od 3,45%. S obzirom na različitu strukturu gospodarstva po pojedinim županijama povećani rizik u najpogođenijim sektorima (smještaj i usluživanje hrane; kultura, zabava i rekreacija; administrativne i uslužne djelatnosti) manji je u OBŽ jer navedene djelatnosti ne sudjeluju velikim dijelom u gospodarstvu, pa su posljedice znatno manje.

EU sredstva su u financijskom razdoblju 2014. - 2020. značila veliku financijsku injekciju u RH i OBŽ. Npr. realiziran je niz velikih strateških projekata, a od listopada 2016. do kraja 2020. godine, OBŽ je ugovorila 5,8 mlrd. kuna, najviše od svih županija Istočne Hrvatske, većinom kroz OPKK (3,1 mlrd. kuna) i Program ruralnog razvoja (1,86 mlrd. kuna). U financijskom razdoblju 2021. - 2027., RH će na raspolaganju imati ukupno 24,36 mlrd. eura iz Mehanizma za oporavak i otpornost, kohezijske politike i ZPP. Kako bi bili spremni na iskorištavanje dostupnih sredstava i realizaciju strateških

projekata u visokoj fazi pripremljenosti kao i planiranih projekata, dionici s područja OBŽ trebaju podići svoj apsorpcijski kapacitet. Naime, urbani centri i općine s uspostavljenim razvojnim institucijama (ukupno 9 JLS) pokazuju viši stupanj spremnosti za pripremu i provedbu EU projekata. Preostale općine i gradovi trebaju pomoć vanjskih konzultanata ili razvojnih agencija, kao i dodatno educiranje i jačanje kapaciteta vlastitih zaposlenika. Potrebno je jačati i poslovni sektor u privlačenju sredstava, odnosno osigurati dostatne kapacitete poduzetničkih potpornih institucija.

3.12. SWOT analiza

Analiza snaga, slabosti, prilika i prijetnji iz okoline u OBŽ naslanja se na iste takve analize napravljene za svako od ključnih tematskih područja, odnosno sektora. Navedene SWOT analize nalaze se u analitičkim podlogama po područjima (Prilog VIII. Popis analitičkih podloga).

U svrhu pojednostavljenja i lakšeg praćenja, snage, slabosti, prilike i prijetnje su objedinjene na način da su tematska područja demografije, zdravstva i socijalne uključenosti, obrazovanja, znanosti, kulture i sporta objedinjene pod jedinstvenim nazivom *Društvo*; gospodarstvo i tržište rada te poljoprivreda i prehrambeno-prerađivačka industrija pod nazivom *Gospodarstvo*; zaštita okoliša i prostorno uređenje pod nazivom *Okoliš i prostor*; dok je područje institucionalnog konteksta i ključnih izazova budućeg razvoja objedinjeno pod nazivom *Upravljanje*.

DRUŠTVO	
SNAGE	SLABOSTI
▪ Najveći broj stanovnika u Istočnoj Hrvatskoj te visok udio visokoobrazovanih u ukupnoj populaciji ▪ Uspostavljena tradicija, postignuta kvaliteta i značajna dostupnost javnih usluga: odgoja i obrazovanja, znanosti i istraživanja, zdravstvene zaštite, socijalne skrbi ▪ Gravitacijski centar Istočne Hrvatske u odgoju i obrazovanju, znanosti i istraživanju, kulturi i umjetnosti, zdravstvu i socijalnoj skrbi, sportu i rekreaciji ▪ Bogata prirodna i kulturna materijalna i nematerijalna baština te snažne kulturne institucije ▪ Velik broj vrhunskih sportaša, sportski aktivnih građana, značajnih sportskih događanja te iskustvo u njihovoj organizaciji ▪ Stečeno iskustvo u apsorpciji sredstava iz EU fondova ▪ Velik broj aktivnih i uspješnih organizacija civilnog društva ▪ Postojanje strateškog okvira za borbu protiv komaraca	▪ Negativni demografski trendovi: visok udio radno neaktivnog stanovništva, starenje stanovništva i depopulacija, iseljavanje radno aktivnog stanovništva, osobito iz ruralnih područja ▪ Socijalna isključenost i visoka stopa rizika od siromaštva osoba u nepovoljnom položaju ▪ Neujednačena mreža usluga u zdravstvu i socijalnoj skrbi, osobito u ruralnom području (npr. predškolske ustanove, dječji domovi, domovi za starije, udomiteljstvo i dr.) ▪ Nedostatna povezanost obrazovnih institucija s potrebama tržišta i zastarjela mreža obrazovnih ustanova ▪ Slabosti zdravstvenog i sustava socijalne skrbi: nedostatan broj stručnjaka, neadekvatna infrastruktura i zastarjela oprema, nedostatna financijska sredstva za pomake u sustavu, neujednačen pristup skrbi ▪ Niska razina građanskog aktivizma i prepoznavanja važnosti civilnog društva ▪ Izostanak pravovremenog zajedničkog pristupa kod suzbijanja komaraca
PRILIKE	PRIJETNJE
▪ Mjere podrške demografskoj revitalizaciji radi zadržavanja postojećeg i privlačenja novog stanovništva, osobito u ruralnim područjima ▪ Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite i socijalne skrbi te mreže usluga osobito u ruralnim područjima ▪ Jačanje sustava prevencije u zdravstvu i socijalnoj skrbi ▪ Jačanje sustava odgoja i obrazovanja kroz specifične programe, posebno u tehnološki naprednim područjima i u deficitarnim zanimanjima ▪ Internacionalizacija i umrežavanje obrazovnih ustanova ▪ Suradnja visokoobrazovnih i znanstvenih ustanova u rješavanju lokalnih problema te povezivanje s gospodarstvom i tržištem rada ▪ Poticanje aktivnog i kvalitetnog života građana te privlačnosti OBŽ unapređenjem sustava sporta i sportske infrastrukture ▪ Povećanje sredstava iz EU fondova ▪ Razvoj društvenog poduzetništva te jačanje suradnje javnog, privatnog i civilnog sektora ▪ Uvođenje integriranog sustava kontrole komaraca na području OBŽ	▪ Nepredvidive posljedice pandemije bolesti COVID-19 i drugih ugroza na društvo ▪ Povećanje broja osoba u potrebi te u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti zbog negativnih ekonomskih kretanja, posebno kod osoba starije životne dobi ▪ Višegodišnje kašnjenje s izradom mreže škola u RH i OBŽ ▪ Odlazak zdravstvenih djelatnika s područja OBŽ te slab interes za rad u ruralnim područjima ▪ Neprepoznavanje važnosti i utjecaja kulture, umjetnosti i sporta na druge sektore društva (gospodarstvo, zdravlje, socijalnu uključenost i obrazovanje) ▪ Nedostatak kontinuiteta u financiranju EU projekata u javnom i civilnom sektoru ▪ Nedostatna osviještenost o značaju i mogućnostima suradnje javnog, poslovnog i civilnog sektora te neprepoznavanje organizacija civilnog društva kao važnog resursa za društveni razvoj ▪ Nedovoljno poticajno okruženje za razvoj društvenog poduzetništva

OKOLIŠ I PROSTOR	
SNAGE	SLABOSTI
▪ Bogatstvo prirodnih resursa (poljoprivredno zemljište, šume, vode, zaštićena područja, lovni fond) i obnovljivih izvora energije ▪ Raznovrsnost, očuvanost i značajna prostorna zastupljenost prirodnih i krajobraznih vrijednosti ▪ Povoljan geografski i prometni položaj i prometna povezanost ▪ Značajna razvijenost komunalne i poslovne infrastrukture ▪ Postojanje organiziranog sustava gospodarenja otpadom u većini OBŽ ▪ Zračna luka koja ima dovoljan kapacitet za putnički i gospodarski potencijal za teretni (<i>cargo</i>) prijevoz ▪ Značajan potencijal za daljnji razvoj riječnog i zračnog prometa ▪ Električni javni prijevoz ▪ Korištenje energetski učinkovitih oblika energije (sunce, voda, geotermalni izvori) ▪ Stečeno iskustvo u apsorpciji sredstava iz EU fondova	▪ Nedovoljna svijest građana o potrebi brige za okoliš ▪ Nedostatno korištenje vrijednosti prirodne baštine i prirodnih resursa ▪ Neusklađenost gruntovnice i katastra ▪ Necjelovit sustav gospodarenja otpadom ▪ Nedostatna razvijenost sustava vodoopskrbe i odvodnje, slaba obrada otpadnih voda ▪ Ograničenja i visoki troškovi modernizacije zastarjelih toplovodnih postrojenja ▪ Nedostatna iskorištenost postojeće prometne i telekomunikacijske infrastrukture ▪ Neodgovarajući sustav javnog prijevoza stanovništva ▪ Neiskorištenost logističkih potencijala postojeće prometne infrastrukture ▪ Nedovoljno iskorištenje vodnog resursa u svrhu razvoja riječnog prometa ▪ Zagađenje tla i povremeno pogoršana kvaliteta zraka
PRILIKE	PRIJETNJE
▪ Očuvanje, zaštita i učinkovito gospodarenje prirodom i okolišem te promocija resursne učinkovitosti prirodne baštine ▪ Podizanje ekološke svijesti građana ▪ Mogućnost korištenja potpora i širenje tržišta za ekološku proizvodnju, agroturizam, ruralni kulturni krajobraz ▪ Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije (npr. geotermalni izvori) ▪ Povećanje sredstava iz EU fondova i jačanje kapaciteta za veću apsorpciju EU sredstava ▪ Obnova i revitalizacija <i>brownfield</i> područja ▪ Zatvaranje i sanacija postojećih odlagališta komunalnog otpada te uspostavljanje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom ▪ Mogućnost poboljšanja sustava vodoopskrbe i sustava odvodnje te uspostavljanja integriranog sustava upravljanja ▪ Daljnji razvoj elektroničke i komunikacijske infrastrukture ▪ Uspostava integriranog javnog prijevoza ▪ Razvoj multi-modalne logističke platforme ▪ Uspostava integralnog sustava ravnomjernog prostornog razvoja i gospodarenja prostorom	▪ Nepredvidive posljedice pandemije COVID-19 i drugih ugroza na okoliš i prostor ▪ Klimatske promjene i izloženost prirodnim rizicima ▪ Narušavanje izvornog kulturnog krajolika, gubljenje identiteta ruralnih i urbanih krajeva ▪ Vlasnička struktura (imovinsko-pravni odnosi) kao prepreka investicijama ▪ Centralizacija u određenim sektorima (šume, poljoprivredno zemljište, vode) ▪ Nepostojanje integriranog sustava gospodarenja vodnim resursom ▪ Porast cijena primarnih energenata koji se koriste u proizvodnim postrojenjima ▪ Nedovoljna svijest građana o prednostima toplinskih sustava ▪ Visoka ulaganja u održavanje i nadgradnju postojeće infrastrukture ▪ Nepravodobno razminiranje poljoprivrednih i šumskih površina ▪ Nedostatna sigurnost u prometu ▪ Nepovoljna gospodarska situacija i pad platežne moći građana

GOSPODARSTVO	
SNAGE	SLABOSTI
▪ Razvijena poduzetnička poslovna infrastruktura (zone, inkubatori, itd.) ▪ Razvijeni LAG-ovi kao važan čimbenik razvoja u ruralnim područjima ▪ Povoljan geografski položaj i prometna povezanost s ostatkom zemlje i drugim potencijalnim tržištima ▪ Rast i razvoj IKT sektora i turizma ▪ Širok spektar obrazovnih institucija i dva regionalna centra kompetentnosti u strukovnom obrazovanju ▪ Izvozna orijentiranost gospodarskih grana (metalo i drvoprerađivačka, IKT) ▪ Razvijena mreža poslovnih banaka u regiji te dostupnost povoljnih kreditnih sredstava ▪ Veliki udio MSP-a koji se fleksibilno prilagođavaju promjenama na tržištu ▪ Raspolaganje velikim površina poljoprivrednog zemljišta (1/5 RH) i najplodnije tlo te velike površine pogodne za ekološku poljoprivredu ▪ Veliki broj poljoprivrednih gospodarstava i proizvođača ▪ Povoljna struktura i opremljenost državnog poljoprivrednog zemljišta	▪ Nedovoljna razina plaća i kvalitete radnih mjesta uzrokuje odljev radne snage ▪ Smanjenje radno sposobnog i velik udio neaktivnog stanovništva ▪ Nedostatna povezanost gospodarstva i obrazovanja radi potrebe za kvalitetnim zadovoljnim djelatnicima ▪ Nedostatno ulaganje u (cjeloživotno, strukovno) obrazovanje, istraživanje i razvoj ▪ Nepovoljna struktura i neujednačen razvoj jedinica lokalne samouprave ▪ Dominacija MSP-a i malih PG-a uz nedostatnu povezanost i suradnju ▪ Ovisnost o velikim korporacijama u određenim sektorima ▪ Nedostatno privlačenje investicija ▪ Nedovoljna razvijenost postojeće prometne i širokopojasne infrastrukture ▪ Velik udio malih i raštrkana struktura PG-a, niska infrastrukturna i tehnološka opremljenost, niska razina produktivnosti i nerazvijeni distribucijski kanali ▪ Nepovezanost poljoprivredne i prehrambeno-prerađivačke proizvodnje ▪ Visoki udio državnog poljoprivrednog zemljišta ▪ Slaba infrastrukturna opremljenost poljoprivredno-prerađivačkog sektora
PRILIKE	PRIJETNJE
▪ Povezivanje gospodarskih subjekata u organizacije i povezivanje sa znanstveno-istraživačkim institucijama ▪ Programi poticanja poduzetništva ▪ Ekspanzija na regionalna tržišta ▪ Integriranje IKT s ostalim djelatnostima te digitalizacija i razvoj digitalne infrastrukture ▪ Učinkovitije iskorištavanje prirodne resursne osnove ▪ Rasterećenje poduzetnika na svim razinama ▪ Porast interesa za ruralnim turizmom ▪ Aktivna politika zapošljavanja EU i RH ▪ Učinkovito upravljanje državnim poljoprivrednim zemljištem ▪ Kreiranje razvojnih strateških programa radi umrežavanja, prerade, brendiranja i distribucije poljoprivredno-prehrambenih proizvoda ▪ Jačanje kapaciteta za veću apsorpciju EU sredstava, uključujući ZPP	▪ Nepredvidive posljedice pandemije bolesti COVID-19 i drugih ugroza na gospodarstvo ▪ Visoka fiskalna i parafiskalna opterećenja ▪ Odlazak korporacija u određenim sektorima zbog nepovoljnih trendova ▪ Zakonska ograničenja za raspolaganje prirodnim resursima, česte promjene zakona, stroga regulativa/uvjeti u određenim sektorima ▪ Slabo privlačenje investicija ▪ Slaba komunikacija i usklađenost institucija za razvoj i poticanje poduzetništva ▪ Nastavak odljeva ljudskih potencijala ▪ Pritisak vanjskih tržišta i velikih domaćih agroindustrijskih pogona u poljoprivredi i prehrambeno-prerađivačkoj industriji ▪ Kontraproduktivni učinci poticanja u poljoprivredi ▪ Neusklađenost mjera poljoprivredne politike RH s regionalnim specifičnostima ▪ Izostanak sustava za pregovaranje/otkup poljoprivrednih proizvoda na razini RH ▪ Narušavanje kvalitete i plodnosti tla

UPRAVLJANJE	
SNAGE	SLABOSTI
▪ Uspostavljene i funkcionalne mreže koordinacije i suradnje dionika razvoja ▪ Postojanje značajnih financijskih, ljudskih i drugih kapaciteta u većini JLS i OBŽ ▪ Iskustvo i uspješnost u privlačenju i korištenju sredstava te provedbi strateških projekata OBŽ i dijela JLS ▪ Aktivna razvojna politika i kvalitetno osmišljeni lokalni i područni programi ▪ Kapaciteti za razvoj mreže suradnje s europskim regijama i gradovima radi transfera znanja i uspostave partnerstava ▪ Uspostavljen sustav upravljanja imovinom u vlasništvu OBŽ ▪ Uspostavljen sustav za pružanje tehničke pomoći tijelima javne vlasti i javnim institucijama (lokalni i regionalni koordinatori, LAG-ovi)	▪ Slaba razvijenost (prema indeksu razvijenosti) i slaba konkurentnost (prema indeksu konkurentnosti) u odnosu na RH i EU te značajne razlike u razvijenosti unutar OBŽ ▪ Zaostajanje pojedinih JLS-a u odnosu na druge (ograničenja zbog nedostatnih financijskih, ljudskih i drugih kapaciteta) ▪ Nedostatak financijskih sredstava JLP(R)S za ulaganje u razvojne projekte ▪ Nedostatan administrativni kapacitet za apsorpciju EU sredstava u dijelu JLS ▪ Nedovoljna transparentnost poslovanja ▪ Nedostatna digitalizacija javnih usluga ▪ Nedostatna međusobna suradnja JLS i suradnja s europskim regijama/JLS ▪ Utjecaj političke pripadnosti na djelovanje u korist cijele zajednice
PRILIKE	PRIJETNJE
▪ Učinkovitija i djelotvornija koordinacija dionika u OBŽ/regiji Panonska Hrvatska ▪ Razvoj ljudskih i upravljačkih kapaciteta u javnom sektoru i transfer znanja ▪ Povećanje sredstava iz EU fondova i jačanje sustava podrške za apsorpciju EU fondova (posebno nerazvijenih JLS-a) ▪ Korištenje ostalih izvora financiranja u cilju realizacije razvojnih potencijala RH/OBŽ ▪ Razvoj pametnih i održivih općina i gradova ▪ Umrežavanje svih institucija u javnom sektoru, digitalizacija javnih usluga i poslovanja ▪ Jačanje otvorenosti i transparentnosti ▪ Primjena suvremenih IKT platformi u upravljanju razvojem (GIS, intranet, e-baze, politika otvorenih podataka, e-uprava i sl.) ▪ Stavljanje u funkciju javne imovine (npr. javno-privatno partnerstvo) ▪ Reorganizacija JLP(R)S u skladu sa smjernicama EU	▪ Nepredvidive posljedice pandemije COVID-19 i drugih ugroza na sposobnost upravljanja razvojem ▪ Pravna nesigurnost i učestale izmjene zakonskog i institucionalnog okvira te fiskalne politike s nacionalne razine ▪ Nedovoljno učinkovit regionalni ustroj RH ▪ Nedostatna financijska sredstva za (pred) financiranje razvojnih projekata (osobito u okviru MOO) te slaba održivost dijela projekata nakon isteka financiranja ▪ Loše i neučinkovito upravljanje resursima kao i imovinom ▪ Neučinkovitost u suzbijanju korupcije i zlouporabe javnih resursa

4. Usklađenost s Nacionalnom razvojnom strategijom, sektorskim i višesektorskim strategijama te dokumentima prostornog uređenja

ZSSPURH određuje da je akte strateškog planiranja niže razine potrebno uskladiti s aktima strateškog planiranja više razine. To podrazumijeva da planovi razvoja jedinica područne (regionalne) samouprave moraju biti usklađeni s Nacionalnom razvojnom strategijom, sektorskim i višesektorskim strategijama te odgovarajućim nacionalnim razvojnim planovima.

NRS 2030 predstavlja krovni dokument i hijerarhijski najviši akt strateškog planiranja u RH kojim se dugoročno usmjerava razvoj društva i gospodarstva u svim važnim pitanjima za Hrvatsku. NRS 2030 određuje trenutno stanje, razvojne potencijale, viziju, smjernice razvoja, strateške ciljeve i scenarije razvoja. Kao takva predstavlja temelj za planiranje proračuna i programiranje sredstava iz fondova EU kao i okvir za izradu strateških akata niže razine kao što su višesektorske i sektorske strategije, nacionalni planovi, planovi razvoja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, program Vlade RH te ostali akti.

NRS 2030 određuje četiri razvojna smjera: (1) Održivo gospodarstvo i društvo; (2) Jačanje otpornosti na krize; (3) Zelena i digitalna tranzicija i (4) Ravnomjeran regionalni razvoj. NRS 2030 sadrži ukupno 13 strateških ciljeva (Slika 1.). Plan razvoja usklađen je s NRS 2030 u svim strateškim odrednicama razvoja, a ponajprije s odrednicom održivog gospodarstva i društva, jačanjem otpornosti na krize te zelenom i digitalnom tranzicijom. Na temelju strateških ciljeva iz NRS 2030, a sukladno strateškim prioritetima OBŽ, proizašli su posebni ciljevi Plana razvoja.

Slika 1. Usklađenost Plana razvoja s NRS 2030

Razvojni smjer	Strateški ciljevi NRS 2030	Posebni ciljevi Plana razvoja
Održivo gospodarstvo i društvo	1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo	PC9. Razvoj i unaprjeđenje poslovnog okruženja te konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva
	2. Obrazovani i zaposleni ljudi	PC3. Razvoj i unaprjeđenje odgojno-obrazovne i znanstveno-istraživačke djelatnosti u funkciji gospodarstva i tržišta rada
	3. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom	PC13. Unaprjeđenje učinkovitosti i djelotvornosti javnog sektora i upravljanja javnom imovinom
	4. Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske	PC11. Jačanje regionalne prepoznatljivosti kroz brendiranje i promidžbu
Jačanje otpornosti na krize	5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život	PC2. Razvoj i unaprjeđenje sustava zdravstva i socijalne skrbi PC4. Jačanje zajednice i civilnog društva u funkciji poticanja aktivnog i kvalitetnog života građana
	6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji	PC1. Podrška demografskoj revitalizaciji i osnaživanje obitelji
	7. Sigurnost za stabilan razvoj	PC8. Jačanje kapaciteta, spremnosti i otpornosti zajednice na rizike
Zelena i digitalna tranzicija	8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost	PC5. Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša i održivog korištenja prirode te jačanje otpornosti na klimatske promjene
		PC6. Razvoj lokalne i regionalne infrastrukture radi unaprjeđenja kvalitete života u cilju ekološke i energetske tranzicije
	9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva	PC10. Podrška proizvodnji i preradi hrane u funkciji održivog regionalnog razvoja
	10. Održiva mobilnost	PC7. Razvoj i unaprjeđenje održive mobilnosti

	11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva	PC12. Podrška digitalnoj tranziciji društva i gospodarstva
Ravnomjeran regionalni razvoj	12. Razvoj potpomognutih područja s razvojnim posebnostima	PC14. Podrška razvoju slabije razvijenih i potpomognutih područja Županije
	13. Jačanje regionalne konkurentnosti	

Osim s NRS 2030, provedbu strateškog okvira Plan razvoja podupiru i ostali strateški akti s nacionalne, područne (regionalne) i lokalne razine, koji su već važeći ili u visokoj fazi postupka usvajanja (provedeno savjetovanje sa zainteresiranom javnošću) (Slika 2.) ili je njihovo donošenje planirano Odlukom Vlade RH o utvrđivanju akata strateškog planiranja povezanih s uvjetima koji omogućavaju provedbu fondova Europske unije u razdoblju od 2021. do 2027. godine, rokova donošenja i tijela zaduženih za njihovu izradu.

Dodatno, planirani strateški projekti i aktivnosti koje će biti realizirane ovim Planom razvoja usklađeni su s dokumentima prostornog uređenja, točnije s Prostornim planom OBŽ i prostornim planovima jedinica lokalne samouprave s područja OBŽ. Osim toga, Strategija razvoja urbane aglomeracije Osijek ključni je strateško-planski dokument čiji je glavni cilj dugoročni društveno-gospodarski razvoj jedinica lokalne samouprave iz obuhvata UA Osijek. Buduće aktivnosti i projekti koji će proizaći iz njezine provedbe moraju odgovarati na jedan ili više društvenih izazova te biti usklađeni sa strateškim aktima višeg reda (NRS 2030 i Plan razvoja) te kohezijskom politikom i proračunskim okvirom EU. Pritom su Plan razvoja i Strategija komplementarni strateški akti.

Slika 2. Popis akata strateškog planiranja kojima se podupire provedba strateškog okvira Plana razvoja (važeći akti ili akti u postupku usvajanja u 2021. godini)

R.br.	Naziv akta strateškog planiranja	Nositelj izrade
1.	Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2016.-2022.	MINGOR
2.	Integrirani nacionalni energetske i klimatski plan Republike Hrvatske za razdoblje od 2021.-2030.	MINGOR
3.	Strategija niskougliječnog razvoja Republike Hrvatske do 2030., s pogledom na 2050.	MINGOR
4.	Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu	MINGOR
5.	Strategija zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine	MINGOR
6.	Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske do 2030. godine, s pogledom na 2050. godinu	MINGOR
7.	Dugoročna strategija obnove nacionalnog fonda zgrada do 2050. godine	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
8.	Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje 2021.-2030.	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
9.	Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021.-2030.	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
10.	Strategija upravljanja državnom imovinom za razdoblje 2019.-2025.	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
11.	Strategija poljoprivrede za razdoblje od 2020. do 2030. godine	Ministarstvo poljoprivrede
12.	Strategija transformacije sektora akvakulture za razdoblje od 2020. do 2030. godine	Ministarstvo poljoprivrede
13.	Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske (2017.-2030.)	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
14.	Nacionalni plan sigurnosti cestovnog prometa Republike Hrvatske za razdoblje od 2021. do 2030. godine	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
15.	Nacionalni plan razvoja širokopojasne pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2021. do 2027. godine	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
16.	Strategija upravljanja rizicima od katastrofa do 2030. godine	Ministarstvo unutarnjih poslova

17.	Nacionalni plan za uključivanje Roma za razdoblje od 2021. do 2027. godine	Vlada RH, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina
18.	Nacionalni program športa 2019. - 2026.	Ministarstvo turizma i sporta
19.	Operativni programi nacionalnih manjina za razdoblje 2020.-2024.	Vlada RH
20.	Prostorni plan Osječko-baranjske županije	Zavod za prostorno uređenje Osječko-baranjske županije
21.	Program zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama za područje Osječko-baranjske županije	OBŽ
22.	Plan upravljanja imovinom u vlasništvu Osječko-baranjske županije za razdoblje 2021. - 2025. godine	OBŽ
23.	Svi srednjoročni akti strateškog planiranja JLS područja OBŽ	JLS s područja OBŽ koji će izrađivati strateške akte
24.	Prostorni planovi JLS s područja OBŽ	JLS s područja OBŽ

Slika 3. Popis akata strateškog planiranja kojima se podupire provedba strateškog okvira Plana razvoja (planirani akti)

R.br.	Naziv akta strateškog planiranja	Nositelj izrade
1.	Nacionalni plan razvoja poduzetništva Republike Hrvatske za razdoblje 2021.-2030.	MINGOR
2.	Nacionalni plan za digitalnu transformaciju gospodarstva za razdoblje 2021.-2027.	MINGOR
3.	Nacionalni plan poticanja inovacija Republike Hrvatske za razdoblje 2021.-2029.	MINGOR
4.	Nacionalni plan za internacionalizaciju gospodarstva Republike Hrvatske za razdoblje 2021.-2029.	MINGOR
5.	Višegodišnji program gradnje komunalnih vodnih građevina za razdoblje do 2030. godine	MINGOR
6.	Strategija pametne specijalizacije od 2021. do 2029. godine	MINGOR, Ministarstvo znanosti i obrazovanja
7.	Program energetske obnove zgrada sa statuom zaštićenog kulturnog dobra za razdoblje 2021.-2030.	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
8.	Program energetske obnove zgrada javnog sektora za razdoblje 2021.-2030.	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
9.	Program energetske obnove višestambenih zgrada za razdoblje 2021.-2030.	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
10.	Strategija bioraznolikosti	Ministarstvo poljoprivrede
11.	Nacionalni plan razvoja željezničke infrastrukture	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
12.	Nacionalni plan razvoja biciklističkog prometa	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
13.	Nacionalni plan izjednačavanja mogućnosti osoba s invaliditetom za razdoblje od 2021. do 2027.	Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike
14.	Nacionalna strategija razvoja vatrogastva za razdoblje 2021.-2030.	Hrvatska vatrogasna zajednica
15.	Nacionalni plan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2027.	Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike
16.	Nacionalni plan razvoja socijalnih usluga za razdoblje od 2021. do 2027. godine	Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike
17.	Nacionalni plan za rad, zaštitu na radu i zapošljavanje za razdoblje od 2021. do 2027. godine	Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike
18.	Nacionalni plan razvoja kulture od 2021. do 2027. godine	Ministarstvo kulture i medija
19.	Nacionalni plan regionalnoga razvoja za razdoblje 2021.-2027.	MRRFEU
20.	Nacionalni plan razvoja zdravstva za razdoblje od 2021. do 2027.	Ministarstvo zdravstva
21.	Strategija razvoja održivog turizma do 2030.	Ministarstvo turizma i sporta

22.	Nacionalni plan razvoja sustava obrazovanja za razdoblje od 2021. do 2027. godine	Ministarstvo znanosti i obrazovanja
23.	Strategija demografske revitalizacije Republike Hrvatske do 2031. godine	Središnji državni ured za demografiju i mlade
24.	Nacionalni plan za digitalnu transformaciju društva	Središnji državni ured za razvoj digitalnog društva
25.	Nacionalni plan zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije za razdoblje od 2021. do 2027.	Vlada RH, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina
26.	Nacionalni plan zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije za razdoblje od 2021. do 2027.	Vlada RH, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina
27.	Nacionalni plan za ravnopravnost spolova za razdoblje od 2021. do 2027. godine	Vlada RH, Ured za ravnopravnost spolova
28.	Nacionalni plan stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2021.-2027.	Vlada RH
29.	Strategija razvoja urbane aglomeracije Osijek	UA Osijek

Osigurana je i usklađenost Plana razvoja s Nacionalnim planom oporavka i otpornosti 2021.-2026., kao i s višegodišnjem financijskim okvirom EU te aktima strateškog planiranja povezanim s uvjetima koji omogućavaju provedbu fondova EU u razdoblju od 2021.-2027. godine, u skladu s Prijedlogom uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu plus, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i financijskih pravila za njih i za Fond za azil i migracije, Fond za unutarnju sigurnost i Instrument za upravljanje granicama i vize (COM(2018) 375 final).

Osim s navedenim strateškim aktima, Plan razvoja usklađen je i sa sljedećim dokumentima:

- Europskim zelenim planom koji za cilj ima postizanje održivosti gospodarstva EU-a pretvaranjem klimatskih i ekoloških izazova u prilike u svim područjima politike i osiguravanjem pravedne i uključive tranzicije;
- Strategijom prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu i Stvaranja Europe otporne na klimatske promjene (nova strategija EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama) koje postavljaju viziju: RH otporna na klimatske promjene. Za postizanje vizije postavljeni su sljedeći ciljevi:
 - a. smanjiti ranjivost prirodnih sustava i društva na negativne utjecaje klimatskih promjena,
 - b. povećati sposobnost oporavka nakon učinaka klimatskih promjena i
 - c. iskoristiti potencijalne pozitivne učinke, koji također mogu biti posljedica klimatskih promjena;
- Strategijom niskougličnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu koja uključuje postizanje održivog razvoja temeljenog na ekonomiji s niskom razinom ugljika i učinkovitom korištenju resursa;
- Strategijom "od polja do stola" kojom se želi:
 - a. smanjiti utjecaj prehrambenog sustava na okoliš i klimu i ojačati njegovu otpornost,
 - b. osigurati sigurnost opskrbe hranom u kontekstu klimatskih promjena i gubitka bioraznolikosti i
 - c. iskoristiti nove prilike;
- Strategijom Europske unije za bioraznolikost do 2030. kojom se želi omogućiti da se bioraznolikost do 2030. godine počne oporavljati u korist ljudi, klime i planeta.

Tijekom planiranja i provedbe projekata, OBŽ i drugi prijavitelji projekata pridržavat će se osnovnih načela EU ključnih za sve sektore djelatnosti. Naglasak je stavljen na dva horizontalna načela, jednake mogućnosti i održivi razvoj koje se razmatraju u Planu razvoja. Načelo jednakih mogućnosti podrazumijeva izbjegavanje diskriminacije po različitim osnovama i različitim područjima, odnosno izbjegavanje svakog oblika socijalne isključenosti i nejednakog postupanja. Održivi razvoj podrazumijeva zaštitu okoliša, učinkovitu upotrebu resursa, bioraznolikost, otpornost na krizne situacije i sprečavanje rizika uz izbjegavanje ugrožavanje okoliša i nepovratnog gubitka neobnovljivih prirodnih potencijala. Izvore navedenih načela moguće je naći u Prilogu VIII. ovoga dokumenta

Slika 4. Usklađenost Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine s Europskim zelenim planom i višesektorskim strategijama

Dokumenti	Ciljevi dokumenata	Posebni ciljevi Plana razvoja
Europski zeleni plan COM(2019) 640 final	Europski zeleni plan glavni je strateški razvojni dokument za Europsku uniju (EU) u razdoblju do 2030. Ta bi strategija trebala omogućiti održiv i uključiv rast, provedbu Programa Ujedinjenih naroda do 2030. i ciljeva održivog razvoja te tranziciju prema pravednom i prosperitetnom društvu s modernim, resursno učinkovitim i konkurentnim gospodarstvom u kojem 2050. neće biti neto emisija stakleničkih plinova.	PC 5. Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša i održivog korištenja prirode te jačanje otpornosti na klimatske promjene PC 6. Razvoj lokalne i regionalne infrastrukture radi unaprjeđenja kvalitete života u cilju ekološke i energetske tranzicije PC 9. Razvoj i unaprjeđenje poslovnog okruženja te konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva PC 12. Podrška digitalnoj tranziciji društva i gospodarstva
Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu (NN 46/2020)	Od prioritetne je važnosti bilo pristupiti procesu prilagodbe realnosti klimatskih promjena i iskoristiti mogućnosti koje one predstavljaju kroz razvoj i primjenu inovativnih rješenja za održivi razvoj. Stoga se kroz Europski zeleni plan (2019.) postavio strateški pristup u rješavanju problema utjecaja klimatskih promjena kroz donošenje nove strategije EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama. Prilagodba klimatskim promjenama jest novi koncept i dugotrajan postupak, koji se mora provoditi kontinuirano i planski. Izrada Strategije prilagodbe s ciljem postizanja dugoročnih ciljeva temeljni je preduvjet i odgovarajući okvir za koordinirano djelovanje.	PC 5. Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša i održivog korištenja prirode te jačanje otpornosti na klimatske promjene PC 8. Jačanje kapaciteta, spremnosti i otpornosti zajednice na rizike
Strategija niskougljičnog razvoja RH do 2030. s pogledom na 2050. godinu (NN 63/2021)	Strategijom niskougljičnog razvoja određuje se put RH prema konkurentnom gospodarstvu s niskom emisijom stakleničkih plinova. Ciljevi smanjenja emisije stakleničkih plinova odnose se na sve sektore gospodarstva i ljudske aktivnosti, a osobito su vezani za energetiku, industriju, promet, poljoprivredu, šumarstvo i gospodarenje otpadom. Niskougljična strategija stvara sinergiju s konceptom razvoja novih zelenih poslova i ekonomije, konceptom kružnog gospodarstva u kojem se resursi koriste maksimalno, a nastanak otpada se svodi na najmanju moguću mjeru.	PC 3. Razvoj i unaprjeđenje odgojno-obrazovne i znanstveno-istraživačke djelatnosti u funkciji gospodarstva i tržišta rada PC 5. Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša i održivog korištenja prirode te jačanje otpornosti na klimatske promjene PC 6. Razvoj lokalne i regionalne infrastrukture radi unaprjeđenja kvalitete života u cilju ekološke i energetske tranzicije
Strategija “od polja do stola” COM(2020) 381 final	Strategija obuhvaća uvođenje velikih promjena u poljoprivredi koje za cilj imaju prelazak na održiv prehrambeni sustav koji mora osigurati dostatnu i raznovrsnu opskrbu ljudi sigurnom, hranjivom, cjenovno pristupačnom i održivom hranom u svakom trenutku pa tako i u kriznim vremenima kao što je kriza izazvana pandemijom bolesti COVID-19. Održiv prehrambeni sustav bit će ključan za ostvarivanje klimatskih i okolišnih ciljeva zelenog plana uz istodobno poboljšanje prihoda primarnih proizvođača čiji dohodak još uvijek zaostaje za dohotkom u drugim granama.	PC 9. Razvoj i unaprjeđenje poslovnog okruženja te konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva PC 10. Podrška proizvodnji i preradi hrane u funkciji održivog regionalnog razvoja
Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030. COM(2020) 380 final	Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030. je sveobuhvatni, ambiciozni i dugoročni plan za zaštitu prirode i zaustavljanje degradacije ekosustava. U kontekstu nakon pandemije bolesti COVID-19 strategijom se želi izgraditi otpornost naših društava na buduće prijetnje kao što su: utjecaj klimatskih promjena, šumski požari, nesigurnost opskrbe hranom, izbijanja bolesti - među ostalim zaštitom divlje faune i flore te borbom protiv nezakonite trgovine divljom faunom i florom.	PC 5. Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša i održivog korištenja prirode te jačanje otpornosti na klimatske promjene PC 6. Razvoj lokalne i regionalne infrastrukture radi unaprjeđenja kvalitete života u cilju ekološke i energetske tranzicije

5. Opis prioriteta u srednjoročnom razdoblju

Analizom srednjoročnih razvojnih potreba i razvojnih potencijala, iskristalizirala su se četiri *opća prioritetna područja*, u okviru kojih će dionici razvoja u OBŽ težiti unaprjeđenju postojećeg stanja u sljedećem srednjoročnom razdoblju:

- I. Osnaživanje i unaprjeđenje društvenog sustava i kvalitete života građana
- II. Kvalitetan, siguran i očuvan životni prostor
- III. Regionalna prepoznatljivost, konkurentnost i inovativnost gospodarstva
- IV. Učinkovito i djelotvorno upravljanje

Iz navedenih općih prioritetnih područja, a kao nastavak operacionalizacije strateških ciljeva iz NRS 2030 proizlaze posebni ciljevi Plana razvoja, u okviru kojih su naznačena *specifična prioritetna područja javnih politika*.

I. *Osnaživanje i unaprjeđenje društvenog sustava i kvalitete života građana*

Potrebno je osigurati temeljne uvjete za osnaživanje i unaprjeđenje društvenog sustava i kvalitete života građana. Osnova za opstanak i jačanje društvenog sustava u bilo kojoj zajednici čini pitanje demografskog održanja odnosno obnove. Iako je demografska politika u većoj mjeri u domeni upravljačkih struktura na nacionalnoj razini, lokalne i regionalne jedinice uz sinergiju s privatnim i civilnim sektorom mogu doprinijeti pozitivnim učincima u osiguravanju uvjeta za kvalitetan i dostojanstven život pojedinaca i obitelji na svojem području. S druge strane, razvoj i unaprjeđenje mreže ključnih društvenih djelatnosti poput zdravstva, socijalne skrbi, odgoja i obrazovanja, znanosti, istraživanja, sporta, kulture i medija čine temelj za povećanje životnog standarda i kvalitete života cjelokupnog stanovništva. U onim sektorima gdje javne institucije i privatne organizacije nemaju mogućnost ili interes za djelovanjem, na kvalitetu života i unaprjeđenje društvenog sustava značajno djeluju organizacije civilnog društva, volonteri i društveno aktivirano građanstvo.

Radi djelovanja u okviru ovog općeg prioriteta, osmišljena su četiri posebna cilja kroz čije mjere će se djelovati na specifične prioritete javnih politika:

- PC1. Podrška demografskoj revitalizaciji i osnaživanje obitelji
- PC2. Razvoj i unaprjeđenje sustava zdravstva i socijalne skrbi
- PC3. Razvoj i unaprjeđenje odgojno-obrazovne i znanstveno-istraživačke djelatnosti u funkciji gospodarstva i tržišta rada
- PC4. Jačanje zajednice i civilnog društva u funkciji poticanja aktivnog i kvalitetnog života građana

Prioritetna područja javnih politika za posebni cilj 1. Podrška demografskoj revitalizaciji i osnaživanje obitelji

Negativni demografski trendovi kojima je pogođena OBŽ veliki su izazov i poticaj za nove mjere kojima bi se osigurala dostojna kvaliteta života za sve obitelji. Razvoj gospodarstva i kvalitete života predstavljaju osnovu za zadržavanje i privlačenje novog stanovništva, a s druge strane, demografski oporavak značajan je preduvjet gospodarskog rasta. Potrebna je provedba različitih mjera i aktivnosti s ciljem povećanja kvalitete života kako bi se ublažili negativni demografski trendovi, izgradilo poticajno okruženje za mlade i obitelji te zadržalo postojeće i privuklo novo stanovništvo u urbana i ruralna područja. Kako bi se ispunio postavljeni cilj, potrebno je provoditi poticajne mjere za povećanje nataliteta, poticati stambeno zbrinjavanje kroz sufinanciranje kupovine nekretnine i omogućiti najam stanova u javnom vlasništvu, kao i povećati dostupnost i kvalitetu javnih usluga i društvene infrastrukture (posebno mreže predškolskih ustanova) koje utječu na kvalitetu individualnog i društvenog života. Učinkovitim oblikovanjem novih politika usmjerenih na poboljšanje položaja obitelji, djece i mladih potaknut će se ostanak i privući potencijalno novo stanovništvo u OBŽ, bilo u urbana, bilo u ruralna područja. Veće uključivanje žena na tržište rada i poticanje njihovog obrazovanja i poslovnih ambicija, uz osiguravanje adekvatne skrbi za djecu, dovelo bi do povećanja zaposlenosti i gospodarskog rasta i rezultirao boljim položajem obitelji. Time se postavljaju mnogo čvršći temelji za poticanje mladih na osnivanje obitelji i ostajanje ili doseljavanje u na područje OBŽ.

Posebni cilj 1. <i>Podrška demografskoj revitalizaciji i osnaživanje obitelji</i>	Prijedlog mjera temeljenih na prioritetima javnih politika 1.1. Poticanje zadržavanja postojećeg i privlačenje novog stanovništva u urbanim i ruralnim područjima 1.2. Ublažavanje negativnih demografskih trendova i izgradnja poticajnog okruženja za mlade i obitelj
---	--

Prioritetna područja javnih politika za posebni cilj 2. Razvoj i unaprjeđenje sustava zdravstva i socijalne skrbi

Iako su gospodarski razvoj i aktivan poslovni sektor nužni za ostvarenje dugoročnog prosperiteta OBŽ, nisu jedini preduvjeti za kvalitetu života i uspješnost zajednice. Zdravstvena zaštita i briga o zdravlju, sigurnosna mreža i podrška ranjivim društvenim skupinama ili osobama izloženim riziku od siromaštva među najvažnijim su značajkama solidarnog i prosperitetnog društva. U tom smislu će se na području OBŽ značajni naponi uložiti u unaprjeđenje mreže i povećanje dostupnosti zdravstvenih i socijalnih usluga, smanjivanje siromaštva i socijalne isključenosti, kao i rješavanje specifičnih javnozdravstvenih problema poput borbe protiv komaraca kao prenositelja bolesti.

Kod zdravstvene skrbi ključan je prioritet smanjivanje neujednačene dostupnosti zdravstvene zaštite odnosno povećanje dostupnosti zdravstvenih usluga, pogotovo u ruralnim područjima, ali i osiguravanje najmodernijih zdravstvenih usluga izgradnjom novog KBC-a Osijek, kojem gravitira sedam zdravstvenih ustanova i oko 900.000 pacijenata. Širenje i obnova infrastrukturnih kapaciteta te modernizacija potrebne opreme pomoglo bi otvaranju novih radnih mjesta i povećalo bi dostupnost zdravstvene zaštite. Osim toga, potrebno je podizati svijest o prevenciji i ranom otkrivanju bolesti, uz razvoj niza programa povezanih sa sustavom zdravstvene zaštite. Sve starije stanovništvo povećava potrebu za razvojem sustava palijativne skrbi i sustava zdravstvene njege u kući, kako bi se skrb za starije i nemoćne održavala na visokoj razini. Zbog slabo razvijene svijesti građana o važnosti prevencije, ranog otkivanja i liječenja bolesti potrebno je potaknuti stanovništvo, a posebno djecu i mlade, na aktivan pristup brizi o vlastitom zdravlju i promicanju zdravog načina života te poticati razvoj sustava preventivne zdravstvene zaštite. Potrebno je raditi na destigmatizaciji psihičkih poteškoća te jačati mrežu institucionalnih i izvaninstitucionalnih dionika, program i infrastrukturu za brigu o mentalnom zdravlju.

Prioritet je i rješavanje problema odlaska zdravstvenih djelatnika na bolje plaćena radna mjesta izvan OBŽ i RH, kao i zadržavanje i unaprjeđenje specijalističkih postupaka radi razvoja dijagnostičkih i terapijskih metoda, uz što je vezana potreba za otvaranjem novih studija u području biomedicinskih znanosti. Kao zaseban javnozdravstveni problem u OBŽ javlja se pitanje komaraca kao prijenosnika zaraznih bolesti koji utječu na kvalitetu života u ljetnim mjesecima. U tom smislu, potrebno je osigurati organizirana, cjelovita i sustavna rješenja za njihovo suzbijanje, osigurati kontinuitet u financiranju i provedbi pravovremenih mjera za suzbijanje komaraca te uspostaviti cjelokupni integrirani sustav kontrole komaraca uključujući i suvremene načine upravljanja komarcima (fizički, biološki, kemijski i edukacijski postupci).

Zbog sve većeg pritiska na sustav socijalne skrbi potrebno je unaprijediti pružanje, pristupačnost i dostupnost svih socijalnih usluga, s posebnim naglaskom na ruralna područja te razviti kapacitete i infrastrukturu svih pružatelja. S ciljem povećanja efikasnosti nužno je uvesti sustav praćenja pokrivenosti i potreba za socijalnim uslugama te umrežiti dionike u sustavu socijalne skrbi s ostalim sektorima (obrazovanje, zdravstvo, pravosuđe i policija). Znatne napore potrebno je uložiti u prevenciju institucionalizacije svih dionika te omogućiti kontinuitet financiranja pružatelja socijalnih usluga, posebice izvaninstitucionalnih. Potrebno je aktivirati neaktivno stanovništvo te ono u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti kroz različite ciljne programe s ciljem stvaranja jednakih uvjeta za sve građane OBŽ. Potrebno je i veliku pažnju posvetiti marginaliziranim skupinama te ih što više aktivno uključivati u društveni život, pomagati im prilikom stjecanja obrazovanja kako bi se smanjila nezaposlenost i smanjilo opterećenje sustava socijalne skrbi.

Zbog velike potražnje za mjestima u domovima za starije i nemoćne potrebno je ojačati kapacitete da bi se osigurala dostojna starost i potrebna skrb. Uz to je vezano i povećanje broja djelatnika

zdravstvene i socijalne skrbi. Isto tako, potrebno je jačati kapacitete ustanova i stambenih jedinica za život osoba s invaliditetom, djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i djecu s poremećajima u ponašanju. Potrebe za većim brojem mobilnih timova, raznim oblicima dnevne skrbi i velika potreba za socijalnim uslugama u ruralnim područjima pokazuju da se jačanje usluga mora aktivno provoditi kako bi sve ugrožene skupine u društvu imale dostojanstven život. Veću pozornost potrebno je posvetiti razvoju udomiteljstva, osobito za djecu. Razvoj cjelokupnog sustava može proizaći iz povećanja suradnje i umreženosti različitih pružatelja socijalnih usluga, rane intervencije i uspostavljanjem sustava praćenja pokrivenosti i potreba za uslugama socijalne skrbi. Razvoju mreže socijalne skrbi uvelike bi doprinijelo osnivanje studija defektologije kao deficitarnog zanimanja, kao i umrežavanje s civilnim sektorom kroz razne volonterske programe za pomoć najugroženijima.

Posebni cilj 2. <i>Razvoj i unaprjeđenje sustava zdravstva i socijalne skrbi</i>	Prijedlog mjera temeljenih na prioritetima javnih politika
	2.1. Unaprjeđenje mreže i povećanje dostupnosti zdravstvenih usluga
	2.2. Smanjivanje siromaštva i socijalne isključenosti
	2.3. Jačanje i razvoj mreže potrebnih socijalnih usluga i infrastrukture za pružanje socijalnih usluga
	2.4. Rješavanje javnozdravstvenog problema komaraca

Prioritetna područja javnih politika za posebni cilj 3. Razvoj i unaprjeđenje odgojno-obrazovne i znanstveno-istraživačke djelatnosti u funkciji gospodarstva i tržišta rada

Obrazovanje je ključno za sveukupnu društvenu koheziju i izgrađivanje proaktivnih i društveno odgovornih građana te čini najmoćniji alat za ostvarenje željenih promjena u društvu i gospodarstvu. Ulaganje u cjelokupnu obrazovnu vertikalu i sve vidove obrazovanja (formalno, neformalno i informalno) jamči najveći i najsigurniji povrat cjelokupnom društvu. U turbulentnom sustavu, u kojem su promjene izrazito brze i raznolike, obrazovanje mora biti cjeloživotno i mora osiguravati mogućnost prilagodbe na nove situacije i rizike. Pritom je u OBŽ u sustavu obrazovanja i znanosti potrebno posebno voditi računa o uvođenju novih pristupa i metoda - osobito vezano za digitalnu transformaciju, ulaganja u modernizaciju i unaprjeđenje materijalnih uvjeta uvođenjem novih tehnologija i kompetencija, razvoj novih i modifikaciji postojećih obrazovnih programa za tržište rada, vodeći računa o uključivanju poslodavaca u izradu kurikuluma, povećanju privlačnosti strukovnog obrazovanja i izradi nove mreže škola, naročito uzevši u obzir demografske promjene i urbanim i ruralnim sredinama.

Kako bi se to postiglo, prioritet OBŽ je ulaganje u ljudske potencijale i unaprjeđenje njihovih kompetencija kroz racionalizaciju sustava radnih mjesta, osiguranje stručnih službi u školama radi očuvanja fizičkog i mentalnog zdravlja osoba u sustavu, osiguravanje dostatnog broja administrativno-tehničkog osoblja, jačanje kompetencija zaposlenika u projektnom upravljanju i uređivanje sustava stručnog usavršavanja u zemlji i inozemstvu. Pritom je nužno osigurati pristup i unaprijediti rad sa specifičnim skupinama učenika i studenata (npr. osjetljive skupine, daroviti učenici i sl.), omogućiti adekvatan prijevoz i smještajne kapacitete te unaprijediti stipendiranje, posebno u deficitarnim i "novim" zanimanjima. Unaprjeđenje sustava moguće je postići otvaranjem i internacionalizacijom obrazovanja i znanosti te unaprjeđenjem kompetencija svih koji se obrazuju u STEM područjima kroz formalne, neformalne i informalne programe. Također, potrebno je nastaviti jačati položaj i privlačnost UNIOS-a i u nastavnom i u znanstveno-istraživačkom smislu kao ključnu visokoobrazovnu institucija na istoku RH.

Posebni cilj 3. <i>Razvoj i unaprjeđenje odgojno-obrazovne i znanstveno-istraživačke djelatnosti u funkciji gospodarstva i tržišta rada</i>	Prijedlog mjera temeljenih na prioritetima javnih politika
	3.1. Osiguravanje kvalitetnog odgoja, obrazovanja i znanosti povezivanjem s tržištem rada i unaprjeđenjem pristupa, metoda, programa i infrastrukture
	3.2. Ulaganje u ljudske potencijale, poticanje cjeloživotnog obrazovanja i unaprjeđenje kompetencija
	3.3. Poticanje i jačanje istraživanja i razvoja te suradnje sustava obrazovanja i znanosti s poslovnim sektorom uz primjenu novih tehnologija
	3.4. Internacionalizacija odgojno-obrazovnog sustava i sustava znanosti
	3.5. Podrška programima samozapošljavanja, posebno skupina u nepovoljnom položaju

Prioritetna područja javnih politika za posebni cilj 4. Jačanje zajednice i civilnog društva u funkciji poticanja aktivnog i kvalitetnog života građana

OCD-i su sve značajniji čimbenik društvenih zbivanja te imaju velik utjecaj na razvoj i društveno mnijenje. Financiranje OCD-a, osiguravanje prostora za provedbu programa i projekata, jačanje kapaciteta - osobito u projektnom menadžmentu - i vidljivosti samo su dio aktivnosti koje je potrebno sustavno i kvalitetno podržati i promovirati kako u urbanim tako i ruralnim sredinama. Potrebna je i međusektorska suradnja kako bi se javni, privatni i civilni sektor povezali u što većoj mjeri radi poticanja pozitivnog društvenog učinka i većeg priznavanja važnosti civilnog sektora. Naime, neosporan je utjecaj OCD-a na razvoj društveno odgovornog poslovanja i društvenog poduzetništva, ali i na cjelokupnu zajednicu kroz pružanje usluga od javnog interesa i stvaranje novih radnih mjesta. Potpore neprofitnom sektoru i promicanju volonterstva su također značajne radi stjecanja kompetencija kroz neformalno i informalno obrazovanje, osobito mladih, ali i zbog jačanja koordinacije svih sektora, osobito u kriznim situacijama.

Sport daje snažan poticaj globalnom razvoju te postaje značajan izvor prihoda i ekonomskog rasta, kako u RH, tako i u OBŽ. Lokalna i društvena zajednica, sportski klubovi i ustanove provedbom sportskih programa kao oblika prevencije trebaju osigurati adekvatno okruženje i infrastrukturu koji doprinose kvaliteti zdravlja i života. U tom smislu, prioritet je razvoj i unaprjeđenje sportske infrastrukture te ljudskih potencijala u području sporta - osiguravanjem kvalitetnog trenerskog osoblja, razvojem i zadržavanjem perspektivnih i vrhunskih sportaša u OBŽ i osposobljavanjem stručnog osoblja. Sportašima je potrebno osigurati sustavan prijevoz i zdravstvenu zaštitu, a svim građanima kvalitetne uvjete i programe za rekreaciju, uz posebnu brigu o dostupnosti sporta osobama s invaliditetom. Stoga je nužno jačati financijsku podršku s lokalne i regionalne razine te osigurati dodatne izvore financiranja gdje je to moguće. Kvalitetno osmišljenim i povezanim sportskim sustavom i stručnim jednostavnim pristupom sportu, on mora postati dostupan svim akterima.

Važna komponenta aktivnog i kvalitetnog društvenog života te jačanja zajednice i civilnog društva vezana je uz kulturu i kulturnu baštinu. Kreativnost, umjetnička proizvodnja i distribucija kulturnih sadržaja te jačanje aktivnog sudjelovanja u kulturi kroz razvoj publike jača kreativnost u gospodarstvu te je stimulans za pametan, održiv i uključiv razvoj. S obzirom na bogatstvo kulturne baštine, snažnu kulturnu scenu i produkciju, postojanje obrazovne vertikale u području kulture - uključujući medijsku kulturu - OBŽ se nalazi u odličnom položaju za daljnji razvoj kulturnih i kreativnih industrija pri čemu je potrebna obnova i stavljanje u funkciju ili promjena načina korištenja objekata kulturne baštine. Potrebno je unaprijediti tehnologiju i infrastrukturu za rad kulturnih institucija i inicijativa, raditi na njihovom umrežavanju s drugim akterima s područja OBŽ, RH i inozemstva radi kreiranja kvalitetnog i privlačnog sadržaja, kao i s dionicima iz privatnog, javnog i civilnog sektora (osobito mladih) pri kreiranju novih kulturno-umjetničkih programa. Nužno je jačati povezanost s ostalim društvenim akterima, npr. odgojno-obrazovnih ustanovama, turističkim zajednicama, medijima i sl. kako bi se popularizirao kulturni sadržaj i unaprijedila usklađenost obrazovnih programa u području kulture i medija s potrebama tržišta rada. Uz postojeće financijske izvore za kulturne programe i sadržaje iz lokalnih i županijskog proračuna, potrebno je ojačati kompetencije dionika za projektno financiranje te snažnije planirati za potencijalne krizne situacije.

Većina dobrih primjera društvenog poduzetništva pokrenuta je od strane OCD-a osnivanjem pravne osobe za obavljanje poslovne djelatnosti, uz obavezno ulaganje stvorene dobiti ili viška prihoda u dobrobit zajednice. Razvoj društvenog poduzetništva iznimno je važan zbog društvenog utjecaja povratom dobiti u zajednicu, čime se stvaraju povoljniji uvjeti za razvoj mnogih aktivnosti u civilnom sektoru. Razvojem društvenog poduzetništva potiče se samoodrživost poslovanja, pozitivan utjecaj na okoliš i povoljnije prilike za razvoj zajednice, zatim jača klima međusektorskog povjerenja te se stvaraju nova radna mjesta. Ovakvo poslovanje rasprostranjeno je u razvijenim zemljama i predstavlja potencijal za OBŽ, stoga je potrebno posvetiti veću pozornost samoodrživim načinima poslovanja koji idu u korist šire zajednice i podrške aktivnostima od javnog i općeg interesa.

Kao specifičan prioritet, neophodno je štititi dostojanstvo hrvatskih branitelja, članova njihovih obitelji te civilnih stradalnika Domovinskog rata i članova njihovih obitelji. Kako bi se navedeno ostvarilo, potrebno je ulagati u unaprjeđenje kvalitete života i skrbi za hrvatske branitelje i članove njihovih obitelji, poticati socijalno uključivanje, uključivanje na tržište rada te ulagati u društvenu infrastrukturu. Zbog teških posljedica ratnih iskustava i starenja braniteljske populacije, potrebno je osigurati adekvatnu zdravstvenu i psihosocijalnu skrb, unaprjeđenjem sustava i infrastrukture, kao i podupirati aktivnosti i projekte udrugama proisteklima iz Domovinskog rata.

Posebni cilj 4.	Prijedlog mjera temeljenih na prioritetima javnih politika
<i>Jačanje zajednice i civilnog društva u funkciji poticanja aktivnog i kvalitetnog života građana</i>	4.1. Promicanje volonterstva, aktivnog građanstva i jačanje kapaciteta i vidljivosti organizacija civilnog društva 4.2. Razvoj i unaprjeđenje sustava sporta, sportske infrastrukture i ljudskih potencijala te aktivnog života građana 4.3. Zaštita dostojanstva hrvatskih branitelja, civilnih stradalnika Domovinskog rata i članova njihovih obitelji 4.4. Razvoj i unaprjeđenje kulturnog i medijskog sektora, kulturnih industrija i očuvanje kulturne baštine 4.5. Podrška razvoju društvenog poduzetništva

II. Kvalitetan, siguran i očuvan životni prostor

S obzirom da je OBŽ kao i ostatak RH izložena visokim rizicima od klimatskih promjena, očuvanje prirode, obnovljivih prirodnih resursa, voda, šuma, tla moraju biti osnova održivog i uključivog rasta. Posebno su izložene i osjetljive djelatnosti koje čine velik dio gospodarstva OBŽ - poljoprivreda i turizam. Stoga je od iznimne važnosti pružiti podršku mjerama koje doprinose zaštiti okoliša i prirode, koje povećavaju otpornost na klimatske promjene te koje unaprjeđuju ekološku i energetske tranziciju, a koje su i EU i RH prepoznale i naglasile kao jedno od ključnih područja intervencije u narednom razdoblju. Pritom će veliku ulogu imati ulaganja u razvoj infrastrukture, osobito javnu, na lokalnoj i regionalnoj razini, što će imati pozitivne učinke na ekološku i energetske tranziciju, a posljedično i na unaprjeđenje kvalitete života građana. Poučeni kriznim situacijama u posljednjih nekoliko godina, od suša, požara, poplava, potresa do pandemije zaraznih bolesti, potrebno je ojačati kapacitet zajednice na rizike, jačati spremnost i unaprijediti njezinu otpornost na ugroze kroz uspostavu djelotvornog sustava i kontinuiranu zaštitu života i imovine. Valja naglasiti da će potrebna ulaganja u ovom području iziskivati značajna financijska sredstva jedinica lokalne samouprave i OBŽ, uz ulaganja iz nacionalnih i europskih izvora radi postizanja sinergije i ostvarenja ciljeva zadanih u NRS 2030, programskim dokumentima za sljedeće razdoblje i *Europskom zelenom planu*. U tu svrhu, u okviru II. općeg prioriteta, nalaze se tri posebna cilja kroz čije mjere će se djelovati na specifične prioritete javnih politika:

- PC5. Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša i održivog korištenja prirode te jačanje otpornosti na klimatske promjene
- PC6. Razvoj lokalne i regionalne infrastrukture radi unaprjeđenja kvalitete života u cilju ekološke i energetske tranzicije
- PC7. Razvoj i unaprjeđenje održive mobilnosti
- PC8. Jačanje kapaciteta, spremnosti i otpornosti zajednice na rizike

Prioritetna područja javnih politika za posebni cilj 5. Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša i održivog korištenja prirode te jačanje otpornosti na klimatske promjene

Svjesno ili nesvjesno čovjek utječe na prirodu u većoj mjeri od drugih vrsta, što jasno pokazuju promjene koje imaju kratkoročne i dugoročne posljedice, kako za samog čovjeka tako i za cijeli ekološki sistem. Za trajan uspjeh procesa održivosti temeljno je pitanje razvoja svijesti o održivom razvoju na razini svakog pojedinca, kao i društva u cjelini. Promicanje održivog upravljanja resursima, prilagodba na klimatske promjene radi očuvanja okoliša i bioraznolikosti te promicanje ulaganja u obnovljive izvore energije, energetske obnovu i tranziciju, zelenu gradnju i urbanu zelenu infrastrukturu doprinijet će povećanju energetske učinkovitosti i smanjenju utjecaja CO₂ na kvalitetu života.

Posebno je važna edukacija stanovništva o pitanjima zaštite okoliša i prirode počevši od djece predškolske dobi, kroz održavanje manifestacija i drugih oblika senzibiliziranja i informiranja javnosti (tečajevi, eko-kampovi, tribine, savjetovanja, medijski nastupi i sl.), zatim promicanje i unaprjeđenje visoke kvalitete zaštite i očuvanja prirode, zdravog načina života, očuvanje izvornosti i bioraznolikosti, racionalno korištenje prirode, jačanje kapaciteta istraživačkih institucija i nadležnih tijela za upravljanje prirodnim ekosustavima i bioraznolikošću te informiranje radi poticanja gospodarskih subjekata na ulaganje u programe i projekte kojima je cilj zaštita okoliša.

U sljedećem razdoblju važno je raditi na smanjenju onečišćenja i unaprjeđenju kvalitete okoliša i prirode pri čemu je naglasak na resursima poput tla, vode, zraka te na prevenciji i upravljanju izloženosti buci. Kako bi se osiguralo učinkovito upravljanje zaštićenim dijelovima prirode i ekološke mreže potrebno je raditi na očuvanju raznolikosti živih bića, uređenju i zaštiti vodotoka od zagađenja, zaštiti prirodnog ambijenta i očuvanju starih nastambi i građevina, zaštiti životinja koje su ugrožene i prijeti im izumiranje, stvaranju i unaprjeđenju prirodnih oaza za život životinja, gospodarenju lovištima i sl. Također je iznimno važno birati mjere i aktivnosti kojima će se ublažiti posljedice i omogućiti prilagodba klimatskim promjenama.

Posebni cilj 5.	Prijedlog mjera temeljenih na prioritetima javnih politika
<i>Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša i održivog korištenja prirode te jačanje otpornosti na klimatske promjene</i>	5.1. Podizanje svijesti kroz informiranje/edukaciju o onečišćenju, održivom gospodarenju okolišem, sprječavanju klimatskih promjena i očuvanju bioraznolikosti 5.2. Smanjenje onečišćenja i unaprjeđenje kvalitete okoliša i prirode 5.3. Očuvanje i održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštićenim dijelovima prirode 5.4. Ublažavanje posljedica i prilagodba klimatskim promjenama

Prioritetna područja javnih politika za posebni cilj 6. Razvoj lokalne i regionalne infrastrukture radi unaprjeđenja kvalitete života u cilju ekološke i energetske tranzicije

Mjerama će se unaprijediti standard i smanjiti gubici u sustavu komunalne i društvene infrastrukture. Razvoj infrastrukture i javnih usluga - vodoopskrbe, odvodnje, obrade otpadnih voda, poboljšanja sustava gospodarenja otpadom u cilju uspostave cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, unapređenja prometa kroz izgradnju, modernizaciju i rekonstrukciju prometne infrastrukture, kao i povezivanje i poticanje različitih vrsta prijevoza kojim se smanjuje pritisak štetnih emisijskih čestica na atmosferu te razvoj i unaprjeđenje toplinskog, elektroenergetskog i plinskog sustava s naglaskom na one sustave koji koriste obnovljive izvore energije - pozitivno će se odraziti na kvalitetu života građana, ostanak tj. povratak stanovništva u OBŽ te ravnomjerniji društveni, okolišni i gospodarski razvoj.

Gospodarenje otpadom je u današnjem dobu od velikog značaja te će postati sve značajnije, a u najnaprednijim zemljama predstavlja i izdašan izvor prihoda. U tom smislu prioritet je izraditi sveobuhvatan centar za gospodarenje otpadom na području OBŽ, povećati udio odvojeno sakupljenog otpada, utvrditi i ispitati stara odlagališta te sanirati preostala, uz rekultivaciju površina koje se više ne koriste, kao i poticati prerađivačku industriju na uporabu otpada u proizvodnji. Pritom je potrebno poticati projekte kružnog gospodarstva, uključujući i kružnu obnovu građevina, uz umrežavanje relevantnih dionika.

Kroz planirane intervencije u komunalnu i društvenu infrastrukturu primarno će se razvijati i unaprjeđivati sustav vodoopskrbe, navodnjavanja, sustav odvodnje i sustav pročišćavanja otpadnih voda, izgraditi sustav zaštite naselja i infrastrukture od vanjskih voda, regulirati korita i unaprijediti hidrotehničke građevine, izgraditi akumulacije i retencije u brdskom dijelu OBŽ, oblikovati i ozeleniti obale i nasipi, otoci i sprudovi, održati, rekonstruirati i izgraditi melioracijska i vodoopskrbna mreža, ustrojiti jedinstveni vodoopskrbni sustav u OBŽ, upravljati nerazvrstanim cestama i javnim prometnim površinama na kojima nije dopušten promet motornih vozila, javnim garažama i parkiralištima, uređivati zelene površine i održavati građevine i uređaji javne namjene uključujući groblja, krematorije i građevine namijenjene obavljanju javnog prijevoza, modernizirati javna rasvjeta, urediti ili izgraditi kulturni, društveni i vatrogasni domovi te druge građevine društvene namjene i sl.

Osim toga, potrebno je poticati razvoj i unaprjeđenje OIE posebno u toplinarstvu, elektroenergetici i plinarstvu kako bi se modernizirali, rekonstruirali i nadogradili navedeni sustavi te osigurao pouzdan i kvalitetan sustav opskrbe. Kao jedan od najvećih potencijala za daljnji razvoj potrebno je naglasiti bogate geotermalne izvore na području OBŽ. S obzirom da je iznimno važno ublažiti posljedice i omogućiti prilagodbu klimatskim promjenama kroz jačanje energetske učinkovitosti i promicanje te korištenje obnovljivih izvora energije (sunčeva energija, vjetar, toplina okoliša, toplina zemlje, biomasa koja ne uključuje ogrjevno drvo, prirodna snaga vodotoka bez hidroloških zahvata i sl.) prvenstveno je potrebno: povećati energetske učinkovitosti u svim dijelovima lanca (proizvodnja, prijenos, distribucija i potrošnja), kontinuirano povećavati udio energije iz obnovljivih izvora s ciljem smanjenja potrošnje fosilnih goriva kao i proizvodnju električne energije sa smanjenom emisijom stakleničkih plinova, koristiti dostupne tehnologije posebno u iskorištavanju energije vode, sunca i vjetra i ostalih OIE, financijski podupirati istraživanje i razvoj biogospodarstva i održivog gospodarstva, iskoristiti energetske potencijal otpada, promicati i poticati otvaranje postrojenja koji koriste OIE kao i postavljanje solarnih panela na građevine, itd.

Posebni cilj 6. Razvoj lokalne i regionalne infrastrukture radi unaprjeđenja kvalitete života u cilju ekološke i energetske tranzicije	Prijedlog mjera temeljenih na prioritetima javnih politika
	6.1. Razvoj i unaprjeđenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom 6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture 6.3. Razvoj i unaprjeđenje toplinskog, elektroenergetskog i plinskog sustava, jačanje energetske učinkovitosti i korištenje obnovljivih izvora

Prioritetna područja javnih politika za posebni cilj 7. Razvoj i unaprjeđenje održive mobilnosti

Promet je okosnica za ostvarenje slobodnog kretanja osoba, usluga i robe te uvelike doprinosi svim gospodarskim i društvenim aktivnostima. OBŽ planira ulagati u unaprjeđenje sigurnosti i razvoj održivog prometnog i transportnog sustava, razvoj i unaprjeđenje čistog, učinkovitog i pristupačnog javnog prijevoza prelaskom na održivu i pametnu mobilnost te razvoj integriranog javnog prijevoza. Prioritetne aktivnosti ticat će se izgradnje suvremenih kolnika na svim cestama, dogradnje, rekonstrukcije i jačanja postojeće cestovne mreže, održavanja i izgradnje pješačko-biciklističkih staza, održavanje, obnovu i modernizaciju željezničke infrastrukture i poticanje prelaska s cestovnog na željeznički promet, izgradnju i uređenje vodnih puteva i održavanje i izgradnju nove infrastrukture te, konačno, tehničko, tehnološko i sigurnosno unaprjeđenje te gradnja novih građevina i površina s ciljem povećanja kapaciteta i razine usluge u postojećim zračnim lukama na području OBŽ.

Javni prijevoz je potrebno temeljiti na naprednim i optimalnim sustavima koji se koriste u razvijenim zemljama svijeta, a ključno je osigurati integriranje prijevoza putnika u kojem su sva vozila objedinjena u zajednički sustav (npr. usvajanje jedinstvene karte javnog prijevoza na cjelokupnom području OBŽ, s taktim voznim redovima, unaprjeđenje dostupnosti sredstvima prijevoza izgradnjom autobusnih stajališta i kolodvora, jačanje kapaciteta tramvajskog prometa i sl.) čiju kralježnicu čine tračnički sustavi (vlakovi, tramvaji) zbog ekoloških, energetskih i infrastrukturnih prednosti.

Posebni cilj 7. Razvoj i unaprjeđenje održive mobilnosti	Prijedlog mjera temeljenih na prioritetima javnih politika
	7.1. Unaprjeđenje sigurnosti i razvoj održivog prometnog i transportnog sustava 7.2. Razvoj i unaprjeđenje čistog, učinkovitog i pristupačnog javnog prijevoza prelaskom na održivu i pametnu mobilnost te razvoj integriranog javnog prijevoza

Prioritetna područja javnih politika za posebni cilj 8. Jačanje kapaciteta, spremnosti i otpornosti zajednice na rizike

Krizne situacije, kao što su pandemija bolesti COVID-19, potresi te elementarne nepogode povezane s klimatskim promjenama, ukazale su na potrebu jačanja cjelokupnog sustava djelovanja u kriznim situacijama kako na nacionalnoj, tako i na razini OBŽ. Neophodno je unaprjeđenje postojećeg sustava, poboljšanje umreženosti i koordiniranosti svih dionika, a s ciljem poboljšanja spremnosti i responzivnosti na krizne situacije. U tom smislu je prioritet ojačati kapacitete, spremnost i opremljenost

svih operativnih snaga u sustavu civilne zaštite na području OBŽ kao temeljnih snaga u odgovoru na postojeće i moguće ugroze te provedbu preventivnih aktivnosti i mjera civilne zaštite u OBŽ, ali i OCD-a i svih građana.

Posebni cilj 8. Jačanje kapaciteta, spremnosti i otpornosti zajednice na rizike	Prijedlog mjera temeljenih na prioritetima javnih politika 8.1. Razvoj i unaprjeđenje sustava za djelovanje u kriznim situacijama 8.2. Razvoj i unaprjeđenje sigurnosti građana i imovine
--	--

III. Regionalna prepoznatljivost, konkurentnost i inovativnost gospodarstva

Unatoč nizu razvojnih potencijala i komparativnih prednosti, OBŽ ima mnogo prostora za daljnji razvoj i napredak u jačanju gospodarstva i tržišta rada. Prvenstveno je riječ o djelovanju koje doprinosi razvoju i unaprjeđenju poslovnog okruženja, radi jačanja konkurentnosti i inovativnosti poslovnog sektora te samim time unaprjeđenju kvalitete života kroz multiplikativne učinke. Nekoliko je ključnih gospodarskih grana na čijem je daljnjem opstanku i razvoju potrebno raditi, no nijedna nije tako značajna kao sektor poljoprivrede i prehrambeno-prerađivačke industrije. Naime, OBŽ karakterizira najveći obujam i najpovoljnija struktura korištenog poljoprivrednog zemljišta na području RH (petina ukupno korištenih površina u RH) uz visok udio državnog vlasništva (35 - 40%), velike razlike u strukturi ovisno o vrsti proizvođača i značajan udio velikih poljoprivrednih gospodarstava. Stoga je podrška proizvodnji i preradi hrane ključna kada je riječ o održivom razvoju OBŽ. Osim navedenih sektora, nužno je ojačati i regionalnu prepoznatljivost i privlačnost, temeljenu na očuvanosti prirodne i kulturne baštine, zdravoj hrani, privlačnim kulturnim i sportskim manifestacijama, inovativnim poslovnim praksama i dobroj prometnoj povezanosti. Pritom je nužno osigurati podršku svim mjerama koje će doprinijeti digitalnoj tranziciji društva i gospodarstva.

Radi djelovanja u okviru ovog općeg prioriteta, osmišljena su četiri posebna cilja kroz čije mjere će se djelovati na specifične prioritete javnih politika:

- PC9. Razvoj i unaprjeđenje poslovnog okruženja te konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva
- PC10. Podrška proizvodnji i preradi hrane u funkciji održivog regionalnog razvoja
- PC11. Jačanje regionalne prepoznatljivosti kroz brendiranje i promidžbu
- PC12. Podrška digitalnoj tranziciji društva i gospodarstva

Prioritetna područja javnih politika za posebni cilj 9. Razvoj i unaprjeđenje poslovnog okruženja te konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva

Razvoj i unaprjeđenje poslovnog okruženja te konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva OBŽ trebali bi se zasnivati na gospodarskim prednostima OBŽ poput poljoprivrede, prerađivačke industrije i IKT-a. OBŽ uz sav potencijal koji posjeduje razvoj treba temeljiti na učinkovitijem iskorištavanju svojih resursa, orijentacijom ka zelenom i pametnom gospodarstvu kroz nove tehnologije i inovacije. Poduzeća i poduzetništvo pokretači su gospodarskog rasta OBŽ. Izazovi tradicionalnih ruralnih područja i uspjeh gospodarstva ovisan je o sposobnosti poduzetnika da uvedu inovacije i prepoznaju nove poslovne prilike koje će otvoriti nova radna mjesta i povećati prihode i kvalitetu života. Poticanje razvoja proizvoda i usluga veće dodane vrijednosti odnosi se na integraciju i organizaciju proizvodnje i poslovanja kroz viši stupanj prerade ili dorade proizvoda. Razvoj bi se sve više trebao temeljiti na inovativnim i ekološkim načinima proizvodnje i poslovanja, umjesto na konvencionalnim načinima. Trebao bi se temeljiti na resursima u OBŽ, ljudskim i organizacijskim, inovacijskim i kooperacijskim potencijalima, internacionalizaciji te spremnost na provedbu zajedničkih razvojnih projekata sa susjednim županijama.

Globalni lanci vrijednosti preoblikuju se rastućom potražnjom i novim industrijskim mogućnostima te nezaustavljivim valom razvoja i dostupnosti novih tehnologija. Promjene u upravljanju lancima opskrbe uzrokovane su dubokim promjenama u poslovanju vezanim za digitalizaciju. Osnovni pokretač tih promjena je razvoj informacijske i komunikacijske tehnologije. Lanci opskrbe i kratki lanci opskrbe, tj. njihovo jačanje trebalo bi se zasnivati na unaprjeđenju digitalnih platformi, logističke tehnologije, aditivnom proizvodnjom, naprednoj robotici, umjetnoj inteligenciji, obnovljivim izvorima energije te novim ekološki prihvatljivim načinima transporta. OBŽ ima takav

potencijal kroz razvijanje suradnje gospodarstva sa znanstvenim institucijama koje vode u novim načinima promišljanja.

Poduzetničku infrastrukturu - poduzetničke zone i poduzetničke potporne institucije - u OBŽ čine okosnicu razvoja poduzetništva. OBŽ je iznimno dobro opremljena te postoje velik broj PPI. Osnivanje novih zona i proširenje aktivnosti u postojećima dugoročno pomaže poduzetnicima u rješavanju problema prostora, odnosno stvaranju uvjeta za nesmetani rad, korištenje zajedničke infrastrukture i povezivanje poduzetnika smještenih na istom prostoru. Potrebno je osigurati dodatnu potporu PPI usmjerenu na poboljšanje kvalitete usluga, razvoj novih usluga te potpuno ujednačavanje dostupnosti i kvalitete usluga poduzetnicima u OBŽ. Među glavnim problemima s kojima se susreću poduzetnici su birokratizacija, neadekvatan sustav nacionalnih potpora i nesigurnost poslovanja. MSP-i u RH čine preko 99% ukupnog hrvatskog poduzetništva pa je stanovnike potrebno educirati o važnosti poduzetničkog potencijala i ulagati u poduzetničku infrastrukturu.

Obzirom na svoj geografski položaj i stanje OBŽ ima veliki potencijal u privlačenju stranih investicija, što je svojevrsan prioritet koji će se osigurati kroz sustavni razvitak investicijske okoline, dostupne infrastrukture i povoljnog poslovnog okruženja. Navedeno će se postići dobro razrađenom i vlastitim potrebama prilagođenom dugoročnom strategijom privlačenja stranih investicija koja predstavlja uvjet optimalizacije pozitivnih učinaka koje ta ulaganja mogu imati na razvitak gospodarstva u OBŽ.

	Prijedlog mjera temeljenih na prioritetima javnih politika
Posebni cilj 9. <i>Razvoj i unaprjeđenje poslovnog okruženja te konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva</i>	9.1. Podrška razvoju konkurentnog, tehnološki naprednog, zelenog i izvozno orijentiranog gospodarstva 9.2. Poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva 9.3. Poticanje razvoja proizvoda i usluga veće dodane vrijednosti i uključivanje u sustave kvalitete 9.4. Poticanje horizontalnog i vertikalnog povezivanja gospodarskih subjekata te jačanje lanca vrijednosti i kratkih lanaca opskrbe 9.5. Razvoj poslovne infrastrukture, jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija i stvaranje poticajnog okruženja za razvitak gospodarstva 9.6. Unaprjeđivanje uvjeta i jačanje kapaciteta za privlačenje domaćih i inozemnih ulaganja

Prioritetna područja javnih politika za posebni cilj 10. Podrška proizvodnji i preradi hrane u funkciji održivog regionalnog razvoja

Proizvodnja i prerada hrane kao jedna od osnovnih djelatnosti važnih za dostatnu opskrbu stanovništva hranom istovremeno je važno društveno, kulturno i zdravstveno dobro višestruko povezano s drugim gospodarskim djelatnostima poput biotehnologije, farmacije, transporta, IKT-a, zdravstva i turizma. Iako je proizvodnja i prerada hrane jedna od okosnica razvoja u OBŽ potrebno je uložiti sveobuhvatne napore kako bi povećali gospodarski, okolišni i društveni učinci života u ruralnim područjima. Pri tome je potrebno postići infrastrukturnu i tehnološku osnovu za povećanje efikasnosti, proizvodnju i preradu više dodane vrijednosti i razine konkurentnosti, digitaliziranu poljoprivrednu proizvodnju, horizontalno i vertikalno diversificirana poljoprivredna gospodarstva i ruralno gospodarstvo, čvrste lance vrijednosti i opskrbe te kvalitetnu, zdravu i sigurnu poljoprivredno-prehrambenu proizvodnju koja će biti ekološki održiva i otporna na klimatske promjene.

Kako bi se to postiglo, OBŽ ima za prioritet povećanje produktivnosti, dohodovnosti i održivosti poljoprivredne proizvodnje, diversifikaciju poljoprivredno-prehrambenog sektora i ruralnog gospodarstva, identifikacijom perspektivnih poljoprivrednih gospodarstava i pružanjem podrške za izlazak u sektor prerade hrane radi dodavanja vrijednosti, te jačanja tržišta i konkurentnosti cijelog sektora. Osim prema sektoru prerade hrane, potrebno je jačati diverzifikaciju ruralnog gospodarstva prema drugim kompatibilnim sektorima poput ruralnog turizma, farmaceutske i kozmetičke industrije i energetike. Prioriteti se odnose i na okrupnjavanje zemljišta u cilju smanjenja troškova poslovanja poljoprivrednih gospodarstava, stvaranje druge poljoprivredno-prerađivačke infrastrukture kroz razvoj agroinkubatora, distributivnih centara i druge infrastrukture koja može služiti kao faktor umrežavanja, pakiranja, prerade, brendiranja i distribucije

proizvoda, jačanje proizvodnih organizacija te vertikalno povezivanje sa subjektima kompatibilnih sektora, jačanje lanca vrijednosti i kratkih lanaca opskrbe te poticanje održive proizvodnje i prerade hrane koja nema negativne učinke na okoliš. Također, potrebno je uključivanje u sustave kvalitete, ulaganja u tehnologiju, inovacije, istraživanje, razvoj te povećanje otpornosti i usklađivanje s tržišnim promjenama.

Posebni cilj 10. <i>Podrška proizvodnji i preradi hrane u funkciji održivog regionalnog razvoja</i>	Prijedlog mjera temeljenih na prioritetima javnih politika
	10.1. Povećanje produktivnost, dohodovnost i održivost poljoprivredne proizvodnje i prerade 10.2. Diversifikacija poljoprivredno-prehrambenog sektora i ruralnog gospodarstva 10.3. Poticanje održive proizvodnje i prerade hrane 10.4. Okrupnjavanje zemljišta u cilju smanjenja troškova poslovanja poljoprivrednih gospodarstava

Prioritetna područja javnih politika za posebni cilj 11. Jačanje regionalne prepoznatljivosti kroz brendiranje i promidžbu

OBŽ je po mnogočemu jedinstvena na području RH, od zemljopisnog položaja, preko kulturne, prirodne i industrijske baštine, bogatstva i zaštićenosti prirodnih resursa, do spremnosti za zelenu tranziciju i inovativnih pothvata u digitalnim i kreativnim industrijama. Stoga je važno jačati regionalnu prepoznatljivost kroz brendiranje i promociju, osobito valorizacijom prirodnih i kulturnih resursa i baštine, zatim sportskih aktivnosti i zdravog načina života, kao i inovativnog gospodarstva i poduzetništva. Povezivanje kulturno-umjetničkih i turističkih sadržaja te jačanje privlačnosti kulturnih sadržaja u javnosti moguće je postići kroz razvoj kulturnog brenda osmišljavanjem tematskih baštinskih priča, zatim revitalizacijom kulturne baštine uz osiguravanje održivosti financiranih projekata, popularizacijom kulturnih sadržaja i jačanjem neinstitucionalnih oblika kulture i jačanjem značaja kulturno-umjetničkog amaterizma, osobito u lokalnim zajednicama.

Uz iskorištavanje kulturno-baštinskih sadržaja u svrhu jačanja lokalnog gospodarstva, potrebno je u većoj mjeri uvrstiti sportsku djelatnost u turistički sadržaj, osobito kod velikih sportskih priredbi i aktivnosti te urbanih sportova s kojima OBŽ ima značajnog i dugogodišnjeg iskustva. Usto, bogatstvo termalnih voda, čist i očuvan okoliš, pri čemu je Kopački rit najpoznatiji, ali ne i jedini faktor privlačnosti, te tradicionalna i eko-proizvodnja kvalitetne hrane čine OBŽ izrazito zanimljivom destinacijom za kontinentalni turizam.

Na području OBŽ posljednjih desetak godina intenzivno se razvija IKT industrija, koja je izvor inovativnosti i konkurentnosti, a zbog svojih proizvoda i rješenja zanimljiva je i raznim vrstama turista kao i digitalnim nomadima, koji svoj posao mogu obavljati s bilo kojeg mjesta. Usto je OBŽ vrlo dobro pokrivena širokopojasnom mrežom i među rijetkim je županijama koje su krenule s uvođenjem 5G mreže. Zbog svog geoprometnog položaja i razvijene prometne infrastrukture OBŽ može biti vrlo zanimljiva jer je cestovnim, željezničkim i vodenim prometom, koji čine sastavnicu kombiniranoga prometa, spojena s europskim transportnim mrežama, a ima i međunarodnu zračnu luku.

Uz već navedene infrastrukturne, baštinske i gospodarske prednosti, OBŽ također obiluje povijesnim i vjerskim objektima te ima razvijenu mrežu zdravstvenih ustanova što sve doprinosi velikom potencijalu za razvoj gastronomskog, kulturnog, zdravstvenog, aktivnog, vjerskog i drugih oblika kontinentalnog turizma. Sukladno tome, potrebno je jačati turističko-ugostiteljske kapacitete i povezanost OBŽ, povećati kapacitete hotelskog i drugog smještaja, osigurati prostore za kongresni turizam te povezati proizvođače autohtonih i domaćih proizvoda s pružateljima usluga u turizmu.

Posebni cilj 11. <i>Jačanje regionalne prepoznatljivosti kroz brendiranje i promidžbu</i>	Prijedlog mjera temeljenih na prioritetima javnih politika
	11.1. Jačanje identiteta i privlačnosti Županije kroz valorizaciju prirodnih i kulturnih resursa i baštine 11.2. Jačanje identiteta i privlačnosti Županije kroz sportske aktivnosti i promicanje zdravog življenja 11.3. Jačanje prepoznatljivosti i promocija inovativnog gospodarstva i poduzetništva

Prioritetna područja javnih politika za posebni cilj 12. Podrška digitalnoj tranziciji društva i gospodarstva

Građenjem elektroničke komunikacijske infrastrukture i povezane opreme neophodne za pružanje elektroničkih komunikacijskih usluga, planiranjem i pripremom projektne dokumentacije i razvojem agregacijskih mreža sljedeće generacije, opremanjem javne uprave informacijsko komunikacijskom tehnologijom, edukacijom ciljnih skupina za intenzivnije korištenje informacijsko komunikacijske tehnologije, omogućavanjem dostupnosti širokopojasnog pristupa u ruralnim područjima i pokrivenošću brzom širokopojasnom mrežom doprinijeti će se razvoju i unapređenju digitalne infrastrukture u cilju povećanja korištenja informacijsko-komunikacijskih tehnologija.

Za javne uprave je imperativ da prihvate nove standarde digitalnog poslovanja, redefiniraju strategije koje će razbiti informacijske silose s ciljem da se javnim službenicima omogući da postavljaju prioritete kada je riječ o izazovima i prilikama te osmisle usluge i iskustva usmjerena na građane, uz odgovarajuću brigu za zaštitu digitalnih podataka, imovine, sustava i mreže, te osiguravanje inteligentnog upravljanja izvorima podataka. Promjene poput digitalizacije javnog upravljanja, otvaranja javnih podataka u strojno-čitljivim formatima, kreiranja jedinstvene GIS platforme za područje OBŽ, širenje broja e-usluga, i sl. omogućile bi administrativno rasterećenje i olakšavanje rada s građanima i korisnicima iz privatnog i civilnog sektora. S druge strane, gospodarstvo se može razvijati na prednostima koje pruža povezivanje unutar i izvan OBŽ i RH u području naprednih digitalnih tehnologija kako bi se iskoristio niz mogućnosti koje one nude (npr. IoT - Internet stvari, Big Data, napredna proizvodnja, robotika, 3D tisak, *blockchain* tehnologije, AI - umjetna inteligencija, VR/AR - virtualna i proširena stvarnost, itd.).

Kako bi se to osiguralo, potrebno je prioritzirati ulaganje u sustavno unaprjeđenje digitalnih kompetencija i stvaranja digitalnih radnih mjesta te povećanje korištenja informacijsko-komunikacijskih tehnologija svih građana, s jedne strane, te ulaganje u odgovarajuću tehnologiju i rješenja kroz razvoj i unaprjeđenje digitalne infrastrukture, s druge. Osim toga, potrebno je osigurati mjere i aktivnosti podrške gospodarstvu u uvođenju takvih tehnologija i u privlačenju novih investitora na područje OBŽ, s obzirom da se pozitivni učinci takvih investicija prelijevaju na cjelokupnu zajednicu.

Posebni cilj 12. <i>Podrška digitalnoj tranziciji društva i gospodarstva</i>	Prijedlog mjera temeljenih na prioritetima javnih politika
	12.1. Razvoj i unaprjeđenje digitalne infrastrukture 12.2. Digitalizacija javne uprave i javnih usluga 12.3. Digitalizacija poslovanja 12.4. Povećanje korištenja IKT i sustavno unaprjeđenje digitalnih kompetencija

IV. Učinkovito i djelotvorno upravljanje

Javni sektor predstavlja jedno od strateški važnih područja, a modernizacija upravljanja te pružanje brzih i pouzdanih javnih usluga nužni su sastavni dijelovi poticajne poduzetničke okoline i pretpostavka osiguranja boljeg životnog standarda svih građana OBŽ. Osobito je važno raditi na povećanju učinkovitosti i djelotvornosti u funkcioniranju uprave kao i unaprijediti upravljanje javnom imovinom, kako bi se u funkciju stavili svi neiskorišteni resursi. Usto, OBŽ će nastaviti pružati podršku razvoju slabije razvijenih područja, odnosno jedinica lokalne samouprave na svojem teritoriju, radi osiguravanja jednakomjernog razvoja i unaprjeđenja kvalitete života svih građana na području OBŽ.

Radi djelovanja u okviru ovog općeg prioriteta, osmišljena su dva posebna cilja kroz čije mjere će se djelovati na specifične prioritete javnih politika:

- PC13. Unaprjeđenje učinkovitosti i djelotvornosti javnog sektora i upravljanja javnom imovinom
PC14. Podrška razvoju slabije razvijenih i potpomognutih područja Županije.

Prioritetna područja javnih politika za posebni cilj 13. Unaprjeđenje učinkovitosti i djelotvornosti javnog sektora i upravljanja javnom imovinom

Unaprjeđenje rada javnog sektora pridonosi olakšavanju poslovanja poslovnog sektora, povećanju kvalitete i dostupnosti usluga građanima i pravnim osobama te osiguravanju adekvatne

alokacije javnih sredstava. U tom smislu su prioritetna područja vezana uz razvoj ljudskih i tehnoloških kapaciteta. Pri razvoju ljudskih kapaciteta, osobito kod upravljanja rizikom, važno je identificirati potrebe, uspostaviti sustav mentoriranja zaposlenika, osigurati sustav za izgradnju kompetencija u mreži lokalne samouprave te uspostaviti učinkovite mjere za sprječavanje i suzbijanje koruptivnog ponašanja.

Za razvoj tehnoloških kapaciteta uz digitalizaciju javnog upravljanja u okviru PC 12, potrebno je osigurati jačanje sustava planiranja te praćenja i vrednovanja u upravljanju kako na lokalnoj, tako i na regionalnoj razini, pri čemu je značajno spomenuti postojanje baze podataka SPUR koja navedene postupka objedinjuje i olakšava. Učinkovito upravljanje javnom imovinom potiče i razvoj gospodarstva i civilnog sektora, a istodobno pridonosi boljoj kvaliteti života svih građana. S obzirom da općine i gradovi i sama OBŽ raspolažu s velikom količinom neiskorištenih resursa u obliku imovine (osobito zemljišta i nekretnine), prioritet je navedenu imovinu privesti svrsi i staviti u službu gospodarstva i svih građana OBŽ (npr. *brownfield* područja). Pritom je potrebno afirmirati praksu urbane sanacije, kojom će se u skladu sa zaštitom prirode prenamijeniti i poboljšati karakter dijela građevinskog područja naselja i urbane mreže javnih sadržaja na površinama devastiranim nezakonitim građenjem i na druge načine. S druge strane, potrebno je pratiti učinkovitost provedbe procesa urbane preobrazbe, te informirati zainteresiranih ulagača o mogućim lokacijama za građenje.

Posebni cilj 13. <i>Unaprjeđenje učinkovitosti i djelotvornosti javnog sektora i upravljanja javnom imovinom</i>	Prijedlog mjera temeljenih na prioritetima javnih politika
	13.1. Razvoj i unaprjeđenje poslovnog okruženja i kvalitete upravljanja u javnom sektoru 13.2. Koordinacija i osnaživanje dionika razvoja radi postizanja sinergijskih učinaka 13.3. Jačanje otvorenosti i transparentnosti te suzbijanje korupcije 13.4. Učinkovito upravljanje imovinom i prostorom te urbana i ruralna preobrazba

Prioritetna područja javnih politika za posebni cilj 14. Podrška razvoju slabije razvijenih i potpomognutih područja Županije

Kao ključna odrednica u podršci razvoju slabije razvijenih i potpomognutih područja u OBŽ isprofilirala su se pitanja jačanja kapaciteta dionika razvoja i osiguravanja sustava podrške za apsorpciju sredstava u sljedećem razdoblju, pri čemu veću podršku zahtijevaju one lokalne jedinice koje su potkapacitirane u ljudskim i financijskim resursima. U tom smislu će najveću ulogu imati lokalni i regionalni koordinatori. Osim toga, potrebno je održati i unaprijediti koordinaciju svih dionika razvoja u OBŽ kroz redovite oblike suradnje i sustav kvalitetnog i pravodobnog informiranja na razini OBŽ i s tijelima na nacionalnoj razini, zatim jačati projektno povezivanje na sektorskoj ili problemskoj razini unutar i izvan OBŽ - pri čemu veliku ulogu ima i Predstavništvo Slavonije, Baranje i Srijema u Bruxellesu, kao i koordinirati kapitalne investicije radi postizanja ušteda na području OBŽ. Uz koordinaciju dionika razvoja, OBŽ u sljedećem razdoblju planira uložiti napor u njihovo osnaživanje poticanjem umrežavanja marginaliziranih skupina (npr. mladi kroz strukturirani dijalog s mladima), razvojem i unaprjeđenjem rada poduzetničkih potpornih institucija, kao i uspostavom strukturiranih oblika (pred)financiranja projekata za subjekte s područja OBŽ (osiguravanje potpore regionalne i lokalne razine, osiguravanje povoljnijih uvjeta kod poslovnih banaka i sl.).

Potrebno u najvećoj mogućoj mjeri osigurati podršku u razvoju pametnih i održivih općina i gradova kroz primjenu suvremenih tehnoloških, logističkih i organizacijskih rješenja. Da bi jedan grad ili općina bili pametni, nužni su uvođenje IKT tehnologije, internetsko povezivanje objekata, upotreba pametnih mreža, povećanje energetske učinkovitosti, smanjenje onečišćenja te inovativna rješenja.

Posebni cilj 14. <i>Podrška razvoju slabije razvijenih i potpomognutih područja Županije</i>	Prijedlog mjera temeljenih na prioritetima javnih politika
	14.1. Podrška razvoju i ulaganja u potpomognuta područja 14.2. Jačanje kapaciteta dionika razvoja i sustava podrške za apsorpciju fondova 14.3. Razvoj pametnih i održivih općina i gradova

6. Popis posebnih ciljeva i ključnih pokazatelja ishoda

Utvrđeni posebni ciljevi Plana razvoja povezan su s razvojnim potrebama i potencijalima odgovarajućih upravnih područja javnih politika kojima se ostvaruje provedba odgovarajućeg strateškog cilja iz hijerarhijski nadređenog akta strateškog planiranja - NRS 2030. Za svaki posebni cilj odabrani su pokazatelji ishoda iz Biblioteke pokazatelja koji omogućuju praćenje, izvješćivanje i vrednovanje uspješnosti u postizanju utvrđenog posebnog cilja. Odabrani pokazatelji ishoda doprinose ostvarenju ciljne vrijednosti pokazatelja učinka iz NRS 2030.

Tablica 2. Popis posebnih ciljeva i ključnih pokazatelja ishoda s opisom doprinosa ostvarenju strateških ciljeva iz NRS 2030

Strateški cilj 1 (NRS 2030: SC6): Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji			
1.	Pokazatelj učinka: Stopa totalnog fertiliteta	Početna vrijednost: 1,47 djece (2018.)	Ciljna vrijednost 2030.: 1,80 djece
Posebni cilj 1: Podrška demografskoj revitalizaciji i osnaživanje obitelji			
PC1 izravno doprinosi strateškom cilju 6. iz NRS 2030 kroz mjere i aktivnosti usmjerene na poticanje zadržavanja postojećeg i privlačenja novog stanovništva na području OBŽ, kao i mjere i aktivnosti usmjerene prema ublažavanju negativnih demografskih trendova i izgradnji poticajnog okruženja za mlade i obitelji.			
1.	Pokazatelj ishoda: Postotak stanovništva od 0 do 14 godina u ukupnom stanovništvu (OI.02.3.02)	Početna vrijednost: 14,3% (2017.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 15%
2.	Pokazatelj ishoda: Iznos isplaćenih potpora za novorođenu djecu (OI.02.3.64)	Početna vrijednost: 2.141.000 HRK (2020.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 2.500.000 HRK
3.	Pokazatelj ishoda: Saldo ukupne migracije, po županiji (OI.02.3.67)	Početna vrijednost: -948 (2020.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 0
Strateški cilj 2 (NRS 2030: SC5): Zdrav, aktivan i kvalitetan život			
1.	Pokazatelj učinka: Očekivani broj godina zdravog života	Početna vrijednost: Ž: 58,5 godina / M: 56,5 godina (2018.)	Ciljna vrijednost 2030.: Ž: > 64 godina / M: > 64 godina
2.	Pokazatelj učinka: Osobe u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti	Početna vrijednost: 23,30% (2019.)	Ciljna vrijednost 2030.: < 15%
Posebni cilj 2: Razvoj i unaprjeđenje sustava zdravstva i socijalne skrbi			
PC2 izravno doprinosi strateškom cilju 5. iz NRS 2030 kroz mjere i aktivnosti usmjerene na unaprjeđenje mreže i povećanje dostupnosti zdravstvenih i socijalnih usluga, smanjivanje siromaštva i socijalne isključenosti i rješavanje u OBŽ izraženog javnozdravstvenog problema komaraca.			
1.	Pokazatelj ishoda: Gustoća liječnika na 10.000 stanovnika (OI.02.5.04)	Početna vrijednost: 34,36 (2018.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 37
2.	Pokazatelj ishoda: Rashodi za socijalnu zaštitu JLP(R)S, po stanovniku (OI.02.3.63)	Početna vrijednost: 224,24 HRK (2020.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 244 HRK
3.	Pokazatelj ishoda: Broj domova za starije osobe (OI.02.3.70)	Početna vrijednost: 12 (2021.) (napomena: bez obiteljskih domova)	Ciljna vrijednost 2027.: > 15 (napomena: bez obiteljskih domova)
Strateški cilj 3 (NRS 2030: SC2): Obrazovani i zaposleni ljudi			
1.	Pokazatelj učinka: PISA - Program međunarodne procjene znanja i vještina učenika	Početna vrijednost (2018.): Čitalačka pismenost - 479 boda Matematička - 464 boda Prirodoslovna - 472 boda	Ciljna vrijednost 2030.: Dostići prosjek zemalja OECD

2.	Pokazatelj učinka: Obuhvat djece od 4 godine do početka obveznog obrazovanja (predškolski odgoj)	Početna vrijednost: 83% (2019.)	Ciljna vrijednost 2030.: > 97%
3.	Pokazatelj učinka: Duljina vremena kojeg učenici provode u nastavnom procesu (primarno i sekundarno obrazovanje)	Početna vrijednost (2019.): Primarno obrazovanje: 1890 sati Niže sekundarno - 2651 sat	Ciljna vrijednost 2030.: Dostići prosjek EU
4.	Pokazatelj učinka: Postotak visokoobrazovanih u dobnoj skupini 30-34	Početna vrijednost: 33,10% (2019.)	Ciljna vrijednost 2030.: Dostići prosjek EU
5.	Pokazatelj učinka: Stopa sudjelovanja odraslih (dobna skupina 25-64) u cjeloživotnom obrazovanju	Početna vrijednost: 3,50% (2019.)	Ciljna vrijednost 2030.: Dostići prosjek EU
6.	Pokazatelj učinka: Stopa zaposlenosti (dobna skupina 20-64)	Početna vrijednost: 66,70% (2019.)	Ciljna vrijednost 2030.: 75%
7.	Pokazatelj učinka: Udio privremeno zaposlenih u ukupno zaposlenima (ugovori na određeno vrijeme)	Početna vrijednost: 18,10% (2019.)	Ciljna vrijednost 2030.: Dostići prosjek EU
Posebni cilj 3: Razvoj i unaprjeđenje odgojno-obrazovne i znanstveno-istraživačke djelatnosti u funkciji gospodarstva i tržišta rada			
PC3 izravno doprinosi strateškom cilju 2. iz NRS 2030 kroz mjere i aktivnosti namijenjene osiguravanju kvalitetnog odgoja, obrazovanja i znanosti kroz povezivanje s tržištem rada i unaprjeđenje pristupa, metoda, programa i infrastrukture, zatim poticanju raznih oblika cjeloživotnog obrazovanja te istraživanja i suradnje znanstveno-obrazovnog sektora s poslovnim, s naglaskom na inovativnim tehnologijama, kao i internacionalizaciji cjelokupnog sustava te podršku programima samozapošljavanja, posebno skupina u nepovoljnom položaju.			
1.	Pokazatelj ishoda: Postotak stanovništva u dobi od 25 do 64 godine koji je završio visoko obrazovanje (II.02.2.05)	Početna vrijednost: 16,75% (2011.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 22%
2.	Pokazatelj ishoda: Regionalna stopa nezaposlenosti (II.02.13.09)	Početna vrijednost: 11,39% (2021.)	Ciljna vrijednost 2027.: < 8%
3.	Pokazatelj ishoda: Udio učenika korisnika centara kompetencije, u ukupnom broju učenika (OI.02.2.59)	Početna vrijednost: 0% (školska godina 2020./2021.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 5%
4.	Pokazatelj ishoda: Bruto investicije u materijalnu i nematerijalnu imovinu u području "Obrazovanje" (prema NKD-u 2007.) (OI.02.2.64)	Početna vrijednost: 994.950 HRK (2020.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 1.200.000 HRK
Strateški cilj 4 (NRS 2030: SC5): Zdrav, aktivan i kvalitetan život			
1.	Pokazatelj učinka: Očekivani broj godina zdravog života	Početna vrijednost: Ž: 58,5 godina / M: 56,5 godina (2018.)	Ciljna vrijednost 2030.: Ž: > 64 godina / M: > 64 godina
2.	Pokazatelj učinka: Osobe u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti	Početna vrijednost: 23,3	Ciljna vrijednost 2030.: < 15
Posebni cilj 4: Jačanje zajednice i civilnog društva u funkciji poticanja aktivnog i kvalitetnog života građana			
PC4 izravno doprinosi strateškom cilju 5. iz NRS 2030 kroz mjere i aktivnosti usmjerene na promicanje volonterstva, aktivnog građanstva i jačanje kapaciteta i vidljivost OCD-a, osobito u područjima: sporta (sustav, sportska infrastruktura i ljudski potencijali), zaštiti dostojanstva hrvatskih branitelja, civilnih stradalnika Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, kulturi i medijskom sektoru (uključujući kulturne industrije i očuvanje kulturne baštine) te društvenom poduzetništvu.			
1.	Pokazatelj ishoda: Broj udruga civilnog društva na 10.000 stanovnika (OI.02.13.30)	Početna vrijednost: 1,38 (2019.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 1,5

2.	Pokazatelj ishoda: Broj aktivnih udruga na području županije (OI.02.13.29)	Početna vrijednost: 3.820 (2021.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 4.100
3.	Pokazatelj ishoda: Rashodi za kulturu JLP(R)S, po stanovniku (OI.02.13.31)	Početna vrijednost: 71,51 HRK (2020.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 74 HRK
4.	Pokazatelj ishoda: Rashodi za sport JLP(R)S, po stanovniku (OI.02.05.48)	Početna vrijednost: 17,69 HRK (2020.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 19,5 HRK
Strateški cilj 5 (NRS 2030: SC8): Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost			
1.	Pokazatelj učinka: Emisija stakleničkih plinova (bazna godina 1990.)	Početna vrijednost: 75,23% (2018.)	Ciljna vrijednost 2030.: 65%
2.	Pokazatelj učinka: Stopa recikliranja komunalnog otpada	Početna vrijednost: 25,30% (2018.)	Ciljna vrijednost 2030.: 55%
3.	Pokazatelj učinka: Udio OIE u bruto ukupnoj potrošnji energije	Početna vrijednost: 28,02% (2018.)	Ciljna vrijednost 2030.: 36,40%
Posebni cilj 5: Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša i održivog korištenja prirode te jačanje otpornosti na klimatske promjene			
PC5 izravno doprinosi strateškom cilju 8. iz NRS 2030 kroz mjere i aktivnosti usmjerene na podizanje svijesti kroz informiranje i edukaciju o onečišćenju, održivom gospodarenju okolišem, sprječavanju klimatskih promjena i očuvanju bioraznolikosti, kroz smanjenje onečišćenja i unaprjeđenje kvalitete okoliša i prirode, zatim kroz očuvanje i održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštićenim dijelovima prirode, te kroz ublažavanje posljedica i prilagodbu klimatskim promjenama.			
1.	Pokazatelj ishoda: Zaštićena područja za biološku raznolikost: Direktiva o staništima (OI.02.6.6)	Početna vrijednost: 20,45% površine (2021.)	Ciljna vrijednost 2027.: 20,45% površine
2.	Pokazatelj ishoda: Investicije u zaštitu okoliša (OI.02.2.59)	Početna vrijednost: 95,2 milijuna HRK (2020.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 150 milijuna HRK
Strateški cilj 6 (NRS 2030: SC8): Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost			
1.	Pokazatelj učinka: Emisija stakleničkih plinova (baza 1990.)	Početna vrijednost: 75,23% (2018.)	Ciljna vrijednost 2030.: 65%
2.	Pokazatelj učinka: Stopa recikliranja komunalnog otpada	Početna vrijednost: 25,30% (2018.)	Ciljna vrijednost 2030.: 55%
3.	Pokazatelj učinka: Udio OIE u bruto ukupnoj potrošnji energije	Početna vrijednost: 28,02% (2018.)	Ciljna vrijednost 2030.: 36,40%
Posebni cilj 6: Razvoj lokalne i regionalne infrastrukture radi unaprjeđenja kvalitete života u cilju ekološke i energetske tranzicije			
PC6 izravno doprinosi strateškom cilju 8. iz NRS 2030 kroz mjere i aktivnosti usmjerene na razvoj i unaprjeđenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture na području OBŽ te kroz razvoj i unaprjeđenje toplinskog, elektroenergetskog i plinskog sustava s naglaskom na sustave koji koriste obnovljive izvore energije, a u svrhu ekološke i energetske tranzicije.			
1.	Pokazatelj ishoda: Stanovništvo priključeno na javnu vodoopskrbu (OI.02.5.30)	Početna vrijednost: 98,5% (2019.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 99,5%
2.	Pokazatelj ishoda: Stupanj recikliranja komunalnog otpada (OI.02.6.18)	Početna vrijednost: 17,3% (2019.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 40%
3.	Pokazatelj ishoda: Finalna potrošnja energije u kućanstvima po stanovniku (OI.02.6.39)	Početna vrijednost: 6,74 MWh (2018.)	Ciljna vrijednost 2027.: < 6,4 MWh
Strateški cilj 7 (NRS 2030: SC10): Održiva mobilnost			
1.	Pokazatelj učinka: Indeks globalne konkurentnosti (GCI), komponenta "Infrastruktura"	Početna vrijednost: 32. mjesto (2019.)	Ciljna vrijednost 2030.: < 28. mjesta

Posebni cilj 7: Razvoj i unaprjeđenje održive mobilnosti			
PC7 izravno doprinosi strateškom cilju 10. iz NRS 2030 kroz mjere i aktivnosti usmjerene prema unaprjeđenju sigurnosti i razvoju održivog prometnog i transportnog sustava, razvoju i unaprjeđenju čistog, učinkovitog i pristupačnog javnog prijevoza prelaskom na održivu i pametnu mobilnost te razvoju integriranog javnog prijevoza.			
1.	Pokazatelj ishoda: Udio korisnika prometnih sredstava koji koriste OIE u odnosu na ukupni broj korisnika javnog prijevoza (OI.02.11.48)	Početna vrijednost: 61% (2020.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 80%
2.	Pokazatelj ishoda: Broj prometnih nesreća (OI.02.11.43)	Početna vrijednost: 2.057 (2019.)	Ciljna vrijednost 2027.: < 1.850
Strateški cilj 8 (NRS 2030: SC7): Sigurnost za stabilan razvoj			
1.	Pokazatelj učinka: BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, u % prosjeka EU-a	Početna vrijednost: 65% (2019.)	Ciljna vrijednost 2030.: 75%
2.	Pokazatelj učinka: Pojava kriminala, nasilja ili vandalizma po postotku prijava	Početna vrijednost: 2,70% (2019.)	Ciljna vrijednost 2030.: Ostati najbolji u EU
Posebni cilj 8. Jačanje kapaciteta, spremnosti i otpornosti zajednice na rizike			
PC8 izravno doprinosi strateškom cilju 7. iz NRS 2030 kroz mjere i aktivnosti za razvoj i unaprjeđenje sustava za djelovanje u kriznim situacijama i razvoj i unaprjeđenje sigurnosti građana i imovine.			
1.	Pokazatelj ishoda: Rashodi za civilnu zaštitu, po stanovniku (OI.02.10.24)	Početna vrijednost: 10,54 HRK (2020.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 12 HRK
Strateški cilj 9 (NRS 2030: SC1): Konkurentno i inovativno gospodarstvo			
1.	Pokazatelj učinka: BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, u % prosjeka EU	Početna vrijednost: 65% (2019.)	Ciljna vrijednost 2030.: 75%
2.	Pokazatelj učinka: Indeks globalne konkurentnosti (GCI)	Početna vrijednost: 63. mjesto (2019.)	Ciljna vrijednost 2030.: < 45. mjesta
3.	Pokazatelj učinka: Udio ukupnih izdataka za istraživanje i razvoj (GERD) u BDP-u	Početna vrijednost: 0,97% (2018.)	Ciljna vrijednost 2030.: 3%
4.	Pokazatelj učinka: Europska ljestvica uspjeha u inoviranju	Početna vrijednost: 25. mjesto u EU (2020.)	Ciljna vrijednost 2030.: < 18. mjesta u EU
5.	Pokazatelj učinka: Vrijednost izvoza roba i usluga, u % BDP-a	Početna vrijednost: 52,30% (2019.)	Ciljna vrijednost 2030.: 70%
Posebni cilj 9. Razvoj i unaprjeđenje poslovnog okruženja te konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva			
PC9 izravno doprinosi strateškom cilju 1. iz NRS 2030 kroz mjere i aktivnosti usmjerene na pružanje podrške razvoju konkurentnog, tehnološki naprednog, zelenog i izvozno orijentiranog gospodarstva, poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva, zatim razvoja proizvoda i usluga veće dodane vrijednosti i uključivanje u sustave kvalitete, poticanje horizontalnog i vertikalnog povezivanja gospodarskih subjekata te jačanje lanca vrijednosti i kratkih lanaca opskrbe. Osim toga, provodit će se i mjere razvoja poslovne infrastrukture, jačanja kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija, stvaranja poticajnog okruženja za razvitak gospodarstva i unaprjeđenje uvjeta i jačanje kapaciteta za privlačenje domaćih i inozemnih ulaganja.			
1.	Pokazatelj ishoda: BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći (EU28=100) (II.02.1.29)	Početna vrijednost: 47,5% (2021.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 60%
2.	Pokazatelj ishoda: Udio zaposlenih u mikro, malim i srednjim poduzećima u ukupnom broju zaposlenih (OI.02.1.31)	Početna vrijednost: 91,17% (2020.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 93%

3.	Pokazatelj ishoda: Izvoz dobara i usluga (u % BDP-a) (OI.02.4.02)	Početna vrijednost: 4.495,8 mil. HRK (2020.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 7 mil. HRK
4.	Pokazatelj ishoda: Bruto investicije u intelektualnu imovinu (OI.02.4.27)	Početna vrijednost: 31.547.000 HRK (2019.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 50.000.000 HRK
Strateški cilj 10 (NRS 2030: SC9): Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva			
1.	Pokazatelj učinka: Produktivnost rada u poljoprivredi	Početna vrijednost: 6.107 €/GJR (2019)	Ciljna vrijednost 2030.: 10.000 €/GJR
Posebni cilj 10. Podrška proizvodnji i preradi hrane u funkciji održivog regionalnog razvoja			
PC10 izravno doprinosi strateškom cilju 10. iz NRS 2030 kroz mjere i aktivnosti usmjerene na povećanje produktivnost, dohodovnost i održivost poljoprivredne proizvodnje i prerade, diverzifikaciju poljoprivredno-prehrambenog sektora i ruralnog gospodarstva, poticanje održive proizvodnje i prerade hrane i okrupnjavanje zemljišta u cilju smanjenja troškova poslovanja poljoprivrednih gospodarstava.			
1.	Pokazatelj ishoda: Dodana vrijednost proizvodnje hrane, pića i duhana (II.02.12.06)	Početna vrijednost: 207.241 (2020.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 300.000
2.	Pokazatelj ishoda: Ekološka proizvodnja usjeva (OI.02.12.12)	Početna vrijednost: 20.216 ha (2019.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 30.000 ha
Strateški cilj 11 (NRS 2030: SC4): Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske			
1.	Pokazatelj učinka: Indeks globalne konkurentnosti (GCI)	Početna vrijednost: 63. mjesto (2019.)	Ciljna vrijednost 2030.: < 45. mjesta
Posebni cilj 11. Jačanje regionalne prepoznatljivosti kroz brendiranje i promidžbu			
PC11 izravno doprinosi strateškom cilju 4. iz NRS 2030 kroz mjere i aktivnosti usmjerene na jačanje identiteta i privlačnosti OBŽ kroz valorizaciju prirodnih i kulturnih resursa i baštine, sportskih aktivnosti i promicanje zdravog življenja, jačanje prepoznatljivosti i promociju inovacija u gospodarstvu i poduzetništvu.			
1.	Pokazatelj ishoda: Noćenja u turističkim smještajnim objektima (OI.02.8.17)	Početna vrijednost: 234.121 (2019.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 400.000
2.	Pokazatelj ishoda: Rashodi za kulturu JLP(R)S, po stanovniku (OI.02.8.49)	Početna vrijednost: 71,51 HRK (2020.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 74 HRK
Strateški cilj 12 (NRS 2030: SC11): Digitalna tranzicija društva i gospodarstva			
1.	Pokazatelj učinka: DESI Indeks gospodarske i društvene digitalizacije	Početna vrijednost: 47,6 (20. mjesto u EU) (2020.)	Ciljna vrijednost 2030.: Prosjek EU
Posebni cilj 12. Podrška digitalnoj tranziciji društva i gospodarstva			
PC12 izravno doprinosi strateškom cilju 11. iz NRS 2030 kroz mjere i aktivnosti usmjerene na razvoj i unaprjeđenje digitalne infrastrukture, digitalizaciju javne uprave, javnih usluga i poslovanja, povećanje korištenja informacijsko-komunikacijskih tehnologija i sustavno unaprjeđenje digitalnih kompetencija.			
1.	Pokazatelj ishoda: Pokrivenost širokopojasne mreže % (OI.02.4.18)	Početna vrijednost: 67,9% fiksne mreže (2020.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 90% fiksne mreže
2.	Pokazatelj ishoda: Postotak informatičke pismenosti stanovnika u segmentu korištenja interneta (OI.02.7.38)	Početna vrijednost: 81% (2020.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 89%
Strateški cilj 13 (NRS 2030: SC3): Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom			
1.	Pokazatelj učinka: Pokazatelj vremena rješavanja prvostupanjskih parničnih i trgovačkih predmeta	Početna vrijednost: 374 dana (2018.)	Ciljna vrijednost 2030.: 250 dana

2.	Pokazatelj učinka: Indeks globalne konkurentnosti (GCI) Stup K1. "Institucije"	Početna vrijednost: 77. mjesto (2019.)	Ciljna vrijednost 2030.: < 60. mjesta
Posebni cilj 13. Unaprjeđenje učinkovitosti i djelotvornosti javnog sektora i upravljanja javnom imovinom			
PC13 izravno doprinosi strateškom cilju 3. iz NRS 2030 kroz mjere i aktivnosti usmjerene na razvoj i unaprjeđenje poslovnog okruženja i kvalitete upravljanja u javnom sektoru, koordinaciju i osnaživanje dionika razvoja radi postizanja sinergijskih učinaka, jačanje otvorenosti i transparentnosti, suzbijanje korupcije, učinkovito upravljanje imovinom i prostorom te urbanu i ruralnu preobrazbu.			
1.	Pokazatelj ishoda: Indeks razvoja (županije) (II.02.13.19)	Početna vrijednost: II. skupina (2019.)	Ciljna vrijednost 2027.: > II. skupine
2.	Pokazatelj ishoda: Broj javnih službenika na 1.000 stanovnika (OI.02.14.02)	Početna vrijednost: 2,29 (2019.)	Ciljna vrijednost 2027.: < 2,1
3.	Pokazatelj ishoda: Broj novih e-usluga za građane (OI.02.7.35)	Početna vrijednost: 1 (2021.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 5
Strateški cilj 14 (NRS 2030: SC12): Razvoj potpomognutih područja s razvojnim posebnostima			
1.	Pokazatelj učinka: Razlika u regionalnom BDP-u po stanovniku (omjer BDP-a po stanovniku ZG (najrazvijenija županija) u odnosu na VPŽ (najmanje razvijena županija))	Početna vrijednost: 3,10 (2017.)	Ciljna vrijednost 2030.: 2,50
2.	Pokazatelj učinka: Regionalni indeks konkurentnosti (prosjeak 2 NUTS 2 regije)	Početna vrijednost: 32 (2019.)	Ciljna vrijednost 2030.: 38
Posebni cilj 14. Podrška razvoju slabije razvijenih i potpomognutih područja Županije			
PC14 izravno doprinosi strateškom cilju 12. iz NRS 2030 kroz mjere i aktivnosti usmjerene na podršku provedbi programa integriranog teritorijalnog ulaganja u potpomognutim područjima, jačanje kapaciteta dionika razvoja i sustava podrške za apsorpciju fondova i razvoj pametnih i održivih općina i gradova.			
1.	Pokazatelj ishoda: Ukupni prihodi općine (II.02.16.11)	Početna vrijednost: 39 JLS-a: 7.198,88 HRK/po stanovniku (2019.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 12.000,00 HRK/po stanovniku
2.	Pokazatelj ishoda: Ugovorena sredstva fondova EU u BDP-u županije (OI.02.14.55)	Početna vrijednost: 25% (2018.)	Ciljna vrijednost 2027.: > 35%

7. Terminski plan provedbe strateških projekata

U terminskom planu navedeni su projekti utvrđeni razvojnim sporazumom i strateški projekti važni za razvoj OBŽ koji izravno doprinose ostvarenju posebnih ciljeva utvrđenih u Planu razvoja. Strateški projekti se dijele na projekte koje su važni za razvoj OBŽ iz nadležnosti OBŽ ili povezanih tijela te na projekte koji su važni za OBŽ, ali čija provedba nije u nadležnosti OBŽ. U tablici su naznačeni kratki opis svrhe strateškog projekta, podatak o nositelju i lokaciji provedbe, podatci o planiranim rokovima početka i završetka provedbe, ključne točke ostvarenja s planiranim rokovima postignuća te ukupna procijenjena vrijednost i podatci o planiranom izvoru financiranja.

U Strateškoj studiji utjecaja na okoliš za Plan razvoja nalazi se procjena mogućih utjecaja do kojih može doći provedbom svih strateških projekata, pri čemu nisu prepoznati mogući značajni negativni utjecaji na okoliš budući da je za zahvate koji uključuju izgradnju infrastrukture propisana obaveza provedbe odgovarajućih procjena utjecaja zahvata na okoliš, u sklopu kojih će se detaljno analizirati mogući utjecaji.

Tablica 3. Terminski plan provedbe strateških projekata važnih za razvoj OBŽ iz nadležnosti OBŽ ili povezanih tijela

PC2. Razvoj i unaprjeđenje sustava zdravstva i socijalne skrbi	
Projekt od strateškog značaja 1. Centar za kontrolu komaraca CKK	
Komarci i bolesti koje oni prenose značajno negativno mogu utjecati na cijelo prekogranično područje, kao i na lokalna gospodarstva. Također, problemi s komarcima odražavaju i negativne posljedice na turizam, ali i na ostale gospodarske grane OBŽ. Jedinica lokalne samouprave slijedom zakonske obveze donose godišnje programe mjera zaštite pučanstva od zaraznih bolesti i izdvajaju financijska sredstva za provođenje istih. Uspješna kontrola komaraca mora biti znanstveno utemeljena, mora pružiti adekvatnu zaštitu pučanstva te mora brinuti o zaštiti prirode i okoliša. Uspješnu kontrolu komaraca može pružiti temeljito pripremljena organizacija koja prati i unapređuje program kontrole komaraca kroz suradnju sa znanstveno-istraživačkim institucijama. Rješavanje javnozdravstvenog problema komaraca potrebno je provoditi temeljem dokumenta Strateške smjernice kontrole komaraca u Osječko-baranjskoj županiji 2019. - 2024. Ključna područja djelovanja su: - osiguravanje stabilnog financijskog izvora - organiziranje cjelokupne integrirane kontrole komaraca - oslanjanje na dosadašnje znanstveno utemeljene spoznaje kontrole komaraca. Upravo se osnivanjem Centra za kontrolu komaraca (CKK) planira doći do organiziranih, cjelovitih i sustavnih rješenja za suzbijanje komaraca čime će se u konačnici doprinijeti i poboljšanju kvalitete života ljudi te povećanju kvalitete zdravlja. Cilj osnivanja CKK je da se putem novih znanja i informacija, u kombinaciji s novim modelima i metodama kontrole i upravljanja populacijom komaraca dođe do ostvarenja strateških ciljeva razvoja koji se odnose na gospodarstvo, zdravlje, okoliš i turizam.	
Nositelj: OBŽ	Lokacija: Osijek
Početak provedbe: 2022.	Završetak provedbe: 2027.
Ključna točka ostvarenja 1: Izrađena projektno-tehnička dokumentacija Indikativni rok ostvarenja: 2024.	Ključna točka ostvarenja 2: Izgrađena i opremljena infrastruktura Indikativni rok ostvarenja: 2026.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 100.000.000,00 HRK	
Planirani izvori financiranja: Nacionalna sredstva, proračun OBŽ, sredstva EU	
Projekt od strateškog značaja 2. Izgradnja Odjela za osobe oboljele od Alzheimerove bolesti i izvaninstitucionalne usluge u Domu za starije i nemoćne osobe Osijek	
Problem Alzheimerove bolesti je već godinama jedan od gorućih problema u RH, a samim time i pitanje adekvatnog smještaja i skrbi o starijim osobama koje od nje boluju. Procjenjuje se da trenutno u RH ima oko 70.000 oboljelih osoba od ove vrste demencije. S ovom problematikom	

	susreće se i Dom za starije i nemoćne osobe Osijek kroz zahtjeve za smještaj osoba oboljelih od Alzheimerove bolesti i drugih vrsta demencije. Zbog nedostatka smještajnih kapaciteta, a velike potrebe, cilj projekta je otvoriti Odjel za osobe oboljele od Alzheimerove bolesti i drugih demencija. Također, cilj je osigurati uslugu cjelodnevnog boravka osobama starije životne dobi. Kroz navedeni projekt adaptirat će se prostor u potkrovlju Depandanse Doma, nabaviti oprema, educirati osoblje ustanove te zaposliti dodatan broj radnika, ukoliko bude potrebno. Ovim projektom namjerava se unaprijediti socijalna uključenost i kvaliteta života osoba oboljelih od Alzheimerova i drugih vrsta demencija, te pružiti usluga cjelodnevnog boravka osobama starije životne dobi, na način da se pruža podrška razvoju učinkovitih socijalnih usluga.	
	Nositelj: Dom za starije i nemoćne osobe Osijek	Lokacija: Osijek
	Početak provedbe: 2022.	Završetak provedbe: 2026.
	Ključna točka ostvarenja 1: Izrađena projektno-tehnička dokumentacija Indikativni rok ostvarenja: 2022.	Ključna točka ostvarenja 2: Adaptacija i rekonstrukcija prostora potkrovlja Doma za starije i nemoćne osobe Osijek Indikativni rok ostvarenja: 2026.
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 14.852.489,32 HRK	
	Planirani izvori financiranja: Proračun OBŽ, vlastita sredstva Doma za starije i nemoćne osobe Osijek, sredstva EU	
PC3. Razvoj i unaprjeđenje odgojno-obrazovne i znanstveno-istraživačke djelatnosti u funkciji gospodarstva i tržišta rada		
Projekt od strateškog značaja 3. Izgradnja zgrade I. gimnazije u Osijeku		
	I. gimnazija djeluje od 1. rujna 1992. i smještena je u zgradi nekadašnje Upravne škole u središtu Gornjega grada u Županijskoj ulici broj 4. Broji 24 razredna odjela. Učenici su smješteni u 11 učionica i praktikumu iz informatike. U ostvarivanju nastavnog plana i programa I. gimnazije od bitnog je značaja nedostatak prostora i opreme glede odgovarajućih nastavnih sredstava i pomagala. Smještajem u sadašnju školsku zgradu, nakon izvršenih neophodnih radova na saniranju objekta, zadovoljen je tek minimum prostornih uvjeta za rad I. gimnazije (nastavni prostor čini 10 univerzalnih učionica, četiri specijalizirane, odnosno kabineti i dvije prostorije koje čine knjižnicu). Budući da je veliki nedostatak I. gimnazije nedostatan prostor za kvalitetan rad i obavljanje nastavnih i drugih odgojno-obrazovnih aktivnosti, kao i nedostatak pripadajuće opreme, planira se izgradnja nove zgrade na križanju Kanižličeve i Strossmayerove ulice, uključujući i novu sportsku dvoranu, budući se nastava tjelesne i zdravstvene kulture odvija u Sportskoj dvorani Zrinjevac i na Srednjoškolskom igralištu. Ukupan broj djece upisane u sva razredna odjeljenja u školskoj godini 2020./2021. je 546. Izrađen je glavni projekt i izdana građevinska dozvola za ukupno 6.120,00 m² neto površina. Aktivnosti uključuju: Izgradnja I. dijela ceste/infrastrukture - produžetak Kanižličeve ulice (obuhvaća: Izgradnja ceste od ulice J. J. Strossmayera do kružnog toka - nasip zemlje i pijeska/mješovitog za kružni tok, cestu, pješačku i biciklističku stazu; kružni tok; izgradnja ceste od kružnog toka do kraja zahvata bez nasipa za staze i izgradnje staza; pješačka i biciklistička staza s lijeve strane od ulice J. J. Strossmayera do kružnog toka uključivo proširenje staze za 1m - bez nasipa koji je obračunat u fazi 1a; transportni cjevovod). Grad Osijek treba u sklopu izgradnje novoformiranog uličnog koridora produžetka Kanižličeve ulice izgraditi novi magistralni cjevovod, čijim se stavljanjem u funkciju može blindirati postojeći, koji je sada na parceli buduće I. gimnazije Osijek. Time je uvjetovan početak radova na izgradnji škole, jer distribucija pitke vode svim korisnicima ne smije biti prekinuta.	
	Nositelj: OBŽ	Lokacija: Osijek
	Početak provedbe: 2020.	Završetak provedbe: 2024.
	Ključna točka ostvarenja 1: Izgrađen glavni objekt Indikativni rok ostvarenja: 2024.	Ključna točka ostvarenja 2: Izgrađena pristupna infrastruktura Indikativni rok ostvarenja: 2024.
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 115.000.000,00 HRK	
	Planirani izvori financiranja: Nacionalna sredstva, proračun OBŽ, sredstva EU	

PC4. Jačanje zajednice i civilnog društva u funkciji poticanja aktivnog i kvalitetnog života građana	
Projekt od strateškog značaja 4. Rekonstrukcija zgrade HNK u Osijeku	
	Potpuna rekonstrukcija i povećanje kulturno-turističke atraktivnosti HNK u Osijeku kao sastavnog dijela integriranog programa koji se temelji na valorizaciji važne arhitektonske, likovne, urbanističke i kulturno-društvene baštine Osijeka vezane za razdoblje secesije i historicizma. Projekt će doprinijeti povećanju kvalitete života građana, uz povećanje broja zaposlenih, unaprjeđenje upravljanja kulturnom baštinom te održivog razvoja na lokalnoj i regionalnoj razini. Projekt ima ishodovanu građevinsku dozvolu s izvedbenim projektom i troškovnikom.
Nositelj: HNK u Osijeku	Lokacija: Osijek
Početak provedbe: 2021.	Završetak provedbe: 2023.
Ključna točka ostvarenja 1: Nabava i provođenje građevinsko-obrtničkih radova Indikativni rok ostvarenja: 2023.	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 82.670.357,54 HRK	
Planirani izvori financiranja: Proračun OBŽ, sredstva EU	
Projekt od strateškog značaja 5. Rekonstrukcija postojeće i izgradnja nove zgrade Muzeja likovnih umjetnosti	
	Projektom će se rekonstruirati postojeća zgrada MLU te izgraditi nova zgrada na slobodnom zemljištu u vlasništvu Muzeja radi osiguravanja potrebnih muzejskih prostora čime se štite, razvijaju i promiču kulturna baština i kulturne usluge te podiže kvaliteta života građana. Projekt ima ishodovanu građevinsku dozvolu s izvedbenim projektom i troškovnikom.
Nositelj: MLU	Lokacija: Osijek
Početak provedbe: 2021.	Završetak provedbe: 2023.
Ključna točka ostvarenja 1: Nabava i provođenje građevinsko-obrtničkih radova Indikativni rok ostvarenja: 2023.	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 48.341.246,63 HRK	
Planirani izvori financiranja: Proračun OBŽ, sredstva EU	
Projekt od strateškog značaja 6. Izgradnja Športske dvorane OŠ M. Krleže, Čepin	
	Realizacija izgradnje i opremanja športske dvorane neto površine 1.647,19 m ² omogućit će odvijanje cjelodnevne nastave u školi, jer će se postojeća nastavno-sportska dvorana zasebnim projektom prenamijeniti u učionice potrebite za organiziranje rada u jednoj smjeni. OBŽ financirat će troškove spremačica, a ostale troškove održavanja nove sportske dvorane Općina Čepin. Ukupan broj djece upisane u sva razredna odjeljenja u 2018. godini iznosio je 379. Športsku dvoranu koristit će do 400 djece, kao i cjelokupna zajednica. Projekt ima potrebnu projektno-tehničku dokumentaciju.
Nositelj: OBŽ i Općina Čepin	Lokacija: Čepin
Početak provedbe: 2021.	Završetak provedbe: 2025.
Ključna točka ostvarenja 1: Izgrađena športska dvorana Indikativni rok ostvarenja: 2024.	Ključna točka ostvarenja 2: Opremljena športska dvorana Indikativni rok ostvarenja: 2025.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 33.000.000,00 HRK	
Planirani izvori financiranja: Proračun Općine Čepin, proračun OBŽ, sredstva EU	
PC5. Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša i održivog korištenja prirode te jačanje otpornosti na klimatske promjene	
Projekt od strateškog značaja 7. Rasadnik školovanih stabala - projektno-tehnička dokumentacija	
	Projektom se planira priprema i izrada projektno-tehničke dokumentacije te ishođenje svih potrebnih dozvola za izgradnju farme školovanih stabala čime bi dobili potrebnu logistiku za održavanje spomenika parkovne arhitekture i ostalih zaštićenih područja s autohtonom

	dendroflorom, kao i ostalih parkovnih područja koja nisu u režimu zaštite. Budući da u široj regiji ne postoji takav gospodarski subjekt izgrađeni rasadnik bi se koristio i za pružanje usluga ostalim zaštićenim područjima i izvan OBŽ. Za početak je neophodno osigurati desetak hektara zemljišta i nabaviti sadnice autohtonih vrsta koje prevladavaju u spomenicima parkovne arhitekture. Projekt bi imao za posljedicu zapošljavanje određenog broja djelatnika šumarskog usmjerenja i pomoćnog osoblja.	
	Nositelj: JU AUZPVP OBŽ	Lokacija: Levanjska Varoš
	Početak provedbe: 2022.	Završetak provedbe: 2024.
	Ključna točka ostvarenja 1: Određivanje lokacije Indikativni rok ostvarenja: 2023.	Ključna točka ostvarenja 2: Izrađena projektno-tehnička dokumentacija Indikativni rok ostvarenja: 2024.
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 3.700.000,00 HRK	
	Planirani izvori financiranja: Nacionalna sredstva, proračun OBŽ, sredstva EU	
PC6. Razvoj lokalne i regionalne infrastrukture radi unaprjeđenja kvalitete života u cilju ekološke i energetske tranzicije		
Projekt od strateškog značaja 8. Geotermalni potencijali Osječko-baranjske županije - Faza II		
	Projektom će se istražene lokacije povoljne za korištenje geotermalne energije na području OBŽ pripremiti za eksploataciju geotermalnih voda u gospodarske svrhe, pri čemu će biti pripremljena nadmetanja za detaljnija istraživanja i eksploataciju, uzimajući u obzir različite tehničke aspekte ovisno o namjeni za koju će se iskoristiti geotermalna energija. Izdvojene su mikrolokacije temeljem geoloških i inženjerskih parametara sa smanjenim rizikom istraživanja čiji potencijal je moguće aktivirati u relativno kratkom roku zahvaljujući postojanju infrastrukture: mikrolokacije Osijek, GAT - Čamagajevci, Donji Miholjac, Bockovci i Marijanci. Mikrolokacije su diversificirane te je potencijal i način utilizacije moguće primijeniti na geološko slične lokacije na području OBŽ. Projekt ima izrađenu studijsko-tehničku dokumentaciju geotermalnog potencijala u kojoj je analiziran postojeći fond podataka o građi podzemlja, postojeći fond dubokih bušotina i mogućnost njihove revitalizacije, procjena iskoristivosti akumulirane topline u balneološke svrhe (razvoj turizma, posebice zdravstvenog turizma) i potencijalne energetske svrhe (proces i grijanja u poljoprivrednoj proizvodnji - staklenici).	
	Nositelj: OBŽ	Lokacija: OBŽ
	Početak provedbe: 2024.	Završetak provedbe: 2030.
	Ključna točka ostvarenja 1: Izrađena projektno-tehnička dokumentacija Indikativni rok ostvarenja: 2024.	Ključna točka ostvarenja 2: Lokacije pripremljene za detaljnija istraživanja eksploataciju Indikativni rok ostvarenja: 2026.
	Ključna točka ostvarenja 3: Provedeno nadmetanje za eksploataciju Indikativni rok ostvarenja: 2027.	
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 75.000.000,00 HRK	
	Planirani izvori financiranja: Proračun OBŽ, sredstva EU	
Projekt od strateškog značaja 9. Centar za gospodarenje otpadom - Orlovnjak		
	Cilj projekta izgradnje RCGO Orlovnjak je uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom na području OBŽ i VSŽ i postizanje ciljeva gospodarenja otpadom iz Plana gospodarenja otpadom RH, 2017.-2022. koji će postati okosnica cjelovitog sustava gospodarenja komunalnim otpadom na području prostornog obuhvata. RCGO Orlovnjak obuhvatio bi cijelo područje OBŽ (7 gradova, 35 općina, ukupno 305.032 stanovnika), VSŽ (5 gradova, 26 općina, ukupno 180.117 stanovnika). RCGO Orlovnjak izgradit će se na području Općine Antunovac, a šest pretovarnih stanica nalaziti će se u Belom Manastiru, Belišću, Đakovu, Našicama, Starim Jankovcima i Županji, iz kojih će se prevoziti miješani komunalni otpad do centralne lokacije u Antunovcu. Projektom se osigurava zaštita okoliša i prirode sustavnim gospodarenjem miješanim komunalnim otpadom kroz sprječavanje nastanka otpada, odvajanje korisnih sirovina	

	iz otpada, recikliranje i ponovnu uporabu te smanjivanje količina otpada koji se odlaže na odlagališta. Nakon završetka izrade studijsko-projektne dokumentacije RCGO Orlovnjak će posjedovati potrebnu projektno-tehničku dokumentaciju, lokacijsku dozvolu za RCGO Orlovnjak, kao i građevinske dozvole za šest pretovarnih stanica.	
	Nositelj: OBŽ - EKOS	Lokacija: Antunovac, Beli Manastir, Belišće, Donji Miholjac, Đakovo, Našice, Ilok, Stari Jankovci i Županja
	Početak provedbe: 2018.	Završetak provedbe: 2026.
	Ključna točka ostvarenja 1: Izrađena projektno-tehnička dokumentacija Indikativni rok ostvarenja: 2022.	Ključna točka ostvarenja 2: Izgrađen RCGO i pretovarne stanice Indikativni rok ostvarenja: 2026.
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 597.000.000,00 HRK (od čega 15.000.000,00 HRK projektno-tehnička dokumentacija)	
	Planirani izvori financiranja: Nacionalna sredstva, proračun OBŽ i Vukovarsko-srijemske županije, sredstva EU	
PC7. Razvoj i unaprjeđenje održive mobilnosti		
Projekt od strateškog značaja 10. Rekonstrukcija i proširenje Zračne luke Osijek		
	Gravitacijsko područje zračne luke Osijek ima potencijal od 1,5 do 2 milijuna putnika, ali postojeći prostori i njihova funkcionalnost ne odgovara schengenskoj regulativi, nisu energetske učinkoviti niti imaju dovoljan kapacitet za putnički i cargo promet. Projektom se planira rekonstruirati i proširiti ZLO, zatim izgraditi infrastruktura i nabaviti oprema za ZLO radi prilagođavanja schengenskoj regulativi, povećanja kapaciteta za prihvata i otpremu većeg broja zrakoplova, odnosno putnika, prtljage i roba, povećanja sigurnosti te povećanja energetske učinkovitosti. Projekt nema spremnu projektno-tehničku dokumentaciju. Ishođena je građevinska dozvola za rekonstrukciju putničke zgrade. Projekt je uključen u Dodatak 2. Razvojnog sporazuma	
	Nositelj: ZLO	Lokacija: Klisa - Osijek
	Početak provedbe: 2022.	Završetak provedbe: 2026.
	Ključna točka ostvarenja 1: Izrađena projektno-tehnička dokumentacija Indikativni rok ostvarenja: 2023.	Ključna točka ostvarenja 2: Izgrađena infrastruktura uz prateće sadržaje Indikativni rok ostvarenja: 2026.
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 395.000.000,00 HRK	
	Planirani izvori financiranja: Nacionalna sredstva, proračun OBŽ, proračun Grada Osijeka, sredstva EU	
PC9. Razvoj i unaprjeđenje poslovnog okruženja te konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva		
Projekt od strateškog značaja 11. Izgradnja Gospodarskog centra - Zgrada 1		
	Na području OBŽ pa i na širem regionalnom području ne postoji prostor koji može poslužiti kao sajamski, izložbeni i kongresni centar s pratećim sadržajima, što otežava poslovanje i izlazak na tržište poslovnih subjekata u nizu djelatnosti i onemogućuje ih u širenju poslovanja i povećane troškove zbog korištenje sličnih usluga u drugim dijelovima RH. Osim toga, time je smanjena mogućnost snažnijeg gospodarskog rasta i razvoja na području OBŽ. Gospodarski centar je prvenstveno namijenjen poduzetnicima i izlagačima (posebno u poljoprivrednom i prehrambeno-prerađivačkom sektoru), zatim radu poduzetničkih potpornih institucija, kupcima i ostalim zainteresiranim građanima s područja Slavonije, Baranje i Srijema. Projektom Izgradnja Gospodarskog centra - Zgrada 1 gradi se i uređuje 5.000 m ² zatvorenih sadržaja za razvoj poduzetništva, organizaciju događanja (izložbe, sajmovi) i pomoćni objekti/sadržaji: 1. Izgradnja i uređenje 5.000 m ² zatvorenog prostora: multifunkcionalni prostori za sajmove, izložbe, kongrese i organizaciju sličnih događaja, ulazni i pripadajući pomoćni sadržaji (info-pult, akreditacijski pultovi, blagajne, izlagački servis, sanitarije i dr.), sadržaji za djelatnosti vezane na turizam (kongresni centar, ugostiteljstvo), uredi i dvorane za sastanke	

	servisne prostorije multifunkcionalnog prostora i ostali servisni sadržaji; 2. Izgradnja i uređenje pratećeg vanjskog prostora: parkiralište i pristupna cesta. Projekt izrade projektno-tehničke dokumentacije za Gospodarski centar bio je ukupne vrijednosti 7.447.000,00 HRK, a za izgradnju Zgrade I nije bilo potrebno provoditi postupak procjene utjecaja na okoliš.	
	<i>Nositelj:</i> OBŽ	<i>Lokacija:</i> Osijek
	<i>Početak provedbe:</i> 2021.	<i>Završetak provedbe:</i> 2023.
	<i>Ključna točka ostvarenja 1:</i> Izrađena projektno-tehnička dokumentacija <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2021.	<i>Ključna točka ostvarenja 2:</i> Izgrađena infrastruktura <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2023.
	<i>Ukupna procijenjena vrijednost projekta:</i> 65.500.000,00 HRK	
	<i>Planirani izvori financiranja:</i> Proračun OBŽ, sredstva EU	
	Projekt od strateškog značaja 12. Izgradnja Gospodarskog centra - Faza II	
	Cilj projekta izgradnje Gospodarskog centra je razvoj nove poslovne infrastrukture koja će podići gospodarsku vidljivost regije i unaprijediti poduzetničku klimu, razvoj novih proizvoda i usluga malih i srednjih poduzeća, razvoj usluga poduzetničkih potpornih institucija za mala i srednja poduzeća, te razvoj mreže poslovnih komunikacija. Također izgradnjom Gospodarskog centra osigurat će se prostor za regionalne i međunarodne sajamske i druge manifestacije u svim granama gospodarstva gdje se izlažu, prezentiraju ili prodaju proizvodi, dobra i usluge te osigurati prostor za kongresna događanja. Gospodarski centar će činiti više objekata različitih namjena koji će imati ukupnu površinu oko 75.700 m² bruto građevinske površine zgrada, te 35.000 m² vanjskog otvorenog izložbenog prostora: Zgrada 1. Gospodarskog centra (multifunkcionalni objekt), Kongresni centar (poslovna namjena: sastanci, kongresi, manifestacije), Nadzemna garaža (servisna namjena: parking), Poslovno-obrtni aneks (naslonjen na garažu, poslovna namjena: obrti, proizvodnja), Poslovni toranj (poslovna namjena: uredi) i Unutarnji izložbeni prostor (gospodarska namjena: sajmovi, pet spojenih hala). Uz zatvorene predviđaju se i otvoreni izložbeni prostori i demonstracijski izložbeni prostori, parkirališni prostori, pristupne ceste i putevi i sadržaji na zelenim površinama (sadržaji za posjetitelje, park, dječja igrališta). Radi se o multifunkcionalnim prostorima čija je osnovna svrha poticanje poduzetništva te ekonomski i strateški razvoj grada, županije pa i regije. Projekt izrade projektno-tehničke dokumentacije za Gospodarski centar ukupne vrijednosti 7.447.000,00 HRK trenutno je u provedbi. Za navedeni projekt proveden je postupak ocjene o potrebi procjene utjecaja na okoliš te ishodoeno rješenje da nije potrebno provesti postupak procjene utjecaja na okoliš i ekološku mrežu.	
	<i>Nositelj:</i> OBŽ	<i>Lokacija:</i> Osijek
	<i>Početak provedbe:</i> 2023.	<i>Završetak provedbe:</i> 2025.
	<i>Ključna točka ostvarenja 1:</i> Izrađena projektno-tehnička dokumentacija <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2021.	<i>Ključna točka ostvarenja 2:</i> Izgrađena infrastruktura <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2025.
	<i>Ukupna procijenjena vrijednost projekta:</i> 500.000.000,00 HRK	
	<i>Planirani izvori financiranja:</i> Nacionalna sredstva, proračun OBŽ, sredstva EU	
	PC10. Podrška proizvodnji i preradi hrane u funkciji održivog regionalnog razvoja	
	Projekt od strateškog značaja 13. Izgradnja Regionalnog distribucijskog centra za voće i povrće	
	Mali proizvođači voća i povrća s područja OBŽ imaju slabu mogućnost dugoročnog skladištenja proizvoda te probleme sa samostalnim izlaskom i nastupom na tržištu. U tom smislu, Regionalni distribucijski centar za voće i povrće postat će centar organizacije proizvodnje voća i povrća prvenstveno malih proizvođača jer će omogućiti korisnicima niz prednosti od koncentracije proizvoda i organiziranog plasmana na tržište, uštede pri skladištenju i pripremi proizvoda za tržište, sortiranje, kalibriranje i pakiranje proizvoda prema sve složenijim zahtjevima kupaca i maloprodajnih lanaca, jednostavniju i bržu organizaciju distribucije proizvoda, planiranje proizvodnje i opskrbe tržišta, zadržavanje jednake kakvoće voća i povrća tijekom cijelog	

	razdoblja skladištenja, postizanje veće cijene proizvoda na tržištu, te ostalih aktivnosti koje će omogućiti da proizvođači postanu konkurentniji na domaćem tržištu, te stvoriti uvjete za izvoz prema tržištima EU i drugim. Projekt ima ishodovanu građevinsku dozvolu s izvedbenim projektom i troškovnikom.	
	<i>Nositelj:</i> OBŽ	<i>Lokacija:</i> Nemetin - Osijek
	<i>Početak provedbe:</i> 2021.	<i>Završetak provedbe:</i> 2022.
	<i>Ključna točka ostvarenja 1:</i> Faza I. Izgrađeni skladišni kapaciteti za voće i povrće, sa sortirnicom, pakirnicom, laboratorijem za praćenje kontrole kvalitete, linija za proizvodnju soka, potrebne upravne i pomoćne prostorije. Ukupni kapacitet RDC = 3.360 tona jabuka i drugih voćnih vrsta, kao i povrća pogodnih za skladištenje <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2021.	<i>Ključna točka ostvarenja 2:</i> Faza II. Izgrađen objekt s dodatnim skladišnim prostorom za smještaj voća i povrća, linije/tuneli za brzo smrzavanje s potrebnim skladišnim kapacitetima za čuvanje smrznutog voća i povrća, sušara za voće i povrće, te aukcijska dvorana. <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2022.
	<i>Ključna točka ostvarenja 3:</i> Faza III. Izgrađen objekt za tehnološki inkubator s linijama za proizvodnju prerađevina od voća i povrća s prostorijama za pripremu proizvoda za tržište (dizajn, marketing, itd.). <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2022.	
	<i>Ukupna procijenjena vrijednost projekta:</i> 117.399.642,90 HRK	
	<i>Planirani izvori financiranja:</i> Nacionalna sredstva, proračun OBŽ, sredstva EU	
	Projekt od strateškog značaja 14. Izgradnja Centra moderne tehnologije u poljoprivredi	
	Digitalna agenda je sastavni dio nastojanja u okviru ZPP-a usmjerenih na kombiniranje raznih politika i priljev dodatne energije za digitalnu revoluciju koja je već na snazi u društvu, posebice u poljoprivredno-prehrambenom sektoru i bioekonomiji. Iako je sektor prerade hrane tehnološki razmjerno jak, cjelokupno stanje u pogledu inovacija značajno zaostaje za ostalim državama EU-a. Hrvatska značajno zaostaje u poljoprivrednim istraživanjima i razvoju, s ulaganjima (u 2016.) na razini trećine prosječnih ulaganja po stanovniku u EU-u. Procjenjuje se da bi se povećanjem ulaganja u istraživanja i razvoj u iznosu polovice razlike u odnosu na prosjek ulaganja u EU produktivnost poljoprivredne radne snage u Hrvatskoj povećala za 11,9%. Projektom bi se osigurala infrastruktura i oprema za podršku poljoprivrednog sektora u OBŽ, uključujući olakšavanje pristupa agroekološkim podacima radi boljeg upravljanja utjecajima i rizicima klimatskih promjena i utvrđivanja mogućnosti diversifikacije, zatim ulaganja u klimatski pametne i ekološki održive tehnologije i rješenja za uzgoj te osiguravanje digitalnih tehnologija koje omogućuju precizni uzgoj i dobro prilagođene sorte usjeva.	
	<i>Nositelj:</i> OBŽ	<i>Lokacija:</i> OBŽ
	<i>Početak provedbe:</i> 2024.	<i>Završetak provedbe:</i> 2028.
	<i>Ključna točka ostvarenja 1:</i> Odabrana lokacija <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2024.	<i>Ključna točka ostvarenja 1:</i> Izrađena projektno-tehnička dokumentacija <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2025.
	<i>Ključna točka ostvarenja 2:</i> Izgrađen Centar <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2028.	
	<i>Ukupna procijenjena vrijednost projekta:</i> 75.000.000,00 HRK	
	<i>Planirani izvori financiranja:</i> Nacionalna sredstva, proračun OBŽ, sredstva EU	
	PC11. Jačanje regionalne prepoznatljivosti kroz brendiranje i promidžbu	
	Projekt od strateškog značaja 15. Obnova Palače Virovitičke županije na adresi Županijska 4, Osijek	
	OBŽ planira zgradu obnoviti, sanirati, rekonstruirati i urediti unutrašnjost zgrade, na način da obnovi i sanira pročelje zgrade, te da se poboljšaju energetska svojstva zgrade i osigura pristup	

	osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivost putem lifta. Energetska obnova zgrade biti će sukladna smjernicama konzervatorskog elaborata. Obnova unutrašnjosti uključuje glavni ulazni hol/ulazni dio u zgradu, stubište, uredske i druge prostorije, instalacije vodovoda i kanalizacije, elektroinstalacije i strojarske instalacije (grijanje, hlađenje i dr.). Obnovljen zaštićeni kulturni spomenik s unaprjeđenim energetske svojstvima i unaprjeđenom pristupačnosti osobama slabije pokretljivosti služiti će kao reprezentativna lokacija za razvoj turističke djelatnosti, povećanjem ukupnog broja posjeta i olakšavanjem pristupačnosti osobama s invaliditetom. Budući je zgrada trenutno u lošem stanju, postizanjem rezultata ovoga projekta višestruko bi se povećala privlačnost Palače za turističke posjete kao i olakšao pristup osobama s invaliditetom kojima sada nije omogućen. Projekt ima pripremljenu projektnu dokumentaciju za realizaciju obnove zaštićenog kulturnog dobra (obavljena snimka postojećeg stanja, izrada Konzervatorskog elaborata), a u tijeku je izrada Projekta obnove pročelja zgrade - fasada, stolarija, krov u smislu poboljšanja energetske svojstava zgrade te izrada Glavnog projekta uređenja unutrašnjosti zgrade - ulazni dio/ulazni hol, stubište, omogućavanje pristupačnosti osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti liftom, uredske i druge prostorije, instalacije vodovoda i kanalizacije, elektro instalacije i strojarske instalacije).	
	Nositelj: OBŽ	Lokacija: Osijek
	Početak provedbe: 2021.	Završetak provedbe: 2026.
	Ključna točka ostvarenja 1: Obnovljeno pročelje i krovšte zgrade Indikativni rok ostvarenja: 2023.	Ključna točka ostvarenja 2: Obnovljena unutrašnjost i instalacije Indikativni rok ostvarenja: 2025.
	Ključna točka ostvarenja 3: Ugrađen vanjski lift Indikativni rok ostvarenja: 2026.	
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 75.000.000,00 HRK	
	Planirani izvori financiranja: Proračun OBŽ, sredstva EU	
PC13. Unaprjeđenje učinkovitosti i djelotvornosti javnog sektora i upravljanja javnom imovinom		
	Projekt od strateškog značaja 16. Revitalizacija brownfield područja OLT FAZA I	
	Kompleks OLT-a, njegova povijest, lokacija i pozicija u gradu nose dio identiteta Osijeka kao industrijskog grada te postoji potreba za revitalizacijom napuštenih zgrada i prostora stavljanjem u društvenu funkciju. Projektom se planiraju kreirati novi sadržaji javne gospodarske, znanstvene i društvene namjene u svrhe revalorizacije područja i novog urbanog kompleksa radi razvoja novih sektora pametne specijalizacije gospodarstva i turizma te obrazovne infrastrukture kao i unaprjeđenja kvalitete života i prostora. Projekt “Pripremna dokumentacija strateškog projekta revitalizacije <i>brownfield</i> područja OLT Osijek” (KK.10.1.3.05.0014), ukupne vrijednosti 2.777.500,00 HRK i trajanja od 1.5.2020.-1.5.2022., EU sufinancira s 85% (2.360.875,00 HRK).	
	Nositelj: OBŽ	Lokacija: Osijek
	Početak provedbe: 2022.	Završetak provedbe: 2027.
	Ključna točka ostvarenja 1: Izrađena projektno-tehnička dokumentacija Indikativni rok ostvarenja: 2022.	Ključna točka ostvarenja 2: Izgrađeni gospodarski i društveni sadržaji na ukupno 30.000 m ² Indikativni rok ostvarenja: 2027.
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 350.000.000,00 HRK	
	Planirani izvori financiranja: Nacionalna sredstva, proračun Grada Osijeka, proračun OBŽ, sredstva EU	
PC14. Podrška razvoju slabije razvijenih i potpomognutih područja		
	Projekt od strateškog značaja 17. Revitalizacija Stare Drave u Bilju	
	Područje Stare Drave u Bilju je dosta kontaminirano što je posljedica otpadnih voda iz laguna nekadašnje klaonice i peradarstva Belje. Projektom će se poboljšati kvaliteta vode čišćenjem dna rukavca Stare Drave što je od velike važnosti za biljni i životinjski svijet kao i rekreativni ribolov. Projektom je predviđena izgradnja poučne staze, replike Turskog mosta na mjestu gdje je nekad	

	bio i izgradnja Centra za promatranje ptica s pripadajućom infrastrukturom (klupe, sjenice, osmatračnice i škola u prirodi). Završetkom projekta očekuje se povećanje broja posjetitelja kao i poboljšanje kvalitete ponude u turizmu, krajobraznoj uređenosti i zaštiti prirode.	
	<i>Nositelj:</i> JU AUZPVP OBŽ	<i>Lokacija:</i> Bilje
	<i>Početak provedbe:</i> 2022.	<i>Završetak provedbe:</i> 2026.
	<i>Ključna točka ostvarenja 1:</i> - Ishođenje dopuštenja u MINGOR - Dopuštenje Hrvatskih voda - Dopuštenje Hrvatskih šuma - Procjena utjecaja zahvata na ekološku mrežu <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2023.	<i>Ključna točka ostvarenja 2:</i> - Poboljšanje kvalitete vode - Povećanje broja posjetitelja - Krajobrazno uređenje prostora - Poboljšanje kvalitete ponude u turizmu - Održivo korištenje i zaštita prirode - Mogućnost novih zapošljavanja turističkih djelatnika iz djelokruga tradicije, kulturne baštine (kultura i povijest) i djelatnika iz područja zaštite prirode <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2026.
	<i>Ukupna procijenjena vrijednost projekta:</i> 20.000.000,00 HRK	
	<i>Planirani izvori financiranja:</i> Nacionalna sredstva, proračun OBŽ, sredstva EU	
	Projekt od strateškog značaja 18. Izgradnja pristaništa i vodenog tramvaja	
	Projektom se planira postići bolja prometna povezanost, turistička ponuda i povezanost sa Parkom prirode Kopački rit kao i bolja povezanost s Edukacijsko-posjetiteljskim centrom Podravlje. Projektom bi se dobila nova stanica u riječnom prometu koja bi za posljedicu imala povezivanje vodenim putem posjetitelja iz grada Osijeka Edukacijsko-posjetiteljskom centru Podravlje i PP Kopački rit. Budući da je u Osijeku registrirano pristanište za kruzere i brodove, vodenim tramvajima s pristaništa posjetitelji bi bili transferirani na novo pristanište, koje bi bilo u neposrednoj blizini Edukacijsko-posjetiteljskog centra Podravlje i zapadnog ulaza u PP Kopački rit. S navedenog pristaništa djelatnici PP Kopački rit bi stazom u dužini od 400 m dopratili posjetitelje do turističkog vlakića kojim bi ih dalje transferirali u razgledavanje PP vodenim i kopnenim putem. Također bi zainteresirane posjetitelje djelatnici Edukacijsko-posjetiteljskog centra Podravlje dopratili do Centra te im ponudili turističke i edukacijske programe. Vodeni tramvaji bi koristili i za druge namjene, npr. za prometnu povezanost Grada duž rijeke Drave i obilazak kulturnih i povijesnih znamenitosti uz Dravu i Dunav.	
	<i>Nositelj:</i> JU AUZPVP OBŽ	<i>Lokacija:</i> Podravlje - Bilje
	<i>Početak provedbe:</i> 2022.	<i>Završetak provedbe:</i> 2026.
	<i>Ključna točka ostvarenja 1:</i> - Dopuštenje u MINGOR - Izmjena Prostornog plana Općine Bilje - Ishođenje dozvola u Lučkoj upravi i u Lučkoj kapetaniji - Izrada projektne dokumentacije <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2023.	<i>Ključna točka ostvarenja 2:</i> - Izgrađena infrastruktura - Krajobrazno uređenje prostora - Bolja prometna i turistička ponuda kao i povezanost sa Parkom prirode Kopački rit - Bolja pristupačnost Edukacijsko-posjetiteljskom centru Podravlje - Nova stanica u riječnom prometu - Mogućnost novih zapošljavanja tehničkog osoblja, kapetana i pomoćnih mornara u riječnoj plovidbi, kao i djelatnika u turizmu <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2026.
	<i>Ukupna procijenjena vrijednost projekta:</i> 10.000.000,00 HRK	
	<i>Planirani izvori financiranja:</i> Nacionalna sredstva, proračun OBŽ, sredstva EU	

Tablica 4. Terminski plan provedbe strateških projekata važnih za razvoj OBŽ čija provedba nije u nadležnosti OBŽ

PC2. Razvoj i unaprjeđenje sustava zdravstva i socijalne skrbi		
Projekt od strateškog značaja 1. Izgradnja novog Kliničkog bolničkog centra Osijek		
	Projektom se planira izgraditi infrastruktura i nabaviti oprema za novi KBC Osijek. Realizacija projekta kroz objedinjavanje ustrojstvenih jedinica u jedinstveni, novi i opremljeni prostor omogućit će funkcionalnu organizaciju posla i unaprjeđenje kvalitete i mreže usluga pacijentima kroz koje će se unaprijediti razina zdravstvene zaštite, kao i razviti znanstvena djelatnost u području zdravstva. KBC Osijek od 1.5.2019.-1.11.2021. provodi projekt "Priprema strateškog projekta izgradnje novog KBC-a Osijek" kroz bespovratna sredstva iz OPKK, uz sufinanciranje Ministarstva zdravstva, u iznosu 35.294.000,00 HRK.	
	Nositelj: KBC Osijek	Lokacija: Osijek
	Početak provedbe: 2021.	Završetak provedbe: 2026.
	Ključna točka ostvarenja 1: Izrađena projektno-tehnička dokumentacija Indikativni rok ostvarenja: 2022.	Ključna točka ostvarenja 2: Izgradnja zgrada KBC (130.000-135.000 m ² bruto) na najviše šest etaža Indikativni rok ostvarenja: 2026.
	Ključna točka ostvarenja 3: Nabava potrebne medicinsko-tehničke opreme Indikativni rok ostvarenja: 2026.	
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 2.500.000.000,00 HRK	
	Planirani izvori financiranja: Nacionalni proračun, KBC, sredstva EU	
PC3. Razvoj i unaprjeđenje odgojno-obrazovne i znanstveno-istraživačke djelatnosti u funkciji gospodarstva i tržišta rada		
Projekt od strateškog značaja 2. Znanstveno-istraživački centar elektrotehnike i računarstva - ZICER		
	Cilj projekta je izgradnja i opremanje zgrade Fakulteta elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija u Osijeku (FERIT) sa Znanstveno-istraživačkim centrom elektrotehnike i računarstva (ZICER). Projektom će se izgraditi istraživačko-inovacijska infrastruktura kojom će omogućiti provedba vrhunskih istraživanja sa snažnim utemeljenjem na potrebama gospodarstva u područjima naprednih elektroenergetskih tehnologija i sustava, inteligentnih vozila, naprednih industrijskih sustava, inteligentnih sustava i robotike, računarstva visokih performansi, biomedicinskog inženjerstva, multimedijjskih sustava te informacijskih i komunikacijskih tehnologija u svim primjenjivim područjima. U tijeku je provedba EU projekta za izradu projektne dokumentacije.	
	Nositelj: FERIT, UNIOS	Lokacija: Osijek
	Početak provedbe: 2021.	Završetak provedbe: 2027.
	Ključna točka ostvarenja 1: Izrađena projektno-tehnička dokumentacija Indikativni rok ostvarenja: 2022.	Ključna točka ostvarenja 2: Izgrađen objekt Indikativni rok ostvarenja: 2027.
	Ključna točka ostvarenja 3: Nabava potrebne opreme Indikativni rok ostvarenja: 2027.	
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 238.070.000,00 HRK	
	Planirani izvori financiranja: Nacionalni proračun, sredstva EU	
Projekt od strateškog značaja 3. Sveučilišna knjižnica i multimedijjski centar Osijek - SKIMCO		
	Specifični cilj projekta je osigurati znanstvenu e-infrastrukturu kao platforme za istraživački rad i integraciju intelektualnog kapitala, tehnološkog razvoja i realizacije inovacija temeljenih na potrebama gospodarstva. Projekt predviđa izradu projektne dokumentacije (samo projekt opremanja i unutarnjeg uređenja) i završetak treće faze projekta koja obuhvaća: građevinsko-obrtničke i instalaterske radove, izradu projektne dokumentacije za projekt uređenja interijera i	

	opremanja, opremanje, izgradnju parkirališta te uređenje okoliša. Istraživačka područja projekta su: sustavi za nadzor kibernetičkog prostora, istraživanje dinamičkih sustava i umjetne inteligencije sa širom primjenom u graditeljstvu, transportu, logistici, <i>smart robotics</i> industriji te zdravstvene usluge i nove metode preventivne medicine i dijagnostike. Projekt koji se prijavljuje je 3. faza projekta, a 1. i 2. fazu je Sveučilište financiralo samostalno. Sveučilište je samostalno financiralo 1. i 2. fazu projekta, a projekt SKIMCO ima ishoduenu građevinsku dozvolu.	
	<i>Nositelj:</i> UNIOS	<i>Lokacija:</i> Osijek
	<i>Početak provedbe:</i> 2022.	<i>Završetak provedbe:</i> 2025.
	<i>Ključna točka ostvarenja 1:</i> Izrađena projektno-tehnička dokumentacija za opremanje i uređenje <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2022.	<i>Ključna točka ostvarenja 2:</i> Završena 3. faza izgradnje i opremanje objekta <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2024.
	<i>Ključna točka ostvarenja 3:</i> Izgrađeno parkiralište i uređen okoliš <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2025.	
	<i>Ukupna procijenjena vrijednost projekta:</i> 114.258.000,00 HRK	
	<i>Planirani izvori financiranja:</i> Nacionalni proračun, sredstva EU	
	Projekt od strateškog značaja 4. Znanstveno-istraživački centar za vinovu lozu i vino Mandićevac	
	Pokretanjem znanstveno-istraživačkog centra u sklopu pokušališta Mandićevac (vinogorje Đakovo) poboljšat će se opći uvjeti za IRI aktivnosti, projekt će omogućiti primjenu najsuvremenijih agro i ampelotehničkih metoda i enoloških postupaka u proizvodnji grožđa i vina za male i velike proizvođače (više od 25.000 l) uz stvaranje uvjeta za provedbu klonske selekcije na starim autohtonim sortama vinove loze, što omogućava stvaranje prepoznatljivih i visoko kvalitetnih proizvoda. Projekt ima ishoduenu građevinsku dozvolu s izvedbenim projektom i troškovnikom, a njegovo financiranje planirano je kroz Dodatak 2. Razvojnog sporazuma.	
	<i>Nositelj:</i> Fakultet agrobiotehničkih znanosti, UNIOS	<i>Lokacija:</i> Mandićevac - Drenje
	<i>Početak provedbe:</i> 2021.	<i>Završetak provedbe:</i> 2023.
	<i>Ključna točka ostvarenja 1:</i> Izrađena projektno-tehnička dokumentacija <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2022.	<i>Ključna točka ostvarenja 2:</i> Izrađeni socioekonomski elaborati <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2022.
	<i>Ključna točka ostvarenja 3:</i> Izgradnja i opremanje objekta <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2023.	
	<i>Ukupna procijenjena vrijednost projekta:</i> 15.000.000,00 HRK	
	<i>Planirani izvori financiranja:</i> Nacionalni proračun, sredstva EU	
	PC4. Jačanje zajednice i civilnog društva u funkciji poticanja aktivnog i kvalitetnog života građana	
	Projekt od strateškog značaja 5. Sportska dvorana Antunovac	
	Cilj projekta je izgradnja i opremanje sportske dvorane u svrhu poboljšanja životnih uvjeta na ruralnom području Općine Antunovac te poticanja razvojnog potencijala i društveno-ekonomske održivosti. U Antunovcu i okolnom ruralnom području ne postoji adekvatna sportska infrastruktura takve vrste, a njezinom izgradnjom stvorit će se preduvjeti za razvoj novih i unaprjeđenje postojećih sportskih aktivnosti, potaknut će se bavljenje sportom i zdraviji način života, kvalitetniji psihofizički razvoj djece i mladih, kreiranje sadržaja za osobe s poteškoćama, razvoj timskih sportova i poboljšanje kvalitete života lokalnog stanovništva, atraktivnosti naselja i proširenja javnih usluga za ruralno stanovništvo, ciljane skupine i širok krug korisnika. Namjena zgrade je javna te će biti dostupna svima pod jednakim uvjetima. Projekt ima ishoduenu građevinsku dozvolu te pripremljenu projektno-tehničku dokumentaciju sa svim suglasnostima/potvrdama javnopravnih tijela i riješenim imovinsko-pravnim odnosima.	

	<i>Nositelj: Općina Antunovac</i>	<i>Lokacija: Antunovac</i>
	<i>Početak provedbe: 2022.</i>	<i>Završetak provedbe: 2024.</i>
	<i>Ključna točka ostvarenja 1:</i> Izgrađen sportska dvorana <i>Indikativni rok ostvarenja: 2024.</i>	<i>Ključna točka ostvarenja 2:</i> Stavljanje sportske dvorane u funkciju, uz minimalno 2 nova radna mjesta na održavanju <i>Indikativni rok ostvarenja: 2024.</i>
	<i>Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 9.000.000,00 HRK</i>	
	<i>Planirani izvori financiranja: Proračun Općine Antunovac, sredstva EU</i>	
	Projekt od strateškog značaja 6. Rekonstrukcija i dogradnja Copacabana - Osijek	
	Plaža Copacabana u Osijeku najveće je kupalište na području OBŽ izgrađeno 1975. godine, koja spaja riječni turizam (rijeka Drava) i popratne sadržaje od kojih su najvažnija 4 bazena i pripadajuće zgrade za sportsko-rekreativne, odnosno turističko-ugostiteljske aktivnosti. Projekt doprinosi povećanju kvalitete života građana. Projekt ima ishodovanu građevinsku dozvolu s izvedbenim projektom i troškovnikom.	
	<i>Nositelj: Grad Osijek</i>	<i>Lokacija: Osijek</i>
	<i>Početak provedbe: 2021.</i>	<i>Završetak provedbe: 2024.</i>
	<i>Ključna točka ostvarenja 1:</i> Izrađena projektno-tehnička dokumentacija <i>Indikativni rok ostvarenja: 2022.</i>	<i>Ključna točka ostvarenja 2:</i> Rekonstruiran postojeći i izgrađen novi bazen uz uređenje pratećih prostora <i>Indikativni rok ostvarenja: 2024.</i>
	<i>Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 60.000.000,00 HRK</i>	
	<i>Planirani izvori financiranja: Nacionalna sredstva, proračun Grada Osijeka, sredstva EU</i>	
	Projekt od strateškog značaja 7. Regionalni društveno-teniski centar Đakovo	
	Jedna od prirodnih obilježja Grada Đakova su jezera i bajeri koji zbog svojeg položaja, prirodnog i ekološki očuvanog prostora, predstavljaju idealan izletnički i kupališno-rekreacijski prostor. Bajer je nastao eksploatacijom gline bivše ciglane, a bogat je svim vrstama plemenite i druge ribe. Dno je glina, a obraslo je potopljenim vrbama. Zemljište je u vlasništvu Grada. Izgradnjom športsko-rekreacijskog centra potaknut će se građane na aktivniji život. Projekt će obuhvaćati asfaltnu stazu oko jezera kako bi se omogućila vožnja biciklom, rolanje, trčanje, šetnja, sportska višenamjenska igrališta te otvaranje ugostiteljskih objekata za osvježanje. Uredit će se i plaže kako bi se omogućilo kupanje na jezeru te mogućnost uvođenja sportova na vodi (npr. veslanje). Također će se urediti i dječje igralište. Realizacijom projekta ciljne skupine će imati višestruku korist, a nakon izgradnje, prostor može poslužiti i kao sajamski prostor te za održavanje različitih manifestacija. Regionalni društveno-teniski centar planira se izgraditi u Ulici Ljudevita Gaja, nasuprot jugoistočnog dijela đakovačkog groblja, unutar parcele teniskih terena Grada Đakova. Obuhvat se sastoji od katastarske čestice k.č.br. 7911/1, k.o. Đakovo. Unutar obuhvata nalaze se postojeći otvoreni teniski tereni sa zgradom nedostatnog kapaciteta i tri pomoćne zgrade. Pripremljeni su: građevinska dozvola, glavni projekt, vlasnička dokumentacija i planirana lokacija u prostornom planu.	
	<i>Nositelj: Grad Đakovo</i>	<i>Lokacija: Đakovo</i>
	<i>Početak provedbe: 2022.</i>	<i>Završetak provedbe: 2024.</i>
	<i>Ključna točka ostvarenja 1:</i> Izgradnja i opremanje zgrada <i>Indikativni rok ostvarenja: 2024.</i>	<i>Ključna točka ostvarenja 2:</i> Uređen i opremljen vanjski prostor <i>Indikativni rok ostvarenja: 2024.</i>
	<i>Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 18.750.000,00 HRK</i>	
	<i>Planirani izvori financiranja: Nacionalna sredstva, proračun Grada Đakova, sredstva EU</i>	
	PC5. Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša i održivog korištenja prirode te jačanje otpornosti na klimatske promjene	
	Projekt od strateškog značaja 8. Ekološko-edukacijski centar Banjkas	
	U Općini Erdut, naselje Dalj planirana je izgradnja ekološko-edukacijskog centra sa zgradom uprave, dvoranom polifunkcionalne namjene, zgradom zajedničkih sanitarija, bio-pročištačem otpadnih voda, drugim građevinama za vježbanje, smještajem te eko vrtom i prometnicama. Projekt izravno doprinosi te podizanju svijesti građana o zaštiti okoliša i prirode kao i stvaranju	

	pretpostavki za turizam temeljen na edukacijama. Gosti Centra mogu posjetiti i bogatu kulturnu i prirodnu okolinu, kao i gospodarstvenike: 11 vinara i vinogradara, pružatelje usluga u turizmu i brojna obiteljska poljoprivredna gospodarstva. Specifični ciljevi su: izgradnja neophodne infrastrukture, stvaranje pretpostavke za organizaciju edukacija, doškolovanja ljudi i prekvalifikaciju svih zainteresiranih izgradnjom objekta koji raspolaže i smještajnim kapacitetima i dvoranama te poticanje razvojnih projekata za unaprjeđenje poljoprivrede, seoskog turizma. Projekt ima ishodovanu građevinsku dozvolu s izvedbenim projektom i troškovnikom.	
	Nositelj: Općina Erdut	Lokacija: Banjkas - Erdut
	Početak provedbe: 2021.	Završetak provedbe: 2024.
	Ključna točka ostvarenja 1: Izgrađena infrastruktura Indikativni rok ostvarenja: 2024.	
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 16.983.703,75 HRK	
	Planirani izvori financiranja: Proračun Općine Erdut, sredstva EU	
PC6. Razvoj lokalne i regionalne infrastrukture radi unaprjeđenja kvalitete života u cilju ekološke i energetske tranzicije		
Projekt od strateškog značaja 9. Kolodvor Osijek		
	Kolodvorska zgrada Osijek nalazi se u sklopu zaštićene kulturno-povijesne cjeline grada Osijeka upisane u Registar kulturnih dobara RH te se na njezinu obnovu primjenjuju odredbe Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i svi propisi koji se odnose na zaštićena kulturna dobra. Obnova zgrade željezničkog kolodvora obuhvaća: obnovu pročelja zgrade, reorganizaciju i uređenje interijera zgrade, sanaciju peronske nadstrešnice i uređene površine ispod nadstrešnice rekonstrukciju i poboljšanje postojećih tehničkih sustava (grijanje i hlađenje, vodovod i odvodnja, elektrotehničke instalacije i rasvjeta), ugradnju novih tehničkih sustava (vatrodojava, postrojenje za automatsko upravljanje, regulaciju i daljinsko praćenje potrošnje energije). HŽ Infrastruktura d.o.o. je u ožujku 2021. s tvrtkom Projektgradnja plus d.o.o. potpisala ugovor o izvođenju radova na projektu obnove prijamne zgrade željezničkog kolodvora Osijek.	
	Nositelj: HŽ Infrastruktura d.o.o.	Lokacija: Osijek
	Početak provedbe: 2021.	Završetak provedbe: 2023.
	Ključna točka ostvarenja 1: Izgrađena infrastruktura Indikativni rok ostvarenja: 2023.	
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 36.000.000,00 HRK	
	Planirani izvori financiranja: Sredstva EU, ostali izvori	
Projekt od strateškog značaja 10. Komunalno pristanište u Batini		
	Cilj projekta je unaprijeđenje infrastrukture postojeće luke u Batini odnosno komunalno-riječne infrastrukture općenito, s ciljem razvoja usluga u vodnom turizmu. Projektom bi se vlasnicima čamaca i brodica omogućili primjereni uvjeti smještaja njihovih plovila, s 40 vezova u pristaništu. Projektom će se poboljšati kvaliteta života građana i unaprijediti usluge u vodnom turizmu. Izrađen je glavni projekt, u postupku je izdavanje građevinske dozvole.	
	Nositelj: Općina Draž	Lokacija: Batina - Draž
	Početak provedbe: 2021.	Završetak provedbe: 2024.
	Ključna točka ostvarenja 1: Izgrađena infrastruktura Indikativni rok ostvarenja: 2024.	
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 7.500.000,00 HRK	
	Planirani izvori financiranja: Proračun Općine Draž, sredstva EU	
Projekt od strateškog značaja 11. Otvorena garaža Hornwerk		
	Projektom je planirana gradnja otvorene garaže Hornwerk s preko 330 mjesta, u sklopu zaštićene Kulturno-povijesne cjeline grada Osijeka, kao otvorene, montažno-demontažne parkirališne građevine s jednom prizemnom i jednom nadzemnom etažom (katom), s ciljem izmještanja prometa u mirovanju iz zaštićene kulturno-povijesne cjeline Tvrdā, ali i smanjenja površina za	

	parkiranje. Opći cilj je zaštita zaštićene nepokretne kulturno povijesne cjeline - osječke Tvrđe. Projekt doprinosi unaprjeđenju kvalitete života.	
	Pripremljeni su: planirana lokacija u prostornom planu, vlasnička dokumentacija, rješenje o prihvatljivosti za okoliš, idejno rješenje, glavni projekt, građevinska dozvola, mišljenje o uskladiivosti s Naturom 2000 i troškovnik građevinsko-obrtničkih radova.	
	Nositelj: Grad Osijek	Lokacija: Tvrđa - Osijek
	Početak provedbe: 2021.	Završetak provedbe: 2024.
	Ključna točka ostvarenja 1: Izgrađena otvorena garaža Indikativni rok ostvarenja: 2024.	
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 30.000.000,00 HRK	
	Planirani izvori financiranja: Proračun Grada Osijeka, sredstva EU	
PC7. Razvoj i unaprjeđenje održive mobilnosti		
Projekt od strateškog značaja 12. Podvožnjak na sv. Leopolda Bogdana Mandića		
	U sklopu projekta predviđena je izgradnja Podvožnjaka u Ulici Sv. L. B. Mandića, dva mosta (cestovni i željeznički), intrazonska cesta s priključnim prometnicama i potrebnoj infrastrukturi (pješačke i biciklističke staze, javna rasvjeta i sanitarno fekalna i oborinska kanalizacija), izmještanje instalacija, snižavanje nivoa podzemnih voda uključivo i postavljanje crpne stanice, izgradnja potpornih zidova te prilagodba željezničkih kolosijeka. Projektom će se poboljšati kvaliteta života građana smanjenjem prometnih gužvi i povećanjem prometne sigurnosti. Projekt ima ishodovanu građevinsku dozvolu s izvedbenim projektom i troškovnikom. Za navedeni projekt proveden je postupak ocjene o potrebi procjene utjecaja na okoliš te ishodoeno rješenje da nije potrebno provesti postupak procjene utjecaja na okoliš i ekološku mrežu.	
	Nositelj: Grad Osijek	Lokacija: Osijek
	Početak provedbe: 2022.	Završetak provedbe: 2024.
	Ključna točka ostvarenja 1: Izgrađena infrastruktura Indikativni rok ostvarenja: 2024.	
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 100.000.000,00 HRK	
	Planirani izvori financiranja: Proračun Grada Osijeka, sredstva EU	
PC9. Razvoj i unaprjeđenje poslovnog okruženja te konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva		
Projekt od strateškog značaja 13. Poduzetnička zona Podgorač - izgradnja pristupne ceste i ceste u zoni		
	Projekt je usmjeren na ulaganja u zajedničku infrastrukturu u postojećoj zoni, s ciljevima Operativnog programa konkurentnost i kohezija 2014.-2020., Strategijom razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013. - 2020., zakonskim i podzakonskim propisima RH koji daju okvir u kojem će se projekt primjenjivati, Županijskom razvojnom strategijom Osječko-baranjske županije do 2020. godine, Lokalnoj razvojnoj strategiji Općine Podgorač. Općina Podgorač je sredstvima iz vlastitog proračuna financirala izgradnju jednog dijela projekta, točnije izgradnju poduzetničke zone te bi se ovim projektom izgradila prilazna cesta i završio projekt izgradnje poduzetničke zone. Svrha projekta je kroz ulaganje u završetak izgradnje infrastrukture u Poduzetničkoj zoni Podgorač stvoriti uvjete za privlačenje novih investicija i otvaranje novih radnih mjesta. Projekt ima ishodovanu građevinsku dozvolu s izvedbenim projektom i troškovnikom, a njegovo financiranje planirano je kroz Dodatak 2. Razvojnog sporazuma.	
	Nositelj: Općina Podgorač	Lokacija: Podgorač
	Početak provedbe: 2021.	Završetak provedbe: 2023.
	Ključna točka ostvarenja 1: Izrađena pristupna cesta i cesta u Poslovnoj zoni Podgorač Indikativni rok ostvarenja: 2023.	Ključna točka ostvarenja 2: Završena izgradnja i komunalno opremanje Poduzetničke zone Podgorač Indikativni rok ostvarenja: 2023.
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 16.983.703,75 HRK	
	Planirani izvori financiranja: Proračun Općine Podgorač, sredstva EU	

PC10. Podrška proizvodnji i preradi hrane u funkciji održivog regionalnog razvoja	
Projekt od strateškog značaja 14. Centar za inovacije i transfer tehnologija za održivu proizvodnju hrane i nutricionizam	
	OBŽ zbog svojih prirodnih potencijala okrenuta je aktivnostima proizvodnje hrane i prerade prehrambenih proizvoda, postoji velika potreba za osnivanjem centralne institucije koja bi se bavila unaprjeđenjem kvalitete navedenih aktivnosti, kroz transfer tehnologije i naglasak na održivoj proizvodnji hrane. U navedenoj instituciji bi se provodila istraživanja te educirali stručnjaci radi utjecaja na poljoprivrednu i prehrambeno-tehnološku industriju, odnosno gospodarstvo cjelokupne Slavonije, Baranje i Srijema, kojima su Osijek i Prehrambeno-tehnološki fakultet (PTFOS) gravitacijsko područje. Cilj projekta je izrada projektne dokumentacije, izgradnja i opremanje Centra za inovacije i transfer tehnologija za održivu proizvodnju hrane i nutricionizam koji bi djelovao u okviru PTFOS-a. Projekt predviđa izgradnju i opremanje Centra za inovacije i transfer tehnologija za održivu proizvodnju hrane i nutricionizam. Rad Centra usmjeren je na osnaživanje stručnih i infrastrukturnih IRI kapaciteta za provedbu visokokvalitetnih istraživanja i inovacija te transfer tehnologija i znanja u gospodarstvo. Zgrada bi se opremila najmodernijom opremom za provedbu temeljnih, razvojnih i primijenjenih istraživanja za potrebe gospodarstva u područjima: prehrambene tehnologije, nutricionizma i zaštite okoliša; kao nula energetska zgrada korisne površine 8.000-12.000 m². Izvršena su arheološka istraživanja prostora nove zgrade Centra (Kampus Sveučilišta u Osijeku, površina 3.465 m²) te se izrađuje idejni projekt.
	<i>Nositelj:</i> PTFOS, UNIOS <i>Lokacija:</i> Osijek
	<i>Početak provedbe:</i> 2022. <i>Završetak provedbe:</i> 2026.
	<i>Ključna točka ostvarenja 1:</i> Izrađeni socioekonomski elaborati <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2023. <i>Ključna točka ostvarenja 2:</i> Izrađena projektno-tehnička dokumentacija <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2023.
	<i>Ključna točka ostvarenja 3:</i> Izgrađen objekt i opremljen Centar <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2026.
	<i>Ukupna procijenjena vrijednost projekta:</i> 161.480.000,00 HRK
	<i>Planirani izvori financiranja:</i> Nacionalna sredstva, sredstva EU
Projekt od strateškog značaja 15. Izgradnja kulin inkubatora	
	Projektu "Izgradnja i opremanje kulin inkubatora u Jagodnjaku" prijavitelj je Općina Jagodnjak, a partneri na projektu su Poljoprivredni fakultet Osijek i udruga "Baranjski kulen". Projektom je planirana izgradnja i opremanje laboratorija s pet poslovnih prostora za start-up proizvođače kulina. Općina Jagodnjak je prepoznala potrebu za izgradnjom ovakvog inkubatora iz razloga porasta sve većeg broja proizvođača kulina u općini Jagodnjak. Ulaganjem u poduzetničku infrastrukturu žele potaknuti razvoj malog i srednjeg poduzetništva na području općine pa i šire. Kulin inkubator sadržavat će 4 pogona za proizvodnju suhomesnatih proizvoda i prostorije za edukaciju i prezentaciju. Projekt ima ishodovanu građevinsku dozvolu s izvedbenim projektom i troškovnikom, a njegovo financiranje planirano je kroz Dodatak 2. Razvojnog sporazuma.
	<i>Nositelj:</i> Općina Jagodnjak <i>Lokacija:</i> Jagodnjak
	<i>Početak provedbe:</i> 2021. <i>Završetak provedbe:</i> 2024.
	<i>Ključna točka ostvarenja 1:</i> Izrađena projektno-tehnička dokumentacija <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2021. <i>Ključna točka ostvarenja 2:</i> Izrađeni socioekonomski elaborati <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2022.
	<i>Ukupna procijenjena vrijednost projekta:</i> 13.589.600,14 HRK
	<i>Planirani izvori financiranja:</i> Proračun Općine Jagodnjak, sredstva EU
PC11. Jačanje regionalne prepoznatljivosti kroz brendiranje i promidžbu	
Projekt od strateškog značaja 16. Integrirani razvojni projekt obnove i turističke valorizacije kulturno-povijesnog naslijeđa biskupa Josipa Jurja Strossmayera	
	Katedrala u Đakovu i konkatedrala u Osijeku smatraju se nekim od najprepoznatljivijih simbola Đakova i Osijeka, ali i čitave Slavonije. U okviru projekta, a temeljem već izrađene studijske i projektno-tehničke dokumentacije, kao i studije izvodljivosti, Đakovačko-osječka nadbiskupija

	planira realizaciju projekta izvođenja radova i opremanja: (1) Obnova katedrale sv. Petra u Đakovu; (2) Obnova konkatedrale sv. Petra i Pavla u Osijeku; (3) Rekonstrukcija Spomen-muzeja biskupa Josipa Jurja Strossmayera i izgradnja nove zgrade budućeg Nadbiskupijskog muzeja, te (4) Prezentacija arheološke baštine ostataka srednjovjekovnog katedralnog sklopa. Cilj projekta je doprinos lokalnom i regionalnom gospodarskom razvoju kroz unaprjeđenje turističke valorizacije kulturno-povijesne baštine povezane s likom i djelom biskupa Josipa Jurja Strossmayera. U prvoj fazi projekta izrađena je kompletna studijska i projektna dokumentacija, studija izvodljivosti s uključenom analizom troškova i koristi (CBA analiza) te marketing plan, u svrhu boljeg pozicioniranja zaštićenih kulturnih dobara u kontekstu razvoja turizma na području Gradova Đakova i Osijeka te OBŽ.	
	Nositelj: Đakovačko-osječka nadbiskupija	Lokacija: Đakovo, Osijek
	Početak provedbe: 2022.	Završetak provedbe: 2025.
	Ključna točka ostvarenja 1: Obnovljena konkatedrala sv. Petra i Pavla u Osijeku <i>Indikativni rok ostvarenja: 2024.</i>	Ključna točka ostvarenja 2: Obnovljena katedrala sv. Petra u Đakovu <i>Indikativni rok ostvarenja: 2024.</i>
	Ključna točka ostvarenja 3: Rekonstrukcija Spomen-muzeja biskupa Josipa Jurja Strossmayera i izgrađena nova zgrada budućeg Nadbiskupijskog muzeja <i>Indikativni rok ostvarenja: 2025.</i>	Ključna točka ostvarenja 4: Prezentacija arheološke baštine ostataka srednjovjekovnog katedralnog sklopa <i>Indikativni rok ostvarenja: 2025.</i>
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 170.000.000,00 HRK	
	Planirani izvori financiranja: Nacionalna sredstva, sredstva EU, ostali izvori	
	Projekt od strateškog značaja 17. Rekonstrukcija i obnova kulturne baštine područja - Erdutska kula	
	Srednjovjekovni grad Erdut zaštićeno je kulturno dobro (broj zaštite Z-1643). Vlasnik lokacije projekta je Općina Erdut, katastarska općina Erdut (k.č. broj 244), ukupne površine 1.324 m², iz čega je jasna pripadnost jedinici lokalne samouprave, ali i status potpomognutog područja (II. skupina). Revitalizacijom Erdutske kule doprinijelo bi se razvoju turizma na navedenom području. Projektom se izravno potiče zapošljavanje u turističkom sektoru, ugostiteljstvu, ali i neizravno i to na poljoprivrednim gospodarstvima koji imaju registrirane dopunske djelatnosti smještaja, u kušaonicama vina, rakija, drugih delicija. Temeljem praćenja broja turista u mjestima kulturne baštine od 2015. godine, potrebno je potaknuti interes kod turista koji su već prisutni na ovom području za mjesta kulturne baštine. Isto tako projektom treba potaknuti interes turista za povećanim brojem noćenja, a na osnovu integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine. Projekt je izravno povezan i s odgovarajućim planskim razvojnim dokumentima i strateškim dokumentima turističkog razvoja općine Erdut kao i OBŽ i UA Osijek. Obnova i rekonstrukcija kulturne baštine područja - utvrda, izgradnja komunalne infrastrukture i stvaranje novih usluga doprinijet će integriranom razvoju turizma kroz razvoj novih turističkih proizvoda. Projekt ima ishodovanu građevinsku dozvolu s izvedbenim projektom i troškovnikom. Izrada projektno-tehničke dokumentacije financirana je ITU mehanizama, odabran je izvoditelj, izrađeno idejno rješenje, a u tijeku je izrada glavnog projekta.	
	Nositelj: Općina Erdut	Lokacija: Erdut
	Početak provedbe: 2022.	Završetak provedbe: 2024.
	Ključna točka ostvarenja 1: Rekonstruirana, obnovljena i opremljena Erdutska kula <i>Indikativni rok ostvarenja: 2024.</i>	Ključna točka ostvarenja 2: Izgrađena pripadajuća prometna infrastruktura <i>Indikativni rok ostvarenja: 2024.</i>
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 55.000.000,00 HRK	
	Planirani izvori financiranja: Proračun Općine Erdut, sredstva EU	

Projekt od strateškog značaja 18. Kulturna baština Prandau-Mailath	
Projekt kroz valorizaciju kulturne baštine Prandau-Mailath doprinosi društveno gospodarskom razvoju Grada Donjeg Miholjca čineći ga pritom prepoznatljivim turističkim odredištem. Cilj projekta je kroz obnovu kulturne baštine Grada Donjeg Miholjca izravno utjecati na povećanje broja posjetitelja i turističku ponudu Grada Donjeg Miholjca te na direktno povećanje zapošljavanja u turističkom, ugostiteljskom, znanstveno-edukativnom i gospodarskom sektoru. Aktivnosti uključuju: 1. Obnovu, sanaciju, rekonstrukciju te prenamjenu objekta u kompleksu povijesnog perivoja u kompleksu dvoraca Prandau-Mailath (dvorci - stari i novi, staklenik, kljajalište, kula, vodocrpilište, ograda, paviljoni i dr.); 2. Obnovu, sanaciju, rekonstrukciju te prenamjenu objekta u kompleksu dvorca Mailath (staklenik, kljajalište, kula, vodocrpilište, ograda, paviljoni i dr.); 3. Uređenje šetnice i središnjeg gradskog trga; 4. Gradnju botaničkog vrta; 5. Uređenje multimedijalnog kulturnog i posjetiteljskog centra. Projekt ima planiranu lokaciju u Prostornom planu uređenja Grada Donjeg Miholjca, rješenje o prihvatljivosti ulaganja za okoliš, vlasničku dokumentaciju, izvedbeni projekt i građevinsku dozvolu. Projekt "Kulturna baština Prandau-Mailath" planiran je za provedbu u komponenti "B" nakon što je projektna dokumentacija financirana sredstvima EU u komponenti "A".	
<i>Nositelj:</i> Grad Donji Miholjac	<i>Lokacija:</i> Donji Miholjac
<i>Početak provedbe:</i> 2023.	<i>Završetak provedbe:</i> 2026.
<i>Ključna točka ostvarenja 1:</i> Obnovljen povijesni perivoj u kompleksu dvorca Prandau-Mailath <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2024.	<i>Ključna točka ostvarenja 2:</i> Obnovljen, saniran, rekonstruiran i prenamijenjen objekt u kompleksu dvorca <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2025.
<i>Ključna točka ostvarenja 3:</i> Uređena šetnica i središnji gradski trg <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2025.	<i>Ključna točka ostvarenja 4:</i> Izgrađen botanički vrt <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2026.
<i>Ključna točka ostvarenja 5:</i> Uređen multimedijalni kulturni te posjetiteljski centar <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2026.	
<i>Ukupna procijenjena vrijednost projekta:</i> 180.000.000,00 HRK	
<i>Planirani izvori financiranja:</i> Nacionalna sredstva (MRRFEU), proračun Grada Donjeg Miholjca, sredstva EU	
Projekt od strateškog značaja 19. Uređenje i opremanje Kulturnog centra Osijek	
Grad Osijek započeo je uređenje i opremanje unutrašnjosti Zgrada Kulturnoga centra Osijek, koja je izgrađena uz zgradu Eurodoma na Trpimirovoj ulici više godina čeka na uređenje i opremanje unutrašnjosti kako bi se prostor privedo namjeni i kako bi programi i aktivnosti Kulturnog centra Osijek mogli u potpunosti zaživjeti. Time bi Grad Osijek bi uskoro mogao dobiti središnje mjesto kulture. Planirane su sljedeće aktivnost: urediti i opremiti 3.200 m² neto površine (3.800 m² bruto površine) Kulturnog centra Osijek u svrhu unaprjeđenja kulturnog sadržaja regije, podizanja kulturnih kapaciteta regije, otvaranja novih radnih mjesta, primjena novih/suvremenih IKT tehnologija u razvoju novih projekata iz domene kreativne industrije i gospodarstva. Projekt ima planiranu lokaciju u prostornom planu, vlasničku dokumentaciju, građevinsku i uporabnu dozvolu.	
<i>Nositelj:</i> Grad Osijek	<i>Lokacija:</i> Osijek
<i>Početak provedbe:</i> 2021.	<i>Završetak provedbe:</i> 2024.
<i>Ključna točka ostvarenja 1:</i> urediti i opremiti 3.200 m ² neto površine (3.800 m ² bruto površine) Kulturnog centra Osijek <i>Indikativni rok ostvarenja:</i> 2024.	
<i>Ukupna procijenjena vrijednost projekta:</i> 30.000.000,00 HRK	
<i>Planirani izvori financiranja:</i> Nacionalna sredstva, proračun Grada Osijeka, sredstva EU	

Projekt od strateškog značaja 20. Obnova Perivoja Kralja Tomislava - projektno-tehnička dokumentacija	
Projekt predviđa izradu projektno-tehničke dokumentacije i ishodovanje svih potrebnih dozvola u svrhu obnove Perivoja. Projektno-tehničkom dokumentacijom bit će predviđena zamjena dotrajale i uništene dendroflоре, vraćanje izvornih infrastrukturnih sadržaja (pergole, plesni paviljon, klupe, koševi za otpatke i staze od ekološki prihvatljivog materijala). Budući da je Perivoj devastiran projektom bi se dovelo do krajobrazne uređenosti i poboljšane kontrole stanja dendroflоре, a što bi imalo za posljedicu povećanje broja posjetitelja i povećanje broja kulturnih i društvenih događanja. Projektom bi se postigla i povećana sigurnost pri kretanju i boravku posjetitelja u Perivoju.	
Nositelj: Grad Osijek	Lokacija: Osijek
Početak provedbe: 2022.	Završetak provedbe: 2024.
Ključna točka ostvarenja 1: Izrađena projektno-tehnička dokumentacija Indikativni rok ostvarenja: 2024.	
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 3.700.000,00 HRK	
Planirani izvori financiranja: Nacionalna sredstva, proračun Grada Osijeka, sredstva EU	
PC12. Podrška digitalnoj tranziciji društva i gospodarstva	
Projekt od strateškog značaja 21. Izgradnja IT parka Osijek	
Projektom "IT park Osijek" planira se izgraditi zgrada "IT poslovni centar" namijenjena za razvoj manjih/mlađih tvrtki i urediti neophodna infrastruktura za dovođenje zgrade "IT poslovni centar" i okolnih parcela u funkciju. Okolne parcele ponudit će se potencijalnim investitorima koji zapošljavaju veći broj ljudi i planiraju dodatno rasti, te koji su voljni i sposobni samostalno investirati i graditi svoj objekt. Okupljanjem IKT tvrtki na jednome mjestu stvorit će se sinergijski efekt kroz razmjenu iskustava, znanja i poslovnih prilika. Projektom IT parka stvoriti će se nova, adekvatna i atraktivna poduzetnička infrastruktura koja za cilj ima omogućiti privlačenje, rasti i razvoj tvrtki iz IT sektora. IT park/IT poslovni centar Osijek jedan je od strateških projekata Grada Osijeka u okviru Integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU), kojeg je podržala i Vlada RH. Izgradnjom i stavljanjem u funkciju IT parka/IT poslovnog centra Osijek, očekuje se razvoj postojećih IT tvrtki i porast novoosnovanih poduzeća u IT sektoru te zapošljavanje. Projekt doprinosi gospodarskom i društvenom razvoju, što će omogućiti razvoj novih poduzetničkih kapaciteta i prilika, edukacijskih programa i poslovnih mogućnosti kako za građane grada Osijeka tako i za područje cijele UA Osijek. Komunalnim opremanjem IT parka te stavljanjem u funkciju IT poslovnog centra stvorit će se pretpostavke za kreiranje centralnog mjesta odvijanja svih događanja vezanih uz IT sektor. U prostorima IT poslovnog centra odvijat će se razni poslovni, poduzetnički i edukacijski programi koji za cilj imaju omogućiti kvalitetnije i brže stjecanje poslovnih znanja i vještina potrebnih za razvoj MSP-ova, a IT akademija/KESC (<i>Knowledge Economy Skills Centre</i>) rješavati će pitanje kvalitetne i ciljane edukacije zainteresiranih za zapošljavanje i zaposlenih u IT tvrtkama. IT parkom će upravljati Grad Osijek.	
Nositelj: Grad Osijek	Lokacija: Osijek
Početak provedbe: 2020.	Završetak provedbe: 2023.
Ključna točka ostvarenja 1: Izgrađena i uređena prometna i komunalna infrastruktura Indikativni rok ostvarenja: 2021.	Ključna točka ostvarenja 2: Izgrađena glavna zgrada "IT poslovni centar" Indikativni rok ostvarenja: 2023.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 36.384.615,38 HRK	
Planirani izvori financiranja: Proračun Grada Osijeka, sredstva EU	

8. Indikativni financijski plan

U svrhu pravovremenog planiranja sredstava za provedbu posebnih ciljeva Plana razvoja, pripremljen je indikativni financijski okvir s prikazom podataka o ukupnom procijenjenom trošku provedbe pojedinog posebnog cilja za cjelokupno razdoblje važenja Plana razvoja (ukupna alokacija), kao i prikazom indikativnih iznosa troškova za pojedinu godinu provedbe. Navedeni podaci uvažavaju procijenjene troškove provedbe mjera utvrđenih za provedbu pojedinog posebnog cilja, kao i procijenjene troškove provedbe projekata od strateškog značaja (Tablica 3. i 4.) s izravnim doprinosom provedbi pojedinog posebnog cilja.

ZSSPURRH nalaže davanje iskaza o procjeni fiskalnog učinka pri izradi plana razvoja JLP(R)S sukladno propisu kojim se uređuje planiranje, izrada, donošenje i izvršavanje proračuna. Sukladno naknadno dostavljenom mišljenju MRRFEU kao Koordinacijskog tijela, za srednjoročne i kratkoročne akte strateškog planiranja od značaja za JLP(R)S iskaz o procjeni fiskalnog učinka nije obvezni dio sadržaja te nije potrebno provesti procjenu fiskalnog učinka.

Obveza izrade Iskaza o procjeni fiskalnog učinka na proračun propisana je i Uputom o postupku davanja Iskaza o procjeni fiskalnog učinka na proračun Osječko-baranjske županije. Sukladno Uputi Iskaz o procjeni fiskalnog učinka provedbe akata na proračun izrađuje se na propisanom obrascu i obvezno sadrži: predviđene prihode i rashode te primitke i izdatke za proračunsku godinu i dvije iduće godine, prijedloge za pokrivanje povećanih rashoda i izdataka proračuna, prijedloge za nadomjestak smanjenih prihoda i primitaka proračuna i suglasnost odnosno mišljenje Upravnog odjela za javne financije.

S obzirom na sam sadržaj obrasca, kao i činjenicu da se Plan razvoja odnosi na razdoblje dulje od tri godine te da izvori financiranja u trenutku izrade Plana razvoja nisu precizno utvrđeni, nije moguće provesti procjenu fiskalnog učinka na propisanom obrascu. Stoga je procjena učinka na proračun vidljiva iz indikativnog financijskog plana koji predstavlja sastavni dio Plana razvoja, a koji uz Prilog I., daje jasan prikaz povezanosti utvrđenih elemenata strateškog okvira s odgovarajućim stavkama u proračunu na kojima će biti planirana sredstva za financiranje troškova provedbe, procijenjenih za cjelokupno razdoblje važenja Plana razvoja.

Utvrđivanjem indikativnog financijskog okvira osigurava se primjena načela održivosti, odgovornosti i usmjerenosti na rezultat te se olakšava pravovremeno i transparentno planiranje sredstava potrebnih za provedbu posebnih ciljeva utvrđenih u Planu razvoja.

Tablica 5. Indikativni financijski plan s prikazom financijskih pretpostavki za provedbu posebnih ciljeva i projekata od strateškog značaja za razdoblje od 2021.-2027. godine (HRK)

STRATEŠKI CILJ 1.	SC6 NRS 2030: Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji							
Pokazatelj učinka 1.	Stopa totalnog fertiliteta, PV: 1,47 djece (2018.) / CV: 1,80 djece							
POSEBNI CILJ 1.	Podrška demografskoj revitalizaciji i osnaživanje obitelji							
Pokazatelj ishoda 1.1.	Postotak stanovništva 0-14 godina u ukupnom stanovništvu (OI.02.3.02), PV: 14,3% (2017.) / CV: > 15% (2027.)							
Pokazatelj ishoda 1.2.	Iznos isplaćenih potpora za novorođenu djecu (OI.02.3.64), PV: 2.141.000 HRK (2020.) / CV: > 2.500.000 HRK (2027.)							
Pokazatelj ishoda 1.3.	Saldo ukupne migracije, po županiji (OI.02.3.67), PV: -948 (2020.) / CV: > 0 (2027.)							
FINANCIJSKI PLAN	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	Ukupna alokacija PC1
Indikativna alokacija OBŽ za provedbu PC1 po godini	3.771.500	3.814.000	3.814.000	3.950.000	3.950.000	3.950.000	3.950.000	27.199.500

Fondovi EU/Zajmovi/ Pomoći/Ostalo	–	–	–	–	–	–	–	–
Ukupna alokacija po godini	3.771.500	3.814.000	3.814.000	3.950.000	3.950.000	3.950.000	3.950.000	27.199.500
STRATEŠKI CILJ 2.	SC5 NRS 2030: Zdrav, aktivan i kvalitetan život							
Pokazatelj učinka 1.	Očekivani broj godina zdravog života, PV: Ž: 58,5 g./M: 56,5 g. (2018.) / CV: Ž: > 64 g./M: > 64 g.							
Pokazatelj učinka 2.	Osobe u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, PV: 23,3 / CV: < 15							
POSEBNI CILJ 2.	Razvoj i unaprjeđenje sustava zdravstva i socijalne skrbi							
Pokazatelj ishoda 2.1.	Gustoća liječnika (na 10.000 stanovnika) (OI.02.5.04), PV: 34,36 (2018.) / CV: > 37 (2027.)							
Pokazatelj ishoda 2.2.	Rashodi za socijalnu zaštitu JLP(R)S, po stanovniku (OI.02.3.63): PV: 224,24 HRK (2020.) / CV: > 244 HRK (2027.)							
Pokazatelj ishoda 2.3.	Broj domova za starije osobe (OI.02.3.70), PV: 12 (2021.) / CV: > 15 (2027.) (bez obiteljskih domova)							
FINANCIJSKI PLAN	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	Ukupna alo- kacija PC2
Indikativna alokacija OBŽ za provedbu PC2 po godini	407.773.448	395.728.719	398.644.613	398.632.113	398.028.232	399.090.822	398.326.066	2.850.623.013
Fondovi EU/Zajmovi/ Pomoći/Ostalo	125.000.000	251.262.462	385.393.692	514.643.692	515.906.154	775.668.616	29.750.000	2.597.624.616
Ukupna alokacija po godini	532.773.448	646.991.181	784.038.305	913.275.805	913.934.386	1.174.759.437	428.076.066	5.393.848.629
STRATEŠKI CILJ 3.	SC2 NRS 2030: Obrazovani i zaposleni ljudi							
Pokazatelj učinka 1.	PISA - Program međunarodne procjene znanja i vještina učenika, PV: Čitalačka pismenost - 479 boda; Matematička - 464 boda; Prirodoslovna - 472 boda (2018.) / CV: Dostići prosjek zemalja OECD							
Pokazatelj učinka 2.	Obuhvat djece od 4 godine do početka obveznog obrazovanja (predškolski odgoj), PV: 83% (2019.) / CV: > 97%							
Pokazatelj učinka 3.	Duljina vremena kojeg učenici provode u nastavnom procesu (primarno i sekundarno obrazovanje), PV: Primarno obrazovanje: 1890 sati; Niže sekundarno - 2.651 sat / CV: Dostići prosjek EU							
Pokazatelj učinka 4.	Postotak visokoobrazovanih u dobnoj skupini 30-34, PV: 33,10% (2019.) / CV: Dostići prosjek EU							
Pokazatelj učinka 5.	Stopa sudjelovanja odraslih (25-64) u cjeloživotnom obrazovanju, PV: 3,50% (2019.) / CV: Dostići prosjek EU							
Pokazatelj učinka 6.	Stopa zaposlenosti (dobna skupina 20-64), PV: 66,70% (2019.) / CV: 75%							
Pokazatelj učinka 7.	Udio privremeno zaposlenih u ukupno zaposlenima (ugovori na određeno vrijeme), PV: 18,10% (2019.) / CV: Dostići prosjek EU							
POSEBNI CILJ 3.	Razvoj i unaprjeđenje odgojno-obrazovne i znanstveno-istraživačke djelatnosti te povezivanje s gospodarstvom i tržištem rada							
Pokazatelj ishoda 3.1.	Postotak stanovništva u dobi 25-64 koji je završio visoko obrazovanje (II.02.2.05), PV: 16,75% (2011.) / CV: > 22% (2027.)							
Pokazatelj ishoda 3.2.	Regionalna stopa nezaposlenosti (II.02.13.09), PV: 11,39% (2021.) / CV: < 8% (2027.)							
Pokazatelj ishoda 3.3.	Udio učenika korisnika centara kompetencije, u ukupnom broju učenika (OI.02.2.59), PV: 0% (šk. g. 2020./2021.) / CV: > 5% (2027.)							
Pokazatelj ishoda 3.4.	Bruto investicije u materijalnu i nematerijalnu imovinu u području "Obrazovanje" (prema NKD-u 2007.) (OI.02.2.64), PV: 994.950 HRK (2020.) / CV: > 1.200.000 HRK (2027.)							
FINANCIJSKI PLAN	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	Ukupna alo- kacija PC3

Indikativna alokacija OBŽ za provedbu PC3 po godini	840.821.567	823.643.980	780.446.382	780.446.383	780.446.384	780.446.385	780.446.386	5.566.697.467
Fondovi EU/Zajmovi/ Pomoći/Ostalo	14.903.500	39.732.800	54.158.600	69.987.900	81.413.700	47.614.000	59.517.500	367.328.000
Ukupna alokacija po godini	855.725.067	863.376.780	834.604.982	850.434.283	861.860.084	828.060.385	839.963.886	5.934.025.467
STRATEŠKI CILJ 4.	SC5 NRS 2030: Zdrav, aktivan i kvalitetan život							
Pokazatelj učinka 1.	Očekivani broj godina zdravog života, PV: Ž: 58,5 g. / M: 56,5 g. (2018.) / CV: Ž: > 64 g. / M: > 64 g.							
Pokazatelj učinka 2.	Osobe u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, PV: PV: 23,3 / CV: < 15							
POSEBNI CILJ 4.	Poticanje aktivnog i kvalitetnog života, jačanje zajednice i civilnog društva							
Pokazatelj ishoda 4.1.	Broj udruga civilnog društva na 10.000 stanovnika (OI.02.13.30), PV: 1,38 (2019.) / CV: > 1,5 (2027.)							
Pokazatelj ishoda 4.2.	Broj aktivnih udruga na području županije (OI.02.13.29), PV: 3.820 (2021.) / CV: > 4.100 (2027.)							
Pokazatelj ishoda 4.3.	Rashodi za kulturu JLP(R)S, po stanovniku (OI.02.13.31), PV: 71,51 HRK (2020.) / CV: > 74 HRK (2027.)							
Pokazatelj ishoda 4.4.	Rashodi za sport JLP(R)S, po stanovniku (OI.02.05.48), PV: 17,69 HRK (2020.) / CV: > 19,5 HRK (2027.)							

FINANCIJSKI PLAN	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	Ukupna alokacija PC4
Indikativna alokacija OBŽ za provedbu PC4 po godini	34.476.100	33.531.854	37.412.202	29.877.000	31.694.000	30.209.000	30.209.000	227.409.157
Fondovi EU/Zajmovi/ Pomoći/Ostalo	28.271.973	50.957.959	82.004.932	43.485.000	8.415.000	–	–	213.134.864
Ukupna alokacija po godini	62.748.073	84.489.813	119.417.134	73.362.000	40.109.000	30.209.000	30.209.000	440.544.020
STRATEŠKI CILJ 5.	SC8 NRS 2030: Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost							
Pokazatelj učinka 1.	Emisija stakleničkih plinova (bazna godina 1990.), PV: 75,23% (2018.) / CV: 65%							
Pokazatelj učinka 2.	Stopa recikliranja komunalnog otpada, PV: 25,30% (2018.) / CV: 55%							
Pokazatelj učinka 3.	Udio OIE u bruto ukupnoj potrošnji energije, PV: 28,02% (2018.) / CV: 36,40%							
POSEBNI CILJ 4.	Podrška mjerama zaštite okoliša i prirode, otpornosti na klimatske promjene te ekološke i energetske tranzicije							
Pokazatelj ishoda 5.1.	Zaštićena područja za biološku raznolikost: Direktiva o staništima (OI.02.6.6), PV: 20,45% površine (2019.) / CV: 20,45% (2027.)							
Pokazatelj ishoda 5.2.	Investicije u zaštitu okoliša (OI.02.2.59), PV: 95,2 milijuna HRK (2020.) / CV: > 150 milijuna HRK (2027.)							
FINANCIJSKI PLAN	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	Ukupna alokacija PC5
Indikativna alokacija OBŽ za provedbu PC5 po godini	4.824.830	3.915.473	3.698.700	5.272.200	8.557.200	8.557.200	9.119.700	43.945.303
Fondovi EU/Zajmovi/ Pomoći/Ostalo	1.698.370	4.025.741	6.038.611	11.553.482	6.375.000	6.375.000	9.562.500	45.628.704
Ukupna alokacija po godini	6.523.200	7.941.214	9.737.311	16.825.682	14.932.200	14.932.200	18.682.200	89.574.007
STRATEŠKI CILJ 6.	SC8 NRS 2030: Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost							

Pokazatelj učinka 1.	Emisija stakleničkih plinova (bazna godina 1990.), PV: 75,23% (2018.) / CV: 65%							
Pokazatelj učinka 2.	Stopa recikliranja komunalnog otpada, PV: 25,30% (2018.) / CV: 55%							
Pokazatelj učinka 3.	Udio OIE u bruto ukupnoj potrošnji energije, PV: 28,02% (2018.) / CV: 36,40%							
Pokazatelj učinka 4.	Indeks globalne konkurentnosti (GCI), komponenta "Infrastruktura", PV: 32. mjesto (2019.) / CV: <28. mjesto							
POSEBNI CILJ 6.	Razvoj lokalne i regionalne infrastrukture radi unaprjeđenja kvalitete života u cilju zelene tranzicije							
Pokazatelj ishoda 6.1.	Stanovništvo priključeno na javnu vodoopskrbu (OI.02.5.30), PV: 98,5% (2017.) / CV: > 99,5% (2027.)							
Pokazatelj ishoda 6.2.	Stupanj recikliranja komunalnog otpada (OI.02.6.18), PV: 17,3% (2019.) / CV: > 40%							
Pokazatelj ishoda 6.3.	Finalna potrošnja energije u kućanstvima po stanovniku (OI.02.6.39), PV: 6,74 MWh (2018.) / CV: < 6,4 MWh (2027.)							
FINANCIJSKI PLAN	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	Ukupna alokacija PC6
Indikativna alokacija OBŽ za provedbu PC6 po godini	8.773.378	41.815.943	49.062.272	44.100.000	50.100.000	50.100.000	50.100.000	294.051.593
Fondovi EU/Zajmovi/ Pomoći/Ostalo	37.200.000	74.400.000	111.600.000	148.800.000	119.400.000	179.100.000	–	670.500.000
Ukupna alokacija po godini	45.973.378	116.215.943	160.662.272	192.900.000	169.500.000	229.200.000	50.100.000	964.551.593
STRATEŠKI CILJ 7.	SC10 NRS 2030: Održiva mobilnost							
Pokazatelj učinka 1.	Indeks globalne konkurentnosti (GCI), komponenta "Infrastruktura", PV: 32. mjesto (2019.) / CV: <28. mjesto							
POSEBNI CILJ 7.	Razvoj i unaprjeđenje održive mobilnosti							
Pokazatelj ishoda 7.1.	Udio korisnika prometnih sredstava koji koriste OIE u odnosu na ukupni broj korisnika javnog prijevoza (OI.02.11.48), PV: 61% (2020.) / CV: > 80% (2027.)							
Pokazatelj ishoda 7.2.	Broj prometnih nesreća (OI.02.11.43), PV: 2.057 (2019.) / CV: < 1.850 (2027.)							
FINANCIJSKI PLAN	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	Ukupna alokacija PC7
Indikativna alokacija OBŽ za provedbu PC7 po godini	2.445.000	7.865.000	10.827.500	10.827.500	16.812.500	22.737.500	2.000.000	73.515.000
Fondovi EU/Zajmovi/ Pomoći/Ostalo	–	53.575.000	80.362.500	100.362.500	83.937.500	117.512.500	–	435.750.000
Ukupna alokacija po godini	2.445.000	61.440.000	91.190.000	111.190.000	100.750.000	140.250.000	2.000.000	509.265.000
STRATEŠKI CILJ 8.	SC7 NRS 2030: Sigurnost za stabilan razvoj							
Pokazatelj učinka 1.	BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, u % prosjeka EU-a, PV: 65% (2019.) / CV: 75%							
Pokazatelj učinka 2.	Pojava kriminala, nasilja ili vandalizma po postotku prijava, PV: 2,70% (2019.) / Ostati najbolji u EU							
POSEBNI CILJ 8.	Jačanje kapaciteta, spremnosti i otpornosti zajednice na rizike							
Pokazatelj ishoda 8.1.	Rashodi za civilnu zaštitu, po stanovniku (OI.02.10.24), PV: 10,54 HRK (2020.) / CV: > 12 HRK (2027.)							
FINANCIJSKI PLAN	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	Ukupna alokacija PC8

Indikativna alokacija OBŽ za provedbu PC8 po godini	3.852.882	2.868.986	2.794.000	2.790.000	3.382.000	3.382.000	3.382.000	22.451.868
Fondovi EU/Zajmovi/ Pomoći/Ostalo	–	–	–	–	–	–	–	–
Ukupna alokacija po godini	3.852.882	2.868.986	2.794.000	2.790.000	3.382.000	3.382.000	3.382.000	22.451.868
STRATEŠKI CILJ 9.	SC1 NRS 2030: Konkurentno i inovativno gospodarstvo							
Pokazatelj učinka 1.	BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, u % prosjeka EU, PV: 65% (2019.) / CV: 75%							
Pokazatelj učinka 2.	Indeks globalne konkurentnosti (GCI), PV: 63. mjesto (2019.) / CV: < 45. mjesta							
Pokazatelj učinka 3.	Udio ukupnih izdataka za istraživanje i razvoj (GERD) u BDP-u, PV: 0,97% (2018.) / CV: 3%							
Pokazatelj učinka 4.	Europska ljestvica uspjeha u inoviranju, PV: 25. mjesto u EU (2020.) / CV: < 18. mjesta u EU							
Pokazatelj učinka 5.	Vrijednost izvoza roba i usluga, u % BDP-a, PV: 52,30% (2019.) / CV: 70%							
POSEBNI CILJ 9.	Razvoj i unaprjeđenje poslovnog okruženja te konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva							
Pokazatelj ishoda 9.1.	BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći (EU28=100) (II.02.1.29), PV: 47,5% (2021.) / CV: > 60% (2027.)							
Pokazatelj ishoda 9.2.	Udio zaposlenih u mikro, malim i srednjim poduzećima u ukupnom broju zaposlenih (OI.02.1.31), PV: 91,17% (2020.) / CV: > 93%							
Pokazatelj ishoda 9.3.	Izvoz dobara i usluga (u % BDP-a) (OI.02.4.02), PV: 4.495,8 milijuna HRK (2020.) / CV: > 10 milijuna HRK (2027.)							
Pokazatelj ishoda 9.4.	Bruto investicije u intelektualnu imovinu (OI.02.4.27), PV: 31.547.000 HRK (2019.) / CV: > 50.000.000 HRK (2027.)							
FINANCIJSKI PLAN	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	Ukupna alokacija PC9
Indikativna alokacija OBŽ za provedbu PC9 po godini	32.313.485	60.569.015	378.837.500	88.900.000	107.800.000	70.300.000	70.300.000	809.020.000
Fondovi EU/Zajmovi/ Pomoći/Ostalo	14.531.741	21.797.611	121.329.352	127.500.000	212.500.000	–	–	497.658.704
Ukupna alokacija po godini	46.845.226	82.366.626	500.166.852	216.400.000	320.300.000	70.300.000	70.300.000	1.306.678.704
STRATEŠKI CILJ 10.	SC9 NRS 2030: Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva							
Pokazatelj učinka 1.	Produktivnost rada u poljoprivredi, PV: 6.107 €/GJR (2019.) / CV: 10.000 €/GJR							
POSEBNI CILJ 10.	Podrška proizvodnji i preradi hrane u funkciji održivog regionalnog razvoja							
Pokazatelj ishoda 10.1.	Dodana vrijednost proizvodnje hrane, pića i duhana (II.02.12.06), PV: 207.241 (2020.) / CV: > 300.000 (2027.)							
Pokazatelj ishoda 10.2.	Ekološka proizvodnja usjeva (OI.02.12.12), PV: 20.216 ha (2019.) / CV: >30.000 ha (2027.)							
FINANCIJSKI PLAN	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	Ukupna alokacija PC10
Indikativna alokacija OBŽ za provedbu PC10 po godini	137.497.852	62.811.000	15.416.000	42.125.000	69.687.500	69.687.500	70.812.500	468.037.352
Fondovi EU/Zajmovi/ Pomoći/Ostalo	1.358.960	18.865.920	28.298.880	36.032.840	49.932.500	66.080.500	15.937.500	216.507.100
Ukupna alokacija po godini	138.856.812	81.676.920	43.714.880	78.157.840	119.620.000	135.768.000	86.750.000	684.544.453
STRATEŠKI CILJ 11.	SC4 NRS 2030: Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske							

Pokazatelj učinka 1.	Indeks globalne konkurentnosti (GCI), PV: 63. mjesto (2019.) / CV: < 45. mjesta							
POSEBNI CILJ 11.	Jačanje regionalne prepoznatljivosti kroz brendiranje i promociju							
Pokazatelj ishoda 11.1.	Noćenja u turističkim smještajnim objektima (OI.02.8.17), PV: 234.121 (2019.) / CV: > 400.000 (2027.)							
Pokazatelj ishoda 11.2.	Rashodi za kulturu JLP(R)S, po stanovniku (OI.02.8.49), PV: 71,51 HRK (2020.) / CV: > 74 HRK (2027.)							
FINANCIJSKI PLAN	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	Ukupna alokacija PC11
Indikativna alokacija OBŽ za provedbu PC11 po godini	5.724.500	6.387.000	7.049.500	7.612.000	7.612.000	8.737.000	5.362.000	48.484.000
Fondovi EU/Zajmovi/Pomoći/Ostalo	6.187.500	41.855.000	89.282.500	139.250.000	134.750.000	91.125.000	–	502.450.000
Ukupna alokacija po godini	11.912.000	48.242.000	96.332.000	146.862.000	142.362.000	99.862.000	5.362.000	550.934.000
STRATEŠKI CILJ 12.	SC11 NRS 2030: Digitalna tranzicija društva i gospodarstva							
Pokazatelj učinka 1.	DESI Indeks gospodarske i društvene digitalizacije, PV: 47,6 (20. mjesto u EU) (2020.) / CV: Prosjek EU							
POSEBNI CILJ 12.	Podrška digitalnoj tranziciji društva i gospodarstva							
Pokazatelj ishoda 12.1.	Pokrivenost širokopojasne mreže % (OI.02.4.18), PV: 67,9% fiksne mreže (2020.) / CV: > 90% fiksne mreže (2027.)							
Pokazatelj ishoda 12.2.	Postotak informatičke pismenosti stanovnika u segmentu korištenja interneta (OI.02.7.38), PV: 81% (2020.) / CV: > 89% (2027.)							
FINANCIJSKI PLAN	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	Ukupna alokacija PC12
Indikativna alokacija OBŽ za provedbu PC12 po godini	5.162.000	5.262.000	5.362.000	5.400.000	5.400.000	5.400.000	5.400.000	37.386.000
Fondovi EU/Zajmovi/Pomoći/Ostalo	7.276.923	10.915.385	18.192.308	–	–	–	–	36.384.615
Ukupna alokacija po godini	12.438.923	16.177.385	23.554.308	5.400.000	5.400.000	5.400.000	5.400.000	73.770.615
STRATEŠKI CILJ 13.	SC3 NRS 2030: Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom							
Pokazatelj učinka 1.	Pokazatelj vremena rješavanja prvostupanjskih parničnih i trgovačkih predmeta, PV: 374 dana (2018.) / CV: 250 dana							
Pokazatelj učinka 2.	Indeks globalne konkurentnosti (GCI) Stup K1. "Institucije", PV: 77. mjesto (2019.) / CV: < 60. mjesta							
POSEBNI CILJ 13.	Unaprjeđenje učinkovitosti i djelotvornosti javnog sektora i upravljanja javnom imovinom							
Pokazatelj ishoda 13.1.	Indeks razvoja (županije) (II.02.13.19), PV: II. skupina (2019.) / CV: > II. skupine (2027.)							
Pokazatelj ishoda 13.2.	Broj javnih službenika na 1.000 stan. (OI.02.14.02), PV: 2,29 (2019.) / CV: < 2,1 (2027.)							
Pokazatelj ishoda 13.3.	Broj novih e-usluga za građane (OI.02.7.35), PV: 1 (2021.) / CV: > 5 (2027.)							
FINANCIJSKI PLAN	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	Ukupna alokacija PC13
Indikativna alokacija OBŽ za provedbu PC13 po godini	13.104.768	10.901.030	12.645.730	19.705.000	22.180.000	22.180.000	27.430.000	128.146.528
Fondovi EU/Zajmovi/Pomoći/Ostalo	–	14.875.000	29.750.000	44.625.000	59.500.000	59.500.000	89.250.000	297.500.000

Ukupna alokacija po godini	13.104.768	25.776.030	42.395.730	64.330.000	81.680.000	81.680.000	116.680.000	425.646.528
STRATEŠKI CILJ 14.	SC3 NRS 2030: SC12 NRS 2030: Razvoj potpomognutih područja s razvojnim posebnostima							
Pokazatelj učinka 1.	Razlika u regionalnom BDP-u po stanovniku (omjer BDP-a po stanovniku ZG (najrazvijenija županija) u odnosu na VPŽ (najmanje razvijena županija)), PV: 3,10 (2017.) / CV: 2,50							
POSEBNI CILJ 14.	Podrška razvoju slabije razvijenih i potpomognutih područja Županije							
Pokazatelj ishoda 14.1.	Ukupni prihodi općine (II.02.16.11), PV: 7.198,88 HRK/po stan. (39 JLS-a) (2019.) / CV: > 12.000,00 HRK/po stan. (2027.)							
Pokazatelj ishoda 14.2.	Ugovorena sredstva fondova EU u BDP-u županije (OI.02.14.55), PV: 25% (2018.) / CV: > 35% (2027.)							
FINANCIJSKI PLAN	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	Ukupna alokacija PC14
Indikativna alokacija OBŽ za provedbu PC14 po godini	10.630.000	11.195.000	12.470.000	12.235.000	12.685.000	13.135.000	11.560.000	83.910.000
Fondovi EU/Zajmovi/Pomoći/Ostalo	-	2.550.000	3.825.000	3.825.000	6.375.000	8.925.000	-	25.500.000
Ukupna alokacija po godini	10.630.000	13.745.000	16.295.000	16.060.000	19.060.000	22.060.000	11.560.000	109.410.000
UKUPNO PLAN RAZVOJA	1.747.600.278	2.055.121.878	2.728.716.774	2.691.937.610	2.796.839.670	2.839.813.022	1.672.415.152	16.603.694.384

Ukupna alokacija planirana za razdoblje od 2021. - 2027. godine iznosi 16,6 milijardi kuna.

Indikativne alokacije za provedbu posebnih ciljeva u proračunu OBŽ uključuju i financiranje decentraliziranih funkcija: osnovno i srednje školstvo, zdravstvo, centri za socijalnu skrb, domovi za starije i nemoćne osobe i vatrogastvo. S druge strane, u indikativnu alokaciju nisu uključeni opći rashodi županijskih upravnih tijela ni opći rashodi dužnosnika OBŽ (cca. 92 milijuna kuna godišnje).

Moguće korištenje sredstava iz državnog proračuna bit će ovisno o provedbi svakog pojedinog strateškog projekta te odlukama o njihovom sufinanciranju koje nadležna tijela središnje državne uprave i druga tijela s nacionalne razine tek trebaju donijeti.

Usto, razina sufinanciranja iz fondova EU u narednom razdoblju može varirati od 85% - 100%, ovisno o konkretnom izvoru sredstava, stoga je za strateške projekte iz nadležnosti OBŽ ili povezanih tijela koji nisu već uvršteni u Proračun OBŽ, planirano sufinanciranje od 15%. Za strateške projekte koji su uvršteni u Proračun OBŽ na isti način se planiralo samo za godine izvan opsega važećeg proračunskog akta (od 2024. godine nadalje).

U pratećem tabličnom predlošku za izradu Plana razvoja (Prilog I.) za svaki posebni cilj utvrđena je odgovarajuća proračunska stavka na kojoj su planirana sredstva za provedbu, pri čemu su navedeni šifra i naziv programa u proračunu OBŽ ili naznačena potreba za otvaranjem novog programa za potrebe financiranja provedbe posebnog cilja. Pritom su, tamo gdje je to bilo moguće, primijenjena sljedeća načela za povezivanje s proračunom OBŽ:

- sredstva za provedbu jednog posebnog cilja planirana su na jednom ili više proračunskih programa
- na jednom proračunskom programu planirana su sredstva za provedbu jednog posebnog cilja.

9. Okvir za praćenje i vrednovanje

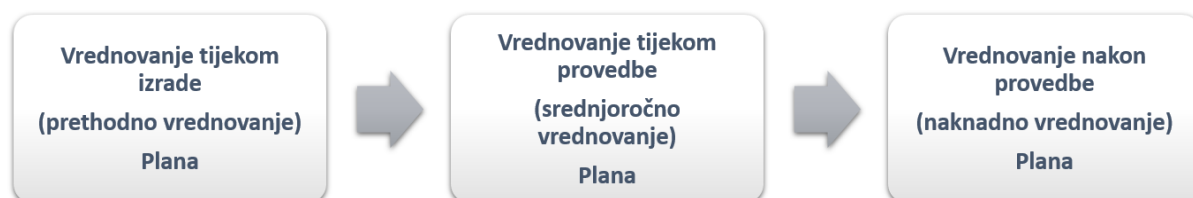
Rokovi i postupci praćenja i izvještavanja o provedbi akata strateškog propisani su Pravilnikom o rokovima i postupcima praćenja i izvještavanja o provedbi akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ("Narodne novine" broj 6/19.), a kriteriji i standardi provedbe postupka vrednovanja akata strateškog planiranja propisani su Pravilnikom o provedbi postupka vrednovanja ("Narodne novine" broj 66/19. - u daljnjem tekstu: Pravilnik).

Vrednovanje je neovisna ocjena procesa izrade akta strateškog planiranja (prethodno vrednovanje), provedbe (srednjoročno vrednovanje) i postignutih razvojnih učinaka i rezultata po isteku njegove provedbe (naknadno vrednovanje), čija je svrha vrednovanja unaprijediti kvalitetu vrednovanja akta strateškog planiranja.

Sukladno Pravilniku, OBŽ je 9. ožujka 2021. godine pokrenula postupak vrednovanja temeljem Odluke o početku postupka vrednovanja Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine, od (u daljnjem tekstu: Odluka), čiji je sastavni dio Plan vrednovanja Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine (u daljnjem tekstu: Plan vrednovanja). Plan vrednovanja sadržava indikativni popis vrednovanja koja će se provesti, njihov sadržaj i svrhovitost, vremenski raspored vrednovanja, metode koje će se koristiti za pojedina vrednovanja i podatke koji će se tražiti, dostupnost odnosno način prikupljanja podataka potrebnih za određena vrednovanja te okvirni proračun za provedbu plana vrednovanja. Sukladno predmetnoj Odluci i Planu vrednovanja, utvrđeno je da će se izrađivati:

1. Vrednovanje tijekom izrade (prethodno vrednovanje) odnosno *ex-ante* vrednovanje
2. Vrednovanje tijekom provedbe (srednjoročno vrednovanje) odnosno *interim* vrednovanje
3. Vrednovanje nakon provedbe (naknadno vrednovanje) odnosno *ex-post* vrednovanje

Slika 3. Plan vrednovanja Plana razvoja

Nakon provedenog vrednovanja tijekom izrade (prethodno vrednovanje) Plana razvoja, sljedeća faza vrednovanja je vrednovanje tijekom provedbe (srednjoročno vrednovanje) Plana razvoja. OBŽ je u okviru Plana vrednovanja definirala vremensko razdoblje i predmet vrednovanja, u svrhu osiguravanja ispunjenja ciljeva vrednovanja. OBŽ je definirala provedbu vrednovanja Plana razvoja tijekom provedbe u godišnjem modalitetu (od 2022. - 2025. godine). Na taj način, OBŽ je osigurala da se vrednovanje Plana razvoja koristi kao upravljački alat kojim se osigurava njegova učinkovita provedba. Osim toga, vrednovanje tijekom provedbe plana omogućit će ključnim dionicima i donositeljima odluka OBŽ da tijekom provedbe utvrde eventualne nedostatke, a slijedom toga i poduzmu eventualne korake ukoliko je potrebna izmjena Plana razvoja. Zaključno, vrednovanje nakon provedbe (naknadno vrednovanje) Plana razvoja provest će se nakon završetka provedbe, 2028. godine te će sažeto ocijeniti cjelokupni utjecaj i učinak Plana razvoja, odnosno njegovu konačnu djelotvornost i učinkovitost.

Župan OBŽ je 9. ožujka 2021. godine donio Rješenje o osnivanju Odbora za vrednovanje Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine (u daljnjem tekstu: Odbor za vrednovanje) kojim su kao članovi Odbora imenovani predstavnici OBŽ i predstavnici Koordinacijskog tijela, a koji provodi postupak vrednovanja u razdoblju do 2027. godine za prethodno, srednjoročno i naknadno vrednovanje. Temeljem Pravilnika, Odbor za vrednovanje odobrio je 2. travnja 2021. godine Opis djelovanja Odbora za vrednovanje Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine tijekom izrade, provedbe i nakon provedbe akta (u daljnjem tekstu: Opis djelovanja).

Opis djelovanja sadrži ciljeve, ulogu Odbora za vrednovanje, razinu napora, proračun, vremenske rokove, sastav tima za vrednovanje, (ako je potrebno) zahtjeve za javno nadmetanje, isporučevine, zahtjeve izvješćivanja, standarde kvalitete, proces odobravanja i očekivane rezultate vrednovanja.

Postupak vrednovanja tijekom izrade Plana razvoja započeo je izborom vanjskog stručnjaka odabranog u postupku javnog nadmetanja, tvrtke Notitia d.o.o. iz Zagreba. Zaposlenici vanjskog stručnjaka činili su Tim za vrednovanje: voditelj Tima, ekspert za strateško planiranje i ekspert za vrednovanje. Tim kroz svoj rad osigurava isporuku 1. privremenog izvješća, 2. privremenog izvješća i Konačnog izvješća, a sukladno vremenskim intervalima izvješćivanja zadanim Planom vrednovanja, Tim za vrednovanje prije izrade Konačnog izvješća, održava izlaganja Odboru za vrednovanje o metodologiji istraživanja i o rezultatima istraživanja i analize te privremenim zaključcima.

Sukladno navedenome, dana 19. svibnja 2021. godine izvršena je prva faza vrednovanja tijekom izrade (prethodno vrednovanje) Plana razvoja te je izrađeno i isporučeno 1. privremeno izvješće nakon ocjene analitičkog dijela koji čini podlogu za izradu Nacrta Plana razvoja. Dana 26. svibnja 2021. godine izvršena je druga faza vrednovanja tijekom izrade (prethodno vrednovanje) Plana razvoja te je izrađeno i isporučeno 2. privremeno izvješće koje uključuje ocjenu strateških odrednica (vizija i posebni ciljevi, prioriteta i mjera), a što uključuje ocjenu definiranih posebnih ciljeva razvoja OBŽ, definiranih prioriteta i mjera razvoja te ocjenu identificiranih provedbenih mehanizama Plana te izrađenog financijskog okvira za provedbu identificiranih razvojnih mjera.

Naime, svrha vrednovanja tijekom izrade Plana razvoja i izvješća o vrednovanju jest sumirati rezultate cijelog postupka vrednovanja koje se provelo tijekom izrade Plana razvoja, odnosno rezultate prve faze, druge faze i završne faze vrednovanja Plana razvoja tijekom njegove izrade. Postupak vrednovanja također uključuje i izradu nacrtu sažetka rezultata vrednovanja.

Sukladno nalazima izvješća, izrađivač Plana razvoja je izvršio potrebne izmjene u tekstu analitičkih podloga i tekstu Nacrta Plana razvoja. Temeljem učinjenih izmjena u tekstu Nacrta Plana razvoja te priloženih komentara na Nacrt konačnog izvješća o vrednovanju tijekom izrade Plana razvoja, vanjski stručnjak je pristupio izradi Konačnog izvješća o vrednovanju Plana razvoja te je pritom održao dva predviđena izlaganja na sjednici Odbora za vrednovanje, održanoj 10. rujna 2021. godine:

1. metodologiji istraživanja i
2. o rezultatima istraživanja i analize te privremenim zaključcima.

Tim za vrednovanje izradio je na kraju procesa vrednovanja Konačno izvješće o provedenom vrednovanju Plana razvoja, zajedno s pripadajućim nacrtom sažetka rezultata vrednovanja, a OBŽ je izradila sažetak preporuka temeljem rezultata vrednovanja u kojima će istaknuti preporuke iz izvješća koje trebaju provesti nadležna tijela. Nakon što je Odbor za vrednovanje odobrio vrednovanje, izvješće je objavljeno na internetskim stranicama OBŽ, a sažetak preporuka je dostavljen izrađivaču Plana razvoja kako bi mogle biti ugrađene u akt strateškog planiranja.

Navedenim postupkom postignuti su ciljevi vrednovanja tijekom izrade Plana razvoja:

- određeni su stupanj ostvarenja očekivanih razvojnih smjerova, strateških i/ili posebnih ciljeva, mjera i aktivnosti, povezanih pokazatelja učinka, ishoda i rezultata te izgledi za održivu provedbu,
- utvrđeno je u kojoj mjeri su zastupljene preuzete obveze višeg reda, tj. NRS 2030,
- ocijenjena je kvaliteta postupka pripreme Plana razvoja, uključujući razvojnu dijagnozu i analizu stanja, odabir ciljeva i pokazatelja, procjenu fiskalnog učinka, plan savjetovanja i komunikacijsku strategiju,
- definirane su preporuke do kojih se došlo temeljem nalaza vrednovanja, koje su iskorištene u reviziji Nacrta teksta Plana razvoja i pratećih dokumenata, u cilju poboljšanja uspješnosti i
- postignut je doprinos budućem planiranju i donošenju odluka u OBŽ.

10. Prilozi

Prilog I. Predložak za izradu Plana razvoja

Tablica Predloška za izradu Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine je priložena u Excelu.

Prilog II. Članovi radnih tijela za izradu Plana razvoja

Tablica A. Članovi Partnerskog vijeća Osječko-baranjske županije

Trajanje članstva	Član/zamjenik člana	Institucija
19.5.2020.- 21.7.2021.	Goran Ivanović, zamjenik župana, član	OBŽ
19.5.2021.- 21.7.2021.; 21.7.2020.- 31.5.2021.	Petar Lagator, zamjenik župana, zamjenik člana; zamjenik župana, član	OBŽ
Od 31.5.2021.	Mato Lukić, zamjenik župana, član	OBŽ
Od 21.7.2020.	Ivan Hampovčan, zamjenik člana	OBŽ
Od 19.5.2020.	Tomislav Barbarić, član	JU ŽRA OBŽ
Od 19.5.2020.	Ivona Mendeš Levak, zamjenica člana	JU ŽRA OBŽ
19.5.2020.- 2.2.2021.	Bogdanka Čudić Vilić, članica	Grad Beli Manastir
Od 2.2.2021.	Denis Čeh, član	Grad Beli Manastir
Od 19.5.2020.	Laura Blagus Tenjeri, zamjenica člana	Grad Beli Manastir
Od 19.5.2020.	Dinko Burić, član	Grad Belišće
Od 19.5.2020.	Ljerka Vučković, zamjenica člana	Grad Belišće
Od 19.5.2020.	Goran Aladić, član	Grad Donji Miholjac
19.5.2020.- 24.8.2021.	Tomislav Brusač, zamjenik člana	Grad Donji Miholjac
Od 24.8.2021.	Sanja Hatvalić, zamjenica člana	Grad Donji Miholjac
Od 19.5.2020.	Sanja Rogoz Šola, članica	Grad Đakovo
19.5.2020.- 24.8.2021.	Robert Francem, zamjenik članice	Grad Đakovo
Od 24.8.2021.	Marin Hrastović, zamjenik članice	Grad Đakovo
19.5.2020.- 24.8.2021.	Josip Miletić, član	Grad Našice
Od 24.8.2021.	Krešimir Kašuba, član	Grad Našice
19.5.2020.- 24.8.2021.	Ivan Majer, zamjenik člana	Grad Našice
Od 24.8.2021.	Ines Toth, zamjenica člana	Grad Našice
Od 19.5.2020.	Kornelija Mlinarević, članica	Grad Osijek
Od 19.5.2020.	Sanja Scitovski, zamjenica članice	Grad Osijek
Od 19.5.2020.	Matko Šutalo, član	Grad Valpovo
Od 19.5.2020.	Marko Vuksanić, zamjenik člana	Grad Valpovo
Od 19.5.2020.	Drago Šubarić, član	Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Od 19.5.2020.	Boris Crnković, zamjenik člana	Ekonomski fakultet u Osijeku
Od 19.5.2020.	Krunoslav Zmaić, član	Fakultet agrobiotehnoloških znanosti Osijek

Od 19.5.2020.	Zvonko Antunović, zamjenik člana	Fakultet agrobiotehnoloških znanosti Osijek
Od 19.5.2020.	Drago Žagar, član	Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Osijek
Od 19.5.2020.	Kruno Miličević, zamjenik člana	Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Osijek
Od 19.5.2020.	Ivana Jurić, članica	Turistička zajednica Osječko-baranjske županije
Od 19.5.2020.	Mislav Matišić, zamjenik članice	Turistička zajednica Osječko-baranjske županije
Od 19.5.2020.	Tomislav Bogdanović, član	JU Park prirode Kopački rit
Od 19.5.2020.	Ružica Marušić, zamjenica člana	JU Park prirode Kopački rit
Od 19.5.2020.	Mario Spajić, član	Hrvatske vode, VGO Osijek
Od 19.5.2020.	Marko Blagus, zamjenik člana	Hrvatske vode, VGO Osijek
Od 19.5.2020.	Vlado Jumić, član	Hrvatske šume, Uprava šuma Podružnica Osijek
19.5.2020.- 2.2.2021.	Krunoslav Filipović, zamjenik člana	Hrvatske šume d.o.o., Uprava šuma Podružnica Osijek
Od 2.2.2021.	Zvonko Brdar, zamjenik člana	Hrvatske šume d.o.o., Uprava šuma Podružnica Osijek
Od 19.5.2020.	Snježana Babić, članica	HGK Županijska komora Osijek
Od 19.5.2020.	Kornela Miling, zamjenica članice	HGK Županijska komora Osijek
Od 19.5.2020.	Darko Knežević, član	Obrtnička komora Osječko-baranjske županije
Od 19.5.2020.	Ivanka Janić, zamjenica člana	Obrtnička komora Osječko-baranjske županije
Od 19.5.2020.	Ivan Sarić, član	Hrvatska udruga poslodavaca Regionalni ured Osijek
Od 19.5.2020.	Vedrana Gado, zamjenica člana	Hrvatska udruga poslodavaca Regionalni ured Osijek
Od 19.5.2020.	Marcel Medak, član	Sunčane toplice d.o.o.
19.5.2020.- 24.8.2021.	Milan Dumenčić, zamjenik člana	Sunčane toplice d.o.o.
Od 24.8.2021.	Jelena Brandeker, zamjenica člana	Sunčane toplice d.o.o.
Od 19.5.2020.	Nataša Uranjek, članica	Promo eko d.o.o.
Od 19.5.2020.	Marko Teni, zamjenik članice	Promo eko d.o.o.
Od 19.5.2020.	Marko Preradović, član	Bonavia d.o.o.
Od 19.5.2020.	Maja Mucić, zamjenica člana	Bonavia d.o.o.
Od 19.5.2020.	Eduard Kuzma, član	Ustanova za obrazovanje odraslih Edunova
Od 19.5.2020.	Nikolina Kuzma, zamjenica člana	Ustanova za obrazovanje odraslih Edunova
Od 19.5.2020.	Zvonko Popović, član	Kanaan d.o.o.
Od 19.5.2020.	Davorin Strišković, zamjenik člana	Kanaan d.o.o.
Od 19.5.2020.	Luka Strišković, član	Barrage d.o.o.
Od 19.5.2020.	Ivan Rimac, zamjenik člana	Barrage d.o.o.
Od 19.5.2020.	Tihana Kostenko, članica	Kandit d.o.o.
Od 19.5.2020.	Silvija Margeta, zamjenica članice	Kandit d.o.o.
Od 19.5.2020.	Lidija Dabić, članica	LAG Baranja
Od 19.5.2020.	Manuel Mucak, zamjenik člana	LAG Baranja
Od 19.5.2020.	Ivan Vrbanić, član	LAG Karašica
Od 19.5.2020.	Ivana Bagarić, zamjenica člana	LAG Karašica
Od 19.5.2020.	Davor Tubanjski, član	LAG Vuka-Dunav

Od 19.5.2020.	Ivana Čik, zamjenica člana	LAG Vuka-Dunav
Od 19.5.2020.	Kristina Goreta, članica	LAG Strossmayer
Od 19.5.2020.	Jelena Benke, zamjenica članice	LAG Strossmayer
Od 19.5.2020.	Lejla Šehić Relić, članica	Dkolektiv
Od 19.5.2020.	Nikoleta Poljak, zamjenica članice	Dkolektiv
Od 19.5.2020.	Goran Latković, član	Hrvatski crveni križ Društvo Crvenog križa Osječko-baranjske županije
Od 19.5.2020.	Ana Mutnjaković, zamjenica člana	Hrvatski crveni križ Društvo Crvenog križa Osječko-baranjske županije
19.5.2020.- 2.2.2021.	Vlatko Vlahek, član	Osijek Software City
Od 2.2.2021.	Mihael Tomić, član	Osijek Software City
Od 19.5.2020.	Ivan Jurlina, zamjenik člana	Osijek Software City

Tablica B. Članovi Radne skupine za pripremu Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine

Trajanje članstva	Član/zamjenik člana	Institucija
22.9.2020.- 31.5.2021.	Petar Lagator, predsjednik	Zamjenik župna Osječko-baranjske županije
Od 31.5.2021.	Mato Lukić, predsjednik	Zamjenik župna Osječko-baranjske županije
Od 15.6.2021.	Maja Alduk Šakić, član	Upravni odjel za imovinsko-pravne poslove Osječko-baranjske županije
Od 22.9.2020.	Tomislav Barbarić, član zamjenik predsjednika	JU ŽRA OBŽ
Od 22.9.2020.	Gabrijela Čurković, član	Upravni odjel za investicije i razvojne projekte Osječko-baranjske županije
Od 22.9.2020.	Sandra Filipović, član	Upravni odjel za obrazovanje i mlade Osječko-baranjske županije
Od 22.9.2020.	Tihomir Glavaš, član	Uprava za ceste Osječko-baranjske županije
Od 22.9.2020.	Oliver Grigić, član	Zavod za prostorno uređenje Osječko-baranjske županije
Od 22.9.2020.	Ivan Hampovčan, član	Tajnik Osječko-baranjske županije
Od 22.9.2020.	Ivana Katavić-Milardović, član	Upravni odjel za gospodarstvo Osječko-baranjske županije
22.9.2020.- 15.6.2021.	Slavko Marjančević, član	Upravni odjel za ruralni razvoj Osječko-baranjske županije
Od 22.9.2020.	Davor Mikulić, član	Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije
Od 22.9.2020.	Ranko Radunović, član	Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša Osječko-baranjske županije
Od 22.9.2020.	Snježana Raguž, član	Upravni odjel za javne financije Osječko-baranjske županije
Od 22.9.2020.	Tatjana Roth, član	Upravni odjel za turizam, kulturu i sport Osječko-baranjske županije
Od 22.9.2020.	Ivana Stanić, član	Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb Osječko-baranjske županije
Od 22.9.2020.	Dražen Tomić, član	Zavod za informatiku, Osijek
Od 22.9.2020.	Silva Wendling, član	Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Tablica C. Članovi radnih podskupina za pripremu Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine

Trajanje članstva	Član/zamjenik člana	Institucija
<i>RPS Demografija, zdravstvo i socijalna uključenost</i>		
Od 18.2.2021.	Mira Anić	Udruga Zvono
Od 18.2.2021.	Antonija Bogut	Dom zdravlja Osijek
Od 18.2.2021.	Vjekoslav Čurić	Dom za starije i nemoćne Osijek
Od 18.2.2021.	Božica Dunković	Upravni odjel za ruralni razvoj Osječko-baranjske županije
Od 18.2.2021.	Natalija Havelka	Centar za mir, nenasilje i ljudska prava
Od 18.2.2021.	Katarina Klasić	Centar za pružanje usluga u zajednici JA kao i TI
Od 18.2.2021.	Goran Latković	Hrvatski crveni križ Društvo Crvenog križa Osječko-baranjske županije
Od 18.2.2021.	Nina Marković	JU ŽRA OBŽ
Od 18.2.2021.	Andrej Mikulić	JU ŽRA OBŽ
Od 18.2.2021.	Marina Pavošević	Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša Osječko-baranjske županije
Od 18.2.2021.	Nikolina Popadić	Centar za pružanje usluga u zajednici Klasje Osijek
Od 18.2.2021.	Lejla Šehić Relić	Dkolektiv
Od 18.2.2021.	Silvana Sabo	Zavod za hitnu medicinu Osječko-baranjske županije
Od 18.2.2021.	Helena Skender	Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb Osječko-baranjske županije
Od 18.2.2021.	Ljiljana Vida	Dom za odgoj djece i mladeži, Osijek
Od 18.2.2021.	Sanja Vuković	PRONI Centar za socijalno podučavanje
<i>RPS Obrazovanje, znanost, kultura i sport</i>		
Od 18.2.2021.	Terezija Blekić	Zajednica tehničke kulture Grada Osijeka
Od 18.2.2021.	Loretana Farkaš	Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Od 18.2.2021.	Vladimir Ham	Dječje kazalište Osijek
Od 18.2.2021.	Tomislav Hršak	Arheološki muzej Osijek
Od 18.2.2021.	Dubravko Ižaković	Športska zajednica Osječko-baranjske županije
Od 18.2.2021.	Davorin Jašinski	Osječka tvornica ideja
Od 18.2.2021.	Andrej Kristek	Ugostiteljsko-turistička škola Osijek
Od 18.2.2021.	Marija Krišto	Upravni odjel za obrazovanje i mlade Osječko-baranjske županije
Od 18.2.2021.	Dražen Kušen	Državni arhiv u Osijeku
Od 18.2.2021.	Ivona Mendeš Levak	JU ŽRA OBŽ
Od 18.2.2021.	Darija Novoselović	Elektrotehnička i prometna škola Osijek
Od 18.2.2021.-	Marina Pavošević	Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša Osječko-baranjske županije
Od 18.2.2021.	Jesenska Ricl	Hrvatsko društvo kulturnog turizma
Od 18.2.2021.-	Tatjana Roth	Upravni odjel za turizam, kulturu i sport Osječko-baranjske županije
Od 18.2.2021.	Marina Šašlin Ivanić	JU ŽRA OBŽ
Od 18.2.2021.	Andreja Šimičić	Muzej Slavonije Osijek
Od 18.2.2021.	Dražena Vrselja	Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku
Od 18.2.2021.	Kasja Vukić	Muzej likovnih umjetnosti Osijek
<i>RPS Gospodarstvo i tržište rada</i>		
Od 18.2.2021.	Snježana Babić	HGK Županijska komora Osijek
Od 18.2.2021.	Domagoj Čavar	Upravni odjel za gospodarstvo Osječko-baranjske županije
Od 18.2.2021.	Ivana Jurić	Turistička zajednica Osječko-baranjske županije

Od 18.2.2021.	Darko Knežević	Obrtnička komora Osječko-baranjske županije
Od 18.2.2021.	Ivan Kristek	Ekonomski fakultet u Osijeku
Od 18.2.2021.	Darija Krstić	Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Od 18.2.2021.	Beba Madunović	Hrvatski zavod za zapošljavanje Regionalni ured Osijek
Od 18.2.2021.	Nina Marković	JU ŽRA OBŽ
Od 18.2.2021.	Marina Pavošević	Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša Osječko-baranjske županije
Od 18.2.2021.	Behar Rečica	JU ŽRA OBŽ
Od 18.2.2021.	Ivan Sarić	Hrvatska udruga poslodavaca Regionalni ured u Osijeku
Od 18.2.2021.	Mario Turalija	Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije HAMAG-BICRO
<i>RPS Poljoprivreda i prehrambeno-prerađivačka industrija</i>		
Od 18.2.2021.	Marko Blagus	Hrvatske vode, VGO za Dunav i donju Dravu, Osijek
Od 18.2.2021.	Mato Brlošić	Hrvatska poljoprivredna komora
Od 18.2.2021.	Domagoj Ćorić	JU ŽRA OBŽ
Od 18.2.2021.	Ivan Ćorić	LAG Strossmayer
Od 18.2.2021.	Dražen Ćučić	Ekonomski fakultet u Osijeku
Od 18.2.2021.	Lidija Dabić	LAG Baranja
Od 18.2.2021.	Ivona Djurkin Kušec	Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek
Od 18.2.2021.	Davorin Jašinski	JU ŽRA OBŽ
Od 18.2.2021.	Stela Jokić	Prehrambeno-tehnološki fakultet Osijek
Od 18.2.2021.	Ivica Lovrinčević	Ministarstvo poljoprivrede, Uprava za stručnu podršku razvoju poljoprivrede i ribarstvo
Od 18.2.2021.	Igor Mikulić	HGK Županijska komora Osijek
Od 18.2.2021.	Marina Pavošević	Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša Osječko-baranjske županije
Od 18.2.2021.	Dalibor Pleša	Hrvatske šume Uprava šuma Podružnica Osijek
Od 18.2.2021.	Ivan Sarić	Hrvatska udruga poslodavaca Regionalni ured Osijek
Od 18.2.2021.	Darja Sokolić	Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu
Od 18.2.2021.	Aleksandra Sudarić	Poljoprivredni institut Osijek
Od 18.2.2021.	Davor Tubanjski	LAG Vuka-Dunav
Od 18.2.2021.	Ivan Vrbanić	LAG Karašica
Od 18.2.2021.	Silva Wendling	Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije
<i>RPS Zaštita okoliša i prostorno uređenje</i>		
Od 18.2.2021.	Mislav Barić	Zeleni Osijek
Od 18.2.2021.	Ružica Bjelica	JU ŽRA OBŽ
Od 18.2.2021.	Nives Brnić Levada	Hrvatske vode, VGO za Dunav i donju Dravu, Osijek
Od 18.2.2021.	Tomislav Bogdanović	Javna ustanova Park prirode Kopački rit
Od 18.2.2021.	Vedran Ćosić	Upravni odjel za gospodarstvo Osječko-baranjske županije
Od 18.2.2021.	Oliver Grigić	Zavod za prostorno uređenje Osječko-baranjske županije
Od 18.2.2021.	Ivanka Orkić Krajina	Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša Osječko-baranjske županije
Od 18.2.2021.	Gordan Matković	Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije

Od 18.2.2021.	Zlatan Mihaljević	Hrvatske šume Uprava šuma Podružnica Osijek
Od 18.2.2021.	Siniša Ozimec	Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek
Od 18.2.2021.	Branimir Pašić	Ekos d.o.o. za gospodarenje otpadom Osijek
Od 18.2.2021.	Hrvoje Pintarić	Uprava za ceste Osječko-baranjske županije
Od 18.2.2021.	Ivana Roso	JU ŽRA OBŽ
Od 18.2.2021.	Dina Stober	Građevinski fakultet Osijek
<i>RPS Institucionalni kontekst i ključni izazovi budućeg razvoja</i>		
Od 18.2.2021.	Ružica Bjelica	JU ŽRA OBŽ
Od 18.2.2021.	Matija Brkić	Našička razvojna agencija NARA d.o.o.
Od 18.2.2021.	Martina Bubalo	Upravni odjel za javne financije Osječko-baranjske županije
Od 18.2.2021.	Denis Čeh	Baranjska razvojna agencija grada Belog Manastira - BARA
Od 18.2.2021.	Damir Lajoš	Upravni odjel za investicije, razvojne projekte i fondove Europske unije Osječko-baranjske županije
Od 18.2.2021.	Mario Marolin	Lokalna razvojna agencija grada Belišća - LRA Belišće
Od 18.2.2021.	Ivona Mendeš Levak	JU ŽRA OBŽ
Od 18.2.2021.	Kornelija Mlinarević	Upravni odjel za programe Europske unije Grada Osijeka
Od 18.2.2021.	Ante Modrić	Agencija za održivi razvoj Općine Antunovac - RODA d.o.o
Od 18.2.2021.	Bojana Orsić	Poduzetničko razvojni centar Općine Erdut Lokalna razvojna agencija d.o.o.
Od 18.2.2021.	Marina Pavošević	Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša Osječko-baranjske županije
Od 18.2.2021.	Anela Šovagović	Miholjački poduzetnički centar, lokalna razvojna agencija d.o.o

Prilog III. Sastanci s dionicima razvoja s područja OBŽ

Tablica D. Popis sastanaka održanih s predstavnicima jedinica lokalne samouprave s područja OBŽ - prikupljanje podataka za anketni upitnik

RB	JLS	Datum	RB	JLS	Datum
1	Našice	11.2.2020.	21	Kneževi Vinogradi	25.5.2020.
2	Đurđenovac	11.2.2020.	22	Bilje	26.5.2020.
3	Donja Motičina	12.2.2020.	23	Draž	26.5.2020.
4	Feričanci	12.2.2020.	24	Popovac	27.5.2020.
5	Levanjska Varoš	27.2.2020.	25	Darda	27.5.2020.
6	Trnava	27.2.2020.	26	Beli Manastir	28.5.2020.
7	Koška	28.2.2020.	27	Đakovo	29.5.2020. 15.9.2020.
8	Gorjani	4.3.2020.	28	Viškovci	29.5.2020.
9	Strizivojna	4.3.2020.	29	Petlovac	3.6.2020.
10	Osijek	5.3.2020. 13.8.2020.	30	Jagodnjak	4.6.2020. 16.1.2021.
11	Punitovci	9.3.2020.	31	Bizovac	7.6.2020.
12	Podgorač	10.3.2020.	32	Petrijevci	7.6.2020.
13	Vladislavci	12.3.2020.	33	Magadenovac	9.6.2020.
14	Vuka	13.3.2020.	34	Valpovo	15.6.2020.
15	Antunovac	13.3.2020.	35	Donji Miholjac	16.6.2020.
16	Šodolovci	18.5.2020.	36	Marijanci	17.6.2020.
17	Čepin	18.5.2020.	37	Belišće	18.6.2020.
18	Ernestinovo	19.5.2020.	38	Satnica Đakovačka	19.6.2020.
19	Semeljci	21.5.2020.	39	Viljevo	23.6.2020.
20	Erdut	22.5.2020.	40	Podravska Moslavina	23.6.2020.

Tablica E. Popis sastanaka s dionicima razvoja s područja OBŽ

RB	Dionici razvoja	Datum
1	Sastanak koordinacije gradonačelnika i načelnika s područja OBŽ	23.1.2020.
2	Sastanak koordinacije gradonačelnika i načelnika s područja OBŽ	19.2.2020.
3	Sastanak s predstavnicima gradova s područja OBŽ	19.6.2020.
4	Informativni sastanak s predstavnicima lokalnih razvojnih agencija i lokalnih akcijskih grupa s područja OBŽ	14.10.2020.

Prilog IV. Tijek izrade Plana razvoja

Tablica F. Tijek izrade Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine

Vrijeme	Aktivnost
rujan-prosinac 2019.	JU ŽRA OBŽ izrađuje prostorno-vremensku analizu, kojom su utvrđeni svi recentni razvojni trendovi na lokalnoj razini, od demografskih kretanja i strukture stanovništva, socioekonomske strukture, poljoprivrede, turizma i drugih gospodarskih aktivnosti do prometne povezanosti i centralnih funkcija, kao podlogu za izradu Plana razvoja.
prosinac 2019. - lipanj 2020.	JU ŽRA OBŽ izrađuje jedinstveni anketni upitnik koji je uključivao sve važne elemente upravljanja i razvoja na lokalnoj razini i obilazi sve jedinice lokalne samouprave s područja OBŽ.
19.5.2020.	Župan donosi Rješenje o osnivanju Partnerskog vijeća Osječko-baranjske županije i imenovanju njegovih članova.
19.5.2020.	Župan donosi Zaključak o predlaganju Odluke o pokretanju postupka izrade Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
2.6.2020.	Na 30. sjednici Skupština usvaja Odluku o pokretanju postupka izrade Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
lipanj 2020.	JU ŽRA OBŽ izrađuje analizu rezultata provedenog anketnog upitnika temeljem utvrđenih glavnih razvojnih problema i izazova te izoliranih specifičnosti i potencijala pojedinih područja, kao podloga za kreiranje posebnih ciljeva i rješenja Plana razvoja.
22.7.2020.	Održana konstituirajuća sjednica Partnerskog vijeća Osječko-baranjske županije.
22.9.2020.	Župan donosi Rješenje o osnivanju Radne skupine za pripremu Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine i imenovanju njezinih članova.
29.9.2020.	Župan donosi Opis djelovanja i plan rada Radne skupine za pripremu Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine, kojim se uređuje djelovanje i plan rada Radne skupine.
29.9.2020.	Župan usvaja Strategiju za savjetovanje u okviru postupka izrade Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
13.10.-11.11.2020.	Održan postupak savjetovanja sa zainteresiranom javnošću o nacrtu Komunikacijske strategije za postupak izrade i provedbe Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
12.11.2020.	Održana 2. sjednica Partnerskog vijeća OBŽ.
17.11.2020.	Župan donosi Odluku o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
26.11.2020.	Na 34. sjednici Skupština usvaja Zaključak o donošenju Komunikacijske strategije za postupak izrade i provedbe Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine temeljem rezultata savjetovanja sa zainteresiranom javnošću i mišljenja Partnerskog vijeća OBŽ i prateći Komunikacijski akcijski plan.
23.12.2020.	Započinje postupak prikupljanja mišljenja o sadržaju strateške studije o utjecaju na okoliš Plana razvoja.
29.1.2021.	Održana 1. radionica Radne skupine za pripremu Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
rujan 2020.-veljača 2021.	JU ŽRA OBŽ izradila nacrt analitičkih podloga za Plan razvoja po tematskim područjima/sektorima: demografija, zdravstvo i socijalna uključenost; obrazovanje, znanost, kultura i sport; gospodarstvo i tržište rada; poljoprivreda i prehrambeno-prerađivačka industrija; zaštita okoliša i prostorno uređenje; institucionalni kontekst i ključni izazovi budućeg razvoja,
2.2.2021.	Župan donosi Odluku o sadržaju Strateške studije procjene utjecaja na okoliš Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.

9.2.2021.	Župan donosi Odluku o osnivanju Povjerenstva za stratešku procjenu utjecaja na okoliš Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine i imenovanju njegovih članova.
18. veljače 2021.	Predsjednik Radne skupine za pripremu Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine donosi Rješenje o osnivanju radnih podskupina i imenovanju njihovih članova.
25.2.-4.3.2021.	Održan 1. ciklus fokus grupa 6 radnih podskupina za pripremu Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
9.3.2021.	Župan donosi Odluku o početku postupka vrednovanja Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine, čiji je sastavni dio Plan vrednovanja.
9.3.2021.	Župan donosi Rješenje o osnivanju Odbora za vrednovanje Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
12.-26.3.2021.	Održan 2. ciklus fokus grupa 6 radnih podskupina za pripremu Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
2.4.2021.	Odbor za vrednovanje odobrava Opis djelovanja Odbora za vrednovanje Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine tijekom izrade, provedbe i nakon provedbe akta.
23.4.-4.5.2021.	Održan 3. ciklus fokus grupa 6 radnih podskupina za pripremu Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
19.5.2021.	Izvršena je prva faza vrednovanja tijekom izrade (prethodno vrednovanje) Plana razvoja te je izrađeno i isporučeno 1. privremeno izvješće.
26.5.2021.	Izvršena je druga faza vrednovanja tijekom izrade (prethodno vrednovanje) Plana razvoja te je izrađeno i isporučeno 2. privremeno izvješće.
16.6.2021.	Izvršena je treća faza vrednovanja tijekom izrade (prethodno vrednovanje) Plana razvoja te je izrađen i ispušten Nacrt konačnog izvješća.
16.6.2021.	Održana 2. radionica Radne skupine za pripremu Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
ožujak-srpanj 2021.	JU ŽRA OBŽ izrađuje nacrt Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
24.8.2021.	Izrađena Strateška studija procjene utjecaja na okoliš Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
26.8.2021.	Zatraženo mišljenje o provedenom postupku Glavne ocjene prihvatljivosti za okoliš Plana razvoja od nadležne uprave Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja
31.8.2021.	Izrađeno Konačno izvješće o postupku vrednovanja tijekom izrade Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
1.9.2021.	Održan 4. ciklus fokus grupa 6 radnih podskupina za pripremu Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
10.9.2021.	Održana 1. sjednica Odbora za vrednovanje Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
20.9.2021.	Zaprimljeno mišljenje Zavoda za zaštitu okoliša i prirode o Glavnoj ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu za Plan razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
21.9.2021.	Održana 3. sjednica Partnerskog vijeća Osječko-baranjske županije.
6.10.2021.	Održana 1. sjednica Povjerenstva za stratešku procjenu utjecaja na okoliš Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine i doneseno Mišljenje o Strateškoj studiji utjecaja na okoliš Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
12.10.2021.	Održana 3. radionica Radne skupine za pripremu Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
10.2021.	Izrađena procjena fiskalnog učinka Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
19.10.2021.	Župan donosi Odluku o utvrđivanju Nacrta prijedloga Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine i njegovom upućivanju u javnu raspravu sa Strateškom studijom utjecaja na okoliš.

28.10.- 26.11.2021.	Održan postupak savjetovanja sa zainteresiranom javnošću o nacrtu Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine i prikupljanje mišljenja o Strateškoj studiji procjene utjecaja na okoliš Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
xx.xx.2021.	Zaprimljeno mišljenje Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja o provedenom postupku strateške procjene utjecaja na okoliš Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
xx.xx.2021.	Održana 4. sjednica Partnerskog vijeća OBŽ koje daje pozitivno mišljenje na tekst Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
xx.xx.202x.	Na xx. sjednici Skupština usvaja Zaključak o donošenju Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.

Prilog V. Sažetak rezultata prethodnog vrednovanja

Plan razvoja je temeljni srednjoročni akt strateškog planiranja od značaja za OBŽ kojim se definiraju posebni ciljevi za provedbu strateških ciljeva iz NRS 2030 te sektorskih i višesektorskih strategija, sukladno ZSSPURRH. Izrada Plana razvoja pokrenuta je 2. lipnja 2020. godine Odlukom o pokretanju postupka izrade Plana razvoja Osječko-baranjske županije do 2027. godine. Ovom je Odlukom JU ŽRA OBŽ kao regionalni koordinator za OBŽ zadužena za izradu Plana razvoja, koordinaciju cjelokupnog postupka izrade Plana razvoja i obavljanje drugih poslova s tim u vezi u okviru javnih ovlasti regionalnog koordinatora.

Provedba postupaka vrednovanja akata strateškog planiranja obveza je propisana ZSSPURRH, stoga je strateški dokument Plana razvoja podvrgnut postupku vrednovanja, odnosno neovisnoj usporedbi i ocjeni. Sukladno Pravilniku o provedbi postupka vrednovanja OBŽ je pokrenula postupak vrednovanja temeljem Odluke o početku postupka vrednovanja Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine od 9. ožujka 2021. godine, sukladno Planu vrednovanja.

Prema nalazima Konačnog izvješća o vrednovanju tijekom izrade Plana razvoja iz rujna 2021. godine, izrada Plana razvoja u skladu je s načelom partnerstva i suradnje u svrhu definiranja smjera daljnjeg razvoja OBŽ te osiguravanja strateške podloge za upravljanje razvojem sukladno potrebama stanovnika uz učinkovito i održivo korištenje raspoloživih resursa. U tu svrhu, Plan razvoja, kao krovni razvojni dokument na području OBŽ, evidentno za cilj ima staviti poseban naglasak na povećanje konkurentnosti gospodarstva i zaposlenosti kroz unaprjeđenje gospodarske i društvene infrastrukture na lokalnoj i regionalnoj razini te jačanje ljudskih potencijala i obrazovanja povezanih s potrebama gospodarstva.

Najvažniji rezultati vrednovanja tijekom izrade Plana jesu sljedeći:

- **Važnost (relevantnost).** Ciljevi i prioriteti Plana razvoja utemeljeni su na stvarnim potrebama i razvojnim potencijalima OBŽ, odnosno ciljevi su opravdani u odnosu na razvojne potrebe.
- **Usklađenost (koherentnost).** U Planu razvoja su prisutne unutarnja i vanjska usklađenost. Intervencijska logika Plana razvoja - odabrani prioriteti, posebni ciljevi i mjere Plana razvoja komplementarni su i povezani te je Plan razvoja u skladu s relevantnim nacionalnim dokumentima. Vanjska usklađenost Plana razvoja osigurana je usklađenošću između ciljeva Plana razvoja s ciljevima drugih javnih intervencija koje su s njim povezane.
- **Učinkovitost (efikasnost).** Pri izradi Plana razvoja vodilo se računa o ostvarenju željenog rezultata s minimalnim troškovima, odnosno o postizanju najboljeg rezultata za danu razinu resursa, čime se osigurala učinkovitost (efikasnost) Plana razvoja.
- **Dosljednost (konzistentnost).** Osiguravajući jasnoću i pridržavanje prioriteta i ciljeva u odnosu na razvojnu viziju, osigurala se dosljednost (konzistentnost) Plana razvoja.
- **Komplementarnost.** Plan razvoja je komplementaran s intervencijama drugih javnih politika.
- **Održivost.** Pri izradi Plana razvoja vodilo se računa da učinci Plana razvoja traju nakon što on završi te da rezultati Plana razvoja budu trajni.
- **Jednakost.** Učinci Plana razvoja ravnopravno su raspoređeni u odnosu na različite dionike, područja, rodnu pripadnost i slično.
- **Provedbeni program.** Dodatno uz Plan razvoja, OBŽ će pristupiti izradi provedbenog programa koji će zamijeniti prethodno predviđeni akcijski plan. Sadržaj i vremenski obuhvat (4 godine) provedbenog programa u potpunosti odgovara predviđenom sadržaju i mogućem vremenskom obuhvatu (3-4 godine) akcijskog plana te još detaljnije razrađuje aktivnosti i projekte kojima se postižu mjere proizašle iz posebnih ciljeva plana razvoja. Pri izradi financijskog plana i provedbenog programa potrebno je argumentirati izvedivost svih predloženih mjera u predloženim rokovima. Nadalje, potrebno je utvrditi izvore i dostupnost financijskih sredstava za provedbu definiranih mjera i ostvarivanje definiranih posebnih ciljeva, odnosno ostvarivanje pokazatelja ishoda za posebne ciljeve i pokazatelja rezultata za mjere. Dodatno, pažnju je potrebno posvetiti definiranju nositelja provedbe pojedinih mjera, a u svrhu osiguravanja provedbe istih. Definiranje nositelja, financijskih sredstava, realnih rokova te pokazatelja rezultata je ključno za uspješnu realizaciju Provedbenog programa.

Prilog VI. Sažetak provedenog postupka savjetovanja sa zainteresiranom javnošću

Dodati sažetak nakon dovršetka postupka savjetovanja

Prilog VII. Sažetak rezultata strateške procjene utjecaja na okoliš Plana razvoja

Strateškom studijom utjecaja na okoliš za Plan razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine, koju je izradio ovlaštenik VITA PROJEKT d.o.o. iz Zagreba, zaključeno je da će provedba Plana razvoja doprinijeti poboljšanju stanja okoliša, tj. da je provođenje mjera i aktivnosti predviđenih Planom razvoja, uz pridržavanje predloženih mjera zaštite okoliša, najprihvatljivija razumna alternativa planiranja razvoja OBŽ. Osim toga, provedbom niti jedne mjere ne očekuju se značajni negativni utjecaji na sastavnice okoliša i okolišne teme, dok se mogu očekivati pozitivni utjecaji na stanovništvo.

Tablica G. Mjere zaštite okoliša predložene Strateškom studijom utjecaja na okoliš za Plan razvoja

R.br.	Mjera zaštite okoliša	Mjera Plana razvoja na koju se mjera zaštite okoliša odnosi	Sastavnica okoliša/okolišna tema
1.	Unaprjeđenje i izgradnju infrastrukture provoditi uz planiranje odgovarajuće tehnologije pročišćavanja otpadnih voda.	1.2. Ublažavanje negativnih demografskih trendova i izgradnja poticajnog okruženja za mlade i obitelj 2.1. Unaprjeđenje mreže i povećanje dostupnosti zdravstvenih usluga 2.3. Jačanje i razvoj mreže potrebnih socijalnih usluga i infrastrukture za pružanje socijalnih usluga	vode tlo
2.	Unaprjeđenje i izgradnju infrastrukture provoditi u skladu s trenutnim mogućnostima i kapacitetima sustava odvodnje te uskladiti s planiranim aktivnostima unaprjeđenja sustava.	3.1 Osiguravanje kvalitetnog odgoja, obrazovanja i znanosti povezivanjem s tržištem rada i unaprjeđenjem pristupa, metoda, programa i infrastrukture 4.2 Razvoj i unaprjeđenje sustava sporta, sportske infrastrukture i ljudskih potencijala te aktivnog života građana 4.3. Zaštita dostojanstva hrvatskih branitelja, civilnih stradalnika Domovinskog rata i članova njihovih obitelji 4.4. Razvoj i unaprjeđenje kulturnog i medijskog sektora, kulturnih industrija i zaštita kulturne baštine 6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture 9.5. Razvoj poslovne infrastrukture, jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija i stvaranje poticajnog okruženja za razvitak gospodarstva 10.1. Povećanje produktivnosti, dohodovnosti i održivosti poljoprivredne proizvodnje i prerade	
3.	Mjeru provoditi u skladu s dokumentom Strateške smjernice kontrole komaraca u Osječko-baranjskoj županiji 2019.-2024.	2.4. Rješavanje javnozdravstvenog problema komaraca	vode zrak tlo bioraznolikost zaštićena područja
4.	Hidroelektrane planirati uz primjenu najboljih raspoloživih tehnologija i principa kojima se utjecaj na vodna tijela i vodene ekosustave svodi na najmanju moguću razinu.	5.4. Ublažavanje posljedica i prilagodba klimatskim promjenama	vode bioraznolikost zaštićena područja
5.	Razvoj sustava navodnjavanja popratiti promoviranjem ekološke poljoprivrede i edukacijom poljoprivrednika o štetnim posljedicama upotrebe sredstava za zaštitu bilja i umjetnih gnojiva.	6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture	vode tlo bioraznolikost zaštićena područja
6.	Izgradnju objekata zaštite od poplava provoditi primjenom rješenja temeljenih na prirodi (Nature based solutions - NBS) i mjera zelene infrastrukture.	6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture	vode bioraznolikost georaznolikost zaštićena područja

7.	Prometnu infrastrukturu planirati uz adekvatnu odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda.	6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture 7.1. Unaprjeđenje sigurnosti i razvoj održivog prometnog i transportnog sustava	vode tlo
8.	Uređenje vodnih puteva planirati u skladu s ciljem Okvirne direktive o vodama (postizanje najmanje dobrog stanja vodnih tijela).	7.1. Unaprjeđenje sigurnosti i razvoj održivog prometnog i transportnog sustava	vode
9.	Poticati ekološku poljoprivredu kojom se racionalizira potrošnja vode i minimizira upotreba sredstva za zaštitu bilja i umjetnih gnojiva.	10.1. Povećanje produktivnosti, dohodovnosti i održivosti poljoprivredne proizvodnje i prerade 10.4. Okrupnjavanje zemljišta u cilju smanjenja troškova poslovanja poljoprivrednih gospodarstava	vode zrak tlo bioraznolikost zaštićena područja
10.	Kod uvođenja novih biljnih vrsta u poljoprivrednu proizvodnju odabrati one za čiji uzgoj su potrebne manje količine vode, zaštitnih sredstava i umjetnih gnojiva.	10.2. Diversifikacija poljoprivredno-prehrambenog sektora i ruralnog gospodarstva 10.4. Okrupnjavanje zemljišta u cilju smanjenja troškova poslovanja poljoprivrednih gospodarstava	vode zrak tlo bioraznolikost zaštićena područja
11.	Ovisno o vrsti tehnološkog procesa koji će se u njima odvijati, objekte planirati uz odgovarajuće tehnologije pročišćavanja zraka.	9.5. Razvoj poslovne infrastrukture, jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija i stvaranje poticajnog okruženja za razvitak gospodarstva	zrak
12.	Unaprjeđenje i izgradnju infrastrukture planirati uz zauzeće što je moguće manje površine tala pogodnih za poljoprivrednu proizvodnju.	1.2. Ublažavanje negativnih demografskih trendova i izgradnja poticajnog okruženja za mlade i obitelj 2.1. Unaprjeđenje mreže i povećanje dostupnosti zdravstvenih usluga 2.3. Jačanje i razvoj mreže potrebnih socijalnih usluga i infrastrukture za pružanje socijalnih usluga 3.1. Osiguravanje kvalitetnog odgoja, obrazovanja i znanosti povezivanjem s tržištem rada i unaprjeđenjem pristupa, metoda, programa i infrastrukture 4.2. Razvoj i unaprjeđenje sustava sporta, sportske infrastrukture i ljudskih potencijala te aktivnog života građana 4.3. Zaštita dostojanstva hrvatskih branitelja, civilnih stradalnika Domovinskog rata i članova njihovih obitelji 4.4. Razvoj i unaprjeđenje kulturnog i medijskog sektora, kulturnih industrija i zaštita kulturne baštine 6.1. Razvoj i unaprjeđenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom 6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture 9.5. Razvoj poslovne infrastrukture, jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija i stvaranje poticajnog okruženja za razvitak gospodarstva 10.1. Povećanje produktivnosti, dohodovnosti i održivosti poljoprivredne proizvodnje i prerade	tlo
13.	Izgradnju vjetroelektrana i sunčanih elektrana planirati uz minimalno zauzimanje poljoprivrednih površina, travnjaka, šuma i drugih prirodnih/poluprirodnih područja, te poticati postavljanje fotonaponskih panela na izgrađenim površinama (građevine, brownfield područja i sl.).	5.4. Ublažavanje posljedica i prilagodba klimatskim promjenama	tlo bioraznolikost georaznolikost zaštićena područja

14.	Izgradnju nove infrastrukture u najvećoj mogućoj mjeri planirati izvan zaštićenih područja prirode i područja ekološke mreže, izvan područja rasprostranjenosti strogo zaštićenih vrsta i ugroženih stanišnih tipova, izvan područja značajnije georaznolikost te ih planirati u blizini ili na već izgrađenom području i brownfield područjima.	1.2. Ublažavanje negativnih demografskih trendova i izgradnja poticajnog okruženja za mlade i obitelj 2.1. Unaprjeđenje mreže i povećanje dostupnosti zdravstvenih usluga 2.3. Jačanje i razvoj mreže potrebnih socijalnih usluga i infrastrukture za pružanje socijalnih usluga 3.1. Osiguravanje kvalitetnog odgoja, obrazovanja i znanosti povezivanjem s tržištem rada i unaprjeđenjem pristupa, metoda, programa i infrastrukture 4.2. Razvoj i unaprjeđenje sustava sporta, sportske infrastrukture i ljudskih potencijala te aktivnog života građana 4.3. Zaštita dostojanstva hrvatskih branitelja, civilnih stradalnika Domovinskog rata i članova njihovih obitelji 4.4. Razvoj i unaprjeđenje kulturnog i medijskog sektora, kulturnih industrija i zaštita kulturne baštine 5.4. Ublažavanje posljedica i prilagodba klimatskim promjenama 6.1. Razvoj i unaprjeđenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom 6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture 7.1. Unaprjeđenje sigurnosti i razvoj održivog prometnog i transportnog sustava 9.5. Razvoj poslovne infrastrukture, jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija i stvaranje poticajnog okruženja za razvitak gospodarstva 10.1. Povećanje produktivnosti, dohodovnosti i održivosti poljoprivredne proizvodnje i prerade	bioraznolikost georaznolikost zaštićena područja
15.	Uređenje plovinih puteva provoditi s najmanjim mogućim utjecajem na vodeni ekosustava, a izgradnju infrastrukture riječnog prometa planirati na već antropogeno utjecanim lokacijama	7.1. Unaprjeđenje sigurnosti i razvoj održivog prometnog i transportnog sustava	bioraznolikost zaštićena područja
16.	Poticati uzgoj što većeg broja vrsta i sorti, a izbjegavati formiranje velikih monokulturnih površina.	10.1. Povećanje produktivnosti, dohodovnosti i održivosti poljoprivredne proizvodnje i prerade 10.4. Okrupnjavanje zemljišta u cilju smanjenja troškova poslovanja poljoprivrednih gospodarstava	bioraznolikost zaštićena područja
17.	Ne poticati uzgoj biljnih vrsta koje su se pokazale ili mogu biti invazivne.	10.2. Diversifikacija poljoprivredno-prehrambenog sektora i ruralnog gospodarstva 10.4. Okrupnjavanje zemljišta u cilju smanjenja troškova poslovanja poljoprivrednih gospodarstava	bioraznolikost zaštićena područja
18.	Izgradnju nove infrastrukture planirati da se što je moguće bolje uklopi u postojeće krajobrazne posebnosti OBŽ.	1.2. Ublažavanje negativnih demografskih trendova i izgradnja poticajnog okruženja za mlade i obitelj 2.1. Unaprjeđenje mreže i povećanje dostupnosti zdravstvenih usluga 2.3. Jačanje i razvoj mreže potrebnih socijalnih usluga i infrastrukture za pružanje socijalnih usluga 3.1. Osiguravanje kvalitetnog odgoja, obrazovanja i znanosti povezivanjem s tržištem rada i unaprjeđenjem pristupa, metoda, programa i infrastrukture 4.2. Razvoj i unaprjeđenje sustava sporta, sportske infrastrukture i ljudskih potencijala te aktivnog života građana 4.3. Zaštita dostojanstva hrvatskih branitelja, civilnih stradalnika Domovinskog rata i članova njihovih obitelji 4.4. Razvoj i unaprjeđenje kulturnog i medijskog sektora, kulturnih industrija i zaštita kulturne baštine 5.4. Ublažavanje posljedica i prilagodba klimatskim promjenama 6.1. Razvoj i unaprjeđenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom 6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture 7.1. Unaprjeđenje sigurnosti i razvoj održivog prometnog i transportnog sustava 9.5. Razvoj poslovne infrastrukture, jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija i stvaranje poticajnog okruženja za razvitak gospodarstva 10.1. Povećanje produktivnosti, dohodovnosti i održivosti poljoprivredne proizvodnje i prerade	krajobraz zaštićena područja

19.	Izgradnju nove i rekonstrukciju postojeće infrastrukture planirati na način da ne dolazi do degradacije vrijednosti nepokretnih kulturnih dobara (pojedinačna kulturna dobra, kulturnopovijesne cjeline, kulturni krajolici, arheološka kulturna dobra)	1.2. Ublažavanje negativnih demografskih trendova i izgradnja poticajnog okruženja za mlade i obitelj 2.1. Unaprjeđenje mreže i povećanje dostupnosti zdravstvenih usluga 2.3. Jačanje i razvoj mreže potrebnih socijalnih usluga i infrastrukture za pružanje socijalnih usluga 3.1. Osiguravanje kvalitetnog odgoja, obrazovanja i znanosti povezivanjem s tržištem rada i unaprjeđenjem pristupa, metoda, programa i infrastrukture 4.2. Razvoj i unaprjeđenje sustava sporta, sportske infrastrukture i ljudskih potencijala te aktivnog života građana 4.3. Zaštita dostojanstva hrvatskih branitelja, civilnih stradalnika Domovinskog rata i članova njihovih obitelji 4.4. Razvoj i unaprjeđenje kulturnog i medijskog sektora, kulturnih industrija i zaštita kulturne baštine 5.4. Ublažavanje posljedica i prilagodba klimatskim promjenama 6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture 7.1. Unaprjeđenje sigurnosti i razvoj održivog prometnog i transportnog sustava 9.5. Razvoj poslovne infrastrukture, jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija i stvaranje poticajnog okruženja za razvitak gospodarstva 10.1. Povećanje produktivnosti, dohodovnosti i održivosti poljoprivredne proizvodnje i prerade	kulturna baština zaštićena područja
20.	Navedene mjere PR OBŽ provoditi uz uvažavanje mjera iz sektora "međusektorske mjere" Strategije niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. pogledom na 2050. godinu (NN 63/21)	3.3. Poticanje i jačanje istraživanja i razvoja te suradnje sustava obrazovanja i znanosti s poslovnim sektorom uz primjenu novih tehnologija 5.2. Smanjenje onečišćenja i unaprjeđenje kvalitete okoliša i prirode 5.3. Očuvanje i održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštićenim dijelovima prirode 5.4. Ublažavanje posljedica i prilagodba klimatskim promjenama 6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture 7.1. Unaprjeđenje sigurnosti i razvoj održivog prometnog i transportnog sustava 7.2. Razvoj i unaprjeđenje čistog, učinkovitog i pristupačnog javnog prijevoza prelaskom na održivu i pametnu mobilnost te razvoj integriranog javnog prijevoza 9.1. Podrška razvoju konkurentnog, tehnološki naprednog, zelenog i izvozno orijentiranog gospodarstva 9.3. Poticanje razvoja proizvoda i usluga veće dodane vrijednosti i uključivanje u sustave kvalitete 9.5. Razvoj poslovne infrastrukture, jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija i stvaranje poticajnog okruženja za razvitak gospodarstva 10.1. Povećanje produktivnost, dohodovnost i održivost poljoprivredne proizvodnje i prerade 10.3. Poticanje održive proizvodnje i prerade hrane 12.2. Digitalizacija javne uprave i javnih usluga 12.3. Digitalizacija poslovanja 12.4. Povećanje korištenja IKT i sustavno unaprjeđenje digitalnih kompetencija 13.4. Učinkovito upravljanje imovinom i prostorom te urbana i ruralna preobrazba 14.3. Razvoj pametnih i održivih općina i gradova	klimatske promjene
21.	Navedene mjere PR OBŽ provoditi uz uvažavanje mjera iz sektora "energetika" Strategije niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. pogledom na 2050. godinu (NN 63/21).	1.2. Ublažavanje negativnih demografskih trendova i izgradnja poticajnog okruženja za mlade i obitelj 2.1. Unaprjeđenje mreže i povećanje dostupnosti zdravstvenih usluga 2.3. Jačanje i razvoj mreže potrebnih socijalnih usluga i infrastrukture za pružanje socijalnih usluga 3.1. Osiguravanje kvalitetnog odgoja, obrazovanja i znanosti povezivanjem s tržištem rada i unaprjeđenjem pristupa, metoda, programa i infrastrukture 4.2. Razvoj i unaprjeđenje sustava sporta, sportske infrastrukture i ljudskih potencijala te aktivnog života građana 4.3. Zaštita dostojanstva hrvatskih branitelja, civilnih stradalnika Domovinskog rata i članova njihovih obitelji	klimatske promjene

		4.4. Razvoj i unaprjeđenje kulturnog i medijskog sektora, kulturnih industrija i zaštita kulturne baštine 5.1. Podizanje svijesti kroz informiranje/edukaciju o onečišćenju, održivom gospodarenju okolišem, sprječavanju klimatskih promjena i očuvanju bioraznolikosti 5.3. Očuvanje i održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštićenim dijelovima prirode 5.4. Ublažavanje posljedica i prilagodba klimatskim promjenama 6.1. Razvoj i unaprjeđenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom 6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture 6.3. Razvoj i unaprjeđenje toplinskog, elektroenergetskog i plinskog sustava, jačanje energetske učinkovitosti i korištenje obnovljivih izvora 7.1. Unaprjeđenje sigurnosti i razvoj održivog prometnog i transportnog sustava 7.2. Razvoj i unaprjeđenje čistog, učinkovitog i pristupačnog javnog prijevoza prelaskom na održivu i pametnu mobilnost te razvoj integriranog javnog prijevoza 9.5. Razvoj poslovne infrastrukture, jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija i stvaranje poticajnog okruženja za razvitak gospodarstva 10.1. Povećanje produktivnost, dohodovnost i održivost poljoprivredne proizvodnje i prerade 11.1. Jačanje identiteta i privlačnosti županije kroz valorizaciju prirodnih i kulturnih resursa i baštine 13.4. Učinkovito upravljanje imovinom i prostorom te urbana i ruralna preobrazba 14.1. Podrška provedbi programa integriranog teritorijalnog ulaganja u potpomognutim područjima 14.3. Razvoj pametnih i održivih općina i gradova	
22.	Navedene mjere PR OBŽ provoditi uz uvažavanje mjera iz sektora "promet" Strategije niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. pogledom na 2050. godinu (NN 63/21).	6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture 7.1. Unaprjeđenje sigurnosti i razvoj održivog prometnog i transportnog sustava 7.2. Razvoj i unaprjeđenje čistog, učinkovitog i pristupačnog javnog prijevoza prelaskom na održivu i pametnu mobilnost te razvoj integriranog javnog prijevoza 13.4. Učinkovito upravljanje imovinom i prostorom te urbana i ruralna preobrazba 14.3. Razvoj pametnih i održivih općina i gradova	klimatske promjene
23.	Navedene mjere PR OBŽ provoditi uz uvažavanje mjera iz sektora "industrijski procesi i uporaba proizvoda" Strategije niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. pogledom na 2050. godinu (NN 63/21).	3.3. Poticanje i jačanje istraživanja i razvoja te suradnje sustava obrazovanja i znanosti s poslovnim sektorom uz primjenu novih tehnologija 5.2. Smanjenje onečišćenja i unaprjeđenje kvalitete okoliša i prirode 5.4. Ublažavanje posljedica i prilagodba klimatskim promjenama 9.1. Podrška razvoju konkurentnog, tehnološki naprednog, zelenog i izvozno orijentiranog gospodarstva 9.3. Poticanje razvoja proizvoda i usluga veće dodane vrijednosti i uključivanje u sustave kvalitete 13.4. Učinkovito upravljanje imovinom i prostorom te urbana i ruralna preobrazba	klimatske promjene
24.	Navedene mjere PR OBŽ provoditi uz uvažavanje mjera iz sektora "poljoprivreda" Strategije niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. pogledom na 2050. godinu (NN 63/21).	10.1. Povećanje produktivnost, dohodovnost i održivost poljoprivredne proizvodnje i prerade 10.2. Diversifikacija poljoprivredno-prehrambenog sektora i ruralnog gospodarstva 10.3. Poticanje održive proizvodnje i prerade hrane 13.4. Učinkovito upravljanje imovinom i prostorom te urbana i ruralna preobrazba	klimatske promjene
25.	Navedene mjere PR OBŽ provoditi uz uvažavanje mjera iz sektora "otpad" Strategije niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. pogledom na 2050. godinu (NN 63/21).	6.1. Razvoj i unaprjeđenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom 6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture 12.2. Digitalizacija javne uprave i javnih usluga 12.3. Digitalizacija poslovanja 12.4. Povećanje korištenja IKT i sustavno unaprjeđenje digitalnih kompetencija 14.3. Razvoj pametnih i održivih općina i gradova	klimatske promjene

26.	Navedene mjere PR OBŽ provoditi uz uvažavanje mjera iz sektora "korištenje zemljišta, prenamjena zemljišta i šumarstvo (LULUCF) te povezane aktivnosti" Strategije niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. pogledom na 2050. godinu (NN 63/21).	5.3. Očuvanje i održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštićenim dijelovima prirode 10.2. Diversifikacija poljoprivredno-prehrambenog sektora i ruralnog gospodarstva 10.3. Poticanje održive proizvodnje i prerade hrane 13.4. Učinkovito upravljanje imovinom i prostorom te urbana i ruralna preobrazba 14.3. Razvoj pametnih i održivih općina i gradova	klimatske promjene
27.	Navedene mjere PR OBŽ provoditi uz uvažavanje mjera iz sektora "vodni resursi" Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. s pogledom na 2070. godinu (NN 46/20).	5.2. Smanjenje onečišćenja i unaprjeđenje kvalitete okoliša i prirode 5.3. Očuvanje i održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštićenim dijelovima prirode 5.4. Ublažavanje posljedica i prilagodba klimatskim promjenama 6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture 8.1. Razvoj i unaprjeđenje sustava za djelovanje u kriznim situacijama 8.2. Razvoj i unaprjeđenje sigurnosti građana i imovine 13.1. Razvoj i unaprjeđenje poslovnog okruženja i kvalitete upravljanja u javnom sektoru 13.4. Učinkovito upravljanje imovinom i prostorom te urbana i ruralna preobrazba	klimatske promjene
28.	Navedene mjere PR OBŽ provoditi uz uvažavanje mjera iz sektora "poljoprivreda" Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. s pogledom na 2070. godinu (NN 46/20).	5.4. Ublažavanje posljedica i prilagodba klimatskim promjenama 6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture 8.1. Razvoj i unaprjeđenje sustava za djelovanje u kriznim situacijama 9.1. Podrška razvoju konkurentnog, tehnološki naprednog, zelenog i izvozno orijentiranog gospodarstva 10.1. Povećanje produktivnost, dohodovnost i održivost poljoprivredne proizvodnje i prerade 10.2. Diversifikacija poljoprivredno-prehrambenog sektora i ruralnog gospodarstva 10.3. Poticanje održive proizvodnje i prerade hrane 13.4. Učinkovito upravljanje imovinom i prostorom te urbana i ruralna preobrazba	klimatske promjene
29.	Navedene mjere PR OBŽ provoditi uz uvažavanje mjera iz sektora "šumarstvo" Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. s pogledom na 2070. godinu (NN 46/20).	5.2. Smanjenje onečišćenja i unaprjeđenje kvalitete okoliša i prirode 5.3. Očuvanje i održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštićenim dijelovima prirode 5.4. Ublažavanje posljedica i prilagodba klimatskim promjenama 6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture 8.1. Razvoj i unaprjeđenje sustava za djelovanje u kriznim situacijama 8.2. Razvoj i unaprjeđenje sigurnosti građana i imovine 13.1. Razvoj i unaprjeđenje poslovnog okruženja i kvalitete upravljanja u javnom sektoru 13.4. Učinkovito upravljanje imovinom i prostorom te urbana i ruralna preobrazba	klimatske promjene
30.	Navedene mjere PR OBŽ provoditi uz uvažavanje mjera iz sektora "ribarstvo i akvakultura" Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. s pogledom na 2070. godinu (NN 46/20).	5.2. Smanjenje onečišćenja i unaprjeđenje kvalitete okoliša i prirode 5.3. Očuvanje i održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštićenim dijelovima prirode 5.4. Ublažavanje posljedica i prilagodba klimatskim promjenama 9.1. Podrška razvoju konkurentnog, tehnološki naprednog, zelenog i izvozno orijentiranog gospodarstva 10.1. Povećanje produktivnost, dohodovnost i održivost poljoprivredne proizvodnje i prerade 10.2. Diversifikacija poljoprivredno-prehrambenog sektora i ruralnog gospodarstva 10.3. Poticanje održive proizvodnje i prerade hrane	klimatske promjene
31.	Navedene mjere PR OBŽ provoditi uz uvažavanje mjera iz sektora "bioraznolikost" Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje	5.2. Smanjenje onečišćenja i unaprjeđenje kvalitete okoliša i prirode 5.3. Očuvanje i održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštićenim dijelovima prirode 5.4. Ublažavanje posljedica i prilagodba klimatskim promjenama 6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture 13.4. Učinkovito upravljanje imovinom i prostorom te urbana i ruralna preobrazba	klimatske promjene

	do 2040. s pogledom na 2070. godinu (NN 46/20).		
32.	Navedene mjere PR OBŽ provoditi uz uvažavanje mjera iz sektora "energetika" Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. s pogledom na 2070. godinu (NN 46/20).	6.1. Razvoj i unaprjeđenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom 6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture 7.1. Unaprjeđenje sigurnosti i razvoj održivog prometnog i transportnog sustava 7.2. Razvoj i unaprjeđenje čistog, učinkovitog i pristupačnog javnog prijevoza prelaskom na održivu i pametnu mobilnost te razvoj integriranog javnog prijevoza 8.1. Razvoj i unaprjeđenje sustava za djelovanje u kriznim situacijama 8.2. Razvoj i unaprjeđenje sigurnosti građana i imovine 13.4. Učinkovito upravljanje imovinom i prostorom te urbana i ruralna preobrazba	klimatske promjene
33.	Navedene mjere PR OBŽ provoditi uz uvažavanje mjera iz sektora "turizam" Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. s pogledom na 2070. godinu (NN 46/20).	4.4. Razvoj i unaprjeđenje kulturnog i medijskog sektora, kulturnih industrija i zaštita kulturne baštine 4.5. Razvoj društvenog poduzetništva 6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture 9.1. Podrška razvoju konkurentnog, tehnološki naprednog, zelenog i izvozno orijentiranog gospodarstva 13.4. Učinkovito upravljanje imovinom i prostorom te urbana i ruralna preobrazba	klimatske promjene
34.	Navedene mjere PR OBŽ provoditi uz uvažavanje mjera iz sektora "zdravlje" Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. s pogledom na 2070. godinu (NN 46/20).	2.1. Unaprjeđenje mreže i povećanje dostupnosti zdravstvenih usluga 5.2. Smanjenje onečišćenja i unaprjeđenje kvalitete okoliša i prirode 5.4. Ublažavanje posljedica i prilagodba klimatskim promjenama 8.1. Razvoj i unaprjeđenje sustava za djelovanje u kriznim situacijama 8.2. Razvoj i unaprjeđenje sigurnosti građana i imovine 13.4. Učinkovito upravljanje imovinom i prostorom te urbana i ruralna preobrazba	klimatske promjene
35.	Navedene mjere PR OBŽ provoditi uz uvažavanje mjera iz sektora "prostorno planiranje i uređenje" Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. s pogledom na 2070. godinu (NN 46/20).	5.3. Očuvanje i održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštićenim dijelovima prirode 5.4. Ublažavanje posljedica i prilagodba klimatskim promjenama 13.1. Razvoj i unaprjeđenje poslovnog okruženja i kvalitete upravljanja u javnom sektoru 13.4. Učinkovito upravljanje imovinom i prostorom te urbana i ruralna preobrazba 14.1. Podrška provedbi programa integriranog teritorijalnog ulaganja u potpomognutim područjima	klimatske promjene
36.	Navedene mjere PR OBŽ provoditi uz uvažavanje mjera iz sektora "upravljanje rizicima" Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. s pogledom na 2070. godinu (NN 46/20).	5.4. Ublažavanje posljedica i prilagodba klimatskim promjenama 8.1. Razvoj i unaprjeđenje sustava za djelovanje u kriznim situacijama 8.2. Razvoj i unaprjeđenje sigurnosti građana i imovine 13.2. Koordinacija i osnaživanje dionika razvoja radi postizanja sinergijskih učinaka 13.4. Učinkovito upravljanje imovinom i prostorom te urbana i ruralna preobrazba 14.1. Podrška provedbi programa integriranog teritorijalnog ulaganja u potpomognutim područjima	klimatske promjene
37.	Navedene mjere PR OBŽ provoditi uz uvažavanje mjera iz sektora "opće mjere" Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. s pogledom na 2070. godinu (NN 46/20).	3.3. Poticanje i jačanje istraživanja i razvoja te suradnje sustava obrazovanja i znanosti s poslovnim sektorom uz primjenu novih tehnologija 5.1. Podizanje svijesti kroz informiranje/edukaciju o onečišćenju, održivom gospodarenju okolišem, sprječavanju klimatskih promjena i očuvanju bioraznolikosti	klimatske promjene
38.	Trase prometnica planirati na način da utjecaj buke bude sveden na najmanju moguću razinu, a gdje je potrebno predvidjeti i mjere zaštite od buke (bukobrani).	6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture 7.1. Unaprjeđenje sigurnosti i razvoj održivog prometnog i transportnog	buka

Uz mjere zaštite okoliša, Strateškom studijom utjecaja na okoliš za Plan razvoja predložene su i mjere ublažavanja negativnih utjecaja na ekološku mrežu kako bi se prepoznati mogući negativni utjecaji do kojih može doći provedbom Plana razvoja sveli na najmanju moguću razinu. U sklopu Glavne ocjene prihvatljivosti Plana razvoja nije predložen dodatni program praćenja i izvješćivanja o stanju ciljeva očuvanja i cjelovitosti područja ekološke mreže.

Tablica H. Mjere ublažavanja negativnih utjecaja na ekološku mrežu predložene Strateškom studijom utjecaja na okoliš za Plan razvoja

R.b r.	Mjere ublažavanja negativnih utjecaja	Mjera PR OBŽ na koju se mjera ublažavanja odnosi	Područje ekološke mreže na koju se mjera odnosi
1.	Izgradnju infrastrukture u najvećoj mogućoj mjeri planirati izvan područja rasprostranjenosti ciljnih stanišnih tipova i staništa ciljnih vrsta.	1.2. Ublažavanje negativnih demografskih trendova i izgradnja poticajnog okruženja za mlade i obitelj 2.1. Unaprjeđenje mreže i povećanje dostupnosti zdravstvenih usluga 2.3. Jačanje i razvoj mreže potrebnih socijalnih usluga i infrastrukture za pružanje socijalnih usluga 3.1. Osiguravanje kvalitetnog odgoja, obrazovanja i znanosti povezivanjem s tržištem rada i unaprjeđenjem pristupa, metoda, programa i infrastrukture 4.2. Razvoj i unaprjeđenje sustava sporta, sportske infrastrukture i ljudskih potencijala te aktivnog života građana 4.3. Zaštita dostojanstva hrvatskih branitelja, civilnih stradalnika Domovinskog rata i članova njihovih obitelji 4.4. Razvoj i unaprjeđenje kulturnog i medijskog sektora, kulturnih industrija i zaštita kulturne baštine 6.1 Razvoj i unaprjeđenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom 7.1 Unaprjeđenje sigurnosti i razvoj održivog prometnog i transportnog sustava 6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture 9.5. Razvoj poslovne infrastrukture, jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija i stvaranje poticajnog okruženja za razvitak gospodarstva	sva područja izuzev HR2001086 Breznički ribnjak (Ribnjak Našice) i HR2001328 Londa; Glogovica i Breznica
2.	Mjeru provoditi u skladu s dokumentom Strateške smjernice kontrole komaraca u Osječko-baranjskoj županiji 2019.-2024.	2.4. Rješavanje javnozdravstvenog problema komaraca	sva područja ekološke mreže
3.	Izgradnju postrojenja za korištenje obnovljivih izvora energije planirati izvan područja ekološke mreže, osim postrojenja za korištenje geotermalne energije te postrojenja smještenih na izgrađenim površinama i za potrebe poljoprivrednih gospodarstava.	5.4. Ublažavanje posljedica i prilagodba klimatskim promjenama	sva područja izuzev HR2001086 Breznički ribnjak (Ribnjak Našice) i HR2001328 Londa; Glogovica i Breznica
4.	Razvoj sustava navodnjavanja popratiti promoviranjem ekološke poljoprivrede i edukacijom poljoprivrednika o štetnim posljedicama upotrebe sredstava za zaštitu bilja i umjetnih gnojiva.	6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture	sva područja izuzev HR2000730 Bistrinci, HR2000728 Biljsko groblje, HR2000623 Šume na Dilj gori i HR2001086 Breznički ribnjak (Ribnjak Našice)
5.	Izraditi studije kapaciteta vodnih tijela iz kojih će se planirati navodnjavanje, uzimajući u obzir postojeće pritiske crpljenja vode i klimatske promjene.	6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture	sva područja izuzev HR2000730 Bistrinci, HR2000728 Biljsko groblje, HR2000623 Šume na Dilj

			gori i HR2001086 Breznički ribnjak (Ribnjak Našice)
6.	Izgradnju objekata zaštite od poplava provoditi primjenom rješenja temeljenih na prirodi (Nature based solutions - NBS), principa davanja prostora rijekama i mjera zelene infrastrukture.	6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture	sva područja izuzev HR2000730 Bistrinci, HR2000728 Biljsko groblje
7.	Objekte zaštite od poplava planirati uz osiguranje longitudinalne povezanosti vodotoka i prirodne morfološke dinamike te izbjeći fragmentaciju i zauzimanje ciljnih stanišnih tipova i staništa pogodnih za ciljne vrste, kao i uznemiravanje ciljnih vrsta.	6.2. Razvoj i unaprjeđenje komunalne i društvene infrastrukture	sva područja izuzev HR2000730 Bistrinci, HR2000728 Biljsko groblje
8.	Poticati ekološku poljoprivredu kojom se racionalizira potrošnja vode i minimalizira upotreba sredstva za zaštitu bilja i umjetnih gnojiva.	10.1. Povećanje produktivnosti, dohodovnosti i održivosti poljoprivredne proizvodnje i prerade 10.4. Okrupnjavanje zemljišta u cilju smanjenja troškova poslovanja poljoprivrednih gospodarstava	sva područja
9.	Poticati uzgoj što većeg broja vrsta i sorti, a izbjegavati formiranje velikih monokulturnih površina.	10.1. Povećanje produktivnosti, dohodovnosti i održivosti poljoprivredne proizvodnje i prerade 10.4. Okrupnjavanje zemljišta u cilju smanjenja troškova poslovanja poljoprivrednih gospodarstava	sva područja
10.	Kod uvođenja novih biljnih vrsta u poljoprivrednu proizvodnju odabrati one za čiji uzgoj su potrebne manje količine vode, zaštitnih sredstava i umjetnih gnojiva.	10.2. Diversifikacija poljoprivredno-prehrambenog sektora i ruralnog gospodarstva 10.4. Okrupnjavanje zemljišta u cilju smanjenja troškova poslovanja poljoprivrednih gospodarstava	sva područja
11.	Ne poticati uzgoj biljnih vrsta koje su se pokazale ili mogu biti invazivne.	10.2. Diversifikacija poljoprivredno-prehrambenog sektora i ruralnog gospodarstva 10.4. Okrupnjavanje zemljišta u cilju smanjenja troškova poslovanja poljoprivrednih gospodarstava	sva područja
12.	Mjeru provoditi uz razvoj i očuvanje zelene i plave infrastrukture, očuvanjem i širenjem zelenih rubova uz poljoprivredne površine, očuvanjem i širenjem živica, drvoreda, očuvanjem manjih vodotoka i kanala s priobalnom vegetacijom te drugih ekoloških značajnih linearnih elemenata u krajoliku	10.4. Okrupnjavanje zemljišta u cilju smanjenja troškova poslovanja poljoprivrednih gospodarstava	sva područja ekološke mreže
13.	Projekt planirati izvan područja ekološke mreže i rasprostranjenosti rijetkih i ugroženih stanišnih tipova, ili ga planirati na području rasprostranjenosti nezavičajnih šumskih sastojina.	7. Rasadnik školovanih stabala	HR2001354 Područje oko jezera Borovik HR2000623 Šume na Dilj Gori
14.	Izgradnju pristaništa planirati na već postojećim lokacijama za ulaz i izlaz putnika na antropogeno promijenjenim obalama, bez izgradnje novih obaloutvrda i drugih struktura na prirodnim obalama, osim nužnih elemenata na samom području za pristajanje i izlaz putnika.	18. Izgradnja pristaništa i vodenog tramvaja	HR1000016 Podunavlje i donje Podravlje, HR2001308 Donji tok Drave, HR2000394 Kopački rit, HR2000372 Dunav

Prilog VIII. Popis analitičkih podloga

Za potrebe izrade Plana razvoja izrađene su analitičke podloge iz sljedećih tematskih područja/sektora:

Tablica I. Popis analitičkih podloga

	TEMATSKO PODRUČJE	TEMA
1.	Demografija, zdravstvo i socijalna uključenost	▪ demografija ▪ civilno društvo ▪ socijalna uključenost i usluge socijalne skrbi ▪ zdravstvena infrastruktura i usluge
2.	Obrazovanje, znanost, kultura i sport	▪ odgoj i obrazovanje ▪ tehnička kultura ▪ znanstveno-istraživačka djelatnost ▪ kultura ▪ sport
3.	Gospodarstvo i tržište rada	▪ opća gospodarska kretanja ▪ tržište rada ▪ poslovno okruženje ▪ glavni gospodarski sektori: turizam, metaloprerađivačka industrija, drvno-prerađivačka industrija, IT
4.	Poljoprivreda i prehrambeno-prerađivačka industrija	▪ poljoprivredni sektor ▪ razvoj poljoprivredne proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda ▪ unaprjeđenje uvjeta i kvalitete proizvodnje ▪ okrupnjavanje poljoprivrednih proizvođača ▪ zajednički izlazak na tržište
5.	Zaštita okoliša i prostorno uređenje	▪ kvaliteta okoliša ▪ prostorni razvoj ▪ izloženost klimatskim rizicima i opasnostima ▪ kružno i nisko-ugljično gospodarstvo ▪ primarna infrastruktura ▪ prometna i širokopojasna infrastruktura
6.	Institucionalni kontekst i ključni izazovi budućeg razvoja	▪ ključni dionici i kvaliteta upravljanja razvojem ▪ unutarnji i vanjski rizici te mogući pristupi smanjenju detektiranih rizika ▪ suradnja OBŽ s ostalim dionicima u upravljanju razvojem ▪ fiskalni kapaciteti OBŽ i jedinica lokalne samouprave ▪ upravljanje javnom imovinom ▪ fondovi Europske unije

Prilog IX. Horizontalna načela razvoja

Ravnopravnost spolova i jednake mogućnosti za sve društvene skupine

Ovim se načelom osigurava zastupljenost i vidljivost svih društvenih skupina u svim segmentima života u OBŽ. Potrebno je omogućiti jednake uvjete za sve društvene skupine, neovisne o rasi, spolu, jeziku, vjerskom opredjeljenju, seksualnom opredjeljenju, političkom mišljenju ili drugom statusu. U skladu sa strategijom Europa 2030, vodit će se računa o većem uključivanju socijalno ugroženih skupina društva u provedbi mjera Plana razvoja. Posebno će se paziti na uključivanje socijalno ugroženih skupina na tržište rada te će se promicati aktivnosti kojima će se jačati kompetencije, vještine i znanja kako bi mogle konkurirati na tržištu rada.

Tablica J. Usklađenost s direktivama horizontalnog načela jednakih mogućnosti

Direktiva	Objašnjenje
Direktiva Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja	Svrha Direktive je utvrditi opći okvir za borbu protiv diskriminacije na temelju vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolnog opredjeljenja u vezi sa zapošljavanjem i obavljanjem zanimanja, kako bi se u državama članicama ostvarila primjena načela jednakog postupanja. Cilj Direktive je stvaranje jednakih uvjeta u EU u pogledu jednakosti pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja te se stoga taj cilj zbog razmjera i učinka djelovanja može bolje ostvariti na razini EU, čega će se pridržavati i dionici s područja OBŽ prilikom planiranja i provedbe projekata.
Direktiva 2006/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada (preinaka)	Cilj Direktive je osigurati provedbu načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada. Direktiva u tu svrhu sadrži odredbe za provedbu načela jednakog postupanja s obzirom na mogućnost zapošljavanja i strukovnog osposobljavanja, radne uvjete, uključujući plaću te sustave strukovnog socijalnog osiguranja. Također sadrži i odredbe koje osiguravaju učinkovitiju provedbu tog načela uspostavom odgovarajućih postupaka. Dionici s područja OBŽ će prilikom planiranja i provedbe projekata osigurati provedbu navedenih načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama.
Direktiva Vijeća 2000/43/EZ od 29. lipnja 2000. o primjeni načela ravnopravnosti osoba bez obzira na njihovo rasno ili etičko podrijetlo (SL L 180, 19.7.2000.)	Direktiva ističe važnost širenja informacija kako bi se osiguralo da osobe na koje se te direktive odnose budu upoznate sa svojim pravima na jednako postupanje. Glavni izazov predstavlja povećanje svijesti o već postojećoj zaštiti i osiguravanju bolje provedbe i primjene Direktive u praksi. Jačanje uloga nacionalnih tijela za promicanje jednakosti može dati ključan doprinos učinkovitijoj provedbi i primjeni Direktive.
Direktiva Vijeća 2004/113/EZ od 13. prosinca 2004. kojom se primjenjuje načelo ravnopravnosti muškaraca i žena u mogućnosti dobivanja i nabave roba, odnosno pružanja usluga (SL L 373/37, 21.12.2004.)	Cilj Direktive je utvrditi okvir za suzbijanje spolne diskriminacije u pogledu mogućnosti dobivanja i nabave roba, odnosno pružanja usluga radi učinkovite primjene načela jednakog tretiranja muškaraca i žena u državama članicama. U svrhu ove Direktive načelo jednakog tretiranja muškaraca i žena znači da je zabranjena svaka izravna diskriminacija na temelju spola, uključujući nepovoljnije tretiranje žena zbog trudnoće ili majčinstva te da je zabranjena svaka neizravna diskriminacija na temelju spola.

Održivi razvoj

Načelo održivog razvoja ključno je u razvoju svakog područja, sektora i cjelokupnog razvoja OBŽ. Održivi je razvoj je razvoj kojim se zadovoljavaju potrebe današnjih naraštaja, a da se pritom ne ugrožavaju budući naraštaji u zadovoljavanju njihovih potreba. Ovo je načelo ključno za postizanje usklađenosti društvene, okolišne i gospodarske dimenzije razvoja OBŽ, a posebno se mora primjenjivati u županiji u kojoj je petina teritorija pod nekim oblikom zaštite. Najviše se stavlja naglasak na poticanje društveno odgovornog ponašanja te korištenje obnovljivih izvora energije. Stoga će mjere biti definirane s naglaskom na zaštitu okoliša. Uz navedeno, pri provođenju svih projekata uzet će se u obzir zelena javna nabava čime će se prednost dati kupovini proizvoda i usluga bez negativnih učinaka na okoliš.

OBŽ je od nadležnog središnjeg tijela državne uprave zatražila mišljenje o potrebi provedbe postupka ocjene o potrebi izrade Strateške procjene utjecaja na okoliš, a koji je na temelju dostavljenih podataka dostavio mišljenje kako za Plan razvoja Općine Mljet do 2027. godine nije potrebno provesti stratešku procjenu utjecaja na okoliš niti postupak ocjene o potrebi strateške procjene utjecaja na okoliš.

Tablica K. Usklađenost s direktivama i aktima EU vezanim uz zaštitu okoliša i prirode

Direktive i akti	Ciljevi dokumenta
Direktiva 2014/52/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o procjeni učinaka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš (kodifikacija) (Tekst značajan za EGP) (SL L 26, 28.1.2012.)	Cilj Direktive je osiguravanje visoke razine zaštite okoliša i zdravlja ljudi putem uspostave minimalnih zahtjeva za procjenu utjecaja projekata na okoliš. Također, Direktivom se nastoji ojačati kvaliteta postupka procjene utjecaja na okoliš, odnosno uskladiti postupak s načelima kvalitetnog reguliranja te poboljšati povezanost i sinergiju s drugim zakonodavstvom i politikama EU kao i sa strategijama i politikama koje su razvile države članice u područjima nacionalne nadležnosti.
Direktiva 2001/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. lipnja 2001. o procjeni učinaka pojedinih planova i programa na okoliš (SL L 197, 21.7.2001.)	Direktivom se nastoji osigurati visok stupanj zaštite okoliša i doprinijeti uključivanju pitanja okoliša u izradu i usvajanje planova i programa s ciljem poticanja održivog razvoja. Procjena okoliša važan je instrument za uključivanje pitanja okoliša u izradu i usvajanje određenih planova i programa koji bi mogli imati značajne učinke na okoliš u državama članicama jer omogućava da se ti učinci provođenja planova i programa uzmu u obzir tijekom njihove izrade i prije njihovog usvajanja. OBŽ je provela postupak strateške procjene utjecaja na okoliš Plana razvoja i Glavne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu. Nakon provedenog postupka, usvojena je Strateška studija procjene utjecaja na okoliš Plana razvoja Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2027. godine.
Direktiva 2010/75/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. o industrijskim emisijama (integrirano sprječavanje i kontrola onečišćenja) (preinačena) (tekst značajan za EGP) (SL L 334, 17.12.2010.)	Za kontrolu industrijskih emisija, EU je razvila opći okvir na temelju integriranih dozvola. Dozvole moraju uzeti u obzir kompletan okolišni utjecaj nekog postrojenja kako bi se izbjegao pomak onečišćenja s jednog medija, kao što su zrak, voda i tlo, na drugi. Prioritet treba dati sprječavanju onečišćenja intervenirajući na izvoru i osiguravanjem promišljenog korištenja i upravljanja prirodnim resursima. Direktiva definira pravila za sprečavanje i kontrolu onečišćenja zraka, vode i tla i s ciljem izbjegavanja stvaranja otpada iz velikih industrijskih postrojenja.
Direktiva 2003/4/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 28. siječnja 2003. o javnom pristupu informacijama o okolišu i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 90/313/EEZ (SL L 41, 14.2. 2003.)	Direktivom je osigurano da javnost dobije potpunu, točnu i aktualnu informaciju u vezi sa stanjem okoliša. Takva informacija omogućuje javnosti upućeno i učinkovito sudjelovanje u donošenju odluka o okolišu. Ciljevi Direktive su zajamčiti pravo na pristup informacijama o okolišu, koje su pohranjene kod ili za tijela javne vlasti te utvrditi osnovne pojmove i uvjete, kao i praktična rješenja za njegovo izvršavanje; osigurati da su informacije o okolišu postupno sve dostupnije i raširenije u javnosti, kako bi se postigla najveća moguća sustavna dostupnost i širenje informacija o okolišu u javnosti.
Direktiva 2004/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o odgovornosti za okoliš u pogledu sprječavanja i otklanjanja štete na okolišu (SL L 143, 30.4.2004.)	Svrha Direktive je uspostava okvira odgovornosti za okoliš koji se temelji na načelu "polluter-pays", kako bi se spriječile i sanirale štete u okolišu. Direktiva se primjenjuje na štete u okolišu uzrokovane bilo kojim od profesionalnih djelatnosti i bilo kakvih neposrednih prijetnji koje uzrokuju te aktivnosti te oštećenje zaštićenih vrsta i prirodnih staništa uzrokovane bilo profesionalnim djelatnostima ili bilo kakvim neposrednim prijetnjama.
Direktiva 2012/18/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o kontroli opasnosti od velikih nesreća koje uključuju opasne tvari, o izmjeni i kasnijem stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 96/82/EZ (Tekst značajan za EGP) (SL L 197, 24.7.2012.)	<i>Uredbom o sprečavanju velikih nesreća koje uključuju opasne tvari</i> (NN 44/14) uređuje se popis vrsta opasnih tvari koje su prisutne u području postrojenja, način utvrđivanja količina, dopuštene količine i kriterije prema kojima se te tvari klasificiraju kao opasne, način podnošenja i obvezni sadržaj obavijesti o prisutnosti opasnih tvari u postrojenju, posebne obveze operatera: u poduzimanju mjera za sprečavanje velikih nesreća, u slučaju značajne promjene u postrojenju operatera, u slučaju velike nesreće, postupak i obveze u slučaju velike nesreće s prekograničnim učincima, druge uvjete i mjere za sprečavanje velikih nesreća te druga pitanja s tim u vezi.
Uredba (EZ) br. 66/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o znaku zaštite okoliša EU (Tekst značajan za EGP) (SL L 108, 29.4.2010.)	Program dodjele EU Ecolabel (znak zaštite okoliša EU) je dobrovoljni instrument zaštite okoliša namijenjen promociji proizvoda i usluga s manje nepovoljnim utjecajem na okoliš tijekom cijelog životnog ciklusa u usporedbi sa sličnim ili istim proizvodima i uslugama iz iste skupine. EU Ecolabel dodjeljuje se robi i uslugama koje se isporučuju za distribuciju, potrošnju ili uporabu na tržištu EU, a upravo se ova mogućnost pruža i proizvođačima s područja OBŽ.
Uredba (EZ) br. 1818/2026 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. prosinca 2018. o izmjeni Priloga IV. Uredbi br. 1221/2009 o dobrovoljnom sudjelovanju organizacija u sustavu upravljanja okolišem i neovisnog ocjenjivanja Zajednice (EMAS) te stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 761/2001 i odluka Komisije	EMAS (eng. <i>Eco-Management and Audit Scheme</i>) je sustav ekološkog upravljanja i neovisnog ocjenjivanja kojim organizacija procjenjuje utjecaj svoje djelatnosti na okoliš, informira javnost o trenutnoj procjeni stanja utjecaja te unapređuje učinkovitost rada u skladu sa zahtjevima zaštite okoliša. Uključivanje organizacija u sustav EMAS je dobrovoljno i dostupno pravnim i fizičkim osobama. EMAS sustav razmatra 6 osnovnih aspekata okoliša (energetska učinkovitost, učinkovitost korištenja materijala, voda, otpad, bioraznolikost i emisije) te definira pokazatelje kojima organizacija prati učinkovitost svog poslovanja u kontekstu zaštite okoliša. Ova Uredba je prenesena u Zakon o zaštiti

2001/681/EZ i 2006/193/EZ (SL L 342, 22.12.2009.)	okoliša (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18, 118/18) u kojem su definirani dionici EMAS sustava i njihove nadležnosti.
Direktiva 92/43/EEZ Vijeća od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divljih biljnih i životinjskih vrsta	Direktiva uvodi mjere zaštite europske flore i faune kao i Direktiva o pticama, no izuzev ptica obuhvaća dodatnih 1000 vrsta (biljaka, sisavaca, gmazova, vodozemaca, riba, određenih skupina beskralješnjaka) te više od 230 stanišnih tipova (nekih vrsta močvarnih, travnjačkih, šumskih, morskih i drugih staništa). Države članice predlažu Europskoj komisiji područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS - područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja drugih divljih vrsta i njihovih staništa, kao i prirodnih stanišnih tipova od interesa za EU).
Direktiva 2009/147/EZ o zaštiti divljih ptica (L 170, 5. lipnja 2019.)	Direktiva se odnosi na očuvanje svih vrsta divljih ptica koje prirodno obitavaju na europskom području država članica. Nastoji očuvati sve divlje ptice u EU utvrđivanjem pravila njihove zaštite, upravljanja i nadzora. Obuhvaća ptice, njihova jaja, gnijezda i staništa. Navedena Direktiva zahtijeva od svih država članica da najvažnija područja za ugrožene vrste i za sve ptice selice utvrde kao područja Natura 2000 (POP), posebno vodeći računa o močvarnim područjima od međunarodne važnosti. Dio područja OBŽ zaštićen je u okviru područja Natura 2000.

Pristupačnost za osobe s invaliditetom

Prioritiziranjem načela pristupačnosti za osobe s invaliditetom otvoren je put poboljšanja kvalitete života u OBŽ u pogledu pristupačnosti za osobe s invaliditetom i promicanja njihovih prava. U tom pogledu, ciljevi se mogu postići samo koordiniranim djelovanjem na nacionalnoj razini i razini EU, uz snažnu predanost regionalnih i lokalnih tijela provedbi mjera. Osobe s invaliditetom i dalje nailaze na znatne prepreke u pristupu zdravstvenoj skrbi, obrazovanju, zapošljavanju, rekreacijskim aktivnostima i sudjelovanju u političkom životu. Rizik od siromaštva ili socijalne isključenosti za njih je veći (28,4 %) nego za osobe bez invaliditeta (18,4 %), a više od polovice osoba s invaliditetom 2019. godine izjavilo je da je bilo izloženo diskriminaciji. Stoga, države članice EU imaju primarnu odgovornost da nacionalne politike za osobe s invaliditetom oblikuju u skladu s obvezama provedbe Konvencije UN o pravima osoba s invaliditetom i u skladu s primjenjivim pravilima EU.

Tablica L. Usklađenost s direktivama horizontalnog načela pristupačnosti za osobe s invaliditetom

Direktive i akti	Ciljevi dokumenta
Direktiva (EU) 2019/882 Europski akt o pristupačnosti; Direktiva (EU) 2016/2102 Direktiva o pristupačnosti interneta; Direktiva 2018/1972 Europski zakonik elektroničkih komunikacija; Direktiva 2018/1808 Direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama i zakonodavstvo o autorskim pravima doneseno na temelju Marakeškog ugovora (2013.) o olakšanju pristupa objavljenim djelima za osobe koje su slijepe, koje imaju oštećenje vida ili imaju drugih poteškoća u korištenju tiskanim materijalima	Pristupačnost izgrađenog okoliša, virtualnog okruženja, informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT), robe i usluga, prijevoza i infrastrukture važna je za ostvarivanje prava te je preduvjet za puno sudjelovanje osoba s invaliditetom na ravnopravnoj osnovi s drugima. Tijekom posljednjeg desetljeća donesen je niz propisa u različitim područjima kako bi EU postao pristupačniji za osobe s invaliditetom. Europskim politikama promiču se digitalna transformacija i digitalne javne usluge koje su uključive i pristupačne za osobe s invaliditetom. U nedavni prijedlog za preispitivanje zakonodavstva o roamingu Komisija je uključila posebne mjere kojima se krajnjim korisnicima olakšava pristup hitnim službama.
Direktiva Vijeća (2000/78/EZ) Uspostava općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja	Kako bi se osigurali bolji rezultati na tržištu rada za osobe s invaliditetom, Komisija će države članice i dalje podupirati u provedbi relevantnih smjernica za zapošljavanje u okviru europskog semestra, u razvoju statističkih alata kao i u promicanju razmjene najboljih praksi u kontekstu otvorene metode koordinacije u području socijalnih pitanja. Oslobođanje potencijala i talenata osoba s invaliditetom donijet će koristi za pojedince, gospodarstvo i koheziju društva u cjelini. Iako se Direktivom EU-a o jednakosti pri zapošljavanju znatno doprinosi promicanju jednakih prava osoba s invaliditetom u zapošljavanju, među ostalim u vezi s razumnim prilagodbom na radnom mjestu, potrebno je učiniti više kako bi osobe s invaliditetom ostvarivale bolje rezultate na tržištu rada.

Unija ravnopravnosti: Strategija o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021.–2030. koju je usvojila Europska Komisija u ožujku 2021. godine	Cilj strategije je osigurati da sve osobe s invaliditetom u Europi, bez obzira na spol, rasno ili etničko podrijetlo, vjeru ili uvjerenje, dob ili spolnu orijentaciju uživaju svoja ljudska prava, imaju jednake mogućnosti i jednak pristup sudjelovanju u društvu i gospodarstvu, mogu odlučivati o tome gdje, kako i s kim žele živjeti, mogu se slobodno kretati i nisu više izložene diskriminaciji. Pritom se nastoji se riješiti pitanje višestrukog nepovoljnog položaja žena, djece, starijih osoba, izbjeglica s invaliditetom i osoba sa socioekonomskim poteškoćama te se promiče intersekcionalna perspektiva u skladu s Programom održivog razvoja do 2030. UN i ciljevima održivog razvoja. Strategija sadržava ambiciozan skup mjera i vodećih inicijativa u različitim područjima i s nizom prioriteta, kao što su: pristupačnost: mogućnost slobodnog kretanja i boravka, ali i sudjelovanja u demokratskom procesu; zadovoljavajuća kvaliteta života i samostalan život uz posebnu usmjerenost na proces deinstytucionalizacije, socijalnu zaštitu i nediskriminaciju na radnome mjestu; ravnopravno sudjelovanje putem učinkovite zaštite osoba s invaliditetom od svih oblika diskriminacije i nasilja, pružanjem jednakih prilika i omogućivanjem pristupa pravosuđu, obrazovanju, kulturi, sportu i turizmu, uz jednak pristup svim zdravstvenim uslugama; uloga EU da bude uzor drugima; namjera EU da provede strategiju, te promicanje prava osoba s invaliditetom u svijetu.
Komunikacija Komisije (COM(2020) 625 final): Uspostava europskog prostora obrazovanja do 2025.	Obrazovanjem se stvaraju temelji za borbu protiv siromaštva i stvaranje potpuno uključivih društava. Osobe s invaliditetom imaju pravo da na ravnopravnoj osnovi s drugima sudjeluju na svim razinama i u svim oblicima obrazovanja, uključujući rani i predškolski odgoj i obrazovanje. U okviru obrazovnih ustanova i mjerodavnog zakonodavstva moraju se osigurati uvjeti za uključiv pristup. Potreba za djelovanjem i dalje je izražena, što dokazuju razlike u obrazovnim rezultatima učenika s invaliditetom i učenika bez invaliditeta. Mnoga djeca i mladi s invaliditetom pohađaju posebne škole koje ne omogućuju uvijek učinkovit prijelaz na redovni obrazovni sustav, stalno osposobljavanje ili tržište rada. Na razini EU-a uključivo obrazovanje jedan je od najvažnijih prioriteta u području obrazovanja.
Komunikacija Komisije (COM(2020) 724 final): Izgradnja europske zdravstvene unije. Komunikacija Komisije (COM(2018) 233 final): Omogućivanje digitalne transformacije na jedinstvenom digitalnom tržištu u području zdravstva i skrbi	Osobe s invaliditetom imaju pravo na visokokvalitetnu zdravstvenu skrb, što se odnosi i na medicinsku rehabilitaciju i prevenciju. Potrebno je daljnje djelovanje jer u odnosu na osobe bez invaliditeta osobe s invaliditetom četiri puta češće izjavljuju da nisu ispunjene njihove potrebe povezane sa zdravstvenim pregledima. Zdravstvena skrb često je preskupa, previše udaljena, nije dostupna ili postoje duge liste čekanja. Budući da se učestalost invaliditeta povećava sa životnom dobi, starije osobe koje žive u ruralnim područjima nailaze na posebne poteškoće zbog nedovoljne dostupnosti odgovarajuće zdravstvene skrbi i stalnog manjka osoblja. Europska zdravstvena unija, koju je Komisija pokrenula u studenome 2020., pomoći će državama članicama da politikama poboljšaju otpornost svojih zdravstvenih sustava, među ostalim za osobe s invaliditetom. Države članice te bi reforme trebale usmjeriti na specifične izazove, odnosno na prepreke s kojima se određene skupine susreću u pristupu zdravstvenim uslugama, uzimajući u obzir inicijativu Komisije o digitalnoj transformaciji zdravstva i skrbi.

Skraćenice i akronimi

AI - umjetna inteligencija (engl. *Artificial Intelligence*)

ARKOD - Nacionalni sustav identifikacije zemljišnih parcela u Republici Hrvatskoj

BDP - bruto domaći proizvod

CV - ciljna vrijednost

ES - ekvivalent stanovnika

EU - Europska unija

FERIT - Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Osijek

GIS - geoinformacijski sustav

HNK - Hrvatsko narodno kazalište

HTZ - Hrvatska turistička zajednica

HZZ - Hrvatski zavod za zapošljavanje

IBAs - engl. *Important Bird Areas*

IKT - informacijsko-komunikacijske tehnologije

IoT - Internet stvari (engl. *Internet of Things*)

JLS - jedinica/e lokalne samouprave

JLP(R)S - jedinica/e lokalne i područne (regionalne) samouprave

JU AUZPVP OBŽ - Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije

JU ŽRA OBŽ - Javna ustanova Županijska razvojna agencija Osječko-baranjske županije

KBC - kliničko-bolnički centar

LAG - lokalne akcijske grupe

ITU mehanizam - Mehanizam integriranog teritorijalnog ulaganja

MINGOR - Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja

MRRFEU - Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije

MSP - Mala i srednja poduzeća

NRS 2030 - Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine

NUTS - Zajedničko razvrstavanje prostornih jedinica za statistiku (engl. *Nomenclature of Territorial Units for Statistics*)

OIE - obnovljivi izvori energije

OPG - obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo

OPKK - Operativni program Konkurentnost i kohezija

OCD - Organizacija civilnog društva

OBŽ - Osječko-baranjska županija

PG - poljoprivredno gospodarstvo

PGO RH - Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017.-2022.

PP - park prirode

PPI - poduzetničke potporne institucije

PTFOS - Prehrambeno-tehnološki fakultet

PV - Početna vrijednost

RCGO - regionalni centar za gospodarenje otpadom

RCK - Regionalni centar kompetentnosti

RH - Republika Hrvatska

SPUR - informacijski sustav za strateško planiranje i upravljanje razvojem

STEM - područja znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (engl. *Science, Technology, Engineering, Mathematics*)

UNIOS - Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

ŠZOBŽ - Športska zajednica Osječko-baranjske županije

UNESCO - Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu (engl. *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*)

UA Osijek - Urbana aglomeracija Osijek

VR/AR - virtualna i proširena stvarnost (engl. *Virtual Reality/Augmented Reality*)

ZOPP - Zakon o potpomognutim područjima

ZORR - Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske

ZPP - Zajednička poljoprivredna politika

ZSSPURRH - Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske

ŽRS - Županijska razvojna strategija Osječko-baranjske županije za razdoblje do 2020. godine